"कृषि योगय, व्यापारिक र पर्यटकिय ठाँउ, नविन सोच सहितको समृद्ध बलेफी गाँउ"

अन्तिम प्रतिवेदन

बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना

(आ.व. २०८०/०८१ - २०८४/०८५)

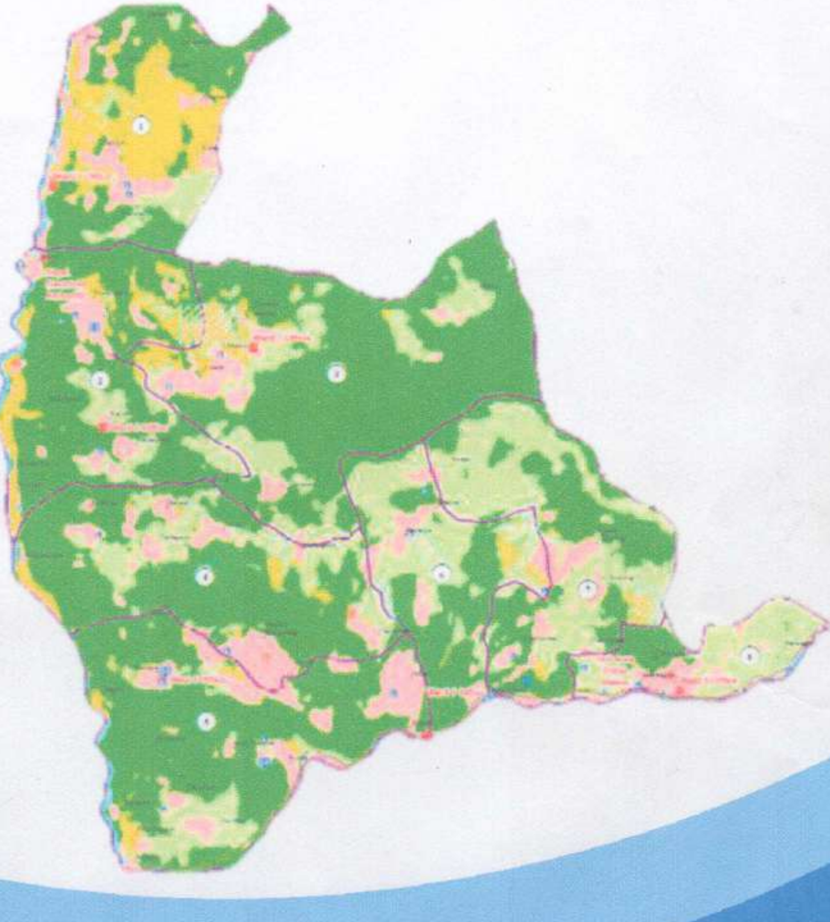

बलेफी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बलेफी, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

आवधिक योजना

(आ. व. २०८०/८१–२०८४/८५)

बलेफी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बलेफी, सिन्धुपाल्चोक

बागमती प्रदेश

तयार पार्ने संस्थाः

प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.

बानेश्वर, काठमाण्डौं

ईमेलः platformgroup@gmail.com

शुभकामना मन्तव्य गाउँपालिका अध्यक्ष

नेपालको संविधानले नेपाल संघिय गणतान्त्रीक मुलुकमा परिणत भएको व्यवस्था गरे अनुरुप संविधानको अनुसूचि ८ मा उल्लेखित २२ वटा अधिकारको प्रयोगको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई स्थानीय सरकारलाई मुर्तरुप दिएको छ । उक्त ऐनको परिच्छेद ६ दफा २४ मा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भए अनुरुप गाउँपालिकाको विकासलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडि बढाउने हेतुले बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०८०/८१—२०८४/८५) तर्जुमा गरिएको छ । यसलाई गाउँकार्यपालिकाको बैठक तथा गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी गाउँ विकासको मार्गदर्शक र महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा ग्रहण गरिएको छ ।स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु नै स्थानीय विकासका अगुवा तथा नेतृत्वकर्ता भएको हुँदा यस आवधिक विकास योजना तर्जुमाका सम्पूर्ण प्रक्रियामा शूरुदेखिकै मार्गदर्शन तथा पहलकदमी रहेको सन्दर्भमा आगामी दिनमा यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा पनि सबै क्षेत्रको अपनत्व र प्रतिबद्धता निरन्तर रहने विश्वास लिइएको छ ।

गाउँपालिकाका विषयगत क्षेत्रका विज्ञहरु भनेको यहाँ स्थित विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु नै हुन् । यी विषयगत शाखाहरुको सहयोग र सहभागिताविना प्रस्तुत आवधिक विकास योजनाले पूर्णता पाउन सक्दैनथ्यो । अन्त्यमा, यस दस्तावेजलाई तर्जुमा गर्न प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष योगदान गर्नुहुने निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, सम्पूर्ण राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु, स्थानीय वुद्धिजिविहरु, पत्रकारहरु र यस कार्यमा प्रत्यक्ष, परोक्षरुपमा सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्ण संघ संस्था तथा महानुभावहरु प्रति धन्यवाद प्रकट गर्न चान्हछु । योजना तर्जुमाका क्रममा जिल्ला, प्रदेश र संघिय सरकारका प्रतिनिधिहरुको सहयोग र समन्वयका लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यस आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा सहजीकरण गरी प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. बानेश्वर, काठमाण्डौंका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

....

गंगा बहादुर तामाङ्ग

अध्यक्ष

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.
2075

शुभकामना मन्तव्य गाउँपालिका उपाध्यक्ष

नेपाली जनताको लामो समय देखिको त्याग, बलिदानीपुर्ण पटक—पटकको आन्दोलन र संर्घषबाट जारी भएको नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था कायम भएको छ । नेपालमा पुरानो राज्य संरचनाको विघटन भई नयाँ संरचनाको ढाँचामा प्रवेश गरेको छ । संघीय संरचना अनुसार नै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न गरी सबै स्थानीय तहमा जन निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुले नेतृत्व गरिरहेका छन् । नेपालमा नयाँ संविधान बमोजिम संघीय ढाँचाको राज्य संरचना कार्यन्वयन गर्ने पहिलो चरणमा हामीलाई जनताले निर्वाचित गरेर पठाएका छन् । हाम्रो संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत गरी स्वाधिन, समुन्नत तथा समाजवादउन्मुख अर्थ व्यवस्था मार्फत समृद्ध नेपालको निर्माण गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यसैगरी संयुक्त राष्ट्र संघद्धारा, सन् २०१६ देखि २०३० सम्मकालागि विश्वव्यापी विकास एजेण्डाको रुपमा विभिन्न १७ वटा दीगो विकासका लक्ष्यहरु निर्धारण गरिएका छन् ।

यसै सन्दर्भमा संविधानले निर्देश गरेअनुसारको नीतिसंग समायोजन हुने गरी बलेफी गाउँपालिकाले पनि आफ्नो दीगो विकासका लक्ष्य हाँसिल गर्न आफ्नो योजनाबद्ध आवधिक योजना तर्जुमा गर्न वान्छनीय भएको ठानेको थियो । त्यस अनुसार करिव ३/४ महिनाको अवधि लगाएर प्रारम्भिक तथ्यांक संकलन सहित सम्पुर्ण विषयवस्तु र क्षेत्र समेटिने गरी विभिन्न चरणमा जनस्तरबाट र विज्ञहरुबाट सुझावहरु संकलन गरी आगामी ५ वर्षको आवधिक योजना निर्माण गरिएको छ । जैविक विविधताले भरिपूर्ण प्रचुर प्राकृतिक सम्पदा र साँस्कृतिक विशेषताहरु भएको बलेफी गाउँपालिकामा जनताको सामाजिक न्याय सहितको समृद्धिको तीव्र चाहनाअनुसार योजनाबद्ध विकास गर्ने यो प्रतिवेदन एउटा मार्गदर्शक मार्गचित्र हुनेछ । यो योजना तयार गर्नको लागि प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान गर्नु हुने सम्पूर्ण हाम्रा शुभचिन्तक विज्ञ विद्धानहरु, आम जनसमुदाय तथा यसमा आ—आफ्नो भूमिकामा रहेर योगदान दिनु भएका प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. बानेश्वर, काठमाण्डौका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

....

सरु लामा तामाङ्ग

उपाध्यक्ष

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

शुभकामना मन्तव्य प्रमुख प्रसासकिय अधिकृत

बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तयार गरी गाउँपालिकाको कार्यालयमा प्रस्तुत गरिएको अवस्थामा प्रस्तुत आवधिक योजनाले यस गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासका निमित्त महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा लिइएको छ । स्था नीय विकासमा स्थानीय परम्परागत सीप, ज्ञान र प्रविधिको मौलिकपनको जगमा टेकेर परिमार्जन गर्दै आधुनिक विकासको थालनी गर्ने अभिप्राय यस आवधिक योजना प्रतिवेदनको रहेको पाइएको छ । त्यसैले स्थानीय स्तरमा रहेको परम्परागत सीप, ज्ञान र प्रविधि जो शताब्दीयौं देखि यस स्थान विशेषको भूगोलमा अनुकुलन भएको छ, त्यसलाई नै परिमार्जन गर्दै आधुनिकीकरणको बाटो समाएर स्थानीय विकास गतिविधि प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ । बाहिरबाट हुने सहयोग र लगानीको प्रवेश स्थानीय विकासका हितमा निष्कपट रुपमा उपलब्ध हुनु पर्दछ जसले आम जनताको जीवनस्तर उकास्न भरोसालाग्दो र भरपर्दो भुमिका खेल्न सकोस भन्ने हाम्रो मान्यता रहेको छ। बलेफीबासी आम जनता र जनताद्धारा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको वर्तमान नेतृत्व अत्यन्त सचेत, जागरुक र गतिशील छ । उहाँहरुकै सक्रिय सहभागितामा यो आवधिक योजना माथिबाट तल होइन कि तलदेखि माथि को नमूनामा तयार गरिएको छ । किनभने अध्ययनको सबै चरणमा सामुहिक रुपमा वहाँहरुले नै स्वतस्फूर्त रुपमा छलफल समेत गरी सर्वसम्मत ताली बजाएर पारीत भई यो आवधिक योजना प्रतिवेदन तयार भएको हो ।

बलेफी गाउँपालिकाको यो आवधिक योजना तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष-परोक्ष रुपमा सहयोग गर्ने सबै प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । साथै यो प्रतिवेदन तयार गर्दा महत्वपूर्ण सुझाव प्रदान गर्ने स्थानीय नागरिक समाज, राजनैतिक पार्टीका सम्वद्ध व्यक्तित्वहरु सम्पूर्णमा धन्यवाद व्यक्त चाहन्छु । साथै बलेफीबासी आम जनता जो जसले यो प्रतिवेदन तयारीको शिलशिलामा आआफ्नो क्षेत्रबाट जे जस्तो सल्लाह सुझाव दिएर सहयोग गर्नुभयो उहाँहरु सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । अन्तमा आ—आफ्नो भूमिकामा रहेर योगदान दिनु भएका प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. बानेश्वर, काठमाण्डौंका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

....

सल बहादुर पाण्डे
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली
2075

संक्षिप्त रुप

आ.व.	अर्थिक वर्ष
गा.पा.	गाउँपालिका
मे.टन	मेट्रिक टन
रु.	रुपैया
कृ.आ.यो.	कृषि आवधिक योजना
कि.मि.	किलो मिटर
के त. वि.	केन्द्रिय तथयाक विभाग
GESI	Gender and Social Inclusion
IEE	Initial Environmental Examination
HDI	Human development Index
NHDR	Nepal Human Development Report
HIMS	Health Information Management System
EIMS	Education Information Management System

विषयसूची

परिच्छेद १ परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ आवधिक योजना तजुर्माका उद्देश्यहरू २

१.३ योजना निर्माण विधि र प्रक्रियाहरू २

१.४ योजना तर्जुमाका आधारहरू ४

१.५ सीमाहरू ४

परिच्छेद २ समष्टिगत योजनाको अवधारणा ५

२.१ पृष्ठभुमि ५

२.२ आवधिक योजनाको अवधारणा ५

२.३ योजना खाका ५

२.३.१ दीर्घकालीन सोच ५

२.३.२ लक्ष्य ५

२.३.३ उद्देश्य ५

२.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति ६

२.४ समग्र अपेक्षित उपलब्धिहरू ९

२.५ वित्तीय व्यवस्थापन १०

२.५.१ सार्वजनिक स्रोत परिचालनको आधार १०

२.५.२ कुल वित्तीय लगानी ११

२.५.३ लगानीका क्षेत्रहरू ११

२.६ सार्वजानिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू १२

२.७ सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट १४

२.८ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट १५

२.८.१ योजनाहरुको प्राथमिकीकरणका आधार १५

२.९ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण १८

२.९.१ कानुनी आधार १८

२.९.२ श्रोत अनुमानका क्षेत्रहरु १९

२.९.३ वृद्धिदर अनुमानको आधार १९

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

परिच्छेद ३ बलेफी गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक नीति २१
३.१ सार्वजनिक खर्च २१
३.२ राजस्व सुधार २३
परिच्छेद ४ आर्थिक विकास क्षेत्र २६
४.१ कृषि र पशुपंक्षी २६
४.२ सिंचाई ३१
४.३ पर्यटन, सँस्कृती तथा सम्पदा ३५
४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपुर्ती ३८
४.५ श्रम रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा ४१
४.६ वित्तिय संस्था र सहकारी क्षेत्र परिचालन ४३
परिच्छेद ५ सामाजिक विकास क्षेत्र ४६
५.१ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन ४६
५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण ५०
५.३. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता ५३
५.४ महिला, बालबालिका, तथा लक्षित वर्ग ५६
५.५ युवा तथा खेलकुद ६०
५.६ समाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण ६४
परिच्छेद ६ पूर्वाधार विकास क्षेत्र ६६
६.१ बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण ६६
६.२ सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधार ६९
६.३ जलश्रोत, विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा ७३
६.४ सुचना, सञ्चार तथा प्रविधि ७७
परिच्छेद ७ वन वातावरण र विपद् व्यवस्थापन ८१
७.१ वन तथा जैविक विवधता ८१
७.२ भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन ८४
७.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन ८६
७.४ विपद्, जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिलता ८९
परिच्छेद ८ संस्थागत विकास ९३
८.१ सेवा प्रवाह तथा सुशासन ९३

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

८.२ मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास......९९
८.३ तथ्याङ्क प्रणाली......१०२
८.४ शासकीय सुधार......१०४
८.५ प्रशासकीय सुशासन......१०६
८.६ वित्तीय सुशासन......१०८
८.७ भ्रष्टाचार निवारण......११०
परिच्छेद ९ अन्तरसम्बन्धित विषय......११२
९.१ सुरक्षा......११२
९.२ मानव अधिकार......११५
९.३ संघीय शासन प्रणाली......११७
९.४ स्थानीय तहको सन्तुलित विकास......११९
परिच्छेद १० योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन......१२१
१०.१ योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन......१२१
१०.२ आयोजना बैंक......१२४
१०.३ योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वय......१२६
१०.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन......१२८
१०.५ अनुसन्धान तथा विकास......१३०
अनुसूची हरु......१३२
अनुसूची -१ कार्यक्रम खाका......१३३
अनुसूची -२ नतिजा खाका......१३४
अनुसूची -३ GIS नक्सा......१४५
अनुसूची -४ मिटिङ्ग माईन्युटहरु......१४६
अनुसूची -५ फोटोग्राफहरु......१४७

परिच्छेद १ परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रस्ताव गरेका मौलिक हकहरूको प्रत्याभुत गर्न, प्रवर्द्धन गर्न र उपभोग गर्ने वातावरण निर्माण गर्ने दायित्व नेपालका तिनै तहका सरकारहरूको हो । सामाजिक न्याय र समाजवादको सैद्धान्तिक आधारमा राज्यका संयन्त्र, सेवा तथा कार्यक्रमहरू निर्माण गर्न वान्छनिय भएकोले तिनै तहका सरकारहरूले योजनाबद्ध गरिरहेका छन् । आर्थिक अधिकारलाई सबै अधिकारहरूको चालकको रुपमा ग्रहण गर्ने अन्तराष्ट्रिय मान्यता रहिआएको छ । सरकारले आर्थिक विकासलाई आमनागरिकको लगानी र उत्पादनको उपभोग तथा वितरणमा सामाजिक न्यायको सिद्धान्तलाई अवलम्बन गर्नुका साथै वातावरणमैत्री दिगो विकासलाई आधार मानेको छ । योजनाका अन्तर्निहित सार वस्तु स्वरुप दिगो विकास, न्यायपूर्ण र समानतामा आधारित विकासको प्रतिफल वितरण, नीजि, सामाजिक सुरक्षा र आर्थिक विकासका लागि सार्वजनिक, नीजि र सहकारी क्षेत्रको साझेदारी सहभागिता र स्वतन्त्र विकास मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने नीति केन्द्रिय सरकारले लिएको छ । आर्थिक समृद्धसंगै राष्ट्रले सामाजिक सुरक्षा बहनको क्षेत्र व्यापक बनाउने र त्यसका आधारमा विपन्न, गरिब, असहाय, वृद्ध, बालबालिका, पछाडि पारिएको वर्ग, क्षेत्र र लिङ्ग, लोपन्मुख जातजाती आदिमा राज्यले सामाजिक सुरक्षा सुविधामा वृद्धि गर्ने सोच राखेको छ । राज्यले उद्यमीहरूलाई लगानीको अवसर सिर्जना गर्ने, वित्तीय स्रोत जुटाइदिने र सबै प्रकारका सेवा, उत्पादन र व्यापार क्षेत्र परिचालन गरी सामाजिक रुपान्तरण गर्न खोजको अवस्था छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अन्तर्गत गाउँ तथा नगरको आवधिक योजना निर्माण गरी नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय बासिन्दाहरूको सहभागिता जुट्ने, स्वयं सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने, स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने र दिगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्न सघाउ पुऱ्याउने गरी एकीकृत विकासको योजना तयार गर्न निर्देशन गरेको छ । आवधिक योजना निर्माण गर्दा सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिन अनुरोध गरेको छ । गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्रमाणिकरण, योजना कार्यन्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गर्न, संयूक्त लगानी वा सार्वजनिक, नीजि र सहकारी कोषको साझेदारीमा योजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने विषयमा प्रेरित गर्दछ । योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजिवी, विषय विज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालबालिका, दलित युवा, अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायतका अन्य सरोकारवालाहरूको अधिकतम सहभागितामा र गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्घीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजिकरण र सहयोग गर्न आग्रह गरेको छ ।

जनउत्तरदायित्व, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, विधिको शासन, समावेशीकरण, सहज र शीघ्र सार्वजनिक कार्य शैलीबाट सुशासन सेवा प्रवाह गरी सुशासन कायम गर्न सम्भव छ । हरेक स्थानीय सरकारले सुशासनका यी विषयहरूलाई आफ्ना काम कारवाही र सेवाप्रवाहमा अवलम्बन गर्ने र त्यसको उपयुक्त अनुगमनको व्यवस्था गरिनु पर्दछ । हरेक स्थानीय सरकारले सुशासनका तत्वहरूलाई आफ्ना दैनिक काम कारवाही र योजनामा अवलम्बन गर्न त्यसको उपयुक्त अनुगमनको प्रणाली तयार पारी लागु गर्ने गरी बागमती प्रदेशले पहिलो आवधिक योजना निर्माण गरि स्थानीय तहहरूलाई विभिन्न स्थानीय कार्यसूचीहरू प्रदान गरेको छ । संविधानमा उल्लेखित अधिकार क्षेत्रहरूको बाँडफाँड र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी वित्तिय व्यवस्थापन ऐन, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तिय आयोग ऐन र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा

कार्यविधि एवं दिग्दर्शनलाई यस आवधिक योजना भित्र अवलम्बन गर्न खोजिएको छ । पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना र बागमती प्रदेशको पहिलो आवधिक योजनामा प्रस्तुत भएका मार्ग चित्र तथा सूचकहरूलाई यस आवधिक योजनाले पछ्याउनु बलेफी गाउँपालिकाको दायित्व हुन आउछँ ।

सङ्घीयताको सारभुत अवधारणाका रुपमा रहेको सन्निकटताको अवधारणा अनुरुप स्थानीय तहलाई एकल र साझा अधिकारहरूका सूचीहरूले राज्य सेवालाई स्पष्ट गरेको छ । संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका ऐन, नियम, नीति, कार्यक्रम, मापदण्ड, कार्यविधि र योजनाहरूले स्थानीय, प्रदेश, र संघ सरकारहरूको समन्वय, सहकार्य र साझा तथा एकल अधिकारहरूको कार्यान्वयनमा स्पष्ट गरेको छ । संघिय स्थानीय शासन पद्धतीलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्ने अधिकार तथा कर्तव्यहरूको प्रस्ताव संवैधानिक र कानुनी रुपमा गरेको छ । तीनवटा तहहरूको बिच हुने सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्ने र स्थानीय तहबाट प्रवाह हुने सेवाको गुणस्तरीयता, पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र जनसहभागिता सुनिश्चित गर्नु रहेको छ ।

१.२ आवधिक योजना तजुर्माका उद्देश्यहरू

स्थानीय तहको योजनाबद्ध विकास प्रयास र प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु आवधिक योजनाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । आवधिक योजना तर्जुमाका विशिष्ट उद्देश्यहरु देहायअनुसार रहेका छन्:

- दीर्घकालीन सोच उन्मुख रही समष्टिगत लक्ष्य, रणनीतिक कार्यक्रम तथा बजेट अनुमान सहितको विकासको रणनीतिक दस्तावेज तयार गर्ने,
- गाउँपालिकाका विकासका साझेदार तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा गाउँपालिकाको एकीकृत, नतिजामुलक र योजनाबद्ध विकासको मार्गचित्र तयार गर्ने,
- विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयारी कार्यलाई निर्देशित गर्ने,
- आवधिक योजनाको कार्यान्वयनका लागि वार्षिक कार्यान्वयन योजना, अनुगमन र समीक्षा सूचकहरूको खाका तयार पार्ने,
- अन्य तहको सरकार, विकास साझेदार, समुदाय, सहकारी तथा नीजि क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धनका लागि मार्ग प्रशस्त गर्ने ।

१.३ योजना निर्माण विधि र प्रक्रियाहरू

बलेफी गाउँपालिकाको गाउँपरिषद्द्धारा पारित तिन आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले गाउँपालिकाको विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता र रणनीतिक तवरबाट सञ्चालन गर्न कार्यपालिकालाई निर्देशित गरेको पृष्ठभुमिबाट योजना निर्माणको प्रक्रिया सुरु भएको छ । प्रदेश नीति तथा योजना आयोग र प्रदेश सुशासन केन्द्रबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिशलाई समेत ग्रहण गर्दै योजना निर्माण विधिलाई अवलम्बन गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, नियमावलि, कार्यविधि, स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली, संघ प्रदेश र स्थानीय तहबीच अन्तरसम्बन्ध तथा संवैधानिक अधिकार बाँडफाँडका व्यवस्थाहरूलाई ध्यान दिँदै आवधिक योजना तर्जुमाको लागि आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने क्रममा सरकारी निकाय, कार्यालयबाट प्रकाशित तथा अप्रकाशित तथ्य, अभिलेख, तथ्याङ्क र अन्य सन्दर्भ सामाग्रीहरूको उपयोग गरिएको छ । यो आवधिक योजना तर्जुमा प्रकृयामा निम्न लिखित विधिहरू अवलम्बन गरिएको छ ।

Plinora Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

क. सन्दर्भ ग्रन्थहरूको अध्ययन

आवधिक योजना निर्माण कार्यको प्रारम्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालनसँग सम्बन्धित विभिन्न ऐन, कानून, गत आ.व. को नीति, कार्यक्रम तथा योजना, प्रगति प्रतिवेदन आदिको अध्ययन गरियो । देशका स्थानीय तहहरुका कार्यान्वयन भइरहेका आवधिक योजना, पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजना, दिगो विकास लक्ष्य, प्रदेश सरकारको आवधिक योजना पनि विस्तृत रुपमा अध्ययन गरिएको थियो । त्यसैगरी गाउँपालिकाद्धारा तयार पारिएको आधारभूत तथ्याङ्क तथा घरघुरी सर्भेक्षणको प्रतिवेदनले यस गाउँपालिकाको अवस्था र तथ्यहरू बुझ्न सहयोग पुऱ्यायो ।

ख. गाउँपालिका स्तरीय गोष्ठी

सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, राजनीतिक पार्टीका प्रतिनिधिहरू, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत विषयगत कर्मचारीहरू, कार्यपालिका सदस्य, कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरूका सदस्यहरूका सहभागितामा गाउँपालिकाको कार्यालयमा कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरी पालिकाको सामाजिक तथा प्राकृतिक श्रोतहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन विधि तथा तौरतरिकाहरू र योजनाले समेट्नु पर्ने मुख्य विषयहरू उपर छलफल गरी खाका तयार गरियो । विभिन्न तीन चरणमा गरिएका यी छलफल अत्यन्तै उपयोगी रहेका थिए ।

ग. वडा प्रतिनिधिहरूसँग छलफल

निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको सहभागितामा सबै वडाका प्रतिनिधिहरूसँग छुट्टा छुट्टै बैठक गरी चेकलिस्टका आधारमा वडाबासीहरूले भोगिरहेको अवस्था, विकासको चाहना र सम्भावनाहरूको बारेमा छलफल गरी सूचनाहरू सङ्कलन गरियो । यसैगरी गाउँपालिकाको सामाजिक तथा प्राकृतिक अवस्थाको वस्तुस्थिती पहिचान गर्न सक्ने केहि प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा लक्षित समूहसंग छलफल गरेर पालिका बासीहरूका भावना र चाहनाहरू प्रतिनिधिमुलक रुपमा सुचना सङ्कलन गरियो ।

घ. योजना तथा आधारपत्रहरूको पुनरावलोकन

आवधिक योजना निर्माण गर्ने क्रममा सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, दिगो विकास लक्ष्यहरू तथा स्थानीय निकायका विगतका विकास योजनाहरूको अध्ययन गरियो ।पन्ध्रौ योजना, नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, प्रदेश सरकारको आवधिक योजना, राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय मापदण्डलाई कायम गर्न सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन र प्रयोग शुरु देखि अन्तिम चरणसम्म गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्देश गरेका कार्यक्षेत्र र कायदिशको अधिनमा रहेर सोको मापदण्ड कायम गर्दै, राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेका आधारपत्र, योजना तर्जुमा निर्देशिका, योजना तथा कार्यक्रम अनुगमन निर्देशिका र मापदण्डहरूको पुनरावलोकन गरिएको छ ।

ङ. तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको विश्लेषण

यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यको शुरुदेखि नै गुणस्तर कायम गर्नको लागि विज्ञ टोलीद्धारा निरन्तर रुपमा अनुगमन गर्ने काम भएको छ । सूचना सङ्कलनको लागि तयार पारिएका फारम, यसको लागि प्रयोग भएका सन्दर्भ समाग्री, कार्यलयबाट संकलित तथ्य र तथ्याङ्कहरूको प्रमाणिकरण, शुद्धिकरण र विश्लेषणका कार्य आवश्यकता अनुसार गरिएको छ । प्रदेश सरकार नीति तथा योजना आयोगबाट उपलब्ध तथ्याङ्कहरूलाई जस्ताका तस्तै अनुकुलता हेरि राखिएको छ ।

१.४ योजना तर्जुमाका आधारहरू

आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा निम्न बमोजिम कानुनी तथा नीतिगत आधार लिइएको छ ।

- ✓ नेपालको संविधानमा उल्लेखित मौलिक हक, अधिकारका बाँडफाँड अनुसूची, निर्देशक सिद्धान्त
- ✓ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, नियमवली र कार्यविधि
- ✓ पन्ध्रौ पञ्चवर्षिय योजना र राष्ट्रिय लक्ष्यहरू
- ✓ दिगो विकास लक्ष्य र नेपाल सरकारले स्वीकार गरेका सूचकहरू
- ✓ बागमती प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना र विकासका प्रमुख चालकहरू
- ✓ नेपाल सरकारबाट जारी क्षेत्रगत रणनीति, कार्यविधि र नीतिहरू
- ✓ विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय कार्ययोजना र कार्यविधि
- ✓ संघिय र प्रदेश सरकारबाट जारी नीति तथा कार्यक्रम
- ✓ गाउँपालिकाबाट जारी वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
- ✓ गा.पा. प्रोफाईल
- ✓ केन्दिय तथ्याङ्क विभागका प्रतिवेदनहरु
- ✓ दिगो विकासका लक्ष्यहरु, बागमती प्रदेशको अवस्था तथा मार्ग चित्र
- ✓ स्थानिय मानव विकास प्रतिवेदन, बागमती प्रदेश
- ✓ नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन , २०१४
- ✓ स्थानीय तहमा सहभागी राजनीतिक दलका घोषणा पत्र र प्रतिवद्धताहरू
- ✓ सं.रा.संघका विषयगत समिति महासन्धीहरू उपर सदस्य राष्ट्रको हैसियतमा प्राप्त सिफारिसहरू
- ✓ स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन र अनुगमन एवं मुल्यांकन दिग्दर्शन
- ✓ स्थानीय नागरिक समाज, अगुवा तथा जनसहभागिताबाट प्राप्त राय, परामर्श र सुझावहरू
- ✓ विज्ञहरूबाट प्रकाशित कृति, अनुभव र ज्ञानहरू

१.५ सीमाहरू

यस आवधिक योजनामा प्रयोग गरिने तथ्याङ्कहरू सरकारी निकायबाट प्रकाशित तथा अप्रकाशित स्रोतबाट लिइएको छ भने आधार वर्षका तथ्याङ्कका रुपमा उपलब्ध तथ्याङ्कलाई ग्रहण गरि सांकेतिक प्रतिनिधित्वका रुपमा प्रक्षेपण गर्ने कोशिस गरिएको छ । विशेष गरि बागमती प्रदेशबाट उपलब्ध पालिकाहरूको विवरणलाई तथ्याङ्कको स्रोतमा प्रयोग गरिएको छ भने संघिय सरकारका विषयगत मन्त्रालयबाट प्रकाशित सुचना प्रणालीबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूलाई विषयगत सुचनाका रुपमा पेश गरिएको छ । यसका साथै कतिपय अप्राप्त सुचनाहरूलाई समुदायका मुख्य सुचनादाताहरूसँगका छलफलका आधारमा अनुमान गरिएको छ । कतिपय तथ्याङ्कहरूको गुणस्तरिय बनाउन समुह छलफल विधिबाट परीक्षण गरिएको छ भने गाउँपालिका कार्यालयका अभिलेखहरूलाई तथ्याङ्कका रुपमा प्रयोग गरिएको छ ।

परिच्छेद २ समष्टिगत योजनाको अवधारणा

२.१ पृष्ठभुमि

चालु पन्ध्रौ पञ्चवर्षिय योजनाले गरेको परिकल्पनाको लक्ष्यलाई तीन चरणमा विभाजन गरेको छ । जसअनुसार प्रथम चरणमा उच्च आर्थिक वृद्धिका लागि आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधारका क्षेत्रमा योजना निर्माण गरी फराकिलो आधार पाँच वर्षभित्रमा तयार गर्ने रहेको छ । दोस्रो चरणमा आर्थिक प्रगति र विकासको उपलब्धिहरूलाई न्यायपूर्ण वितरण गर्ने र सुख तथा समृद्धिको अनुभूती नागरिकमा गराउने रहेको छ । तेस्रो चरणमा आर्थिक वृद्धि र विकासका सूचकहरूलाई दिगो, आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र र सार्वभौम रुपमा धानिन सक्ने बनाउने लक्ष्य रहेको छ ।

त्यसै गरि दिगो विकास लक्ष्यहरू अन्तर्गतका छ वटा क्षेत्रहरूका विकास सूचकहरूलाई आर्थिक विकास क्षेत्रको सूचकहरूका रुपमा राखिएको छ । आर्थिक क्षेत्रका छ वटा नतिजा लक्ष्य क्षेत्रहरू क्रमशः गरिबी, मानव विकास, आर्थिक वृद्धि, व्यापार सञ्चिती, रोजगार, पर्यटन र कृषि तथा पशुपन्छीपालन रहेका छन् । बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना निर्माणमा पुर्वाधार, कृषि, खाद्य सुरक्षा र स्वास्थ्यका प्रमुख सूचकहरूलाई गाउँपालिकाले आवश्यकताका आधारमा चयन गरेको छ ।

२.२ आवधिक योजनाको अवधारणा

बलेफी गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने सबै प्रकारका विकास कार्यक्रमहरुलाई साझा सोच र लक्ष्यतर्फ उन्मुख गर्न गाउँको समग्र विकासको लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गरी सो प्राप्त गर्नका लागि अवश्यक नीति, रणनीति, प्राथमिकता पहिचान तथा परिभाषित गरि गाउँ विकासको भविष्यको स्पष्ट मार्गचित्र तयार गर्नु यस आवधिक योजनाका मूलभूत अवधारणा हो । अर्को शब्दमा विकास प्रक्रियालई योजनाबद्ध, व्यवस्थित बनाउन स्पष्ट सोच र तोकिएका लक्ष्य उन्मुख बनाउन तथा समग्र विकासको गतिलाई तीव्रता दिन दीर्घकालीन सोच तथा आवधिक लक्ष्य, उद्देश्य सहित आवधिक विकास योजना मूलत: स्थानगत विशेषताहरुमा आधारित रहेर समग्र विषयगत क्षेत्रहरु समेट्ने गरी एकीकृत रुपमा तयार गरिएको छ । यसले स्थानीय विकासका साझेदार एवम् सरोकारवालाको पहिचान गरी प्रभावकारी परिचालनको वातावरण तयार गर्न सघाउ पुर्याउँदछ । यसमा गाउँपालिकाका सेवा प्रदायक निकाय, सेवाग्राही र सहयोगी निकायसहित सबै सरोकारवालाको सहभागितामा संयुक्त चिन्तन, मनन्, मूल्यांकन, विश्लेषण र परामर्श कायम गरिएको छ ।

२.३ योजना खाका

२.३.१ दीर्घकालीन सोच

"कृषि योग्य, व्यापारिक र पर्यटकिय ठाँउ, नविन सोच सहितको समृद्ध बलेफी गाउँ"

२.३.२ लक्ष्य

कृषि, पर्यटन, व्यवसाय तथा व्यापारको माध्यमबाट सुखी एवम् समृद्ध बलेफीको मार्ग तय गर्ने ।

२.३.३ उद्देश्य

१. आर्थिक विकासका क्षेत्रहरूमा लगानी गरी आत्मनिर्भर बलेफीको आधार तयार गर्नु ।

२. सामाजिक क्षेत्रको विकासद्वारा बलेफीबासीको आधारभूत सेवामा पहुँचको सुनिश्चितता गर्नु ।
३. प्राथमिकताका आधारमा दीगो एवम् आधुनिक भौतिक संरचनाको विकास गरी समृद्ध बलेफी निर्माण गर्नु ।
४. भू–उपयोग तथा वातावरण संरक्षण नीतिको कार्यान्वयन गरी विपद् तथा जलवायू परिर्तनका असरहरू न्यूनिकरण गर्नु ।
५. संस्थागत विकास र सुशासनका माध्यमबाट सार्वजनिक सेवालाई जनउत्तरदायी बनाउनु ।
६. सामाजिक न्यायका आधारमा समतामुलक समाजको निर्माण गर्नु ।

२.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १: बलेफी गाउँपालिकाका आगामी पाँच वर्षका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
१. आर्थिक विकासका क्षेत्रहरूमा लगानी गरी आत्मनिर्भर बलेफीको आधार तयार गर्नु ।	
१.१: कृषि, बागवानी र पशुपंक्षी पालन पेशालाई व्यवसायिक एवं मर्यादित बनाई रोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने ।	१. व्यवसायिक उत्पादन समुहको परिचालन गरिनेछ । २. व्यवसायिक सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ३. पकेट क्षेत्रको विस्तार र उत्पादन सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. मागका आधारमा उच्च मुल्यका बाली प्रवर्द्धन गरिनेछ । ५. उत्पादित वस्तुको गुणस्तर कायम गरिनेछ । ६. व्यवसायिक बजार व्यवस्थापन गरी कृषि क्षेत्रलाई निर्वाहमुखी विमुख बनाईनेछ ।
१.२: पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्ने ।	१. नयाँ गन्तव्य क्षेत्रका संभाव्यता अध्ययन र विकास गरिनेछ । २. पर्यटन लाई व्यवसायीकरण गरी आयमा जोडिनेछ । ३. भौतिक सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. साँस्कृतिक पहिचानयुक्त पर्यटन विकास गरिनेछ ।
१.३: लघु उद्यमशिलता र स्वरोजगार निर्माण गर्ने ।	१. मौलिक संस्कृति एवं प्रविधिको संरक्षण गरिनेछ । २. लघु उद्यमशिलताको विकास गरिनेछ । ३. गरिवीका आधारमा लक्षित वर्ग किटान गरिनेछ ।
१.४: सुरक्षित श्रम तथा रोजगारको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. श्रम बैङ्कको स्थापना गरी सोबाट श्रम शक्तिको उच्चतम् प्रयोग गरिनेछ २. आवश्यकतामा आधारित व्यवसायिक तालिमको प्रबन्ध मिलाईनेछ । ३. सुरक्षित श्रम तथा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. स्थानीय श्रोत, साधन र सीपमा आधारित परियोजनाको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१.५: वित्तिय संस्था र सहकारीको परिचालन व्यवस्थित गर्ने ।	१. गरिवी र उत्पादनका आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ । २. एक टोल एक बचत समुह र सबै घरधुरी सहकारीमा आवद्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । ३. सहकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
२. सामाजिक क्षेत्रको विकासद्वारा बलेफीबासीको आधारभूत सेवामा पहुँचको सुनिश्चितता गर्नु ।	
२.१: सर्वसुलभ गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. आधारभूत रुपमा सामान्य चिकित्सा सेवाको शीघ्र र प्रभावकारी सेवा प्रदान गरिनेछ । २. निदानात्मक, उपचारात्मक, प्रवर्धनात्मक र प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

Pathivara Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

	३. जीवनपथको अवधारणा अनुरुप बहुपक्षीय पोषण नीतिको कार्यान्वयन गरी समग्र विकास गरिनेछ । ४. परिवार व्यवस्थापन सेवालाई थप विस्तार गरिनेछ । ५. सीमान्त एवं गरिबीको अवस्थामा रहेका समुदायलाई दीर्घजीवन सहयोग प्रदान गरिनेछ ।
२.२: सबैका लागि गुणस्तरिय र अनिवार्य माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।	१. नतिजामा केन्द्रित शिक्षण विधि र जीवन उपयोगी शिक्षा लागू गरिनेछ । २. प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ । ३. सबैका लागी गुणस्तरिय शिक्षाका अवसर सुनिश्चित गरिनेछ । ४. स्थानीय पाठ्यक्रमको विकास गरिनेछ । ५. बलेफी गाउँपालिकालाई शिक्षाको हबको रुपमा विकास गरिनेछ ।
२.३: सबैका लागी स्वच्छताको अवसर र सफा पिउने पानी सुनिश्चितता गर्ने ।	१. सबैलाई खानेपानी र सरसफाईको अवसर सुनिश्चित गरिनेछ । २. स्वच्छताको वातावरण र रोग संक्रमणको जोखिमबाट सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ । ३. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तयार गरिनेछ ।
२.४: विशेष र खास समुहका नागरिकहरू (अपाङ्गता, जोखिम अवस्थाका वालवालिका, हिंसा प्रभावित, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक र सिमान्त अवस्थाका नागरिक) को संरक्षण र सुरक्षामा प्राथमिकता प्रदान गर्ने ।	१. सबै क्षेत्रमा लैंगिक समानता सुनिश्चित गरिनेछ । २. महिलामाथी हुने सबै प्रकारका हिंसालाई निरुत्साहित गरिनेछ । ३. छोरी सम्मान कार्यक्रमलाई थप मजबुत बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । ४. जातिय समावेशिकरणको सहज पहुँच स्थापित गरिनेछ । ५. विशेष समुह, वर्ग र समुदायको विशेष संरक्षण, सहभागीता र सुरक्षालाई विकास योजनामा प्राथमिकता दिइनेछ । ६. लैंगिक समानता, राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिक जीवनमा सबै नागरिकद्धारा सार्वभौम समानता र सुरक्षाको अनुभुति गराइनेछ ।
३. प्राथमिकताका आधारमा दीगो एवम् आधुनिक भौतिक संरचनाको विकास गरी समृद्ध बलेफी निर्माण गर्नु।	
३.१: बस्तीस्तर सम्मका सडक सञ्जालहरूको विस्तार गरी वार्है महिना चल्ने दिगो सडक निर्माण गर्ने ।	१. सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारसँगको साझेदारिता गरिनेछ । २. भवन निर्माण मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ र बलेफी गाउँपालिका भित्र बन्ने नयाँ तथा पुराना संरचनालाई नियमित गरिनेछ । ३. गाउँपालिका भित्र निर्माण हुने सडकहरूलाई मापदण्डका आधारमा निर्माण गरिनेछ । ४. सडकका स्तरोन्नती र सुरक्षित यातायात प्रबन्ध मिलाइनेछ । ५. सबै बस्तीहरू सम्म ट्र्याक खोलिनेछ ।
३.२: विद्युत र सञ्चार संजालमा पहुँच विस्तार गर्ने ।	१. सबै घरमा विद्युत उर्जा विस्तार गरिनेछ । २. सहरी क्षेत्र तथा व्यापारिक केन्द्रहरुमा सौर्य उर्जाको प्रबन्ध मिलाइनेछ । ३. सबै सार्वजनिक संस्था तथा ठाउँहरूमा ईन्टरनेट सेवाको विस्तार गरिनेछ ।
३.३: सुरक्षित आवास र बस्ती विकास गर्ने ।	१. एकिकृत बस्ती विकासका लागि नीजि क्षेत्र र सहकारीहरूसँग साझेदारिता गरिनेछ । २. जोखिमयुक्त बस्तीहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरि स्थानान्तरणको अवधारणा अगाडी बढाईनेछ । ३. आवास तथा बस्तीहरूको उत्थानशिलता विकास गरिनेछ ।

४. भू–उपयोग तथा वातावरण संरक्षण नीतिको कार्यान्वयन गरी विपद् तथा जलवायू परिर्तनका असरहरू न्यूनिकरण गर्नु ।	
४.१: भू–उपयोग नीति तथा वातावरण संरक्षण नीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	१. गैह्र काष्ठजन्य पदार्थहरूको व्यवसायिक उत्पादनमा जोड दिइनेछ । २. जैविक विविधताको संरक्षण गरिनेछ । ३. पर्यटन व्यवसायसँग समन्वय विस्तार सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको साझेदारिता गरिनेछ । ४. जलाधार व्यवस्थापन गर्ने नीति अगाडी बढाईनेछ गरिनेछ ।
४.२: जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी वैज्ञानिक भुउपयोग व्यवस्था लागू गर्ने ।	१. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको साझेदारिता गरिनेछ । २. कृतिम बाँधको निर्माण गरी पोखरी निर्माण गरिनेछ । ३. उपयोगका आधारमा जमिनको चक्लाबन्दिको व्यवस्था मिलाइनेछ । ४. बाँझो जमिनको उपयोग गरिनेछ । ५. वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरिनेछ । ६. भुमि बैंकको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
४.३: जलवायु अनुकुलन विधिद्धारा विपद व्यवस्थापन गर्ने ।	१. जलवायू अनुकुलन कार्य योजना तर्जुमा गरिनेछ । २. परम्परागत रुपमा अभ्यास गर्दै आएका वर्षे पानी सङ्कलन पोखरीहरूको सुधार र संरक्षण गरिनेछ ।
४.४: विपद् व्यवस्थापन र प्रतिकार्य क्षमताको विकास गर्ने ।	१. विपद पूर्वतयारी योजना निर्माण गरिनेछ । २. विपद व्यवस्थापन मैत्री पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ । ३. स्वास्थ्य विपद् व्यवस्थापन गरिनेछ । ४. विपद्का समयमा गर्नु पर्ने उद्धार खोज कार्यका लागि विपद व्यवस्थापन समितिको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ ।
५. संस्थागत विकास र सुशासनका माध्यमबाट सार्वजनिक सेवालाई जनउत्तरदायी बनाउनु ।	
५.१: कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था अध्यावधिक गर्ने ।	१. आवश्यक ऐनहरूको निर्माण र संशोधन गरिनेछ । २. नियमावली र निर्देशिकाहरू निर्माण गरिनेछ । ३. नीतिहरूको निर्माण र अद्यावधिक गरिनेछ । ४. कार्यकारिणी समिति अन्तर्गतका उप–समितिको कार्यसम्पादन निर्देशिका तयार गरिनेछ ।
५.२: सेवाप्रदायकहरूको संस्थागत संरचनामा सुधार गर्ने ।	१. गाउँपालिकाको सेवाहरू चुस्त र दुरुस्त बनाइनेछ । २. डिजिटल तथ्याङ्कको व्यवस्थापन गरिनेछ । ३. कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५.३: सुशासन, जवाफदेहिता र पारदर्शिताको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. सबै सरकारी कार्यालयहरुमा नागरिक बडापत्रको व्यवस्था गरिनेछ । २. मासिक कार्य सम्पादन र खर्चको अवस्थालाई ड्यास बोर्डमा प्रदर्शन गरिनेछ । ३. सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सामाजिक परीक्षण सार्वजनिक सुनुवाई तथा GESI परीक्षण नियमित रुपमा गरिनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

६. सामाजिक न्यायका आधारमा समतामुलक समाजको निर्माण गर्नु ।	
६.१: सामाजिक न्यायका आधारमा लैङ्गिक, धार्मिक, साँस्कृतिक रुपमा सारभूत समानता कायम गर्ने ।	१. जातिय छुवाछुत तथा भेदभाव प्रति शून्य सहनशिलता कायम गरि भेदभाव विरुद्धका नीति, ऐन र सामाजिक जागरणका कार्यक्रम तय गरिनेछ । २. जनजाति र दलितको सशक्तिकरणका लागि अभियान सञ्चालन गरिनेछ । ३. बाल संरक्षण समितिको सबलीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. स्कूलमा आधारित बालक्लव परिचालन गरिनेछ । ५. सङ्घीय सरकारबाट उपलब्ध सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने नागरिकको अनुगमन गरी वितरण प्रणाली जवाफदेही बनाई थप व्यवस्थाको आवश्यकता ठहर भएका नागरिकका लागि थप भत्ताको व्यवस्थापन गरिनेछ । ६. बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरू माथि हुने उपेक्षा, हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषण प्रति शून्य सहनशिलता नीति अपनाइनेछ । ७. जेष्ठ नागरिकको हेरचाह, स्याहार सुसार र उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरिनेछ । ८. सामाजिक सुरक्षा भत्ताको व्यवस्थापन र विमा योजना सञ्चालन गरिनेछ ।

२.४ समग्र अपेक्षित उपलब्धिहरू

नेपालको संविधानले तोकेका मौलिक हक, निर्देशक सिद्धान्त, दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य, बागमती प्रदेश सरकारले प्रस्तावित विकासका चालकहरू र दिगो विकास लक्ष्यहरूले निदृष्ट गरेका सूचकहरूलाई स्थानीय तहमा स्थानीयकरण गर्दै आवधिक योजना भित्र विभिन्न सूचकका आधारमा नतिजाहरूका तयार गरिएको छ । हालको राष्ट्रिय र प्रादेशिक अवस्था समेतको आधारमा निम्न अनुसारको गाउँपालिकाको आवधिक लक्ष्यहरूलाई तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: बलेफी गाउँपालिकाको समग्र अपेक्षित उपलब्धिहरू

क.स	सूचकहरू	ईकाई	राष्ट्रिय	प्रदेश	बलेफी	लक्ष्य
१	औसत आर्थिक वृद्धिदर	प्रतिशत	६.८	७.०	-	७.०
२	मानव विकास सूचांङ्क	सूचांङ्क	०.६०२	०.६४१	-	०.५१२
३	अपेक्षित औषत आयु	वर्ष	७०.५	७०.५	-	७१
४	कुल कृषि उत्पादकत्व	मे.ट.प्रतिहे.	२.९	२.८	-	३.२
५	युवा श्रम सहभागिता (१५—३९ वर्ष)	प्रतिशत	३८.५	४२.५	-	४५
६	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत	३६.५	-	-	४०
७	स्वास्थ्य संस्था मार्फत प्रसुति सेवा	प्रतिशत	६३.३	-	-	५०
८	चारपटक गर्भवती जाँच गर्ने महिला	प्रतिशत	५६.३	-	-	८०

९	५ वर्ष मुनिका वच्चाको एआरआई सहित निमोनियाबाट प्रभावित	प्रतिशत	१९	१६	-	१५
१०	सम्पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने बालबालिका	प्रतिशत	८६	-	-	१००
११	साक्षरता दर (१५ वर्षमाथिको उमेर समूह)	प्रतिशत	५९.६	७४.८	-	९८
	माध्यमिक तहमा खुद भर्ना दर	प्रतिशत	७१	८८	-	९०
१२	व्यवसायिक शिक्षामा कुल भर्ना दर	प्रतिशत	३.७	४.१	-	५
१३	हरेक घरमा धारा र चर्पी	प्रतिशत	८७.७	९०	-	१००
१४	३० मिनेटको दूरीमा कृषी उपज बिक्रीका लागि बजार उपलब्ध भएका कृषी परिवार	प्रतिशत	२९.७	३१.७	-	३५
१५	कालोपत्रे सडक प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको सहयोगमा निर्माण गरेको समेत गरेर	कि.मि.	-	-	३२.८	८०

नोटः * सूचकहरूलाई बागमती प्रदेश सरकारले गरेका प्रक्षेपणका आधारमा अनुमानित हुन् । यी विभिन्न सूचकहरु विभिन्न प्रकारले निकालिन्छ । जस्तो कि मानव सूचक मानव विकास सूचांङ्क (Human Development Index) यसको हिसाब आर्थिक स्तर (Living Standard), शैक्षिक स्तर (Education) र स्वास्थ्य अवस्था (Health Status) लाई हिसाब गरेर निकालिन्छ । यूएनडिपीले सन् २०१९ मा विश्वका १८९ मुलुकमा गरेको अध्ययनमा नेपाल १४२औ स्थानमा रहेको छ । नेपालको मानव विकास सूचांङ्क ०.६०२ रहेको छ । केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागले र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट देशको सूंचकहरु निकाल्ने काम गरिन्छ । प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, बागमती प्रदेशले स्थानीय तहहरुको सूचकहरु निकालेकोले माथि प्रस्तुत गरिएको हो ।

२.५ वित्तीय व्यवस्थापन

२.५.१ सार्वजनिक स्रोत परिचालनको आधार

बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजनाको दीर्घकलीन सोच अनुसारका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू प्राप्तिका लागि पहिचान गरिएका कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण गरी सोको लागि आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्थापन गर्न सम्भाव्य स्रोतहरूको आँकलन र नयाँ स्रोतहरूको पहिचान गरी परिचालन तथा उपयोग गरिनेछ ।

क) वित्तीय हस्तान्तरण

नेपालको संविधान र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनद्वारा व्यवस्था गरिए बमोजिम यस गाउँपालिकालाई संघ र प्रदेशहरूबाट देहाय बमोजिमका वित्तीय स्रोतहरू हस्तान्तरण हुनेछ ।

- ✓ संघीय सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँड
- ✓ प्रदेश सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँड
- ✓ वैदेशिक अनुदानतर्फ अन्तराष्ट्रिय विकास सहायता नीति, २०७६ बमोजिम संघीय अर्थ मन्त्रालयको संयोजनमा प्राप्त हुने रकम ।

(ख) आन्तरिक आय

- ✓ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने कर तथा गैरकरका रकमहरू ।

(ग) अन्य

- ✓ गाउँपालिकाको बजेट संरचना बाहिर संघद्वारा प्रत्यायोजित कार्यक्रमअन्तर्गत सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि प्राप्त हुने रकम
- ✓ निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट प्रवाहित हुने रकम
- ✓ संघीय तथा प्रदेश तहबाट कार्यक्रमसहित प्राप्त हुने रकम ।

२.५.२ कुल वित्तीय लगानी

बलेफी गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक तथा सामाजिक विकासका निमित्त आवधिक योजना अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि कूल रु. ३ अर्ब ३२ करोड ३५ लाख वित्तीय लगानी हुने अनुमान छ । गाउँपालिकाको आन्तरिक तथा बाह्यय आम्दानीको विभिन्न शिर्षक गरी रकम रु. १ अर्ब ७८ करोड २९ लाख लगानी हुने अनुमान गरिएको छ भने न्युन हुन आउने रु. १ अर्ब ३८ करोड ७२ लाख संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारका विभिन्न निकायहरु बाट लगानी हुने अनुमान गरिएको छ । त्यसै गरी बाँकी रहेको अपुग रकम रु. १५ करोड ३४ लाख यस गाउँपालिकामा कार्यरत विभिन्न निजी क्षेत्र, गैरसरकारी/अन्तराष्ट्रिय गै.स.स. हरुबाट लगानी गर्न सकिने अनुमान समेत गरिएको छ । जसलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ३: आवधिक योजनामा बहुक्षेत्रगत अनुमानित लागत

क्र.स.	श्रोत	रकम (रू करोडमा)	प्रतिशत
१	सार्वजनिक क्षेत्र गाउँपालिका	१ अर्ब ७८ करोड २९	५४%
	सार्वजनिक क्षेत्र संघ तथा प्रदेश	१ अर्ब ३८ कोड	४१%
२	नीजि क्षेत्र/गैरसरकारी/अन्तराष्ट्रिय गै.स.स	१५ करोड ३४ लाख	५%
४	कूल जम्मा	३ अर्ब ३२ करोड ३५ लाख	

यसरी लागतको ठूलो हिस्सा सार्वजनिक क्षेत्रले ९५ प्रतिशत छ भने नीजि क्षेत्र र गैर सरकारी / अन्तराट्रिय गै.स.स.लाई समेत समाहित गरेर कार्यक्रमको साझेदारीको रूपमा लिइएको छ ।

२.५.३ लगानीका क्षेत्रहरू

बलेफी गाउँपालिकाको यस पञ्च वर्षिय आवधिक योजना तर्फ प्रस्ताव गरिएका विभिन्न क्षेत्रगत लगानीलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकको पछिल्ला वर्षहरुको बजेट विश्लेषण गर्दा खर्च शिर्षकहरु मध्ये सबै भन्दा धेरै अर्थात करिब ६४ प्रतिशत पूर्वाधार विकास तर्फ, १२ प्रतिशत सामाजिक विकास तर्फ, त्यसैगरी सबैभन्दा कम करिब २ प्रतिशत वन वातावरण तर्फ र संस्थागत विकास र सुशासनको क्षेत्रमा १ प्रतिशत खर्च गर्ने अनुमान गरिएको छ । जसलाई तलको चित्रमा देखाईएको छ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

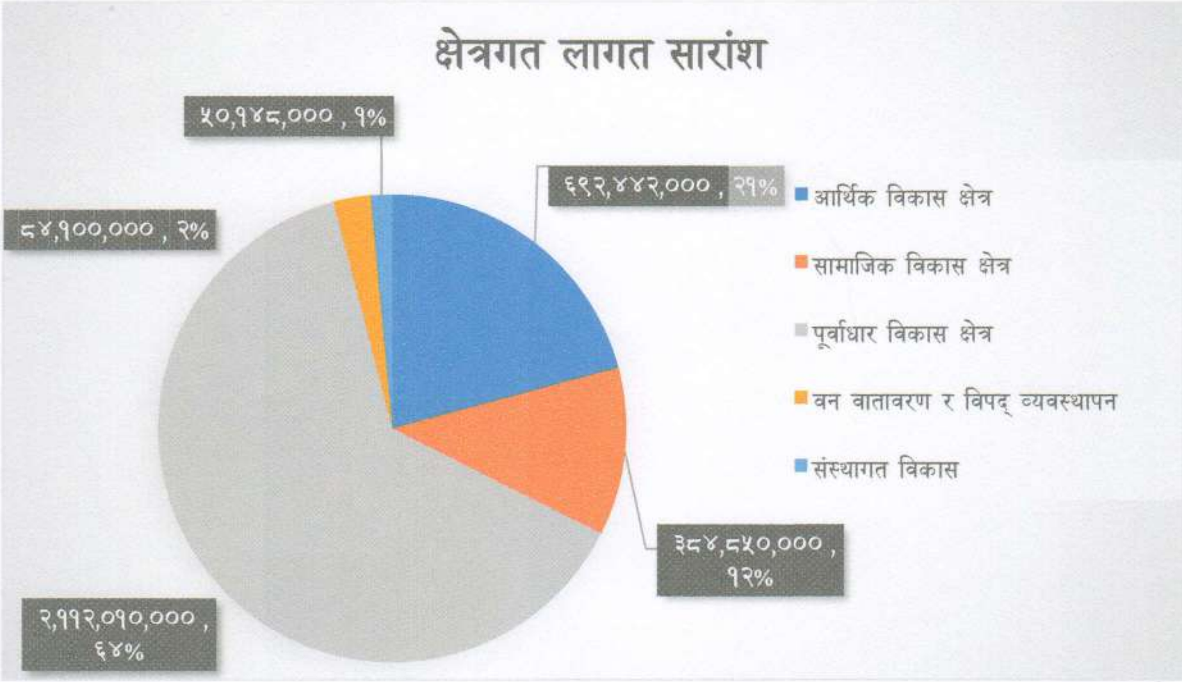

चित्र १: प्रतिशतको आधारमा विषयगत खर्चको विवरण

२.६ सार्वजानिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू

बलेफी गाउँपालिकाको यस आवधिक योजना अन्तर्गत प्रक्षेपित खर्च जुटाउन अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणका साथै आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू पनि परिचालन गर्नुपर्नेछ । हाल आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरूको सिमितताको कारणले संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान लगायतका रकमहरू माथि निर्भर रहनुपर्ने स्थिति विद्यमान रहेको छ । लगभग ९५ प्रतिशत रकम संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट अनुदान र राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने यस बलेफी गाउँपालिकाले स्थायी रूपमा अन्य श्रोतहरूको पहिचान गर्न पर्ने अवस्था देखिन्छ ।

तालिका ४: लगानीका क्षेत्रहरु

क.सं.	क्षेत्र	अनुमानीत लागत	श्रोत				जम्मा
			आन्तरिक श्रोत	संघिय सरकार	प्रदेश सरकार	जनसहभागिता नगद, सार्वजनिक निजी साझेदारी	
			५%	७२%	१८%	५%	
१	आर्थिक विकास क्षेत्र	६९२४४२०००	३४६२२१००	४९८५५८२४०	१२४६३९५६०	३४६२२१००	६९२४४२०००
२	सामाजिक विकास क्षेत्र	३८४८५००००	१९२४२५००	२७७०९२०००	६९२७३०००	१९२४२५००	३८४८५००००
३	पूर्वाधार विकास क्षेत्र	२११२०१००००	१०५६००५००	१५२०६४७२००	३८०१६१८००	१०५६००५००	२११२०१००००
४	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र	८४१०००००	४२०५०००	६०५५२०००	१५१३८०००	४२०५०००	८४१०००००
५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	५०१४८०००	२५०७४००	३६१०६५६०	९०२६६४०	२५०७४००	५०१४८०००
	जम्मा	**३३२३५५००००**	**१६६१७७५००**	**२३९२९५६०००**	**५९८२३९०००**	**१६६१७७५००**	**३३२३५५००००**

बहुपक्षीय स्रोतहरूको परिचालन

यस गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक तथा सामाजिक विकासका निमित्त आवधिक योजना अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि सह—वित्तीयकरण एवं सहकार्यको रणनीतिलाई अवलम्बन गर्दै सार्वजनिक, सहकारी नीजी क्षेत्र र गैर–सरकारी/अन्तर्राष्ट्रिय गैर–सरकारी संस्थाहरू लगायतबाट पूरक स्रोतहरू परिचालन गरिनेछन् । आवधिक योजनाले परिलक्षित गरेका आर्थिक तथा सामाजिक विकासका कार्यक्रमहरूका लागि सबै क्षेत्रहरूबाट सम्भाव्य स्रोतहरूको परिचालन गरिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, नीजि क्षेत्र तथा र गैर–सरकारी/अन्तर्राष्ट्रिय गैर–सरकारी संस्थाहरू समेत सहभिगता गराएर जान पर्ने अवस्था रहेको छ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

तालिका ५: बलेफी गाउँपालिकको सार्वजानिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू

क्र.स.	विवरण	आधार वर्ष २०७८/७९	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५	जम्मा
				संघिय सरकार				
१.	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१२४९०००००	१४३६३५०००.००	१६५१८०२५०.००	१८९९५७२८७.५०	२१८४५०८८०.६३	२५१२१८५१२.७२	९६८४४१९३०.८४
२.	राजश्व बाँडफाँड	८२३६३५५५.५१	९४७१८०८८.८४	१०८९२५८०२.१६	१२५२६४६७२.४९	१४४०५४३७३.३६	१६५६६२५२९.३६	६३८६२५४६६.२१
३.	सशर्त अनुदान चालु	१८६७४००००	२१४७५१०००.००	२४६९६३६५०.००	२८४००८१९७.५०	३२६६०९४२७.१३	३७५६००८४१.१९	१४४७९३३११५.८२
४.	विशेष अनुदान चालु	५००००००	५७५००००.००	६६१२५००.००	७६०४३७५.००	८७४५०३१.२५	१००५६७८५.९४	३८७६८६९२.१९
५.	समपुरक अनुदान चालु	२९९६७०००	३४४६२०५०.००	३९६३१३५७.५०	४५५७६०६१.१३	५२४१२४७०.२९	६०२७४३४०.८४	२३२३५६२७९.७६
	जम्मा	४२८९७०५५५.५	४९३३९६१३८.८४	५६७३१३५५९.६६	६५२४१०५९३.६१	७५०२७२१८२.६५	८६२८१३०१०.०५	३३२६१२५४८४.८१
				प्रदेश सरकार				
१.	समपुरक अनुदान	२९९६७०००	३४४६२०५०.००	३९६३१३५७.५०	४५५७६०६१.१३	५२४१२४७०.२९	६०२७४३४०.८४	२३२३५६२७९.७६
२.	सशर्त अनुदान	२१३६३०००	२४५६७४५०.००	२८२५२५६७.५०	३२४९०४५२.६३	३७३६४०२०.५२	४२९६८६२३.६०	१६५५६४३११४.२४
३.	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१०७१७०००	१२३२४५५०.००	१४१७३२३२.५०	१६२९९२१७.३८	१८७४४०९९.९८	२१५५५७१४.९८	८३०९६८१४.८३
४.	विशेष अनुदान चालु	५९०००००	६७८५०००.००	७८०२७५०.००	८९७३१६२.५०	१०३१९१३६.८८	११८६७००७.४१	४५७४७०५६.७८
	जम्मा	६७९४७०००	७८१३९०५०.००	८९८५९९०७.५०	१०३३३८८९३.६३	११८८३९७२७.६७	१३६६६५६८६.८२	५२६८४३२६५.६१
१.	अन्तरिक श्रोत	१७१५३७८४.४९	१९७२६८५२.१६	२२६८५८७९.९९	२६०८८७६१.९९	३०००२०७६.२८	३४५०२३८७.७३	१३३००५९५८.१५
२.	बैंक मौज्दात	२७११०५१६.६५						२७११०५१६.६५
	कुल जम्मा	५४११८१८५६.७	५९११८२०४१	६७९८५९३४७.२	७८१८३८२४९.२	८९९११३९८६.६	१०३३९८१०८५	४०१३०८५२२५.२३

२.७ सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट

तालिका ६: सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट

खर्च	आधार वर्ष २०७८/७९	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५	जम्मा
चालु खर्च	२६३९७७१६९.४	३११४९३०५९.९	३६७५६१८१०.७	४३३७२२९३६.६	५११७९३०६५.२	६०३९१५८१६.९	२२२८४८६६८९
पूर्जीगत खर्च	१४७७८२७४१	१९३५९५३९०.७	२५३६०९९६१.८	३३४७६५१४९.६	४३५१९४६९४.५	५६५७५३१०२.९	१७८२९१८३००
जम्मा	४११७५९९१०.४	५०५०८८४५०.६	६२११७१७७२.५	७६८४८८०८६.२	९४६९८७७५९.७	११६९६६८९२०	४०११४०४९८९

२.८ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक क्षेत्रगत विकासका कार्यक्रमहरुलाई मुख्य ३४ वटा शिर्षकहरुमा विभाजन गरिएको छ । मुख्यतया पाँचवटा शिर्षकहरु गरी कुल रकम रु. ३ अर्ब ३६ करोड ८ लाख ७२ हजार रुपैया बराबरको योजना तथा कार्यक्रमहरु प्रस्ताव गरिएको छ । उक्त प्रस्तावित कुल रकम र विषयगत क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरुको एकमुष्ठ विवरण तल तालिकामा दिईएको छ ।

२.८.१ योजनाहरुको प्राथमिकीकरणका आधार

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४/३ बमोजिम निम्न आधारहरुमा वडा तथा वस्तीहरुबाट आएका योजनाहरु प्राथमिकीकरण गरीएको छ ।

- आर्थिक विकास र गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने,
- उत्पादनमुलक र छिटो प्रतिफल दिने (ठूला आयोजनाहरुको हकमा बढिमा ३ वर्ष भित्र सम्पन्न हुने,
- राजस्व परिचालनमा योगदान पुर्याउने,
- सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुर्याउने,
- स्थानीय श्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागितामा अभिवृद्धि गर्ने,
- लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि हुने,
- दिगो, विकास, वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुर्याउने,
- समुदायलाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल बनाउने,
- स्थान विशेष संस्कृति र पहिचान प्रवर्द्धन गर्ने,
- स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु,

Platform Engineering Consultancy Pvt. Ltd. 2075

तालिका ७: बलेफी गाउँपालिकाका आवधिक क्षेत्रगत बजेटको क्षेत्रगत खर्च अनुमान

क.सं.	क्षेत्र	अनुमानीत लागत	आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्ने वर्ष					जम्मा
			२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५	
१	आर्थिक विकास क्षेत्र	६९२४४२०००	१२४६३९५६०	१३८४८८४००	१३८४८८४००	१३८४८८४००	१५२३३७२४०	६९२४४२०००
२	सामाजिक विकास क्षेत्र	३८४८५००००	६९२७३०००	७६९७००००	७६९७००००	७६९७००००	८४६६७०००	३८४८५००००
३	पूर्वाधार विकास क्षेत्र	२११२०१००००	३८०१६१८००	४२२४०२०००	४२२४०२०००	४२२४०२०००	४६४६४२२००	२११२०१००००
४	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र	८४१०००००	१५१३८०००	१६८२००००	१६८२००००	१६८२००००	१८५०२०००	८४१०००००
५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	५०१४८०००	९०२६६४०	१००२९६००	१००२९६००	१००२९६००	११०३२५६०	५०१४८०००
	जम्मा	३३२३५५००००	५९८२३९०००	६६४७१००००	६६४७१००००	६६४७१००००	७३११८१०००	३३२३५५००००

तालिका ८: बलेफी गाउँपालिकाको मुख्य कार्यक्रम र कार्यतालिका र बजेट अनुमान (बजेट रु. हजारमा)

क स	क्षेत्र	लगानी	प्रतिशत	कैफियत
क	**आर्थिक विकास क्षेत्र**	**६९२,४४२**		
१	कृषि र पशुपन्छी विकास	२५३,१००	३६.५५	
२	सिंचाइ तथा जलस्रोत	१९०,२९२	२७.४८	
३	पर्यटन विकास	१७६,१००	२५.४३	
४	उद्योग, वाणिज्य तथा आपुर्ती	६३,२००	९.१३	
५	रोजगारीको अवस्था, सामाजिक सुरक्षा	९,७५०	१.४१	
ख	**सामाजिक विकास क्षेत्र**	**३८४,८५०**		
१	स्वास्थ्य र पोषण	९४,८००	२४.६३	
२	शिक्षा	१०८,४६०	२८.१८	
३	खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता	६७,०६०	१७.४२	
४	महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू	८,७८०	२.२८	
५	युवा तथा खेलकुद	१०५,७५०	२७.४८	
ग	**पूर्वाधार विकास क्षेत्र**	**२,११२,०१०**		
१	बस्ती, आवास, भवन तथा सार्बजनिक निर्माण	६५,४५०	३.१०	
२	सडक तथा यातायात पूर्वाधार	२,०४१,०००	९६.६४	
४	सञ्चार तथा सुचना प्रविधि	५,५६०	०.२६	
घ	**वन वातावरण र विपद् व्यवस्थापन**	**८४,१००**		
१	वन तथा जैविक बिबिधता	१०,८००	१२.८४	
२	भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	२८,७००	३४.१३	
३	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	७,४००	८.८०	
४	विपद्, जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानासिलता	३७,२००	४४.२३	
ङ	**संस्थागत विकास**	**५०,१४८**		
१	सेवा प्रवाह तथा सुशासन	२,३३०	४.६५	
२	मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास	१००	०.२०	
३	तथ्याङ्क प्रणाली	१,५००	२.९९	
४	शासकीय सुधार	१,४००	२.७९	
५	प्रशासकीय सुशासन	१,०००	१.९९	
६	वित्तीय सुशासन	२,४००	४.७९	
७	भ्रष्टाचार निवारण	२,९५०	५.८८	
८	सुरक्षा	४,४५०	८.८७	
९	मानव अधिकार	३००	०.६०	
१०	संघीय शासन प्रणाली	१,०००	१.९९	
११	स्थानीय तहको सन्तुलित विकास	४५०	०.९०	
१२	योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	१,२५०	२.४९	

१३	आयोजना बैंक निर्माण	३०,४३८	६०.७०	
१४	योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वय	३८०	०.७६	
१५	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	२००	०.४०	
जम्मा बजेट		३,३२३,५५०	१००	

२.९ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

माथिका वृद्धिदर अनुमान र बलेफी गाउँपालिकाको लागि गत आ.व. २०७६।७७, २०७७।७८, र २०७८।७९ मा प्राप्त बजेट समेतको अनुमानको आधार आगामी ५ वर्षको आम्दानी तथा खर्च प्रक्षेपण गरिएको छ । आय प्रक्षेपण गर्दा खुद विकास कार्यमा लगानी गर्न उपयोग हुन सक्ने बजेट तथा कार्यक्रमको शिर्षकहरुलाई मात्र समावेश गरिएको छ । गाउँपालिकाको कर्मचारी व्यवस्थापन, तलब भत्ता, जेष्ठ नागरिक भत्ता जस्ता राज्यका अनिवार्य दायित्वका रकमहरु जसरी आँउछ त्यसरी नै खर्च हुने हुँदा यसमा समावेश गरिएको छैन । यसर्थ बजेट कार्यक्रम प्रक्षेपण गर्दा वित्तिय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदान (संघिय तथा प्रादेशिक) लाई आयको प्रमुख श्रोत मानिएको छ भने आन्तरिक आम्दानी तथा राजश्व बाँडफाँडको आयलाई गाउँपालिकाको चालु तथा प्रशासनिक खर्च हुने मानि प्रक्षेपण गरिएको छ । सोको आधारमा गाउँपालिकाको आ.व. २०८०।०८१ देखि २०८४।०८५ सम्मको कुल आम्दानी बजेट रु. ४ अर्ब ०१ करोड १४ लाख ४ हजार प्रक्षेपण गरिएको छ । यो रकम संघिय र प्रदेशले साविकमा दिँदै आएको सशर्त, वित्तिय समानीकरण तथा राजश्व बाँडफाँड प्राप्त हुन सक्ने अनुमानित बजेट हो ।थप दातृ निकाय, विशेष कोषको लागि प्रदेश र संघमा कार्यक्रम पेश गर्ने, नीजिक्षेत्र तथा सहकारी संस्था परिचालन गर्ने, प्राकृतिक श्रोतबाट आन्तरिक आय बढाउने जस्ता उपायहरु अवलम्बन गर्ने छ । यसको विस्तृत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.९.१ कानुनी आधार

नेपालको संविधानको धारा ५९ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानुन बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने नीति तथा योजना बनाउने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा संवैधानिक व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चान ऐन २०७४ को दफा २४ ले स्थानिय निकायको आफ्नो अधिकारक्षेत्रको विषयमा स्थानीयस्तरको विकासको लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत गरेको छ । संविधानको उक्त व्यवस्था र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार बलेफी गाउँपालिकाको लागि ५ वर्षे रणनीतिक योजना कार्यान्वयन गर्न निम्न कानुनी आधारहरु लिइएको छः

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४
- संघीय आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७५
- विकास सहायता नीति २०७१
- सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३

- वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेट (मध्यमकालीन खर्च संरचना समेत) तर्जुमासम्बन्धी मार्गदर्शन २०७४

२.९.२ श्रोत अनुमानका क्षेत्रहरु

नेपालको संविधान २०७२ को दफा ६० ले राजश्व श्रोतको बाँडफाँड हुने व्यवस्था गरेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ को परिच्छेद ४ दफा ८,९,१० र ११ बमोजिम यस बलेफी गाउँपालिकालाई प्राप्त हुनसक्ने आर्थिक श्रोतहरु निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ९: बलेफी गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने बजेटको श्रोत तथा शिर्षकहरुको विवरण

सि.नं.	श्रोत	शिर्षकहरु
१	नेपाल सरकार	वित्तीय समानिकरण, सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान
२	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण, सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान
३	राजस्व बाँडफाँड	मूल्य अभिबृदि कर, आन्तरिक उत्पादनमा लागेको अन्तशुल्कको रकम, प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम
४	आन्तरिक आम्दानी	एकीकृत सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, व्यवसाय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर, गैर कर आदि
५	अन्तर स्थानीय तह लगानी	फोहोर प्रशोधन केन्द्र निर्माण बजेट आदि
६	वैदेशिक स्रोत	नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त कार्यक्रमका रकमहरु
७	जन सहभागिता	विकास निर्माणमा उपभोक्ताबाट सङ्कलित रकम
८	आन्तरिक ऋण	आयोगको मापदण्ड बमोजिम स्वदेशी वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋण

२.९.३ वृद्धिदर अनुमानको आधार

विगत पाँच वर्ष यताको कुल बजेटको आकारसँगै स्थानीय तहमा विनियोजन हुने बजेटको अंश निरन्तर वृद्धि भइरहेको छ । बलेफी गाउँपालिकाको विगत ३ आ.वको वजेटको वृद्धि आकार हेर्दा संघिय सरकार तर्फ ८.५३ प्रतिशत, प्रदेश तर्फ १६.२३ प्रतिशत र आन्तरिक तर्फ करिव ५ प्रतिशतले वृद्धि भईरहेको देखिन्छ । जसलाई तपल तालिकामा देखिाईएको छ ।

तालिका १०: बलेफी गाउँपालिकाको आम्दानीको विस्तृतिकरण तथा वृद्धि प्रतिशतको अवस्था

क.स.	विवरण	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धि प्रतिशत	२०७८/७९	वृद्धि प्रतिशत
संघिय सरकार						
१.	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१००६४२८४९.२	११८६०००००	१७.८४	१२४९०००००	५.३१
२.	राजश्व बाँडफाँड	५४९७०९३०.३७	६८७१२३१०	२५.००	८२३६३५५५.५१	१९.८७
३.	सशर्त अनुदान चालु	१४५८६५०००	१९२९२९०६६	३२.२७	१८६७४००००	-३.२१
४.	विशेष अनुदान चालु	५००००००	१५००००००	२००.००	५००००००	-६६.६७
५.	समपुरक अनुदान चालु	११५४१०००	०	-१००.००	२९९६७०००	
	जम्मा	**३१८०१९७७९.६**	**३९५२४१३७६**		**४२८९७०५५५.५**	**८.५३**
प्रदेश सरकार						
१.	समपुरक अनुदान	७९७७०००	२९५३३०००	२७०.२३	२९९६७०००	१.४७
२.	सशर्त अनुदान	११५४१०००	१५५०००००	३४.३०	२१३६३०००	३७.८३
३.	वित्तिय समानिकरण अनुदान	९९५२०००	९९२६०००	-०.२६	१०७१७०००	७.९७
४.	विशेष अनुदान चालु	०	३५०००००		५९०००००	६८.५७
	जम्मा	**२९४७००००**	**५८४५९०००**	**९८.३७**	**६७९४७०००**	**१६.२३**
१.	अन्तरिक श्रोत	१८२०००००	५५४५९३४.७		१७१५३७८४.४९	२०९.३०
२.	बैंक मौज्दात	३३३४८०१३.६	४५६४४९२२	३६.८७	२७११०५१६.६५	-४०.६१
	कुल जम्मा	**३८०८३७७९३.२**	**४९९३४५२९८**	**३१.१२**	**५२४०२८०७२.२**	**४.९४**

यसर्थ आधार वर्ष २०७८/७९ वास्तविक आय व्वयको आधारमा आवाधिक योजना संचालनार्थ आवश्यक पर्ने अनुमानित आय तथा व्यय तयार गर्नका लागि विगत पाँच वर्षमा भएको कुल बजेटको बढोत्तरी तथा कुल बजेटमध्ये स्थानीय तहमा भएको बजेटको अंशमा भएको बढोत्तरीलाई आधार मानी हाल विनियोजित बजेट तथा खर्चमा सरदर १५ प्रतिशत वृद्धि गरी अनुमान गरिएको छ । वृद्धिदर अनुमानको आधारका लागि विगत पाँच वर्षको कुल बजेट तथा स्थानिय तहमा विनियोजन भएको अंशको तुलनात्मक विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

परिच्छेद ३ बलेफी गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक नीति

३.१ सार्वजनिक खर्च

पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रका सिमित क्षेत्रमा कर लगाउन, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट, अनुदान र ऋण प्राप्त गर्न, नीजि क्षेत्रबाट तोकिएको सीमासम्म आन्तरिक ऋण परिचालन गरी सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ । स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारका विषयमा एकल कर प्रशासनको माध्यमबाट राजस्व परिचालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । नेपाल सरकारबाट स्थानीय तहलाई समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान र समपूरक अनुदान गरी चार प्रकारका अनुदान प्राप्त हुने गरेको छ ।

स्थानीय तह गठन भए पश्चात् स्थानीय विकास अवधारणा अनुरूपका प्राथमिक कामहरू शुरुवात भएका छन् ।स्थानीय तहको पहिलो संस्करण पश्चात नयाँ जनप्रतिनिधिहरुले आ.व. २०७९/८० को बजेट तर्जुमा गरि कार्यन्वयनको अन्तिम चरणमा रही आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट निर्माणको क्रममा रहेको छ । सेवा प्रवाहकोलागि आवश्यक पर्ने नीति, कार्यविधि एवम् कार्यप्रक्रिया सरलीकरणका कार्यहरू भएका छन् । साथै, कार्यपालिकाको कार्य जिम्मेवारी बमोजिम सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक पर्ने संगठन संरचना स्थापना भई सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा लगिएको छ । यसै आ.व.मा बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गरी बजेट र योजनालाई जोड्ने प्रयास गरिएको छ ।

प्रमुख समस्या

योजना तर्जुमाकालागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्कको पर्याप्तता नहुँदा आधार वर्षको अवस्था, समग्र पालिका स्तरीय आर्थिक अवस्थाका परिसूचकहरू जस्तै कुल गार्हस्थ उत्पादन, बचत तथा लगानी आदि विश्लेषण गर्न कठिनाइ हुनु र यथार्थपरक बजेट निर्माणमा समस्या देखिएको छ । कुशल बजेट विनियोजन र दक्ष एवम् प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी रहेको छ । पुँजीगत खर्च लक्ष्य भन्दा कम हुनु, रोजगारी र आयमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने परियोजनाहरूमा विनियोजनमा कमी, निर्धारित समय, लागतमा र गुणस्तरीय हिसाबले आयोजना कार्यान्वयन हुन नसक्नु आदि यहाँका समस्याहरू हुन् ।

चुनौती र अवसर

संघियता नयाँ अभ्यास र शासकीय स्वरूप भएकोले स्रोतको बाँडफाँटमा तीनवटै सरकारका बीचमा समानता र सन्तुलन कायम नहुनु, सार्वजनिक खर्चलाई दिगो र लाभकारी प्रतिफल आउने परियोजनामा विस्तार गर्न नसक्नु, गाउँपालिकाभित्रका सीमान्तकृत समूह र भौगोलिक क्षेत्रको समन्यायिक विकास नहुनु, नागरिकको आधारभूत आवश्यताका रूपमा रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीमा समन्यायिक पहुँच नहुनु, दक्ष, विषय विज्ञ, तथा उत्प्रेरित जनशक्तिको व्यवस्था गरी पालिकाको प्रशासनिक तथा विकास कार्यका लागि आवश्यक मानव स्रोतको परिचालन नहुनु यहाँका प्रमुख चुनौतीहरू हुन् ।

पालिकाहरूका बीचमा विकास निर्माण, लगानी अभिवृद्धि, सुशासन प्रवर्द्धनमा प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण रहुनु, लामो समयदेखिको राजनीतिक संक्रमणको अन्त्य हुनु, योजना छनोट, बजेट विनियोजन क्षमतामा सुधार हुँदै जानु, तीनै तहका सरकार सहकार्य र समन्वय गर्दै **"समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली"** बनाउने राष्ट्रिय संकल्प प्रति प्रतिबद्ध रहनु, स्थानीय सरकार स्थापना पश्चात् चार आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भई सार्वजनिक खर्च विनियोजनमा अनुभव प्राप्त हुनु तथा लगानी सहजताकालागि नेपाल सरकारबाट हालसालै एकल विन्दु सेवाबाट सेवा प्रवाहको थालनी गरिनु तथा जनप्रतिनिधिहरूमा विकास प्रतिको उत्कट चाहना र प्रतिबद्धता हुनु अवसरका रुपमा रहेको देखिन्छ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

दीर्घकालीन सोच

"सुव्यवस्थित, योजनाबद्ध एवम् नतीजामुखी सार्वजनिक खर्च प्रणाली"

लक्ष्य

उपलब्ध स्रोत साधनको कुशल परिचालन र दक्षतापूर्ण विनियोजनबाट प्रभावकारी सार्वजनिक सेवा प्रवाह, दिगो तथा उच्च आर्थिक विकास हाँसिल गर्ने ।

उद्देश्य

१. उपलब्ध सिमित स्रोतलाई गाउँपालिकाको समृद्धि हासिल गर्न सघाउने क्षेत्रमा विनियोजन गर्नु।
२. सामाजिक न्याय सहितको आर्थिक समृद्धि हासिल गर्नु ।
३. पालिकामा रोजगारी सिर्जना र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु ।
४. प्रभावकारी सार्वजनिक सेवा प्रवाहको विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ११: सार्वजनिक खर्चका रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: उपलब्ध सिमित स्रोतलाई गाउँपालिकाको समृद्धि हासिल गर्न सघाउने क्षेत्रमा विनियोजन गर्नु ।	
१.१: सार्वजनिक खर्चको मितव्ययी, दक्षतापूर्ण तवरले आर्थिक, सामाजिक विकास तथा पूर्वाधार निर्माणमा उपयोग गर्ने ।	१. सार्वजनिक खरिद कानुनको परिपालनामा जोड दिइनेछ । २. बजेट प्रणालीका सबै प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन दक्ष मानव संसाधन विकासमा जोड दिइनेछ ।
१.२: नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा गौरवका आयोजना तथा ठूला पूर्वाधार निर्माणमा वैदेशिक ऋण परिचालन गर्ने ।	१. ठूला पूर्वाधार निर्माण तथा गौरवका आयोजनामा वैदेशिक ऋण परिचालन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: सामाजिक न्याय सहितको आर्थिक समृद्धि हासिल गर्नु ।	
२.१: पूर्वाधार विकास तथा सामाजिक क्षेत्रमा लगानी गर्दा समाजका सबै वर्ग र क्षेत्रमा समन्यायिक वितरण गर्ने ।	१. सार्वजनिक निर्माण र सामाजिक क्षेत्रबाट प्राप्त लगानीको प्रतिफल समाजका सबै वर्ग र क्षेत्रमा समन्यायिक वितरण हुने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२.२: मूल प्रवाहमा आउन नसकेका नागरिकलाई सामाजिक संरक्षणका माध्यमबाट मूल प्रवाहीकरण गर्ने ।	१. आर्थिक र सामाजिक रूपले पछाडि परेका नागरिकलाई सामाजिक संरक्षणका कार्यक्रम मार्फत् संरक्षण गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: पालिकामा उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु ।	
३.१: रोजगारीका अवसरको सिर्जना, उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि एवम् पुँजी निर्माण हुने गरी स्रोतको महत्तम परिचालन गर्ने ।	१. कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगार मूलक उद्योग स्थापनामा जोड दिइनेछ । २. कृषि प्रशोधन र खनिजजन्य उद्योगको स्थापना र विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
उद्देश्य ४: प्रभावकारी सार्वजनिक सेवा प्रवाहको विकास गर्नु ।	

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

४.१: मध्यमकालीन खर्च संरचना र प्रभावकारी मध्यमकालीन खर्च समीक्षाको व्यवस्था गर्ने ।	१. मध्यमकालीन खर्च संरचनाका आधारमा मात्र पालिकाका सम्पूर्ण सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन हुने सुनिश्चितता गरिनेछ । २. हरेक तीन वर्षमा मध्यमकालीन खर्च समीक्षा अनिवार्य गर्नुपर्ने प्रावधान गरिनेछ ।
४.२: हरेक सार्वजनिक खर्च तथा सेवा प्रवाह सार्वजनिक सुनुवाइ मार्फत अनुमोदन गर्ने ।	१. हरेक उपभोक्ता समिति तथा ठेकदारले योजनाको समाप्ति सँगै खर्चको विवरण सार्वजनिक सुनुवाइ मार्फत अनुमोदन गर्ने अनिवार्य प्रावधान राखिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

सार्वजनिक खर्च प्रणाली थप व्यवस्थित एवम् सुदृढ भएको हुनेछ । पालिकाको स्रोत साधनको विनियोजन र राजस्व परिचालन क्षमता सुदृढ भएको हुनेछ । उपलब्ध सिमित स्रोत र साधनको लगानी उत्पादनमूलक क्षेत्रमा केन्द्रित भएको हुनेछ ।

३.२ राजस्व सुधार

पृष्ठभूमि

आर्थिक ऐन २०७५ र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ मा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, घर बहाल कर, सम्पत्ती कर, भूमि कर, व्यवसाय कर, विज्ञापन कर र मनोरन्जन करका क्षेत्रमा स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र तोकिएको छ । यसका साथै गैर करका रूपमा सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क र दण्ड जरिवाना संकलन गरिएको र स्थानीय कानुन बमोजिम स्थानीय तहको क्षेत्राधिकार भित्रका कर उठाउन पाउने व्यवस्था रहेको छ । कर तथा गैरकरका आधार कमजोर रहेको, कर सङ्कलन गर्ने आफ्नै संयन्त्र स्थापित भइनसकेको अवस्थामा राजस्व सङ्कलन गर्ने व्यवस्थित पद्धति विकास भइसकेको छैन । वैज्ञानिक कर प्रणालीको विकास गरी राजस्व सङ्कलन र परिचालन गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक रहेको छ ।

प्रमुख समस्या

राजस्व सङ्कलन गर्न नीतिगत व्यवस्थामा अष्पस्टता रहेको, कर तथा गैर करको आधार पर्याप्त रुपमा विस्तार हुन नसकेको, एउटै प्रकृतिका कर प्रदेश र स्थानीय तह दुबैका साझा क्षेत्राधिकारमा रहनु राजस्व सुधारमा देखिएका मुख्य समस्याहरू हुन् । त्यसैगरी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता प्राकृतिक स्रोतको तुलनामा कर सङ्कलन हुन नसकेको, करका सम्बन्धमा जनचेतनाको कमी रहेको, पर्याप्त र दक्ष जनशक्तिको कमी हुनु आदि यस गाउँपालिकाका समस्याहरू हुन् ।

चुनौती र अवसर

कर तिर्नुपर्ने सबै नागरिकलाई करको दायरामा ल्याउन नसकिनु, कर तथा गैरकर राजस्वको प्रभावकारी परिचालन नहुनु, कर तथा गैर करको आधार विस्तार गर्नु नसकिनु, छरिएर रहेका राजस्व सङ्कलन गर्ने संयन्त्रबाट आशातित कर सङ्कलन नहुनु, गाउँपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व परिचालनका आधार कमजोर रहनु तथा छिमेकी स्थानीय तहको कर प्रणालीसँग समानता कायम गर्न नसक्नु यहाँका मुख्य चुनौती मान्न सकिन्छ ।

तीनै तहका सरकारबाट समन्वय र सहकार्यमा राजनीतिक प्रणालीको सुदृढीकरण गर्दै आर्थिक विकास गर्ने अवसर प्राप्त भएको, सार्वजनिक वित्तको परिचालनमा सबै पक्षको सक्रिय सहभागिता बढ्दै जानु, लामो समयदेखिको राजनीतिक संक्रमणको अन्त्य भएको, विगतमा केन्द्रीकृत रहेका अधिकार विकेन्द्रित भई स्थानीय तहसम्म पुगेको तथा करको आधार र दायरा वृद्धि गर्न सकिने सम्भावना रहेको जस्ता अवसरहरू रहेका छन् ।

दीर्घकालीन सोच

"प्रभावकारी राजस्व प्रणालीको विकास सबल अर्थतन्त्र निर्माणको आधार"

लक्ष्य

पालिकाका सामाजिक विकासका कार्यक्रमहरू आन्तरिक स्रोतबाट परिचालन गर्न सक्ने अवस्थाको सिर्जना गर्ने ।

उद्देश्य

१. राजस्व परिचालन प्रणालीलाई प्रगतिशील, कुशल, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउनु ।
२. राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयन गरी राजस्व वृद्धि गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १२: राजस्वका रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: राजस्व परिचालन प्रणालीलाई कुशल, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउनु ।	
१.१: संघीय र प्रदेश सरकारसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्दै गाउँपालिकाको प्रभावकारी राजस्व परिचालनमा जोड दिने ।	१. नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा राजस्व सङ्कलन तथा परिचालनलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउन कर परिचालन सम्बन्धमा स्पष्ट नीति तथा कानुनी व्यवस्था गरिनेछ । २. राजस्व परिचालनकालागि प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
१.२: कर प्रणालीमा संस्थागत र संरचानागत रूपमा विकास गर्दै आधुनिकीकरण र प्रगतिशील बनाउने ।	१. राजस्व सङ्कलन प्रणालीका सबै प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन दक्ष जनशक्ति विकासमा जोड दिइनेछ । २. नवीनतम विधि, प्रविधि र उपकरणको प्रयोग गरी कर प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गरिनेछ ।
उद्देश्य २: राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयन गरी राजस्व वृद्धि गर्नु ।	
२.१: कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थापन गर्ने ।	१. मौजुदा आर्थिक ऐन नियमलाई आवश्यक परिमार्जन गरी थप व्यवहारिक र प्रभावकारी बनाइनेछ । २. सम्पत्ति कर जस्ता नयाँकरहरू सम्बन्धी कानुन बनाइनेछ । ३. कर निर्धारण, कर असुली, कर छुट, कर अनुपालन सम्बन्धी स्थानीय नीतिगत एवम् कानुनी व्यवस्थाको सन्दर्भमा आवश्यक आर्थिक ऐन, नियमावली, विभिन्न कार्यविधिहरू समयमै तयार गरी गाउँसभाबाट पारित गराई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२.२: प्रभावकारी संगठनात्मक व्यवस्था, दक्ष जनशक्ति र उपयुक्त पूर्वाधार सहितको व्यवस्था गर्ने ।	१. राजस्व सम्बन्धी उपयुक्त सफ्टवेयर, कम्प्युटर र सूचना प्रणाली सहितको अलग राजस्व शाखा व्यवस्था गरिनेछ । २. राजस्व सम्बन्धी आवश्यक दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने र भएका जनशक्तिलाई उचित तालिम दिई दक्ष र प्रभावकारी बनाइनेछ । ३. वडा कार्यालयहरूको समेत राजस्व सङ्कलन क्षमता अभिवृद्धि गरी वडा कार्यालयहरू मार्फत राजस्व सङ्कलनको प्रभावकारी प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
२.३: करसँग सम्बन्धित व्यवस्थित र वर्गीकृत तथ्याङ्काधार व्यवस्थित गर्ने ।	१. कर सङ्कलनको निम्ति सहजतालाई समेत ध्यानमा राखी गाउँपालिकाको प्रोफाइल अद्यावधिक गरिनेछ ।

	२. सम्भावित विभिन्न कर, शुल्क तथा दस्तुरका दायरा तथा दरहरूको वर्गीकृत विवरण तयार गरी आवधिकरूपमा अद्यावधिक गरिनेछ । ३. राजस्वका विभिन्न स्रोतहरूको प्राथमिकीकरण र नयाँ स्रोतहरूको पहिचान गर्ने र विद्यमान स्रोतहरूको दायरा विस्तार गरिनेछ ।
२.४: करदाताहरूलाई कर/शुल्कको महत्त्व, कर व्यवस्था सम्बन्धमा सचेतना वृद्धि गर्ने ।	१. विभिन्न छलफल, गोष्ठी, सञ्चार माध्यम मार्फत् करदाताहरूमा कर सम्बन्धी जनचेतना फैलाइनेछ (कर शिक्षा प्रदान गर्ने) । २. मोबाइल एप, वेबसाइट आदिको माध्यमबाट कर व्यवस्था सम्बन्धी सूचना दिइनेछ । ३. उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गरिनेछ । ४. करको दर निर्धारण गर्दा सरोकारवाला मुख्य करदाताहरूसँग छलफल गरिनेछ।
२.५: सरल, चुस्तदुरुस्त कर असुली प्रणाली व्यवस्थित गर्ने ।	१. वडामा कर सङ्कलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । २. करदाताहरूलाई स्वयं कर घोषणाको सुविधा प्रदान गरिनेछ । ३. समयमै कर तिर्नेलाई कर छुटको व्यवस्था र ढिलो गरिएमा जरिवानाको व्यवस्था गरिनेछ । ४. कम्प्युटरकृत बिलिङ प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । ५. उत्कृष्ट रूपमा राजस्व सङ्कलन गर्ने वडालाई प्रोत्साहित गरिनेछ । ६. कर दायित्व र सेवा प्रवाहलाई एक आपसमा जोडिनेछ ।
२.६: पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम राख्ने ।	१. गाउँपालिकाले गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा प्रदान गरिनेछ । २. आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशन गरिनेछ । ३. सङ्कलित राजस्व रकम बारे आवधिक रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ । ४. राजस्व उत्पत्तिलाई पनि बजेट विनियोजनको एक आधारको रूपमा लिइनेछ ।
२.७: सरोकारवाला निकायसँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।	१. राजस्व बाँडफाँड हुने राजस्वका शीर्षकहरूमा संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग भरपर्दो र प्रभावकारी समन्वय गरिनेछ । २. करदाता सम्बन्धी तथ्याङ्क प्राप्ति र कर असुलीको सन्दर्भमा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग पनि समन्वय गरिनेछ ।
२.८: राजस्व अभिवृद्धि गर्ने खालका आयमूलक कार्यक्रम र पूर्वाधार विकासमा जोड दिने ।	१. वार्षिक कार्यक्रममा स्थानीय आर्थिक विकासकालागि व्यवसायमूलक तथा आयमूलक कार्यहरूमा योगदान पुर्‍याउने कार्यक्रमहरूलाई समावेश गरिनेछ। २. नीजि क्षेत्रको लगानी र उद्यमशीलता प्रति जोड दिइनेछ । ३. राजस्व अभिवृद्धि गर्ने खालका पूर्वाधारहरूको विकास गरिनेछ । ४. हाटबजार/स्टलहरू निर्माण र सञ्चालन गरिनेछ । ५. सडक लगायतका पूर्वाधार निर्माण र स्तरोन्नति गरिनेछ ।

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

करदाताको सङ्ख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भई गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र तथा बजेटमा राजस्वको यागेदानको अनुपातमा वृद्धि भएको हुनेछ । कर प्रणालीमा विद्युतीय प्रविधिको प्रयोगगरी पारदर्शी, कम खर्चिलो र प्रभावकारी भएको हुनेछ।

परिच्छेद ४ आर्थिक विकास क्षेत्र

४.१ कृषि र पशुपंक्षी

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाइ खाद्य सम्प्रभुताको हकको व्यवस्था गरेको छ । यसैगरी कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रणको एकल अधिकार गाउँपालिकाको मातहतमा हुने गरी स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा समावेश गरेको छ ।

राजधानी काठमाण्डौं उपत्यका बाहिरको नजिकको व्यापारिक स्थल, चिनको नाका रहेको तातोपानी काठमाण्डौं जोड्ने राजमार्ग रहेकोले व्यवसायिक विकास गरि बलेफी गाउँपालिकालाई आर्थिक विकासमा फड्को मार्ने गरि अघि बढाउन उल्लेख्य अवसर छ । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा कृषिको व्यवसायीकरण र लघु, घरेलु तथा साना र मझौला उद्योगहरुको विकास विस्तारमार्फत पनि उल्लेख्य उपलब्धी हाँसिल गर्न सकिने स्थिति रहेको छ ।

कृषिको यान्त्रिकरण अन्तर्गत कृषिकर्ममा प्रयोग हुने साना औजार तथा यन्त्रहरूको प्रयोगलाई लिइएको छ । पावरटिलर, पम्प, ट्रयाक्टर र थ्रेसरहरूलाई राखिएको छ । पशुश्रम र मानव श्रमबाट गरिने बलका कामहरूलाई छिटो र किफायति किसिमले गर्न नेपाल सरकारले कृषिको आधुनिकिकरण आयोजनाले तोकिएका वा अनुदानमा प्रदान गरिएका यन्त्र तथा उपकरणहरूमात्र यस शिर्षक अन्तरगत राखिएको छ ।

गाउँपालिका भित्र अधिकांशले कृषि तथा पशुपालनलाई निर्वाहमुखि व्यवसायको रुपमा प्रयोग गर्दै आएका छन् । यस गाउँपालिकमा कृषियोग्य भुमिलाई नदी आसपासको खेत हरूलाई नगदे वालि, मध्य पहाडी भुभागमा पशु तथा पंक्षी पालन र उच्च पहाडी भेगमा फलफुल खेती गर्ने गरी माटोको परीक्षणको आधारमा पकेट क्षेत्र को पहिचान गरी व्यवसायिक कृषि विकास गर्न सकिन्छ ।

विगत एक दशक देखि ताजा तरकारी र दुग्ध उत्पादनलाई कृषि पेशा भित्रको आम्दानीको स्रोतका रुपमा विकास हुँदै आएको छ । यस पालिकाले खाडिचौर, अँधेरी, सुकुटे, लामोसाँघु, बलेफी, जलविर जस्ता स्थानिय बजार तथा राजधानी काठमाण्डौंका बजारहरूमा ताजा तरकारीको आपुर्ति गरिरहेको अवस्था छ । गेडागुडीमा केराऊ, सिमी, वोडी मनग्गे मात्रामा उत्पादन हुने गरेको छ। अधिकांश क्षेत्रमा चिसो हावापानीका कारण यहाँ उत्पादन हुने मकैलाई स्वाद र पौष्टिकताका आधारमा विशेष महत्वपूर्ण मानिएको छ । आलुको उत्पादन निक्कै हुने गर्दछ भने स्थानीय बजारमा यहाँको उत्पादनको निक्कै माग पनि रहेको उत्पादकहरू बाताउँछन् । ताजा तरकारीको उत्पादन अहिले फस्टाउँदो व्यवसाय रहिआएको छ । पालिकाका अधिकांश उत्पादन र बालीलाई प्राङ्गारिक उत्पादन मान्न सकिन्छ । विषादिको कम प्रयोग भएकै कारण परम्परागत मौरी पालनको अभ्यास प्रसस्त देख्न सकिन्छ । बलेफी गा.पा. मा पाईने मुख्य बालीहरुमा धान, मकै, गहुँ, आलु, भटमास, केरा, मेवा, कोदो, दलहन, गहत, मस्याङ्ग, मास, रहर, वर्षे फलफुल, आँप आदि रहेको पाईन्छ । समग्रमा पशु तथा दुग्ध उत्पादन, ताजा तरकारी उत्पादन, फलफूल, मकै, कोदो र आलु उत्पादनलाई व्यवसायिक रुपमा अगाडि बढाउन किसानहरूले प्रयत्न गरिरहेको अवस्था छ । स्थानिय बजार लगायत काठमाण्डौं, धुलिखेल, बनेपा सम्म ताजा तरकारी बिक्री गरेर आम्दानी बढेको अवस्था छ ।

प्रमुख समस्या

बलेफी गाउँपालिकाभित्र आम मानिसको धारणामा कृषि, बागवानी तथा पशुपन्छीपालनलाई पेशा तथा व्यावसायकारुपमा भन्दा पनि निर्वाहमुखि अर्थोपार्जनको माध्यम मानिएको छ । अहिले यातायात र सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रमा आएको प्रगतिका कारण कृषि तथा पशुपंक्षी व्यवसायको उत्पादन लागत, उत्पादित वस्तुको गुणस्तर, बजार प्रतिस्पर्धा गर्न कठिन अवस्था

छ । त्यसैगरि उत्पादनमा संलग्न जनशक्तिको सिप र प्रविधिले विश्व बजारलाई प्रतिस्पर्धा गर्न सकिराखेको छैन । वास्तवमा हाम्रो परम्परागत रुपमा ज्ञान सिप र क्षमताको व्यवसाय कृषि तथा पशुपन्छीपालन नै भएपनि अहिलेको अवस्थामा खासै आधुनिकीकरण भइराखेको छैन । कृषकले बजारको माग र आपूर्तिको आधारमा उत्पादन गर्न भन्दा मौषम अनुकूलता र पम्परागत रुपमा आफ्ना जमिनमा गर्दै आइराखेको खेतिपातिलाई अँगालिराखेको अवस्था छ । विशेष गरी हाम्रा प्राङ्गारिक उत्पादनलाई बजारको माग अनुसार बजारीकरण गर्न सकिराखेको अवस्था छैन । मागलाई अवसरको रुपमा लिने र सोही अनुसार बाली उत्पादन चक्र निर्माण गरी योजनाबद्ध उत्पादन गर्न सकेको पाइदैन । कृषि, बागवानी तथा पशुपन्छीपालनको व्यवसायिक विकासका रुपमा हाल केही फर्महरू स्थापना गरिएका छन् । प्रधानमन्त्री कृषि अयोजनालगायत विगतका कृषि विकासका योजनाहरूको प्रभावमा केहि उत्साहित कृषकहरूले व्यवसायिक उत्पादनमा प्रयास गरिरहेको छन् । गाउँपालिकाले त्यस्ता केहि कृषि, बागवानी र पशुपन्छी व्यवसायहरूको दर्ता गर्दै गएकोछ । यस गाउँपालिकाले उत्पादनको पकेट क्षेत्र निर्माण र कृषि जमिनको चक्लावन्दि गर्न कोशिस गरिराखेको भएपनि कृषि सडक, सिंचाई, प्लान्ट प्याथोलोजी, भण्डारण र बजारश्रृखला अनुरुप विस्तार हुन सकेको अवस्था छैन । काठमाण्डौं, बनेपा, धुलिखेल लगायतका बजारहरूमा ताजा तरकारी आपुर्ति गर्नको लागि यसपालिकाको राजमार्गले छोएको ठाउँमा सहज अवस्था छ भने राजमार्गले नछोएको ठाउँको उत्पादनलाई बजारिकरण गर्न अझै पनि कठिन अवस्था रहेको छ ।

<u>सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष</u>

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• व्यवसायिक तरकारी खेतिको लागि उपयुक्त हावापानी रहेको • व्यवसायिक पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सकिने • प्राङ्गारिक कृषि, मलको व्यवस्था गर्न सकिने • पर्याप्त वन जंगल भएको • पालिका, सरकार र सहकारीको साझेदारीमा सुलभ कर्जा व्यवस्थापन गर्न सकिने • सम्पुर्ण वडामा रहेको कृषि संकलन केन्द्र, पालिका र सहकारीको साझेदारीमा कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालन गर्न सकिने	• व्यवसयिक सोचका साथ खाद्यन्न बाली एवम् तरकारी खेती हुन नसक्नु • कृषि उपजको उचित बजार व्यवस्थापनमा कमी • व्यवसायिक कृषि फर्म सञ्चालन गर्न प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु • बेमौसमी खेति प्रविधिको संचालन हुन नसक्नु • प्रविधियुक्त भण्डारण, शित भण्डारको व्यवस्था नहुनु • दुध संकलन केन्द्रको अभाव • यान्त्रिकरण, व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरणमा जोड दिन नसक्नु • बीउविजन तथा मलको उचित समय तथा मात्रामा उपलब्ध नहुनु • कृषि तथा पशु बिमा कार्यान्वयनमा समस्या

अवसर तथा चुनौती

अवसरहरु	चुनौतीहरु
• आलु तथा कोदोको सुपर जोनको रुपमा विकास गर्न सकिने • उच्च बजार मुल्य भएका बाली तथा फलफुल उत्पादन तथा प्रशोधन गर्न सकिने • मौरी, च्याउ पकेट क्षेत्र विकास गर्न सकिने • राजमार्गले जोडिएको हुनाले यहाँको उपज बाह्रविसे, दोलखा र काठमाण्डौं सम्म लैजान सकिने • पशु जन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने • दुग्ध जन्य उत्पादन उद्योग स्थापना गर्न सकिने अवसर रहेको	• कृषि निर्वाहमुखी भएकोले प्रति इकाई क्षेत्रफल उत्पादन निकै न्यून रहेको • परम्परागत खेती प्रणाली, साना तथा मझौला स्तरका किसान र कृषि सामाग्रीहरुको तथा आधुनिक प्राविधिक ज्ञानको अभाव रहेको • जंगली जनावरको आक्रमणले बालीनाली फस्टाउन नसकेको • भू-क्षयले खेतीयोग्य जमिन नष्ट भइरहेको • संघ र प्रदेश सरकारबाट उचित समन्वय नभएको • सुलभ कृषि कर्जा तथा वित्तिय व्यवस्थापनको अभाव • कृषि उपभोगका वस्तुहरु बाहिरबाट आयात भई स्थानीय स्तरमा उत्पादन प्रवर्द्धनमा लचकता

दीर्घकालीन सोच

"कृषि, बागवानी, पशुपंक्षी, माछा र मौरी पालन व्यवसायलाई आत्मनिर्भर, प्रतिस्पर्धी, समावेशी र बजारमुखी बनाउँदै गाउँपालिकाको प्रमुख आर्थिक विकासक्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने"

लक्ष्य

कृषि, बागवानी, पशुपंक्षी, माछा र मौरी पालनको व्यवसायिक विकास र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी गाउँपालिकालाई कृषि उपजमा आत्मनिर्भर गर्नु ।
२. निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्नु ।
३. हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।
४. पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाई पशुपन्छी जन्य पदार्थको आयात घटाउँदै निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु ।
५. गाउँपालिकामा खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १३: कृषिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी गाउँपालिकालाई कृषि उपजमा आत्मनिर्भर गर्नु ।	
१.१: कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धि र आधुनिकीकरण गर्ने ।	१. दिगो कृषि विकासकालागि आवश्यक नीति, ऐन र नियमहरू तर्जुमा तथा संसोधन गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. 2075

	२. कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि जन्य वस्तुको व्यवसायिक उत्पादनका लागि उपयुक्त र दिगो सिंचाइ सुविधा लगायतका आवश्यक पूर्वाधारको पहुँच बढाइनेछ । ३. सहकारीहरुलाई परिचालन गरि सुलभ कृषि कर्जाको व्यवस्था मिलाइनेछ । ४. कृषिमा आधुनिकीकरणका लागि आवश्यक कृषि औजारको व्यवस्था गरिनेछ। ५. खेती योग्य जग्गालाई बाँझो राख्ने प्रवृत्ति निरुत्साहित गर्दै बाँझो रहेका कृषि भूमिको दिगो उपयोगकालागि उपयुक्त योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।
उद्देश्य २: निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्नु ।	
२.१: तुलनात्मक लाभ हुन सक्ने स्थानीय बालीनाली र आधारभूत खाद्यवस्तुको उपभोगमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्ने ।	१. खाद्य तथा अन्य कृषि उत्पादनमा आत्म निर्भरताकालागि उत्पादन पकेट क्षेत्र विकास गरी सघन व्यवसायिक खेती प्रणाली अघि बढाइनेछ । २. कृषि उपज उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण एवम् वितरण प्रणालीमा नयाँ प्रविधिको विकासको अनुसरण, अवलम्बन र आधुनिकीकरण गरिनेछ । ३. उत्पादन र भण्डारणका क्रममा हुने हानी नोक्सानीलाई न्यूनीकरण गर्न कृषि उपज सङ्कलन तथा भण्डारण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । ४. नीजि तथा सहकारी क्षेत्रको संलग्नता बढाउँदै करार सम्झौतामा आधारित तथा सहकारी खेतीलाई प्राथमिकता दिइनेछ । ५. मूल्य श्रृङखला पद्धति अनुसार उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्मका कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । ६. खाद्यान्न उत्पादन न्युन भएका पोषण असुरक्षित स्थानहरूमा स्थानीय स्तरमै उत्पादन गर्न सकिने कृषिजन्य उत्पादन (धान, मकै, कोदो, च्याउ, अदुवा, कफी आदि) प्रवर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिइनेछ। ७. सुरक्षित खानपान र पौष्टिकतत्वका स्रोत तथा उपयोगबारे सचेतनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।	
३.१: जलवायु परिवर्तन र प्रकोपबाट पर्ने नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्दै वातावरणमैत्री कृषि प्रविधिको विकास र विस्तार गर्ने ।	१. प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहित गरी उत्पादित वस्तुलाई बजारीकरणमा जोड दिइनेछ । २. जलवायु परिवर्तनसँगै कृषिमा अनुकूलन गरी कृषि जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन तथा उपयोगमा वृद्धि गरिनेछ । ३. लोपोन्मुख तथा रैथाने विउबिजन र बालीजन्य जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन गरिनेछ । ४. कृषि अध्ययन तथा अनुसन्धानमा आधारित वातावरणमैत्री कृषि प्रविधिको विकास एवम् विस्तार गरिनेछ । ५. कृषि उपजको अधिकतम उत्पादन एवम् उत्पादकत्व वृद्धिकालागि स्थानीय साधन स्रोत र जैविक प्रविधिको उपयोग गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाई पशुपन्छीजन्य पदार्थको आयात घटाउँदै निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु ।	
४.१: कृषकलाई पशुपन्छी पालन तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसायमा	१. कृषकलाई पशुपन्छी पालन तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसायमा प्रेरित गरी आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

प्रेरित गरी आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	२. युवाको विदेश पलायन रोक्न तथा विदेशबाट फर्किएका र बेरोजगार युवालाई पशुपन्छी पालनमा युवा लाक्षित कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ । ३. पशुपन्छी पालनमा युवा सहभागिता र महिला सशक्तीकरणलाई केन्द्रित गरी व्यवसायिक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ । ४. व्यवसायिक पशुपन्छी पालनका साथै ट्राउट जातका माछा पालन तथा मौरी पालनका कालागि अनुदान तथा सहुलियत ऋणको व्यवस्था गरिनेछ । ५. विपन्न परिवारलाई पशुपन्छी पालनकालागि प्रोत्साहन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । ६. प्रत्येक वडामा पशु प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ । ७. पशु बिमा कार्यक्रमलाई उच्चतम् महत्वका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
उद्देश्य ५: गाउँपालिकामा खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्नु ।	
५.१: गाउँपालिका बासीलाई पोषणयुक्त खानेकुरा खान पाउने सुनिश्चितता गर्ने ।	१. न्यून आय भएका तथा गरिबीको रेखामुनि रहेका परिवारहरूको पहिचान गरी ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूकालागि पोषणयुक्त खानेकुराहरूको प्रबन्ध मिलाइनेछ । २. विद्यालयहरुमा सञ्चालन रहेको दिवा खाजा प्रणालीमा स्थानिय उत्पादनको प्रयोगमा जोड दिई पोषणको सुनिश्चितता गरिनेछ । ३. स्थानीय अर्गानिक उत्पादनको महत्त्व तथा सन्तुलित आहारका बारेमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. गाउँपालिका भित्र खाद्य सुरक्षाको अवस्था सन्तोषजनक राख्न एक घर एक टनेल/करेसाबारीको व्यवस्था गरिनेछ । ५. पोषण सुरक्षा सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ६. गर्भवती महिला तथा बालबालिकाकोलागि खोप तथा नियमित स्वास्थ्य जाँचको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी बलेफी गाउँपालिका कृषि उपजमा आत्मनिर्भर भएको हुनेछ । निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई दिगो र व्यवसायिक प्रणालीमा रुपान्तरण हुनेछ । हरेक उत्पादन समूहको लागि वस्तुको गुणस्तरीय उत्पादनको शुरुआत हुनेछ । पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाई पशुपन्छी जन्य पदार्थको निर्यात प्रवर्द्धन भएको हुनेछ । बलेफी गाउँपालिकामा खाद्य सम्प्रभु पालिका हुनेछ । धान र अन्य बालीहरुमा समेत गुणस्तरीय तथा गुणात्मक उत्पादन हुनेछ । कृषि प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना भई कृषिका हरेक आयमको लागि अनुसन्धनात्मक कार्य अगाडी बढ्नेछ । शित भण्डार निर्माण भई कृषि उपजहरु ओसार- पोसार गरिरहेका हुनेछन् । पशुपन्छी पालनलाई प्रविधियुक्त र व्यवसायिक बनाई पशुपन्छी जन्य पदार्थको निर्यात प्रवर्द्धन भएको हुनेछ । बलेफी गाउँपालिकामा खाद्य सम्प्रभु पालिका हुनेछ । यसले समग्र रोजगारी बढी बलेफीको आर्थिक विकासमा प्रत्यक्ष टेवा पुग्ने छ ।

Pi-Form Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

४.२ सिंचाई

पृष्ठभूमि

कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा सिंचाइ महत्वपूर्ण माध्यम हो । गाउँपालिका भएर अविरल बग्ने ब्रमह्याणी नदी र सुनकोशी नदी हिमनदीको रुपमा जलसम्पदाले धनी रहेको छ । सिंचाइ सुविधाका दृष्टिले स-साना खोला तथा खोल्सीहरु बाहेक ब्रमह्याणी नदी र सुनकोशी नदी लगायतका स्रोतहरूबाट सिँचाई गर्नु यहाँका खेतीयोग्य जमीनका लागि सिंचाइ स्रोतको रूपमा रहेका छन् । गाउँपालिकामा रहेका पानीका स्रोतहरू मध्ये निकै कमले मात्रै वर्षैभरी तथा केही कुलाहरूबाट वर्षायाममा मात्र सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने गरेको छ । पालिकको बीच र उपल्लो भागमा सिंचाइको समस्या छ । बलेफी गाउँपालिकामा क्रमश व्यवस्थित तथा आधुनिक सिँचाई पूर्वाधार सुरु गरिएको पाईन्छ ।

प्रमुख सम्स्या

कृषि योग्य जमिनमा न्यून सिंचाइ सुविधा हुनु, सिंचाइ विकासमा आधुनिक प्रविधि (थोपा सिंचाइ, प्लाष्टिक पोखरी, लिफ्टिङ) को प्रयोगमा कमी हुनु, प्रयास सिंचाइ कुलो र पोखरी गुणस्तरीय तथा पक्की नहुनु, भएका सिंचाइ आयोजनाहरू पनि पूर्ण क्षमतामा प्रयोगमा आउन नसक्नु, मर्मत सम्भारको कमी हुनु, सिंचाइ स्रोत मुहान सुक्दै जानु, जल उत्पन्न प्रकोपले सिंचाइ आयोजनामा क्षति पुग्नु, कृषि प्रणाली र सिंचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापित गर्न नसकिनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू रहेका छन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• जलश्रोतको पर्याप्त उपलब्धता • सुनकोशी र ब्रमह्ययाणी नदीको वरपर धेरै खेतीयोग्य जमिनहरु उपलब्ध रहेको • स्थानीयहरु सिँचाई कृषि प्रणालीमा आकर्षित रहेको • विद्यमान सिँचाई आयोजना समेत सञ्चालनमा रहेको • २६ वटा सिँचाई आयोजनाहरु सञ्चालनमा रहेको	• जलश्रोत पर्याप्त भएपनि सिँचाईको कुलो व्यवस्थापन नहुनु • वर्षाको पानीमा निर्भर रहेर सिँचाई गर्नुपर्ने अवस्था रहेको • विद्यमान सिँचाई आयोजना समेत सञ्चालनमा रहे पनि तिनीहरुको संरक्षण, मर्मत तथा सम्भार हुन नसक्नु • कृषि र सिँचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापना नहुनु • खेर गएका पानीहरुको उचित व्यवस्थापन गर्न नसक्नु • सम्पुर्ण सिँचाईयोग्य मूलको पहिचान गरी गुरुयोजना निर्माण गर्न नसक्नु

अवसर तथा चुनौतीहरु

अवसरहरु	चुनौतीहरु
• सिंचाइकालागि प्रयाप्त स्रोतहरूको उपलब्धता हुनु • वैकल्पिक सिँचाईका उपायहरु पानी संकलन् टयाङ्की, थोपा सिँचाई, जस्ता प्रविधिहरुको विस्तार गर्न सकिने	• पहाडी र जटिल भू-धरातल भएकाले सिंचाइ योजना निर्माण खर्चिलो र कठिन हुनु लिफ्ट सिँचाई प्रविधि अत्यन्तै खर्चालु हुने भएकाले बजेट व्यवस्थापनमा चुनौती रहेको

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

• सुनकोशी र ब्रमह्ययाणी नदीको कोरिडोरमा अवस्थित रहेकोले लिफ्ट सिँचाइको सम्भावना • आकाशे पानी सङ्कलन र प्लाष्टिक पोखरीको अभ्यास सुरु हुनु • साना सिंचाइ निर्माणका क्षेत्रमा संघसंस्थाहरू क्रियाशील रहनु • साना सिंचाइ गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रमा पर्नु • गाउँपालिकाको प्राथमिकतामा सिंचाइ क्षेत्र समावेश हुनु तथा सिंचाइका लागि उपयुक्त फाँटहरूको उपलब्धता हुनु	• कृषियोग्य जमिनमा सर्वयाम सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन नसक्नु • कृषि र सिंचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापना नहुनु • सिंचाइ आयोजनाहरू पूर्ण क्षमतामा उपयोग नहुनु • स्थानीय समुदायहरूद्वारा सञ्चालन भईआएका परम्परागत सिंचाइ प्रणालीका कुलाहरूको संरक्षण हुन नसक्नु तथा सिंचाइ कुलाहरूको मर्मत सम्भारमा लाभग्राही उपभोक्ता समितिहरूलाई जिम्मेवार बनाउन नसक्नु

दीर्घकालीन सोच

"दिगो सिंचाइको पूर्वाधार, उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको मूल आधार"

लक्ष्य

सिंचाइ प्रणालीको विकास र जलस्रोतको व्यवस्थापनबाट कृषिजन्य उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार गर्दै नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ स्रोतको पहिचान गर्नु ।

२. कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच वृद्धि गर्न दिगो सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा व्यवस्थापन गर्नु ।

रणनीति र कार्यनीति

तालिका १४: सिंचाईका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार गर्दै नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ स्रोतको पहिचान गर्नु ।	
१.१: परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार र व्यवस्थापनबाट खाद्य असुरक्षित क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकतामा राखी सिंचाइको पहुँच वृद्धि गर्ने ।	१. परम्परागत सिंचाइका परम्परागत स्रोतहरूको विवरण तयार पारिनेछ। २. परम्परागत स्रोतहरूको क्षमताको प्राविधिक टोलीबाट मूल्याङ्कन गराइनेछ। ३. यस्ता स्रोतहरूको संरक्षण गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ । ४. आधारभूत सिंचाइको पहुँच बृद्दिकोलागि खाद्य असुरक्षित क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्राथमिकताको निर्धारण गरिनेछ । ५. संरचना निर्माणकोलागि वित्तीय स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ । ६. निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न निर्माण तथा अनुगमन समितिको गठन गरिनेछ।
१.२: आधारभूत सिंचाइको पहुँच नपुगेका कृषिजन्य क्षेत्रहरूमा वैकल्पिक स्रोतहरूको व्यवस्थापन गरी सिंचाइको पहुँच वृद्धि गर्ने ।	१. सिंचाइका वैकल्पिक स्रोतहरूको पहिचान गरिनेछ । २. पहिचान गरिएका स्रोतहरूको विज्ञ सम्मिलित टोलीबाट सम्भ्याव्यता अध्ययन गरिनेछ । ३. संरचना निर्माणकोलागि आवश्यक वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ। ४. सिंचाइको पहुँच नपुगेका कृषिजन्य क्षेत्रहरूको विवरण तयार गरी प्राथमिकताको सूची तयार गरिनेछ । ५. प्राथमिकताको आधारमा वैकल्पिक सिंचाइ संरचनाको निर्माण गरिनेछ ।

Platform Engineering Consultancy Pvt. Ltd. 2075

	६. सतह सिंचाइको सम्भावना नभएको क्षेत्रमा लिफ्टिङ प्रणालीबाट सिंचाइ गर्ने योजना तथा लागत इष्टिमेट गरिनेछ । ७. संरचना निर्माणको निमित नीजि वा अन्य क्षेत्रसँग साझेदारीको प्रयास गरिनेछ। ८. संरचना निर्माणको प्रयोजनकोलागि निर्माण तथा अनुगमन समिति गठन गरिनेछ। ९. संरचना विस्तारकोलागि उपभोक्ताको लागत सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ। १०. सिंचाइ आयोजनाहरूको मर्मत सम्भारको लागि कृषक तथा समुदायको क्षमता वृद्धि गरिनेछ । ११.सिंचाइको आवश्यक रेखदेख,अनुगमन र सञ्चालनकोलागि जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
उद्देश्य २: कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच वृद्धि गर्न दिगो सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा व्यवस्थापन गर्नु।	
२.१: खेतीयोग्य जमिन भएको तर सिंचाइको पहुँच नपुगेको वा अपर्याप्त भएको क्षेत्रमा प्राथमिकताको आधारमा सिंचाइको पहुँच वृद्धि गरिनेछ ।	१. सिंचाइ नपुगेका अथवा अपर्याप्त खेतीयोग्य जमिनको विवरण तयार पारिनेछ । २. निर्माण भए तापनि समुचित प्रयोगमा नआएका सिंचाइ कुलोहरूको प्रयोगमा आउनेगरी पुनर्निर्माण गरिनेछ । ३. एक योजनाबाट समुदायमा खानेपानी र सिंचाइको व्यवस्थापन गर्न सम्भव भएको अवस्थामा त्यस्ता योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ । ४. सिंचाइकोलागि प्राथमिकताको आधारमा साना जलासय,पोखरी आदि संरचना तयार गरिनेछ । ५. सिंचाइका संरचनाको मर्मत सम्भारकोलागि सामूहिक कोषको व्यवस्था गरिनेछ। ६. संरचना विस्तारकोलागि उपभोक्ताको लागत सहभागिता सुनिस्चित गरिनेछ। ७. सिंचाइको व्यवस्थापनकोलागि उपभोक्ताहरूको समितिको गठन गरिनेछ।
२.२: दिगो सिंचाइ प्रणालीको लागि संरचनाको विकास र व्यवस्थापन गर्ने ।	१. जल उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत क्षमताको विकास गरिनेछ । २. सिंचाइ योजनाको सञ्चालन र व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउन सिंचाइ सेवा शुल्क निर्धारण गरी सङ्कलन र उपयोग गर्न कानुनी व्यवस्था गरिनेछ । ३. दिगो सिंचाइको व्यवस्थापनकोलागि उपभोक्ता र समुदायको दक्षतामा वृद्धि गरिनेछ । ४. सिंचाइ पुगेका क्षेत्रमा उत्पादकत्व बढाउन सकिने खालका नगदेबाली,फलफूल तथा खाद्यवस्तुको उत्पादनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । ५. सिंचाइ आयोजनाका मुहानहरूको संरक्षण गरिनेछ ।
२.३: जलउत्पन्न प्रकोपको क्षति नियन्त्रण गर्नु ।	१. जल उत्पन्न जोखिमको क्षेत्र पहिचान गरी न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । २. नदीजन्य प्रकोपका दिगो नियन्त्रणमा स्थानीय प्रविधि र रैथाने ज्ञानको उपयोग गरिनेछ । ३. खोलाखोल्सीको नियन्त्रणमा वायोइन्जिनियरिङ प्रविधिको उपयोग गरिनेछ। ४. नदी किनाराको वनको संरक्षणमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लेटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

	५. नदी किनारका जोखिमयुक्त स्थानमा बस्ती विस्तार तथा नदी खोला अतिक्रमण र अव्यवस्थित दोहनको नियन्त्रण गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

परम्परागत सिंचाइ संरचनामा सुधार भई नयाँ वैकल्पिक सिंचाइ स्रोतको पहिचान भएको हुनेछ । कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइको पहुँच वृद्धि भई दिगो सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लेटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

४.३ पर्यटन, सँस्कृती तथा सम्पदा

पृष्ठभूमि

महाभारत पहाडको उचाइ श्रृखलासँग जोडिएको बलेफी आफैमा प्राकृतिक सुन्दरता, मौलिक साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदा र जैविक विविधताका सम्भावना वोकेका निधी हो । यिनै पहाड, सम्पदा, जैविक विविधताका प्रवर्द्धन र विविधिकरण गर्दै पर्यटकीय स्थलका रुपमा विकास गरी अर्थतन्त्रमा जोड दिन सक्ने कुरामा विश्वास राख्दै पर्यटन क्षेत्रमा जोड दिइएको हो । पालिका भित्र रहेका धार्मिक, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरू संरक्षण र विकास गरी आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटकहरूका लागि नयाँ गन्तव्यका रुपमा विकास गर्न सकिन्छ ।सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा नै पर्ने जुगल हिमाल आरोहणका लागि जाने प्रवेश मार्ग बलेफी नै भएकोले यसले पर्यटन विकासमा टेवा दिने अवस्था रहेको छ । महाभारत पर्वत श्रृखलाको उच्च शिखरहरू रहेको यस ईलाकामा विभिन्न प्रजातीका गुराँस, चराचुरुङ्गीहरू र वनस्पति एवं पुतलीहरू पाइन्छन् । काठमाण्डौं उपत्यकाबाट सबैभन्दा नजिक र साहासिक पर्यटन गन्तव्यको लागि प्रख्यात रहेका छ । यहाँका सामुदायिक वन, कवुलियत वन र राष्ट्रिय वन समेतलाई पर्यटन मार्फत प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ । यसै गरी बलेफी आसपासका क्षेत्र तथा सुनकोशी र्याफ्टिङलाई एकिकृत पर्यटन प्याकेजको अवधारणा अनुसार पर्यटन प्याकेजको अवधारणा मुताबिक यस क्षेत्रलाई पर्यटकिय आकर्षणको केन्द्र बिन्दु बनाउन सकिने सम्भावना रहेको छ।

प्रमुख समस्या

पर्यटन तथा अतिथि सत्कार उद्योग क्षेत्र विकासका लागि सिन्धुपाल्चोकको ऐतिहासिक, प्राकृतिक र मौलिक विशेषताहरूलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक छ । ऐतिहासिक महत्वका सांस्कृतिक सम्पदा र जैविक विविधताहरूको संरक्षण गर्दै पर्यटकहरूलाई राम्ररी संदेश दिनु पर्दछ । यसका लागि साँस्कृतिक सम्पदा एवं जैविक विविधताको संरक्षण, अभिलेखन र पर्यटक गाईडहरूलाई अनुशिक्षण गर्न आवश्यक हुन्छ । सघन जैविक खेती र प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको व्यवसायिक विकास गर्दै स्थानीय ज्ञान सीप र अनुभवलाई प्रचारप्रसार गर्न सकिएको छैन । हाल पर्यटन व्यवसायमा संलग्न होटल, लज, गेष्टहाउस, रेष्टुरेण्ट र होमस्टेलाई वातावरणमैत्री विकास गर्नका लागि परिचालन हुन सकेको अवस्था छैन । गन्तव्य बिन्दुहरू, पैदलमार्ग, होमस्टेलाई कृषि संस्कृतिसँग जोड्ने, वन र जलाधार क्षेत्रमा रहेका जैविक विविधतालाई संरचनागत रुपमा संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रचारप्रसार गर्न सकिएको छैन । ठुलो संख्या भारतिय पर्यटकहरूको गन्तव्य रहेको जनकपुरधामसँग कृषि, संस्कृति, प्रकृति र नेपालीको विरताको पहिचान वोकेका दुर्ग र गढीहरूलाई जोड्न नसक्दा विदेशीको बसाई समय र आगमन बढाउन सकिएको छैन ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• सुनकोशी तथा ब्रमह्ययाणी नदीहरुमा र्याफ्टिङको प्रचुर सम्भावना रहेको • राजमार्गले जोडिएको गाउँपालिका भएको • काठमाण्डौं देखिको दुरि कम रहेको • सेल्ताप, वनकाली मन्दिर आदि महत्वपुर्ण पर्यटकिय स्थल रहेको	• हाल पर्यटन व्यवसायमा संलग्न होटल, लज, गेष्टहाउस, रेष्टुरेण्ट र होमस्टलाई वातावरणमैत्री विकास गर्नका लागि परिचालन हुन सकेको अवस्था छैन • गन्तव्य बिन्दुहरु, पैदलमार्ग, होमस्टेलाई कृषि संस्कृतिसँग जोड्ने, वन र जलाधार क्षेत्रमा रहेका जैविक विविधतालाई संरचनागत रुपमा संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रचारप्रसार गर्न सकिएको छैन । • पर्यटकको लागि सूचना पाटी, नक्सा तथा विभिन्न मार्गचित्रको कमी

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ्ग कन्सट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

	• पुरातात्विक पृष्ठभूमी झल्काउने सूचनाको कमी

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• रक क्लाइम्बिङ, क्यानोनिङ आदिको प्रचुर सम्भावना रहेको • होमस्टेको सम्भावना • कृषि पर्यटन • महाकाली नाचलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिने • मौलिक बाजा, रीतिरिवाज र सँस्कृति झल्किने कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने ।	• पर्यटन प्रवर्द्धनको यथोचित प्रचार-प्रसार हुन नसक्नु • पर्यटकीय सुविधाको उपलब्धता र कमजोर गुणस्तर • पर्यटकीय पूर्वाधारको कमजोर अवस्था • पर्यटन व्यवसायका लागि उचित जनशक्तिको अभाव • वैकल्पिक तथा विविध पदयात्रामार्गको अभाव • संस्कृतिक सम्पदा संरक्षण तथा मर्मतको अभाव

दीर्घकालीन सोच

"पर्यटन पूर्वधारको विकास — बलेफीको आन्तरिक आयमा सुधार"

लक्ष्य

बलेफी गाउँपालिकालाई आकर्षक र मनोरम पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर वृद्धि तथा पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार गर्नु ।
२. पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको विकास गर्नु ।
३. मानव संसाधन विकास गर्नु ।
४. स्रोतसाधनको व्यवस्थापन गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४५: पर्यटनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर वृद्धि तथा पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार गर्नु ।	
१.१: गाउँपालिकामा हाल सञ्चालनमा रहेका होटेल र चियापसलहरूको सेवाको स्तरोन्नति गर्ने ।	१. स्थानीय होटेल, लज, रेस्टुराँ र चियापसलका व्यवसायीहरूलाई विषयगत इन्स्ट्रक्टर झिकाई स्थानीय स्तरमै पेशागत तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । २. भइरहेका व्यवसायहरूको स्तरोन्नतिकालागि गाउँपालिकाको पहलमा सहुलियत दरको पुँजीको खोजी गरिदिइनेछ ।
१.२: गाउँपालिकाभित्रका पर्यटकीय स्थलहरूको प्रचारप्रसार गर्ने।	१. पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि गाउँपालिका स्तरीय पर्यटन प्रोफाईल तयार गरिनेछ २. विभिन्न सञ्चार माध्यमको प्रयोग गरी ठाउँहरूबारे प्रचार प्रसार गरिनेछ । ३. ब्रोस्योर तयार गरी छिमेकी जिल्लाहरूमा वितरण गरिनेछ । ४. यी स्थान विशेषका बारेमा नियात्राकारहरूको भ्रमण आयोजना गर्ने र साहित्यिक लेखरचना लेखाई पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। ५. वेबसाइट, युट्युब, फेसबुक, ट्वीटर, इन्स्टाग्राम जस्ता सामाजिक सञ्जालको प्रयोग गरी आवस्यक प्रचार प्रसार गरिनेछ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

उद्देश्य २: पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको विकास गर्नु ।	
२.१: पर्यटन क्षेत्रको विकासकालागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको विकास गर्ने ।	१. पर्यटकीय महत्त्वका स्थानहरूमा आवागमन सहज बनाउन सडक, पदमार्ग, झोलुङ्गे पुल आदि निर्माण गरिनेछ । २. भइरहेका सडक र पदमार्गको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
२.२: पर्यटन पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने ।	१. विशेष पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरी पूर्वाधार निर्माणको विस्तृत योजना प्रतिवेदन तयार पारिनेछ । २. पूर्वाधार निर्माणकालागि आवश्यक जग्गा खरिद तथा अधिग्रहण गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: मानव संसाधन विकास गर्नु ।	
३.१: गाउँपालिकाभित्रका युवायुवतीलाई पर्यटन विषयको शिक्षा प्रदान गर्ने ।	१. पर्यटन व्यवसायप्रति युवायुवतीको आकर्षण बढाउन आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई पर्यटन तथा अतिथि सत्कार विषयमा ब्याचलर्स डिग्रीमा अध्ययन गर्न पठाइने र आर्थिक सहयोग गरिनेछ । २. आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक युवायुवतीलाई नेपाल पर्यटन तथा होटेल व्यवस्थापन एकेडेमीबाट दिने गरिएका Food Preparation and Control, Tourist Guide, Trekking Guide लगायतका छोटो अवधिका तालिममा पठाइने र आर्थिक सहयोग गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: अध्ययन अनुसन्धान गर्नु ।	
४.१: बाह्य स्रोतसाधनको खोजी गर्ने ।	१. गाउँपालिकाभित्र सामान्य रूपमा सम्भावना देखिएका योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिनेछ । २. गाउँपालिकामा आउने गैरसरकारी संस्थाहरूलाई यस योजनामा समावेश भएका कार्यक्रमहरूमा लगानी गर्न आह्वान गरिनेछ ।
४.२: आन्तरिक स्रोतसाधनको परिचालन गर्ने ।	१. गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमकालागि छुट्याइनेछ । २. पर्यटन क्षेत्रको विकासकालागि स्थानीय नीजि क्षेत्रलाई आह्वान गरिनेछ।

अपेक्षित उपलब्धि

पर्यटन व्यवसायको गुणस्तर वृद्धि गर्न पर्यटकीय स्थलको प्रचार-प्रसार गरिएको हुनेछ । राजधानीबाट नजिकै पर्नै भएकोले आन्तिरक तथा बाह्य पर्याटकहरुको आगमनले बलेफीको आर्थिक विकास भई ग्रामिण रोजगारीमा समेत वृद्धि हुनेछ । आधारभुत पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको विकास भएको हुनेछ । पर्यटन विकासकालागि मानव संसाधन विकास गरिएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपुर्ती

पृष्ठभूमि

विकासको संरचना र प्रविधिहरूमा आएका प्रगतिहरूले अब बलेफी गाउँपालिकाका कुनै पनि बस्तीहरू वाह्य क्षेत्र वा बजारबाट हुने आयात निर्यातबाट अलग रहन सकेको अवस्था छैन । भौगोलिक हिसाबबाट विविधता रहेको यस पालिका भित्र खाद्यान्नको विनिमयमा एक आपसमा आश्रित रहेको अवस्था छ । मुख्य रुपमा लत्ताकपडा, शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार तथा यातायातका साधनहरू र कृषि तथा पशुपंक्षीका लागि चाहिने मल, विषादि, दाना र औषधिहरू नै पालिका भित्र आपुर्ति हुने प्रमुख वस्तुहरू हुन् । आयातलाई निर्यातले प्रतिस्थापन गर्न पालिका भित्र वस्तुहरूको उत्पादन र विविधिकरण गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने कच्चा पदार्थको बजार मुलत धुलिखेल, बनेपा, काठमाण्डौं तथा स्थानीय बजारको रुपमा लामोसाँघु, खाडीचौर, अँधेरी, सुकुटे, बलेफी, जलविरे जस्ता क्षेत्रहरु नै हुन् ।दुग्ध जन्य उत्पादन, ताजा तरकारी, मासु, र अण्डाको बजार प्रतिस्पर्धा आयातित वस्तुहरूसँग रहेको छ । यि उत्पादन र विशेष गरि ताजा तरकारी, खसी वाखा र दुधहरू नै निर्यातका प्रमख वस्तुहरू रहेका छन् । खोलाजन्य निमार्ण सामाग्रीहरू ढुंगा, गिटि बालुवाको निकाशी मुद्रा आर्जनका अन्य स्रोतहरूरहेका हुन् ।बलेफी गाउँपालिका पहाडी भू-भागमा अवस्थित रही ढुङ्गा खानीको प्रशस्त सम्भावना रहेकोले सोको आवश्यक सम्भाव्यता अध्ययन गरि प्रकृतिमैत्री परिचालन गर्न सकिने अवस्था देखिन्छ ।

गाउँपालिकाको मुख्य पेशाका रुपमा खेतीपाती तथा पशुपंक्षी पालनलाई ग्रहण गरिरहेको अवस्था छ । यहाँको शिक्षा, स्वास्थ्य र मल विऊका निम्ती अन्य खर्च गर्ने क्षेत्रहरू रहेका छन् । निर्यात हुने सबै सामाग्रीहरूका मुख्य माग हुने बजार भनेका धुलिखेल, बनेपा, काठमाण्डौं तथा स्थानीय बजारको रुपमा लामोसाँघु, खाडीचौर, अँधेरी, सुकुटे, बलेफी, जलविरे हुन् । तरकारी, दुग्धजन्य पदार्थ, र वनजन्य पैदावारहरू मुख्य निर्यात वस्तुहरू रहेका छन् । आयात हुने वस्तुहरूमा दैनिक उपभोग हुने तयारी सामाग्रीहरूका अलावा खाद्यान्नमा चामल, तेल, दाल र तयारी खाजा आदि रहेका छन् । बढ्दो सडक संजालको विस्तारका कारण लुगा कपडा, मोवाईल, पार्टस, आदिहरूको आयात बढ्दो अवस्थामा रहेको छ । कृषि, बागवानी, पशुपंक्षीका लागि आवश्यक विऊ, विषादी, मल, दाना र औषधिहरूमा आयात बढ्दो छ भने आयातित नश्लको विकासले स्थानीय रैथाने नश्लको अवस्था विस्थापनमा परेको अवस्था छ ।

प्रमुख समस्या

आयात निर्यातको असन्तुलनका कारण गाउँको शहर प्रतिको परर्निभरतामा वृद्धि हुदै गईराखेको अवस्था छ । आयात क्षेत्रको प्रमुख समस्या भनेको गाउँबाट हुने पुँजीको पलायन नै हो । वित्तिय स्रोतको संकुचनका कारण गाउँका आर्थिक गतिविधिहरू क्रमश शहरकेन्द्रित हुदै गएका छन् । गाउँका मुद्रा पुन शहरतिर नै फर्केको अवस्था छ । रैथाने नश्ल तथा जातहरूको विस्थापनका कारण कृषि, बागवानी तथा पशुपंक्षीपालन क्षेत्रमा संक्रमणको जोखिम फराकिलो हुदै गईरहेको छ । निर्माण सामाग्रीको रुपमा प्रयोग हुने गिट्टी, ढुङ्गा, बालुवा आदि खानी तथा नदिजन्य वस्तुको अत्यधिक र भाँडभैलो तरिकाले दोहन हुँदा वातावरणीय असन्तुलन मात्र नभई विपद्को जोखिम उच्च रहेको छ ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• जलविरे, खाडिचौर, अँधेरी, लामोसाँघु जस्ता व्यापारिक केन्द्रहरु रहेको ।	• आयात निर्यातको असन्तुलनका कारण गाउँको शहर प्रतिको परनिर्भरता वृद्धि हुँदै गएको छ । • वित्तिय स्रोतको संकुचनका कारण गाउँका आर्थिक गतिविधिहरु क्रमश शहर केन्द्रित हुँदै गएका छन् ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.
2075

• स्थानीय स्तरमा रहेको कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी लघु उद्यमको माध्यमबाट रोजगारी सृजना गर्न सकिने । • पर्यटन लाई व्यवसाय सँग जोड्न सकिने । • राजमार्ग सँग जोडीएको पालिका भएकोले आपुर्तीमा सहजता । • पालिका स्तरिय औद्यौगिकग्राम स्थापनाको लागि डि.पि.आर तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको । • स्थानीयरुपमा उत्पादन भएका वस्तुहरुलाई स्थनीय बजारमा नै खपत गर्न सकिने ।	• निर्माण सामाग्रीको रुपमा प्रयोग हुने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि खानी तथा नदीजन्य वस्तुको अध्ययन नहुनु • ठुला उद्योग सञ्चालन नहुनु • व्यापारमा दोहोरो कर प्रणाली • व्यवसायिक तालिम तथा प्रविधिको अभाव • साना घरेलु लघु उद्यम सृजना गर्नाका लागि पालिका स्तरबाट कुनै बजेटको व्यवस्था नहुनु । • स्थानिय स्तरमा उपलब्ध कच्चा पदार्थ तथा श्रोत साधनको प्रयोग नहुनु • लघु उद्यम विकास गर्नकालागि इच्छुक जनशक्तिलाई मागमा आधारित तालिम सञ्चालन गर्न नसक्नु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• सडक, बिजुली, ईमेल, ईन्टरनेटको सुविधा भएकोले उद्योग खोल्ने वातावरण निर्माण भएको । • गाउँपालिका बासी र गाउँपालिकाको संयुक्त लगानीमा पब्लिक लिमिटेड कम्पनीको स्थापना गरि विभिन्न प्रकारका उद्योगहरु स्थापना गरी उत्पादित वस्तुहरुको बजारीकरण समेत गर्न सकिने अवसर रहेको • सूचीकृत बेरोजगारलाई कृषि, पशु, उद्योग तथा लगानीको क्षेत्रमा सहुलियतपूर्ण ऋणको व्यवस्था गर्न सकिने । • राजमार्गले जोडीएको पालिका भएको तथा काठमाण्डौं देखि चिनको नाका जोड्ने व्यापारिक केन्द्रहरु मध्यको प्रमुख व्यापारिक केन्द्र रहेको	• स्थानीय स्तरमा दक्ष जनशक्तिको अभाव हुँदा नीजि क्षेत्रले उद्योग खोले पनि स्थानिय जनतालाई विशेष फाइदा नहुने । • स्थानीय वस्तुको व्यापार भन्दा बाहिरी वस्तुको व्यापारमा बढी रुची • एकै किसिमको व्यापार सञ्चालनमा रुची • आयातमा देखिएको मुख्य चुनौती भन्नु नै गाउँमा हुने मुद्रा संचिती घट्नु • गाउँको वित्तिय स्रोत पुन शहर तर्फ फर्किदा गाउँ उत्पादन स्थलबाट उपभोग गर्ने बजारका रुपमा रुपान्तरण हुनु • निर्यात वृद्धि गर्न गाउँ हुने उत्पादनका क्षेत्र र परिमाणमा वृद्धि गर्न लगानी गर्ने स्रोतको व्यवस्था गर्नु

दीर्घकालीन सोच

"कृषि, बागवानी, पशुपन्छी र वन पैदावारको निर्यातमा जोड - आयात तथा निर्यातमा सन्तुलन"

लक्ष्य

कृषि, बागवानी र पशुपंक्षी विकासका लागि आयात गर्नु पर्ने वस्तुमा आत्म निर्भर भई निर्यातको अवस्था सिर्जना गर्ने ।

उद्देश्य

१. गाउँपालिका भित्रको आपूर्ति प्रणालीलाई प्रभावकारी एवम् दिगो बनाउनु ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली. 2075

२. स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनको अधिकतम परिचालन गर्नु ।
३. उत्पादित वस्तुहरूको बिक्री वितरणका लागि बजार व्यवस्थापन गर्नु ।
४. वाणिज्य क्षेत्रलाई स्थानीय अर्थतन्त्रको महत्त्वपूर्ण अङ्गको रूपमा विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १६: आपुर्तीका रणनीति र कार्यनीति

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: गाउँपालिका भित्रको आपूर्ति प्रणालीलाई प्रभावकारी एवम् दिगो बनाउनु ।	
१.१: अत्यावश्यक सामाग्रीहरूको सहज आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. सुपथ मुल्य पसलहरू सञ्चालनको व्यवस्था गरिनेछ । २. सुपथ मुल्य पसल सञ्चालनकालागि सहज कर्जा तथा नियमित अनुगमनको व्यवस्था मिलाइनेछ । ३. गाउँपालिका भित्रको सम्पुर्ण आपूर्ति व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन उच्चस्तरीय बजार अनुगमनको संयन्त्र परिचालित गरिनेछ।
उद्देश्य २: स्थानीय स्रोत, सीप र साधनको अधिकतम परिचालन गर्नु ।	
२.१: स्थानीय स्रोतमा आधारित कच्चा पदार्थको प्रशोधन गर्न तथा उद्योग सञ्चालन गर्न सहजिकरण एवम् प्रोत्साहन गर्ने ।	१. स्थानीय कच्चा पदार्थमा (कोदो, ऐंसेलु आदि) डिस्टीलरी स्थापना र व्यवसायिक उत्पादन गरी उद्योग सञ्चालन गरिनेछ । २. स्थानीय रुपमा उपलब्ध हुने कच्चा पदार्थको प्रशोधन गर्नेकार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. नीजि-सहकारी लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्न आवश्यक संस्थागत संयन्त्र बनाई क्रियाशील गरिनेछ । ४. उद्योगी, व्यवसायी एवम् लगानीकर्तालाई उद्योग दतदिखि स्थानान्तरण सम्मका सेवाहरू सहज उपलब्ध गराइनेछ ।
उद्देश्य ३: उत्पादित वस्तुहरूको बिक्री वितरणकालागि बजार व्यवस्थापन गर्नु ।	
३.१: स्थानीय उत्पादनलाई गुणस्तरीयता सुनिश्चित गर्दै औद्योगिक वस्तुको बजारीकरण गर्ने।	१. जडीबुटी उत्पादन, प्रशोधन तथा निकासीमा जोड दिइनेछ। २. स्थानीय स्रोतमा आधारित हस्तकला उद्योगहरूको स्थापनाद्वारा परम्परागत सीप तथा प्रविधिको संरक्षण र विकास गरिनेछ । ३. औद्योगिक उत्पादनको गुणस्तरमा सुधार गर्न गुणस्तर परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: वाणिज्य क्षेत्रलाई स्थानीय अर्थतन्त्रको महत्त्वपूर्ण अङ्गको रूपमा विकास गर्नु ।	
४.१: तुलनात्मक लाभका वस्तु तथा सेवाहरूको पहिचान गरी निर्यातयोग्य हुने वस्तु तथा सेवाको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।	१. तुलनात्मक लाभका वस्तुहरूको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन सम्वन्धित निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । २. साना, घरेलु तथा मझौला उद्योगहरूलाई उत्पादन तथा आपूर्ति सञ्जालमा आवद्ध गर्दै माग वमोजिमका वस्तु तथा सेवाहरूको उत्पादनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लेटफर्म इन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली
2075

गाउँपालिका भित्रको आपूर्ति प्रणाली प्रभावकारी हुनेछ । स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनको अधिकतम परिचालन भएको हुनेछ । बलेफीका स्थानिय कच्चा पदार्थहरको सदुपयोग हुने गरेर, टपरी, पानी, जडबुटी तथा दुग्ध जन्य उत्पादन उद्योगहरु स्थापना गरि उत्पादित वस्तुहरूको बिक्री वितरणकालागि बजार व्यवस्थापन हुनेछ ।

४.५ श्रम रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा

पृष्ठभूमि

मानिसको ज्ञान, सीप, चाहना, दखल, रुची, अनुभव र स्रोतको आधारमा व्यवसायको छनोट गर्दछ । व्यवसायमा संलग्न जनशक्ति, उर्जा खपत र वार्षिक कारोबारका आधारमा व्यवसायलाई चार किसिमले वर्गिकरण गरेको छ, तिनीहरू क्रमशः ठुला उद्योग, मझौला उद्योग, साना तथा घरेलु उद्योग र लघु उद्यम हुन् । नेपाल सरकारले लघु उद्यम, व्यापार र रोजगारको मापदण्डका रुपमा मुख्यतया चारवटा आधारलाई लिएको छ । जस अनुसार (क) आंफैले नै व्यवस्थापन हेर्ने (ख) नौं जनासम्म जनशक्ति परिचालन हुने (ग) १० किलो वाट भन्दाकम जलविद्युत स्रोतबाट सञ्चालन हुने (घ) साना व्यापार भन्नाले वार्षिक रु. पाँच लाखदेखि एक करोडसम्मको व्यापार कारोबारलाई तोकिएको छ । बलेफी गाउँपालिकामा ठुला र मझौला उद्योगहरूको सञ्चालन अवस्था खासै छैन । तर साना उद्योग र लघु उद्यमशिलताको भने क्रमश विकास हुने अवस्थामा देखिन्छ ।

राजमार्गको पहुँच भएकोले गैर कृषि व्यवसायका रुपमा अन्य उद्यमहरूको विकास हुदै गएको छ ।जडिवुटीको उत्पादन प्रचुर मात्रामा पाईने यस पालिकाबाट निकासी गर्ने व्यवसायमा केहि युवाहरू संलग्न रहेको छन् भने प्राङ्गारिक खाद्यान्न वस्तुमा आधारित उद्यमशिलताहरूको प्रचुर सम्भावना रहेको हुँदा औद्योगीकरणको प्रक्रियामा लैजान सकिन्छ । तरकारी, फलफूल र पशुपंक्षीजन्य उत्पादन तथा बजारीकरणको परिमाण दरलाई बढाउने लघु उद्यमशिलता र स्व–रोजगारमा सुस्त विकास भई राखेको अवस्था छ ।

प्रमुख समस्या

विश्व खुल्लाबजारको राप र तापमा पिल्सिएको हाम्रो समाजमा स्वरोजगार, व्यावसाय प्रवर्द्धन गर्न कठिन मेहनतको आवश्यकता पर्दछ । समग्र रुपमा उपभोगको संस्कृति मौलाई रहेको अवस्थामा गाउँको गरिबीको खाडल गहिरिएर जाने गर्दछ । अहिले देशको अर्थतन्त्रको करिब २३ प्रतिशत हिस्सा रेमिटेन्सले ओगटेको छ भने कुल ग्राहस्थमा चौथो स्थानमा रहि राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सहयोग गरिरहेको भए पनि औद्योगिक क्षेत्रको योगदान खुम्चिदै गएको अवस्था हो । विकासको अवधारणा अनुसार कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई प्रथम स्तम्भ, उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रलाई दोस्रो स्तम्भ र सेवा क्षेत्रलाई तेस्रो स्तम्भका रुपमा विकास गर्नुपर्ने कुरामा विज्ञहरूले जोड दिएको पाइन्छ । अधिकांश स्थानीयतहमा सञ्चालन हुने विकासका परियोजनाहरूले सामाजिक विकासको क्षेत्र तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रहरूमा मात्र प्राथमिकतामा राख्ने गरेको हुँदा लगानी र लगानीको वातावरणलाई नै प्रमुख समस्याको रुपमा लिइएको छ । सामाजिक विकास तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणको लागि आवश्यक लघु उद्यम विकास र साना व्यावसायको माध्यमबाट रोजगारी अभिवृद्धि गर्न पेशागत सीप र ज्ञानको विविधिकरण गर्न नसक्नुलाई अर्को समस्याको रुपमा लिइएको छ । औद्यौगिक उत्पादनलाई बजार श्रृंखला तयार गर्न नसक्नु तेस्रो समस्याको रुपमा लिइएको छ ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• स्वदेशमानै व्यवसाय गर्नुपर्छ भनी सोच भएका उर्जाशील जनशक्ति गाउँपालिकामा हुनु ।	• युवा जनशक्ति विदेश पलायन हुनु । • तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभाव । • मौसमी तथा लुकेको बेरोजगारी

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली
2075

• लघु उद्यमशिलता मार्फत स्वरोजगारको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने । • अदक्ष जनशक्ती समेतको व्यापक उपलब्धता । • श्रम क्षेत्रमा सरकारको लगानी पालिकाको समन्वयमा सञ्चालन भएको • श्रम बैंकको स्थापना गरी जनशक्ति व्यपस्पान गर्नमा अग्रसर रहेको • स्थानिय विकास निर्माणका श्रममूलक कार्यहरुमा सूचीकृत बेरोजगारहरुलाई संलग्न गराउन सकिने सम्भावना रहेको	• रोजगारी सिर्जना गर्ने अवसरहरु पर्याप्त नहुनु । • बिमाको व्यावस्था उचित नहुनु । • परनिर्भरता बढ्दै जानु । • पूँजीको अभाव • सूचीकृत बेरोजगारलाई काममा लगाउन नसक्नु । • युवा जनशक्तिमा उर्जा भएतापनि सहज वातावरण नभएको

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• पर्यटकीय क्षेत्रमा रोजगारी सृजना गर्न सकिने । • कृषि तथा पशुपालनबाट रोजगारी सिर्जना गरि पालिकामा रहेका सूचीकृत बेरोजगारलाई रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत व्यवस्थापन गर्न सकिने । •	• युवा जनशक्तिलाई पालिका भित्र नै अडाईराख्न नसकिने • उत्पादकत्व कम हुनु । • श्रमको उचित सम्मान नहुनु । • पर्म प्रथा वा बिना पैसा अरुकोमा काम गर्ने चलन हुनाले आर्थिक गतिविधि वृद्धि नहुनु । • सिमित श्रोत हुने पालिकाले बेरोजगारहरुको लागि कुनै श्रोत परिचालन गर्न नसक्नु ।

दीर्घकालीन सोच

"उद्यमशिलता र व्यवसायको विकासद्वारा स्वरोजगारको अवसर सिर्जना"

लक्ष्य

उद्यमशिलता र स्व–रोजगार वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन गर्नु ।

२. लघु उद्यम, स्वव्यवसाय र व्यापार संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ५७: लघु उद्यमशिलता विकास र स्व–व्यवसाय प्रवर्द्धनका रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन गर्नु ।	
१.१: बजारको मागमा आधारित उत्पादन र बजार व्यवस्थापन गर्ने ।	१. बजार शृङ्खलामा आधारित लघु उद्यम विकासमा सहयोग गरिनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

	२. कृषि, बागवानी तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादन सङ्कलन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
उद्देश्य २: लघु उद्यम, स्व-व्यवसाय र व्यापार संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गर्नु ।	
२.१: व्यवसायिक सिप र ज्ञानमा विकास गरी व्यवसायहरूको विकास र विस्तारका लागि वित्तिय पहुँचमा वृद्धि गर्ने ।	१. हालको निर्वाहमुखि आर्थिक उपार्जनमा आश्रित परिवारलाई लघु उद्यमशिलतामा रुपान्तरण गरिनेछ । २. साना तथा घरेलु उद्योगमा रहेका व्यवसायको कारोबारमा वृद्धि गर्न सहजिकरण गरिनेछ । ३. लघु उद्योग र साना तथा घरेलु उद्योगहरूको विकास र क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

सहकारी, रेमिट्यान्स र वाह्य वित्तिय स्रोतको उत्पादनशिल क्षेत्रमा परिचालन भएको हुनेछ । लघु उद्यम, स्वव्यवसाय र व्यापार संलग्न नागरिकलाई व्यवसायिक सिप र ज्ञान प्रदान गरिएको हुनेछ ।

४.६ वित्तिय संस्था र सहकारी क्षेत्र परिचालन

पृष्ठभूमि

संविधानले देशको अर्थतन्त्रका तीन खम्वाको रुपमा नीजि, सहकारी र सार्वजनिक क्षेत्रलाई स्वीकार गरेको छ । वित्तिय पहुँचका लागि विकास बैंक, लघुवित्त संस्था, वचत तथा ऋण सहकारीहरूको भुमिकाले महत्व राख्दछ । सहकारीको परिचालनलाई देशको अर्थतन्त्रको चलायमान औजारका रुपमा सफलतम् प्रयोग छिमेकी देश वंगलादेशमा भईसकेको छ । बलेफी गाउँपालिका पनि सहकारी क्षेत्रमा अग्र स्थानमा नै रहेको अनुभूती गर्न सकिन्छ । सहकारी मार्फत महिलाहरूले गरेका अथक प्रयासहरूलाई अझ विस्तार गर्दै लगानीको वातावरण तयार गर्नका लागि चाहिने वित्तीय स्रोतको परिचालन नीतिको परिस्कृत संस्करणको आवश्यकता छ । वित्तीय परिचालनको माध्यमका रुपमा सहकारी क्षेत्रको योगदानलाई विश्वका धेरैजसो देशले स्वीकार गरेको छ । हाल बलेफीमा सरकारी स्वामित्वमा रहेको क वर्गको बैंक र घ वर्गका वित्तिय संस्थाहरूले सेवा प्रदान गरिराखेको अवस्था छ भने धेरै मात्रामा सहकारीहरू सञ्चालित छन् । वित्तिय पहुँचका हिसाबबाट यस पालिकामा सकारात्मक वातावरण निर्माण भएको पाइन्छ ।

प्रमुख समस्या

सहकारी संस्थाहरूले सहकारीको नीति, सिद्धान्त र मान्यता अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र व्यवस्थापन गर्न कठिन भईराखेको अवस्था छ । सरकारको केन्द्रीय ट्रेजरीमा रहेका नगदलाई सिधै गाउँमा रहेको गरिबको झुपडीसम्म पुऱ्याउने माध्यमको रुपमा मात्र सहकारीलाई लिएको छैन कि गाउँमा छरिएर रहेका स—साना पुँजीहरूलाई सङ्कलन गर्दै पुनः गाउँमा नै लगानी गर्ने सोचका साथ एक आर्थिक आधारका रुपमा लिइएको छ । विश्वव्यापीकरण र खुल्ला अर्थ बजार नीतिका कारण गाउँको आत्मानिर्भरता स्खलन भएको छ । गाउँ अब उपभोक्ताहरूको बस्तीका रुपमा विस्तार भइरहेको छ । सहकारीले सबैका लागि वित्तीय सेवामा पहुँच पुऱ्याउन सहयोग गरिरहे पनि यस क्षेत्रहरूमा तमाम विकृतिहरूका कारण संस्थागत विकास हुन सकेको छैन । नेपालमा समूहमा आधारित सहकारीको प्रभाव श—सक्तिकरणको एक राम्रो नमूना बनिरहेको अवस्थामा सङ्घीय सरकारको ऐन तथा नीतिहरूले खासै यस दिशामा कार्य गर्न नसकेको अवस्थामा बलेफी गाउँपालिकाले विगत दुई दशकको मौलिक अभ्यासलाई आत्मासात गर्न र शहरमा केन्द्रित रेमिटेन्सलाई नीतिगत र क्षमतागत समस्या रहेको छ ।

Consultancy Pvt.Ltd. 2075

चुनौती र अवसर

सरकारले दिगो आर्थिकवृद्धि र उत्पादनशिल रोजगारी र मर्यादित कामका लागि तोकिएका दुईवटा सूचकहरूले क्रमशः वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच र हरेक ३० मिनेटको पैदल यात्रामा सहकारी सेवाको सुविधालाई सुनिश्तिता गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । वास्तवमा सहकारी ऐन तथा नियमावलीहरूले व्यक्तिगत सदस्यताको आधारमा सहकारीहरूको परिकल्पना मात्र गरेका छन् तर लामो अनुभव र व्यवहारिक अभ्यासका आधारमा समूहमा आधारित वचत तथा ऋण सहकारी नै प्रभावकारी र सामुहिक लाभका लागि उपयोग र नतिजामुखि देखिएको छ । यसको नतिजा र प्रभावकारिताको कारण नै यस्तो सहकारीलाई छलफलमा प्रस्तावित गरिएको हो । कम्तिमा २५ जना व्यक्तिहरूसँग छरिएर रहेको पुँजीलाई सङ्कलन गरी वचत तथा ऋण सहकारीको गठन र परिचालन गर्न सकिने व्यवस्था कानूनमा उल्लेख छ । तर विपन्न र स्रोतसाधनबाट पछाडि पर्न वाध्य समुदायलाई लक्षित गरी सरल तथा दिगो व्यवस्थापन र सबैको समान पहुँच निर्माण गर्नका लागि हालसम्मको प्रभावकारी सहकारी सञ्चालनको मोडलहरूमा समूहमा आधारित सहकारी नै रहेको पाइन्छ । यस्ता सहकारीहरूले समूह—समूहको सहकार्य, समान र निश्चित भूगोलमा बसोबास, वचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने उद्देश्य, सङ्घीय संरचना, सहकारीको सदस्यताका लागि समहको सिफारिस, समूहको जमानीका आधारमा कारोबार र सामुहिक नीति तथा नियमावलीहरूको निर्माण जस्ता समावेशी लोकतन्त्रको अभ्यास गरेको हुन्छन् । बलेफी गाउँपालिकामा यस्ता सहकारीहरूलाई समुह बनाइ आम गरिव तथा सिमन्कृतको पहुँचमा विकास गरी साना घरेलु उद्योग, नगदे बाली तथा तरकारी खेतिको प्रवर्द्धनलाई प्रोत्साहन गर्ने अवसर रहेको छ ।

दीर्घकालीन सोच

"हरेक परिवार सहकारीमा आवद्ध - हरेक नागरिकको वित्तिय संस्थामा सहज पहुँच"

लक्ष्य

वित्तीय पहुँच अभिवृद्धिका लागि हरेक परिवारको आर्थिक सुरक्षा र वित्तीय स्रोतमा पहुँचको अभिवृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. वित्तिय पहुँच बढाई आर्थिक वृद्धि गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १८: वित्तिय संस्था र सहकारी क्षेत्र परिचालनका रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वित्तिय पहुँच बढाई आर्थिक वृद्धि गर्नु ।	
१.१: बचत र ऋणलाई प्रभावकारी बनाउने ।	१. हरेक बस्ती तथा टोलमा समूह गठन र परिचालन गरी वचत तथा ऋण परिचालन अभियानका रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । २. एक टोल एक वचत समूह र हरेक वडामा एक वचत तथा ऋण सहकारी सेवा केन्द्र अभियान सञ्चालन गरिनेछ । ३. गरिबीको मापदण्ड अनुसार दिईने अनुदानलाई सहकारीको कोषमा वचत जोड कोषका रुपमा प्रदान गरिनेछ । ४. वचत तथा ऋण सहकारी र विषयगत सहकारीका रुपमा उत्पादन सहकारीलाई परिचालन गरिनेछ । ५. सहकारीहरूको संस्थागत विकास र स्रोतको लागि सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ ।

१.२: सहकारीलाई आय आर्जन स्वरोजगारी र गरिवी न्यूनीकरणका क्षेत्रमा उपयोग गर्ने ।	१. सबै घरधुरी वचत तथा ऋण सहकारीमा आवद्ध र हरेक व्यावसायी, व्यवसायिक सहकारीमा आवद्ध गरिनेछ । २. सहकारीको शेयर सदस्य संख्या र रकम, वचतकर्ताको संख्या र रकम, ऋणी संख्या र लगानी रकम, लगानी असुली, व्याज दर र मापदण्ड अनुसार संस्थागत विकास सहकारीको संस्थागत विकास गरिनेछ । ३. सहकारीको कारोबार, व्यवसायिक आत्मनिर्भरताका लागि भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग गर्दै अनलाईन वा मोवाईल सेवामा कारोबार गर्न सक्नेगरी क्षमता अभिवद्धि गरिनेछ । ४. स्थानीय पुँजिको सङ्कलन गर्ने नीतिगत व्यवस्था मिलाइनेछ । ५. स्रोत विहिन परिवारका लागि वित्तिय स्रोतमा पहुँच वृद्धि गरिनेछ । ६. अन्तर सहकारी समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिकाका हरेक बस्तीमा एक महिला वा उत्पादन समुह, एक वडा कम्तिमा एक सेवा केन्द्र सहितको बचत तथा ऋण सहकारी परिचालन गरेर सबै परिवारहरूलाई सहकारीतामा आवद्ध गर्दै आर्थिक कारोबारमा संलग्न गर्ने छ ।

परिच्छेद ५ सामाजिक विकास क्षेत्र

पृष्ठभूमि

देशको समग्र विकास तथा समृद्धिका लागि सामाजिक क्षेत्रको विकास मुख्य बाहकको रुपमा लिइने गरिन्छ । नेपालको संविधानले लिएको दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्न सामाजिक विकास महत्वपूर्ण आधार हो । नेपालको राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक आवधिक योजना, दिगो विकास लक्ष्य लगायत अन्तराष्ट्रिय मञ्चमा अभिव्यक्त प्रतिबद्धता समेतले सामाजिक विकासका सबै क्षेत्रहरुलाई उच्च महत्व र प्राथमिकता दिएको देखिन्छ । सामाजिक विकासले असल, योग्य, सक्षम, समतामुलक, प्रतिस्पर्धी र उत्पादनमूलक जनशक्ति तयार गरी मुलुकको सर्वाङ्गीण विकासको आधार तयार गर्दछ । सामाजिक विकास क्षेत्रले शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सहित युवा तथा खेलकुद जस्ता उपक्षेत्रलाई समेटेको छ ।

नेपालले विकास प्रकृयामा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ, युवा तथा खेलकुद र सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरुलाई नीतिगत तथा व्यवहारिक रुपमा प्राथमिकतामा राखेको छ । नेपालको संविधानले सामाजिक विकासका सबै अवयवहरुलाई मौलिक हक र राज्य निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिअन्तरगत समावेश गरेको छ । नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्यले गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य, लैङ्गिक समानता, स्वचछ खानेपानी तथा सरसफाई र असमानता न्यूनीकरणका सबालहरु समावेश गरिएका छन् ।

५.१ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

पृष्ठभूमि

शिक्षा विकासको आधार हो । साथै परिष्कृत एवं मर्यादित जीवन र सम्मानित रोजगारी तथा उद्यम विकासको आधार समेत हो । ज्ञानमा आधारित समाजको माध्यमबाट मुलुकको दीगो शान्ति र समृद्धिका लागि शिक्षालाई महत्वपूर्ण माध्यमको रुपमा स्विकार गरिदैं आएको छ । नेपालको संविधानले शिक्षा सम्वन्धी हकलाई मौलिक हकका रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ । संविधानले आधारभुत तहसम्मको शिक्षामा पहुँच, आधारभुत तहसम्मको अनिवार्य र निशुल्क शिक्षा तथा माध्यमिक तहसम्मको नि:शुल्क शिक्षा पाउने हक प्रत्याभुत गरेको छ । अपाङ्गता भएका र आर्थिक रुपले विपन्न नागरिकलाई कानुन बमोजिम नि:शुल्क उच्च शिक्षा पाउने, प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानुन बमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र सञ्चालन गर्ने हक प्रत्याभुत गरेको छ । साथै शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायिक, सीपमुलक तथा रोजगारमुलक बनाउँदै शिक्षामा राज्यको लगानी अभिवृद्धि गर्दै नीजि क्षेत्रको लागीनलाई नियमन र व्यवस्थापन गरी सेवामूलक बनाउने नीति अवलम्बन गरेको छ ।

बलेफी गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रलाई विशेष जोड दिई गाउँपालिकालाई नै शैक्षिक हबको रुपमा विकास गर्न अग्रसर रहेको छ । यसका निम्ति आवश्यक पूर्वाधार, श्रोत, जनशक्ति र प्रविधिको अध्ययन गरि शैक्षिक क्षेत्रको नतिजामुलक विकास गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।

प्रमुख समस्या

यस गाउँपलिकामा पर्याप्त भौतिक सुविधा सहित विद्यालयहरु सञ्चालनमा आएको भए पनि आधारभुत तहमा देश, समाज र समुदायको बारेमा पाठ्यक्रमको विकास नहुनु; माध्यमिक र उच्च माध्यमिक तहमा व्यवहारिक र प्राविधिक शिक्षाको कमी हुनु; सामुदायिक र संस्थागत विद्यालय बिचको गुणस्तरमा फरक देखा पर्नु; शिक्षक दर्वन्दी आवश्यकता अनुसार पुरा नहुनु; पुस्तकालयको व्यवस्था समय र आवश्यकता अनुसार प्रबन्ध नहुनु; शैक्षिक सामाग्री आवश्यकता अनुसार उपलब्ध नहुनु गरिब सिमान्तकृत परिवारको बालबच्चाको लागि विशेष छात्रवृतिको व्यवस्था नहुनु, सबै विद्यालयमा इन्टरनेट को पहुँच नहुनु; कम्प्युटर को यथोचित व्यवस्था नहुनु कक्षाको स्तर अनुसार विज्ञान प्रयोगशाला नहुनु; स्थानीय आवश्यकता र पहिचान

झल्काउने स्थानीय विशेषतामा आधारित पाठ्यक्रम अझै सम्म पनि तयार हुन नसक्नु गाउँपालिकको शैक्षिक क्षेत्रमा देखा परेको समस्या हुन् । साथै दिवा खाजा प्रभावकारी ढंङ्गले व्यवस्था नहुनु; खेलकुद मैदानहरू सबै स्कुलहरूमा यथोचित मात्रामा व्यवस्था नहुनु; गरिब र जेहेन्दारको लागी आवसिय विद्यालय स्थापना हुन नसक्नु; विद्यालय भवन तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू यथोचित मात्रामा उपलब्ध नहुनु; आदी यस गाउँपलिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा देखा परेका अन्य समस्याहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• विद्यालय प्रविधिमैत्री हुँदै गएको • भौतिक संरचना आवश्यकता अनुसार भएको • हरेक विद्यालयमा छात्राको संख्या वृद्धि • तालिम प्राप्त शिक्षकको व्यवस्था • साक्षरता दर वृद्धि • आवश्यकता अनुसार विद्यालयको व्यवस्थापन	• विद्यालयहरुमा विद्यार्थी संख्या न्यून हुँदै जानु । • समय सापेक्ष शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि गर्न नसक्नु । • सरकारी विद्यालयहरुप्रतिको विश्वास घट्नु । • शैक्षिक राजनीतिक कृयाकलाप बढी हुनु । • स्थानीय पाठ्यक्रम विकास गर्न नसक्नु । • विद्यार्थीहरुमा नेतृत्वक्षमता विकास न्यून हुनु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• घुम्ती विद्यालय क्षेत्र सञ्चालन गर्न सकिने • आवश्यकताको आधारमा विद्यालय मर्ज गर्न सकिने । • शैक्षिक हबको रुपमा विकास गर्न सकिने । • प्रविधिमैत्री तथा २१ औं शताब्दीका जीवनोपयोगी शिक्षा प्रणाली लागु गर्न सकिने । • बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री र स्वतन्त्रामैत्री विद्यालय बनाउन सकिने । • आधारभूत शिक्षालाई पनि १० र १२ को जस्तै महत्वका साथ जगको रुपमा स्विकारेर देखिने परिवर्तन गर्न । • अतिरिक्त कृयाकलाप तथा खेलकुद भवन/कार्यशाला निर्माण । • स्थानीय सरकार सञ्चालन सम्बन्धी ऐन अनुसार नै पाठयपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री, पाठ्यक्रम, पठनपाठन, भौतिक सुविधा, खेलकुद, पुस्तकालय, विद्यालय व्यवस्थापन, अनुगमन र निरीक्षणलाई प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गर्न सकिने अवसरहरू रहेका छन्	• राजनैतिक खिचातानी व्यवस्थापन • जस-अपजसको होड व्यवस्थापन • आर्थिक श्रोत व्यवस्थापन । • डिजिटल साक्षर जनशक्ति व्यवस्थापन • शैक्षिक बेरोजगारीको व्यवस्थापन • राजनीतिज्ञ तथा ठूलाको चलखेलहुने ठाँउको रुपमा हेरिने भास्य निर्मूल गर्न • प्रौढ तथा रोजगारीको शिक्षा व्यवस्थापन • स्थानीय उत्पादन तथा कला संस्कृतिको जगेर्नागिरि उपलब्धि व्यवस्थापन • शिक्षकहरु नीजि विद्यालयमा आकर्षित रहेको • विद्यालय भवन, फर्निचर, खेलकुद मैदान लगायत अन्य भौतिक सुविधा उपलब्ध गराउन • विद्यालयहरू समायोजन गरी शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई प्रभावकारी ढंगले संचालान गराउन • साक्षरता दरमा लिङ्ग, जातीगत, फरक हुंदा समानस्तरमा ल्याउन • प्राविधिक विद्यालय स्थापना र सञ्चालन गर्न

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

दीर्घकालीन सोच

"सामाजिक आर्थिक रुपमान्तरणका लागि शैक्षिक मानव संसाधनको विकास"

लक्ष्य

गुणस्तरीय शिक्षा माफृत सिर्जनशील, दक्ष प्रतिस्पर्धी, उत्पादनशील र नवप्रवर्तनशील मानव श्रोतको विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र माध्यमिक शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित गरी शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र प्रविधि मैत्री बनाउनु ।

२. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित गर्नु ।

३. पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधी मैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण गर्नु ।

४. स्थानीय कृषिलाई प्रवर्द्धन गर्न कृषिमा आधारित शिक्षा र तालिमको व्यवस्था गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका १९: शिक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र माध्यमिक शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित गरी शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र प्रविधिमैत्री बनाउनु।	
१.१: यस गाउँपलिकाको माध्यमिक तह सम्मको शिक्षालाई निशुल्क, प्रविधि मैत्री तथा भौतिक सुविधा सम्पन्न बनाउन पहल गर्ने तथा कार्यन्वयन गर्ने ।	१. शैक्षिक सामाग्री, स्तरीय भवन, फर्निचर, प्रयोगशाला तथा सवारी साधन सहित सुविधा सम्पन्न विद्यालय बनाइनेछ । २. गाउँपालिकामा कम्तिमा १ वटा सुविधा सम्पन्न प्राविधिक विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ । ३. सबै विद्यालयमा आधारभूत तह देखि नै अंग्रेजी, गणित, विज्ञान,कम्प्यूटर र नैतिक शिक्षा विषय अनिवार्य गर्ने नीति लिइने ४. सबै विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन गरिनेछ । ५. सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउन र टिकाउन आमा समूह, सामुदायिक वन समिति, क्लव तथा स्थानीय गैससलाई परिचालन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित गर्नु ।	
२.१: समावेशी सहितको व्यवसायिक सिप विकासको लागि प्राविधिक शिक्षाको आधारशिला तयार पार्ने ।	१. महिला, दलित, अपाङ्ग, विपन्न तथा सिमान्तकृत समूहको गुणस्तरीय, प्राविधिक एवं विशेष शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ । २. भिन्न क्षमता भएका बालबालिकालाई सीपमूलक विशेष शिक्षा प्रदान गर्न अन्तर सरकार, अन्तर स्थानीय तह, गैसस र नीजि क्षेत्र समेतसँग

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

	समन्वय गरी उपयुक्त विद्यालयमा छात्रवृत्ति सहित पठनपाठनको व्यवस्था गरिनेछ । ३. सबै विद्यालयमा आधारभूत तह अन्तर्गत शुरु देखि नै अंग्रेजी, गणित, विज्ञान,कम्प्यूटर र नैतिक शिक्षा विषय अनिवार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
उद्देश्य ३: पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण गर्नु ।	
३.१: शिक्षालाई वैज्ञानिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधमैत्री र रोजगारमूलक बनाउने ।	१. आधारभूत शिक्षाबाट वञ्चित विद्यालय उमेर समूह का किशोरकिशोरीहरूलाई उनीहरूको अनुकूल अनौपचारिक सीपमूलक र डिजिटल साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरिनेछ । २. आधारभुत तहमा स्थानीय सिपको प्रतिनिधित्व हुने गरी स्थानीय पाठ्यक्रममा यस सम्बन्धी सामग्री समावेश गरिनेछ । ३. हरेक विद्यालयमा बिज्ञान प्रयोगशाला निर्माण गर्न भौतिक र प्राविधिक पक्षलाई सुदृढिकरण गरिनेछ । ४. रेक साधारण विषय पढाउने विद्यालयलाई कम्तिमा एउटा प्राविधिक र एउटा व्यवसाहिक विषय पढाउन प्रोत्साहन गर्दै जनाशक्ती र श्रोतको लागि सहयोग गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: स्थानीय कृषिलाई प्रवर्द्धन गर्न कृषिमा आधारित शिक्षा र तालिमको व्यवस्था गर्नु ।	
४.१: कृषिलाई व्यवसायिकरण गर्ने खालको शिक्षा लाई प्रोत्साहन गर्ने ।	१. आधारभुत तह देखी नै कृषि सम्बन्धी प्राविधिक र सैद्धान्तिक ज्ञानलाई प्रोत्साहन मिल्ने खालको शिक्षाको शुरुवात गरिनेछ । २. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रै प्रांगारिक मल तथा फलफुल र विभिन्न तर्कारीको बिउ उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न तालिम र आधारभुत तह देखी नै पाठ्य विषयको व्यवस्था गरिनेछ । ३. कृषि र दुग्ध पदार्थमा आधारित उत्पादन, प्याकिङ र स्टोरेज को लागि विद्यालय स्तरमै ऐक्षिक विषयको व्यवस्था गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

सबै बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क र माध्यमिक शिक्षामा निःशुल्क पहुँच सुनिश्चित भएको हुनेछ ।गाउँपालिका शैक्षिक हबको रुपमा विकास भएको हुनेछ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक सिप विकासमा समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुनिश्चित भएको हुनेछ ।साक्षरता दरमा अत्याधिक वृद्धि भएको हुनेछ ।व्यवसायिक शिक्षामा कुल पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि भई उच्च शिक्षा वैज्ञानिक, नवप्रवर्तनात्मक, अनुसन्धानात्मक, प्रविधी मैत्री र रोजगारमूलक हुनेछ । ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्र निर्माण भएको छ ।

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ मा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई निःशूल्क दावी गर्न सक्ने गरी मौलिक हकका रुपमा व्यवस्था गरिएको छ । संविधानले परिकल्पना गरेको लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणाले नागरिकको स्वास्थ्य तथा पोषण स्थितिमा सुधार गर्नका लागि लगानी गर्नु पर्ने कुरालाई केन्द्रित गर्दछ । दीगो विकास लक्ष्य नं.२ ले उन्नत पोषणको सुनिश्चित गर्ने र लक्ष्य नं.३ अन्तर्गत सबै उमेर समूहका व्यक्तिहरूको लागि स्वस्थ्य जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने भनी तोकिएको छ ।

प्रमुख समस्या

सबै वर्ग तथा समुदायका व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सेवाका पहुँचमा ल्याउन नसक्नु, स्वास्थ्य सेवा लिने अभ्यास कम देखिनु, संक्रमण र महामारीजन्य रोगहरूको समुचित नियन्त्रण नहुनु, प्राकृतिक विपद् र दुर्घटना वा चोटपटकबाट समग्र स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनिकरण गर्ने प्रयास अव्यवस्थित बसाईँसराइ र आश्रित जनसङ्ख्याको बढ्दो अनुपात स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रमा देखा परेका प्रमुख समस्याहरू हुन । स्वास्थ्य सेवाहरूलाई गुणस्तरिय र प्रभावकारी बनाउन प्रविधिमैत्रि जनशक्ति परिचालन सकिएको छैन ।

नागरिकले संवैधानिक हक अन्तर्गत प्राप्त गर्ने स्वास्थ्य सेवाप्रति उत्तरदायी एवं प्रयाप्त जनशक्ति विकास गर्न नसक्नु, आवश्यकता अनुसार आधुनिक उपकरण र विशेषज्ञहरूको अभाव, विश्वव्यापी रुपमा परिवर्तन हुदै आएको खानपान तथा जीवनशैलीबाट उत्पन्न समग्र स्वास्थ्य हक वढ्दै जानु अर्को समस्याका पाटाहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• मातृ तथा बाल मृत्युदर कम भएको • भौतिक संरचनाहरु मजबुत भएको • दरबन्दी अनुसार कर्मचारी परिचालन • पूर्णखोप सुनिश्चित भएको • बच्चाहरुको तौल लिने तथा सुत्केरी भेटघाटमा निरन्तरता • कुपोषणका लागि OTC सेन्टरको स्थापना • महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गका लागि पालिका बाट पहुँचमा वृद्धि भएको । • बालमैत्री वडा सहजकर्ता तथा सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था भएको । • पालिका स्तरीय आधारभुत प्राथामिक अस्पताल निर्माण चरणमा रहेको	• सुत्केरी गराउन तालिम प्राप्त जनशक्तिको कमी • उपकरणहरु पर्याप्त मात्रामा नभएको • बर्थिङ् सेन्टरको अभाव • पर्याप्त बजेट व्यवस्थापनको अभाव • हाल सम्म पनि कुनै वड स्वास्थ्य संस्थालाई पोषण मैत्री बनाउन नसक्नु । • जिल्लाबाट प्राप्त हुने औषधि समयमा वडा-वडामा जान नसक्नु • घरमा नै सुत्केरी गराउने चलन रहेकोले जनचेतनाको अभाव • माथिल्लो भेगमा एम्बुलेन्सको व्यवस्था नहुनु • स्वास्थ्य संस्थाप्रतिको जनविश्वास पर्याप्त नहुनु

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने । • सडक पूर्वाधार पर्याप्त भएकोले एम्बुलेन्स सेवा सहज सञ्चालन गर्न सकिने ।	• निःशूल्क र गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई स्थानीय तहबाट सर्वसुलभ रुपमा प्रदान गर्न • गरिव तथा सीमान्तकृत समुदायलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न • स्वास्थ्य उपचारमा लाग्ने खर्च घटाउनु पहिलो चुनौती भएको छ

दीर्घकालीन सोच

स्वास्थ्य उपचार तथा सेवालाई राज्य सेवाको प्रमुख लोककल्याणकारी दायित्व क्षेत्रमा रुपान्तरण गरी मानवीय स्वास्थ्यप्रति जिम्मेवार हुने र सेवाको गुणस्तरीय सुनिश्चिता ।

लक्ष्य

नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने निदानात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, पुनस्थापनात्मक र प्रतिरोधात्मक उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाहरूको सर्वसुलभ निशुल्क र गुणस्तरिय सुनिश्चित सहित पहुँच अभिवृद्धि

उद्देश्य

१. बलेफीका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउनु ।
२. स्वास्थ्य सेवा सुधारकालागि स्वास्थ्य सेवालाई प्रवर्द्धन गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २१: स्वास्थ्य तथा पोषणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: बलेफीका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउनु ।	
१.१: गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँच हुने गरी प्रभावकारी रूपमा सेवा उपलब्ध गर्ने ।	१. आवश्यक एम्बुलेन्स, औषधी, उपकरण, प्रविधि र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरू सहितको प्रभावकारी एवम् जवाफदेहीपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ । २. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुर्‍याउन स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम लागु गरिनेछ । ३. सर्ने वा नसर्ने रोगहरूका बारेमा प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । ४. स्वास्थ्यको सहज पहुँचकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरिनेछ । ५. स्वास्थ्य सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवम् जनउत्तरदायी बनाउन सुशासनमा जोड दिइनेछ । ६. ल्याब सेवा सञ्चालनकालागि आवश्यक पहल अघि बढाइनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

१.२: पालिका मातहतका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा तोकिएका सङ्ख्यामा स्वीकृत जनशक्ति व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहको क्षमता र पहुँच विस्तार गर्ने ।	१. पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वीकृत कुल दरबन्दीको सङ्ख्या यकिन गरी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ । २. दरबन्दी अनुसार माग भई प्राप्त जनशक्ति वा पालिकाको नीजि स्रोतबाट नियुक्त गरिएका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई पालिकाको मातहतमा आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
उद्देश्य २: स्वास्थ्य सेवा सुधारकालागि स्वास्थ्य सेवालाई प्रवर्द्धन गर्नु।	
२.१: स्वास्थ्य क्षेत्रमा नीजि, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको संलग्नता वृद्धि गरी ती क्षेत्रहरूबाट हुनेलगानीलाई व्यवस्थित गर्ने ।	१. नीजि र गैरसरकारी क्षेत्रमा स्थापित स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवसायिक सङ्घ–संस्थाहरूबीच स्वास्थ्य सेवा प्रवाह, अध्ययन, अनुसन्धान कार्यमा सहकार्यलाई बढावा दिइनेछ । २. स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा सरकारी, नीजि, सामुदायिक एवम् सहकारी क्षेत्रलाई समेट्दै गुणात्मक सेवा सुनिश्चित गराउन सुशासन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२.२: पालिका क्षेत्रमा उपलब्ध जडीबुटीको व्यवस्थापन र उपयोग गर्दै आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीको विकास गर्ने ।	१. आयुर्वेद पद्धतिको प्रभावकारी कार्यान्वियनको लागि उपयुक्त संरचनाको विकास र विस्तार तथा स्थानीय जडीबुटीमा आधारित औषधी तयार गरी प्रयोग तथा वितरण गरिनेछ । २. आयुर्वेद प्रणालीको क्रमबद्ध विकास प्रणालीको संरक्षण, विकास एवम् विस्तारका लागि दीर्घकालीन योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि हुनेछ ।१५ शैयाको अस्पताल निर्माण सम्पन्न भई गा.पा.बाट विशेषज्ञ टोलीबाट सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ ।परिवार नियोजनको प्रयोगकर्ताको सङ्ख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ । बालबालिकको खोप लगाउनेको दरमा उल्लेखनिय वृद्धि हुनेछ । संस्थागत प्रसुती सेवा लिनेको सङ्ख्या बढेको हुनेछ । गुणस्तरीय र पोषणयुक्त खाद्य सामाग्रीमा पहुँच वृद्धि हुनेछ । लगानी मैत्री वातावरण सिर्जना भई स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धन हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

५.३. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता

पृष्ठभूमि

आधारभूत खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सुविधा सबै नागरिकलाई प्रदान गर्नु लोककल्याणकारी राज्यको अर्को मौलिक जिम्मेवारी हो । नेपालको संविधानले खानेपानी तथा सरसफाईलाई मौलिक हक र मानव अधिकारको रुपमा स्वीकार गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको सुधारबाट मात्र बालमृत्युदर कम गर्न तथा सरदर आयु वृद्धि गर्न सहयोग गर्दछ । नागरिकको समग्र स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भई उत्पादनशिल समयमा वृद्धि भएको तथा सामाजिक रहनसहन र बालबालिकाको विद्यालय उपस्थिति दरमा अनुकूल सुधार गर्न योगदान गर्न सक्दछ । बजार र बस्तीहरूमा ढल निकासको व्यवस्था नाजुक रहेको छ ।बढ्दो सहरी क्षेत्रहरुमा फोहोरमैला जथाभावीरुपमा फालिने समस्याले प्राकृतिक खोला तथा खोल्सीहरु दिनानुदिन प्रदुषित भईरहेको अवस्था छ ।

प्रमुख समस्या

जनसङ्ख्या बसाईंसराइको चाप र जनसङ्ख्या वृद्धिसंगै बस्ती तथा शहरमा प्रदुषण वढ्दो छ । पर्यावरणीय असन्तुलन, प्लाष्टिकजन्य फोहरले शहरी क्षेत्रलाई कुरुप बनाउँदै गएको अवस्था छ । फोहरमैलाको विसर्जन र पुनःप्रयोग प्रणालीलाई कार्यान्वयन गर्न नसक्नु समग्र शहरीक्षेत्रको विकासको विकराल समस्याको रुपमा रहेको छ । सिन्धुपाल्चोक जिल्ला खुल्ला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा भईसकेको छ । समग्र सरसफाई योजनाको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अवस्था विद्यमान छ । खानेपानीको स्वच्छता र पानी जाँच गरी खानेपानी आपूर्ति हुन सकिरहेको छैन । खानेपानीको ट्रिटमेन्ट प्लानको योजना बनाउन आवश्यक देखिन्छ । बस्ती तथा बजारको ढल निकासको बृहत योजना र डिपिआर निर्माण गर्नु पर्दछ । खानेपानीलाई स्वच्छ र मध्यम स्तरको पिउन योग्य मापदण्डको आपूर्ति हुन सकेको छैन भने आयोजनाको लाभग्राहीमा दोहोरोपना देखिन्छ । आयोजनाको प्रभावकारीता र दुरगामी प्रभावलाई आधार मानी अबका खानेपानीका आयोजनाको तर्जुमा गरिनु पर्दछ ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• पानीको मुहान पर्याप्त रहेको • एक घर एक धाराको अवधारणा अनुसार कार्य गर्ने सोच सहितको जनप्रतिनिधि •	• खानेपानी स्वच्छता तथा सरसफाई गुरुयोजना तयार नहुनु । • खानेपानीको गुणस्तर मापन नहुनु • हाल सञ्चालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत सम्भार उचित नहुनु ।

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गरि खान योग्य पानीको आपुर्ती गर्न सकिने । • उच्च पहाडी क्षेत्रमा लिफ्टिङ खानेपानी योजना सञ्चालन गर्न सकिने ।	• भौगोलिक विकटताको कारण सबै घरधुरीमा खानेपानी पुर्याउनु । • गुणस्तरीय तथा दीगो योजना निर्माण गर्नु । • उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरि गुणस्तरीय खानेपानी स्वच्छता र सरसफाई सुनिश्चित गर्नु ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

दीर्घकालीन सोच

"एक घर एक धारा — सबैकालागि स्वच्छ एवम् गुणस्तरीय खानेपानीको सुनिश्चिता"

लक्ष्य

खानेपानी उपभोक्ता समिति र गाउँपालिकाको समन्वय र सहकार्यमा खानेपानीको सेवा बिस्तार गर्ने ।

उद्देश्य

१. आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु ।
२. गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।
३. प्रत्येक घरमा व्यवस्थित शौचालय तथा घरेलु फोहरमैलाको व्यस्थापन गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २०: खानेपानी तथा सरसफाइका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु ।	
१.१: पहुँच नभएका बस्तीहरूमा खानेपानीको सेवा विस्तार गर्न खानेपानीका स्रोतहरूको पहिचान गर्ने	१. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धि वृहत गुरुयोजना तयार गरि दिगो गुणस्तरीय समाधान गरिनेछ । २. विद्यमान तथा वैकल्पिक खानेपानीका स्रोतहरूको प्राविधिक टोलीबाट मूल्याङ्कन गराइनेछ । ३. खानेपानीका स्रोतहरूको संरक्षण गरिनेछ। ४. "एकघर एक धारा" कार्यक्रम लागु गरिनेछ । ५. आधारभूत खानेपानीको पहुँच वृद्धिकोलागि ठाउँ ठाउँमा पानी ट्यांकीको सम्भ्याव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।	
२.१: आधारभूत खानेपानीको गुणस्तर बढाउन आवश्यक संरचनाहरू तयार गर्ने ।	१. विद्यमान खानेपानीका संरचनाको क्षमता मूल्याङ्कन गरिनेछ । २. आवश्यकता अनुसार पानी शुद्धीकरण प्रक्रियाकोलागि संरचना निर्माण गरिनेछ । ३. सामूहिक कोषको निर्माण गरी उपभोक्ताको लागत सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ । ४. नीजि वा अन्य क्षेत्रसँग साझेदारीको प्रयास गरिनेछ । ५. व्यवस्थित खानेपानीको रेखदेख र सञ्चालनकोलागि जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: प्रत्येक घरमा व्यवस्थित शौचालय तथा घरेलु फोहरमैलाको व्यस्थापन गर्नु ।	
३.१: प्रत्येक घरपरिवारमा आधारभूत शौचालय तथा सरसफाइको व्यवस्था गर्ने ।	१. निर्माण भएका शौचालयहरूको समुचित प्रयोगबारे अनुगमन गरिनेछ। २. घरबाट निस्किने अन्य फोहर व्यवस्थापन गर्न घर परिवारलाई आवश्यक प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ । ३. हरेक घरबाट निस्किने कुहिने प्रकृतिका फोहरमैलाबाट कम्पोस्ट मल बनाउन प्रत्येक परिवारलाई प्रेरित गरिनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

	४. घरबाट निस्किने पानीलाई सङ्कलन गरी करेसाबारीमा उपयोग गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । ५. समुदायका केही सार्वजनिक ठाउँहरूमा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री शौचालयको निर्माण गरिनेछ । ६. सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिकाको वृहत्तर खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता गुरुयोजना तयार भएको हुनेछ । गाउँपालिकामा आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुनेछ । साथै गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ । प्रत्येक घरमा व्यवस्थित शौचालय तथा घरेलु फोहरमैलाको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

५.४ महिला, बालबालिका, तथा लक्षित वर्ग

पृष्ठभूमि

नेपालको कानुनले लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने संकल्पसहित महिलालाई लैङ्गिक भेदभावविना समान वंशीय हक, समावेशी सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुने हक लगायत मौलिक हकको प्रत्याभूति गरेको छ। नेपालले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्बन्धी महासन्धि, १९७९ को अनुमोदन तथा दिगो विकासका लक्ष्यमा लैङ्गिक समानता तथा सशक्तीकरणको विषय समावेश भएको छ । महिलाहरूको क्षमता, श्रम, सीप र सृजनालाई विकास प्रकृयामा लगाई संविधानको मर्म अनुरूप सामाजिक समानता कायम गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ ।

बलेफी गाउँपालिका पर्यटन, शिक्षा र कृषिको उर्वरभूमिको रूपमा रहे पनि विगतमा केही सामाजिक असमानता तथा विभेदका कारण यस क्षेत्रका महिला, दलित, जनजाति, अल्पसङ्ख्यक वर्ग सामाजिक तथा आर्थिक रूपले पछाडि परेका छन् । सबै वर्ग तथा समुदायको सामाजिक न्याय, समानता, मानवअधिकार सहित सर्वाङ्गिण विकास गर्ने लक्ष्य तथा उद्देश्यका साथ लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरणलाई यस योजनाले समेट्नेछ ।

बालबालिकाको हकलाई संविधानले मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको हुँदा बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका आधार स्तम्भहरू प्रत्याभूति गर्न बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ लागु गरिएको छ । त्यसैगरी ज्येष्ठ नागरिकहरूको जीवन सहज, सुरक्षित एवं सम्मानित बनाई सामाजिक न्याय कायम गर्नु कल्याणकारी राज्यको दायित्व हो भने अपाङ्गतासम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तथा कार्ययोजनाका आधारमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई विकासको मूलधारमा ल्याउनका लागि समावेशी र समन्यायिक पहुँच तथा सहभागितामा जोड दिइनु पर्दछ ।

प्रमुख समस्या

लैङ्गिक विभेद तथा हिंसालाई बढावा दिने सामाजिक संरचना, सोच, मूल्य, मान्यता, प्रथा, परम्परा कायमै रहनु, महिला माथि घरेलु, यौनजन्य तथा लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा विद्यमान हुनु, सामाजिक र पारिवारिक वहिष्करणमा परेका तथा हिंसा पीडित तथा एकल महिलालाई पूर्णरूपमा संरक्षण, पुनर्स्थापना, सशक्तीकरण र स्वावलम्बी बनाउन नसकिनु महिला सम्बन्धी क्षेत्रका समस्या हुन् ।

महिला तथा बालबालिकाहरू माथि घरेलु, यौनजन्य तथा लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा विद्यमान रहनु, हिंसा पिडित महिलालाई पूर्णरुपमा संरक्षण र पुर्नस्थापना गर्न नसक्नु, सशक्तिकरण र स्वावलम्बी बनाउन नसकिनु जस्ता समस्याहरू अझै पनि विद्यमान रहेका छन् । अझैपनि जेष्ठ नागरिकहरूको ज्ञान, सीप र अनुभव मुलुकले उपयोग र नयाँ पीढिमा हस्तान्तरणको पहल हुन नसक्नु, बेवारिसे, असहाय, अशक्त, एकल जेष्ठ नागरिकहरूको उचित संरक्षण नहुनु, जेष्ठ नागरिकले उचित सम्मान पाउन नसक्नु जस्ता समस्याहरू जेष्ठ नागरिकका समस्याहरू हुन् । अपाङ्गमैत्री शिक्षाको अभावका कारण अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू विद्यालय बाहिर रहनु, उनीहरूका लागि रोजगारी, सामाजिक सहभागिता र आयआर्जनका अवसरमा समान पहुँच नहुनु र विभिन्न अवरोध, विभेद र असमान व्यवहारको अवस्था विद्यमान हुनु जस्ता समस्याहरू रहेका छन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्वल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• पालिका बासीहरुमा जेष्ठ नागरिक तथा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु प्रति सम्मान तथा सहयोगी भावना हुनु । • सार्वजनिक कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरुमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्तित्वहरुको उत्सहाजनक सहभागिता हुनु । • सार्वजनिक संस्थाहरु अपाङ्गमैत्री हुनु । • महिला भवनहरु निर्माण भईरहेको । • महिलाहरुलाई कृषि तथा पशुपालन मार्फत आयमा जोडिएको ।	• अपाङ्गमैत्री शिक्षाको अभाव हुनु • फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुलाई उत्पादन तथा आयआर्जनमा जोड्न नसक्नु । • जेष्ठ नागरिकहरु लाई सेवा प्रवाह गर्दा सहज व्यवस्था नहुनु । • जेष्ठ नागरिकहरुबाट पुस्ता हस्तान्तरण गर्न नसक्नु । • महिलाहरुमा नेतृत्वदायी क्षमता विकास गर्न नसक्नु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• लैङ्गिकमैत्री संविधान तथा राज्यका तीनै तहमा महिलाको राजनैतिक सहभागिता तथा समाजको मूल्य, मान्यता र व्यवहारमा क्रमशः सकारात्मक परिवर्तन हुँदै आउनु, • बालबालिकाको मौलिक हक सम्बन्धी सवालका लागि विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमको प्राथमिकताका साथ तर्जुमा हुनु • संविधानद्वारा ज्येष्ठ नागरिकको विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको हक सुनिश्चित हुनु तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सेवा सुविधा र सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था संविधान तथा ऐनद्वारा ग्यारेन्टी गरिनु तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू स्वयं क्रियाशील भई संगठित हुनु	• आर्थिक तथा सामाजिक जीवनमा लैङ्गिक समानता कायम गर्नु • लैङ्गिक दृष्टिकोणलाई मूलप्रवाहीकरण गरी लैंगिक उत्तरदायी स्थानी शासन पद्धति कायम गर्नु • महिलामाथि हुने सबै किसिमका हिंसा, विभेद र शोषणको अन्त्य गर्नु • विकसित विश्वव्यापी मूल्य, मान्यता र वदँलिदो परिस्थितिलाई सम्बोधन हुने गरी बालअधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनलाई प्रभावकारी बनाउनु तथा ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई समाज विकास र पूर्वाधार निर्माणमा उपयोग गर्नु • ज्येष्ठ नागरिकमाथि हुने हिंसा र दुर्व्यवहारको अन्त्य गर्नु चुनौतीहरु बिद्यमान छन्

दीर्घकालीन सोच

"महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गतामैत्री बलेफी गा.पा. निर्माण"

लक्ष्य

महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिविरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद, हिंसा र शोषण अन्त्य गरी सक्षम र आत्म सम्मानपूर्ण जीवन यापन गराउने।

उद्देश्य

१. महिला हिंसाको अन्त्य तथा लैङ्गिक समता कायम गर्नु ।
२. बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु ।
३. ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप र अनुभवको उपयोग गर्नु
४. अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवनयापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्रदान गर्नु

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २२: महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: महिलाको हक-अधिकारको संरक्षण र लैङ्गिक समता कायम गर्नु ।	
१.१: पालिका मातहतका सबै निकायहरूमा लैङ्गिक समानता वृद्धि गर्ने ।	१. गाउँपालिकाका नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा समान महिलाको समान सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वमा बढोत्तरी गरिनेछ । २. लैङ्गिक समानता प्रासिको लागि पुरुषको समेत सक्रिय सहभागितामा वृद्धि गरिनेछ ।
१.२: लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।	१. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण र विभेद नियन्त्रणको कानुनी उपचार प्रणालीलाई पहुँच योग्य बनाइनेछ । २. स्थानीय तहमा हिंसा प्रभावित महिलाहरूको लागि पुनर्स्थापना तथा सुरक्षा गृह स्थापना तथा सञ्चालन का साथै पालिकामा राहतकोषको सञ्चालन गरिने छ।
उद्देश्य २: बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सृजना गर्नु ।	
२.१: विभेद, हिंसा, उत्पीडन, शोषणबाट बालबालिकालाई उचित संरक्षण गर्ने ।	१. बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, यौनदुर्व्यवहार, बालश्रम, बलात्कार, बेचविखनजस्ता अपराध विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । २. हिंसा प्रभावित बालबालिकाको उचित संरक्षण तथा पुनर्स्थापनाका लागि बाल हेल्पलाइन सेवाको व्यवस्था गरिनेछ । ३. अनाथ, असहाय, पूर्ण अपाङ्गता भएका र विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको लागि पुनर्स्थापना केन्द्र तथा बालकोषको स्थापना गरिनेछ ।
२.२: बालबालिकाको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।	१. बाल क्लब तथा बाल सञ्जालको गठन, विस्तार तथा परिचालन गरी बालबालिकाको सहभागिता बढाइनेछ । २. स्थानीय नीति निर्माण तहमा बालबालिकाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ । ३. बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक र शैक्षिक विकासमा अवरोध तथा बाधा नपर्ने गरी बाल सहभागितामा वृद्धि गरिनेछ ।

२.३: बालमैत्री वातावरणको विकास गर्ने ।	१. बालबालिकाहरूको सर्वाङ्गीण विकासका लागि प्रत्येक वार्डमा बाल उद्यान निर्माण गरिनेछ । २. बालमैत्री स्थानीय शासनका माध्यमबाट बाल अधिकार सूचकहरू पूरा गर्न बालमैत्री पालिका घोषणा गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप र अनुभवको उपयोग गर्नु ।	
३.१: ज्येष्ठ नागरिकको लागि हेरचाह, स्याहारसुसार र उपयुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने ।	१. आफ्ना आमाबाबुलाई सन्तानले हेरचाह तथा उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने पद्धतिको प्रवर्द्धन गरिनेछ । २. आवश्यकता अनुसार ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र तथा आश्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
३.२: ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गरी सहभागितामा वृद्धि गर्ने ।	१. ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गर्न अवसर प्रदान गर्नुका साथै अन्तरपुस्ता हस्तान्तरण गरिनेछ ।
३.३: ज्येष्ठ नागरिकको सामाजिक सुरक्षा सेवालाई वृद्धि गर्ने ।	१. ज्येष्ठ नागरिकलाई सम्मान स्वरुप सेवा र सुविधामा विशेष सहुलियतको व्यवस्था गरिनेछ । २. ज्येष्ठ नागरिकले समाज र राष्ट्रको लागि पुर्याएको योगदानको आधारमा सम्मान गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवन यापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्रदान गर्नु ।	
४.१: अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचना निर्माण तथा सुधार गरी सार्वजनिक सेवामा पहुँच बढाउने ।	१. भौतिक संरचना,पूर्वाधार तथा यातायातका साधनहरू अपाङ्गमैत्री बनाई सहज हुने वातावरण निर्माण गरिनेछ । २. शिक्षण सिकाइ पद्धति अपाङ्गमैत्री बनाई गुणस्तरीय शिक्षामा सबै अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको पहुँच वृद्धि गरिनेछ । ३. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सरकारी र नीजि क्षेत्रमा रोजगारीको अवसर वृद्धि गरिनेछ ।
४.२: अपाङ्ग व्यक्तिहरूप्रति गरिने हिंसाको न्यूनीकरण गर्ने ।	१. अपाङ्ग व्यक्तिहरूप्रति गरिने विभेद र हिंसा निराकरण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सहभागितामा वृद्धिका लागि आवस्यक नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

महिला हिंसाको अन्त्य तथा लैङ्गिक समता कायम भएको हुनेछ। साथै बालबालिकाको समग्र अधिकारको संरक्षण तथा बालमैत्री वातावरण सिर्जना भएको हुनेछ। त्यसैगरी ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै ज्ञान, सीप र अनुभवको उपयोग भएको हुनेछ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिकालागि आधारभूत सेवा, स्रोत र प्रविधिमा सहज पहुँचको वृद्धि गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण मार्फत् जीवनयापनमा सहजता तथा आत्मसम्मान प्राप्त भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd.

५.५ युवा तथा खेलकुद

पृष्ठभूमि

नेपालमा १६ देखि ४० वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्या करिव ४० प्रतिशत रहेको छ । विकासमा युवा सहभागिताको अभिवृद्धि गर्दै राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकारको पूर्ण उपयोगको वातावरण तयार गरी युवाहरूको सशक्तीकरण र विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रमा विशेष अवसर प्रदान गरिनु पर्दछ । जनसाङ्ख्यिक पूँजीको रूपमा रहेका युवाहरूको विदेश पलायन रोक्दै विकासको हरेक क्षेत्रमा युवाहरूको पहुँच बढाउने र सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरणमा युवाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै शिक्षित, दक्ष, लगनशील, अनुशासित युवाहरूबाट पालिकाको विकासमा योगदानको वातावरण सिर्जना गर्नु पर्ने भएको छ ।

व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक र संवेगात्मक पक्षको सन्तुलित विकासका लागि खेलकुद अपरिहार्य छ। त्यसैले "सबैका लागि खेलकुद" भन्ने अभियान सञ्चालन गरी समाजमा रहेका खेलाडी, खेल प्रशिक्षक, बालबालिका, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू सबैलाई खेलकुदको माध्यमबाट निरोगी एवम् अनुशासित तुल्याई देश विकासको पथमा संलग्न गराउनु अहिलेको प्रमुख आवश्यकता हो। खेलाडीलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा प्रतिस्पर्धी बनाई पालिका, प्रदेश र राष्ट्रको गौरव बढाउने अवसर सिर्जना गर्नुपर्ने भएको छ ।

प्रमुख समस्या

युवा लक्षित विकासका लागि कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु, बजारको माग र आपूर्तिका आधारमा रोजगार सिर्जनाका लागि उचित योजना अनुसार जनशक्ति उत्पादन हुन नसक्नु, युवाहरूका लागि उद्यमशीलता र रोजगारीका अवसरहरू पर्याप्त नहुँदा विदेश पलायन हुन बाध्य हुनु, सीप र तालिम विनाका अदक्ष कामदारहरू वैदेशिक रोजगारीमा जानुपर्दा पर्याप्त रिमिटेन्स भित्रिन नसक्नु, "विकास-अनुशासन-गतिशीलता" सँग युवाहरूलाई जोड्न नसक्नु, सामाजिक र सांस्कृतिक विकृति विसंगतिहरूबाट जोगाउन गरिएका प्रयासहरू पर्याप्त नहुनु आदि प्रमुख समस्याहरू हुन् ।

खेलकुद विकासका लागि पूर्वाधार र खेल सामग्रीको कमी हुनु, पालिकामा भएका खेलकुद पूर्वाधारहरू गुणस्तरीय, आधुनिक र सुविधायुक्त नहुनु, युवा तथा खेलकुद क्लबहरू वैधानिक रूपमै सञ्चालन गर्न नसक्नु, क्लवहरूको आफ्नै भवन र पूर्वाधार नहुनु, खेलाडी तथा प्रशिक्षकहरूलाई नियमित रूपमा प्रशिक्षण दिई उनीहरूको मनोवल उच्च बनाई जीविकोपार्जनको आधारको रूपमा स्थापित गर्न नसकिनु, अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरूमा नियमित रूपमा प्रतिस्पर्धी हुन नसक्नु, खेलकुदको विकास र लगानीमा नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरी लगानी आकर्षण गर्न नसक्नु, खेल सम्वद्ध संस्थाहरूको क्षमता विकास गरी संस्थागत सुशासन कायम गर्न नसक्नु, साहसिक खेलकुदमा पर्याप्त ध्यान दिन नसकिनु जस्ता विषय प्रमुख समस्याका रूपमा रहेका छन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• समय समयमा पालिका स्तरका खेलकुद प्रतियोगिताहरु सञ्चालन गरि खेलकुद क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनमा जोड दिएको ।	• खेलकुद क्षेत्रका विद्याहरुको पहिचान हुन नसक्नु • युवाहरुको प्रतिभा पहिचान हुन नसक्नु • मापदण्ड अनुसारको खेलकुद मैदानको अभाव

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• संविधानमै युवा विकास सम्बन्धी व्यवस्था हुनु • राष्ट्रिय युवा परिषद्को गठन र परिचालन हुनु • देशमा विकास आयोजना, उद्योग सञ्चालन गर्न प्रशस्त युवा शक्ति र श्रम देशमा उपलब्ध हुनु • संविधानले नै खेलकुदलाई राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा सम्मान अभिवृद्धि गर्ने माध्यमको रूपमा लिनु • स्थानीय स्तरमा विभिन्न क्लबहरूद्वारा खेलकुद पूर्वाधार विकास र प्रतियोगिता आयोजनामा योगदान रहनु तथा विद्यालय तहको पाठ्यक्रममा खेलकुदलाई अभिन्न अङ्गका रूपमा लिइनु	• वर्षेनी श्रम बजारमा थपिने युवालाई रोजगारमूलक र व्यवसायिक शिक्षा तालिम उपलब्ध गराई रोजगारी प्रदान गर्नु • युवा प्रतिभा-पलायन रोक्नु • युवाहरूमा सकारात्मक सोचको वृद्धि गरी श्रम र संस्कृतिप्रति सम्मान गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्नु • युवाहरूमा स्वयंसेवी भावनाको जागृत गर्नु • सामाजिक र आर्थिक सेवाहरूमा युवाको पहुँच वृद्धि गर्नु • उपयुक्त खेल पूर्वाधार-आधारशीला निर्माण गर्नु तथा समुदायदेखि नै खेलकुदलाई आत्मसात् गरी बालबालिका, युवा, विद्यार्थी, ज्येष्ठ नागरिक लक्षित खेलकुद कार्यक्रम र शिक्षण,प्रशिक्षण तथा विभिन्न प्रतियोगिताहरूको आयोजना गरी स्वच्छ तथा प्रतिस्पर्धी खेलाडीको विकास एवम् खेल संस्कृतिको विकास गर्नु

दीर्घकालीन सोच

"युवा जनशक्ति र खेलकुदको विकास पालिकाको समृद्धिको आधार"

लक्ष्य

युवा जनशक्तिलाई पालिकाको सामाजिक-आर्थिक विकास तथा खेलकुदमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

उद्देश्य

१. युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु ।
२. खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्दै युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २३: युवा तथा खेलकुदका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी वनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु ।	
१.१: विकासमा युवा सहभागिता बढाउने ।	१. विकास निर्माणमा युवाहरूलाई परिचालन गर्न युवा स्वयंसेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. पालिकाका नीति-कार्यक्रम निर्माण तथा अनुगमन-मूल्याङ्कनमा युवा सहभागिता वृद्धि गरिनेछ ।

१.२: युवालाई उद्यमशील, व्यवसायी र आत्मनिर्भर बनाउन वित्तीय स्रोत साधनको पहुँचमा वृद्धि गर्ने ।	१. रोजगार तथा स्वरोजगार सिर्जनाका लागि सार्वजनिक, नीजि, साझेदारीका वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् सहुलियत व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराइनेछ ।
१.३: युवा केन्द्रित प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सीप विकासका अवसरहरू विस्तार गरी उद्यमशील बनाउने ।	१. युवामा उद्यमशीलता विकासका लागि स्वदेश तथा विदेशको बजारको माग अनुरूप व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम उपलब्ध गराइनेछ। २. वैदेशिक अध्ययन तथा रोजगारीबाट आर्जन भएका पूँजी, ज्ञान, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा नै उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. परम्परागत पेशा र व्यवसायको जगेर्ना, आधुनिकीकरण, र व्यवसायीकरण गर्न युवाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१.४: युवामा सकारात्मक सोच, सिर्जनशीलता र नेतृत्व क्षमताको विकास गर्ने ।	१. सिर्जनात्मक अन्वेषण र नवप्रवर्तन कार्य गरी राष्ट्रको गौरव वढाउन योगदान दिन युवाहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । २. विकास वा खेलकुद सम्बन्धी विभिन्न क्लवहरूको स्थापना तथा प्रभावकारी सञ्चालन मार्फत युवाहरूको नेतृत्व र व्यक्तित्वको विकास गरिनेछ । ३. युवाहरूलाई परिवार र समाजप्रति जिम्मेवारी गराइनेछ । ४. युवाहरूलाई लागु पदार्थ दुर्व्यसन तथा नियन्त्रण सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम तयारी तथा सञ्चालनमा सहभागी गराइनेछ । ५. वातावरण संरक्षण र दिगो विकासमा युवा सहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ । ६. विज्ञान तथा सूचना प्रविधिमा युवाको पहुँचका लागि प्रत्येक वार्डमा सूचना प्रविधि सम्पन्न युवा सूचना केन्द्रको स्थापना गरिनेछ।
उद्देश्य २: खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्दै युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउनु ।	
२.१: खेलकुदको समुचित विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने ।	१. पालिकामा कम्तिमा एउटा न्युनतम सुविधा सम्पन्न वहुउद्देश्यीय खेलकुद रङ्गशाला निर्माण गरिनेछ । २. सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा खेलकुद पूर्वाधार निर्माण र सुदृढ गरिनेछ । ३. प्रत्येक वार्डमा कभर्डहल तथा आवस्यक खेल सामग्रीको व्यवस्था गरिने छ।
२.२: खेल सम्बद्ध राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी खेलकुद विकास गर्ने ।	१. खेलकुद विकासका लागि सरोकारवाला राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ । २. खेलकुद पूर्वाधारको विकास र खेल क्षेत्रको उत्थानका लागि विज्ञता हाँसिल गरेका विदेशी खेलाडीसँग ज्ञान र सीपको आदानप्रदान गर्न आवश्यक समझदारीको व्यवस्था मिलाइनेछ।
२.३: योग तथा ध्यानका साथै मनोरञ्जनात्मक, परम्परागत तथा संस्कृतिजन्य खेलकुद विकास गर्ने ।	१. योग तथा ध्यान मार्फत युवाहरूमा सकारात्मक विकासका लागि योग तथा ध्यानका प्रशिक्षक तयार गरिने छ ।

	२. प्रत्येक वार्डमा योग तथा ध्यान प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना तथा सुसञ्चालन गरिनेछ । ३. मनोरञ्जनात्मक तथा संस्कृतिजन्य खेललाई प्रोत्साहन गरिनेछ । ४. लोपोन्मुख रैथाने (Indigenous) खेल उत्थान तथा विकासका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
२.४: प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, क्षमता विकास र प्रोत्साहन गर्ने ।	१. राष्ट्र र प्रदेशको गौरव राख्न सफल खेलाडीहरूलाई सम्मान एवम् पुरस्कार दिइनेछ । २. स्थानीय स्तरदेखि प्रतियोगिता सञ्चालन गर्दै प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, विकास, सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. विद्यालय तथा पालिका तहमा खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरी खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरिनेछ । ४. खेलकुदमा युवाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि भएको हुनेछ । साथै खेलकुद पूर्वाधारको विकासबाट युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाइएको हुनेछ । प्रत्येक वडामा खेलमैदान निर्माण तथा स्तरवृद्धि गरिने छ । पालिका स्तरीय खेलकुद मैदान तयार गरिने छ । खेदकुदमा महिलाहरुको उल्लेखनीय सहभागितामा वृद्धि भएको हुनेछ ।

५.६ समाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण

पृष्ठभूमि

गरिवी न्यूनीकरण र मानव सुरक्षाको महत्वपूर्ण साधनको रूपमा रहेको नागरिकको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको हकलाई संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। समावेशी तथा दिगो विकासका लागि यसको निकै महत्त्व छ ।राज्यले आर्थिक तथा सामाजिक रूपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका विपन्न एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, आफ्नो हेरचाह आफै गर्न नसक्ने तथा लोपोन्मुख जातीका नागरिक, दलित आदिलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य उपचार सेवा, स्वास्थ्य बिमा, दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, निर्वाहमुखी भत्ता लगायत विशेष व्यवस्थासहित संरक्षणको व्यवस्था गर्दै आएको अवस्था छ ।पालिकामा पनि विद्यमान सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रणालीलाई अझ सुदृढ, वित्तीय रूपले दिगो तथा प्रभावकारी बनाउन निकै आवश्यक भएको छ ।

प्रमुख समस्या

संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहमा सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जटिलताले कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन हुन नसक्नु, सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी खण्डीकृत तथ्याङ्क नहुनु यस क्षेत्रका केही समस्याहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• सामाजिक सुरक्षाको वितरण प्रभावकारी हुनु ।	• वित्तिय पहुँचको प्रभावकारिता र एकरुपतामा समस्या हुनु ।

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको विषय तिनै तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्ने अधिकार क्षेत्रमा पर्नु • नेपाल सरकारले योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा योजना कार्यक्रम लागू गर्नु • सामाजिक सुरक्षा कोष ऐन लागू हुनु तथा संस्थागत र नीतिगत व्यवस्थाका साथै प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारहरूबाट कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुनु	• सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण सेवाको एकीकृत सूचना प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा ल्याउनु, एकीकृत् तथ्याङ्कको व्यवस्थापन गर्नु, सामाजिक सुरक्षाको दायरा वृद्धि हुनु • स्रोतको दिगोपना र वितरणमा समस्या हुनु • अनौपचारिक क्षेत्रलाई पनि सूचना प्रणालीमा समावेश गर्नु तथा राष्ट्रिय परिचय पत्र प्रणाली लागु भइनसक्नु

दीर्घकालीन सोच

"दिगो तथा व्यवस्थित समावेशी सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण प्रणाली"

लक्ष्य

समावेशी सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण प्रणाली मार्फत कल्याणकारी पालिकाको रूपमा स्थापित गर्ने ।

उद्देश्य

१. सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरूमा समाजका लक्षित वर्गको पहुँच सुनिश्चित गर्दै सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि सेवा सुविधाहरूको विस्तार गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २४: सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरूमा समाजका लक्षित वर्गको पहुँच सुनिश्चित गर्दै सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि सेवा सुविधाहरूको विस्तार गर्नु ।	
१.१: लक्षित वर्गको पहिचान गरी सुदृढ सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको विकास गर्ने ।	१. सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी आवस्यक कानुनी दस्तावेज तयार गरिनेछ । २. लक्षित वर्गका व्यक्तिहरूलाई उपलब्ध गराइने सामाजिक सुरक्षा भत्ताका कोषको व्यवस्था गरिनेछ । ३. व्यवस्थित सामाजिक सुरक्षा सूचना प्रणाली मार्फत लक्षित वर्गको पहिचान गरी आवस्यक भएमा थप एकीकृत योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । ४. परित्यक्त, हिंसा पीडित, शारीरिक रूपले अशक्त, अपाङ्गता भएका तथा विशेष जोखिममा रहेका विपन्न वर्गका नागरिकहरूका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ र आफू एक्लो नभएको पालिका साथमा रहेको अनुभूति प्रदान गरिनेछ । ५. लक्षित वर्ग प्रति संवेदनशील बनाई जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१.२: सुरक्षित, मर्यादित र सभ्य समाज निर्माण गर्ने ।	१. सामाजिक कुरीति, जातीय छुवाछुत तथा भेदभाव नियन्त्रण लगायतका विभिन्न नकारात्मक गतिविधिहरू न्यूनीकरणकालागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. सबै खाले सामाजिक विकृतिहरूको कडाइका साथ नियन्त्रण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । ३. अपाङ्ग र लैङ्गिक मैत्री संरचना निर्माण गरिनेछ । ४. मर्यादित जीवनबारे सचेतनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरूमा समाजका लक्षित वर्गको पहुँचमा वृद्धि भई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि सेवा सुविधाहरूको विस्तार भएको हुनेछ । जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सिप र अनुभवको सामाजिक विकास भएको हुने छ । असहाय, असक्त, परित्याक्त जेष्ठनागरिक संरक्षित भएको हुने, जेष्ठ नागरिक माथि हुने हिंसा तथा भेदभावमा कमि आउने छ ।

परिच्छेद ६ पूर्वाधार विकास क्षेत्र

६.१ बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

पृष्ठभूमि

प्रशासनिक हिसाबले बागमती प्रदेशलाई ११९ स्थानीय तह र ११२१ वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । त्यसमध्ये सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित बलेफी गा.पा. एक हो । श्रोत र साधनको हिसाबले प्राय सबै क्षेत्र ग्रामिण परिवेशको भए पनि केही भूभागहरू भने शहर उन्मूख हुन थालेका छन् । खास गरेर राजमार्गको वरिपरि रहेका क्षेत्रहरू त्यसमा पर्छन् ।तसर्थ, अपेक्षाकृत उच्च जनघनत्व र जनसंख्यामा विविधता, श्रमको विशिष्ट विभाजन, सडक तथा चुस्त यातायात सुविधा उपलब्ध, पर्याप्त खानेपानी, बिजुली तथा सूचना प्रणालीको व्यवस्था, सबै नागरिकको शिक्षा स्वास्थ्य तथा रोजगारमा पहुँच, पर्याप्त सुविधा सहितको आवासको व्यवस्था, प्रविधिमा आधारित उत्पादन प्रणाली र गतिशील आर्थिक गतिविधि, सुरक्षा, प्रदूषणमुक्त र उपलब्ध साधन स्रोतहरूको उचित उपयोग तथा दिगो व्यवस्थापन, आदि शहरी व्यवस्थापनका आधारभूत सिद्धान्तहरूलाई ख्याल गर्दै दिगो विकास लक्ष्य ११ हासिल गर्न तथा गरिबी कम गर्दै गाउँपालिकाको सामाजिक-आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउन शहरी विकास क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी काम गर्नुपर्ने आवश्यकता छ ।

प्रमुख समस्या

भवन निर्माण मापदण्ड तयार नहुनु, भूउपयोग नीति अनुसार बस्ती विकास नहुनु, विभिन्न ठाउँ हरूमा मापदण्ड विपरित आवास निर्माण हुनु तथा मापदण्ड अनुसार भएको वा नभएको अनुगमन गर्ने कार्य प्रभावकारी नहुनु, गाउँपालिकामा विद्यमान अवस्थामा शहरी विकासको पूर्वाधार विकास गर्न आवश्यक आर्थिक समस्या रहेको, एकै पटकमा सेवा प्रदान गर्न बनाउन पर्ने भवनहरू र तिनीहरूकोलागि आवश्यक मानव स्रोत एवम् साधनहरूकोलागि गर्नु पर्ने लगानी पुऱ्याउन सक्षम हुन नसक्नु, ग्रामीण क्षेत्रमा आवासको निर्माण गर्दा प्राविधिकको परामर्श नलिनु, निर्माण सामाग्री कम गुणस्तर र खर्चिलो हुनु, सुरक्षित स्वास्थ्य र सुविधायुक्त आवास नहुनु सामुहिक आवास निर्माणमा जनचासो नहुनु आदि यहाँका समस्याहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• सार्वजनिक भवन निर्माणमा स्थानियहरुको अग्रसरता हुनु । • गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवन निर्माण अन्तिम चरणमा रहेको • २ र ३ नं. वडा कार्यालय निर्माणाधिन रहेको • ४,५ र ६ वडा कार्यालय भवन निर्माण सम्पन्न भएको • वृद्ध आश्रम निर्माणाधिन रहेको	• भवन निर्माण मापदण्ड तयार नभएको • सार्वजनिक भवन निर्माणमा गुणस्तरियता सुनिश्चित नहुनु • सार्वजनिक भवनहरु पर्याप्त नभएको • वडा नं. १,७ र ८ को वडा कार्यालय भवन निमार्ण गर्न नसकिएको ।

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• सार्वजनिक निर्माणमा स्थानियस्तरमा उपलब्ध ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि प्रयोग गर्ने अवसर रहेको • सार्वजनिक निर्माणमा स्थानिय श्रम शक्तिको प्रयोग गर्न सकिने अवसर रहेको ।	• सुनकोशी नदिकिनारमा अवस्थित लामोसाँघु खाडिचौर, कोठे, बलेफी तथा ब्रम्ह्ययाणी नदि किनारमा अवस्थित बलेफी जलविरे बजार व्यवस्थापन गर्न चुनौती रहेको • नयाँ शहरउन्मूख क्षेत्रमा अनाधिकृत रुपमा बसोबास गर्ने घरपरिवार स्थानान्तरण गर्नु

• यस गाउँपालिकामा कुनै ठुलो अव्यवस्थित किसिमको शहरीकरण नभइसकेकोले शुरुको अवस्थाबाट नै वैज्ञानिक ढङ्गले यसलाई अगाडि बढाउन सकिने • भौगोलिक अवस्था र बस्तीलाई एकीकृत कार्यमूलक योजना मार्फत बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने • गरिब तथा न्यून आय भएका परिवारको लागि सुरक्षित आवास कार्यक्रम सचालन गर्न सकिने • सुरक्षित आवास निर्माणमा जनचेतना वृद्धि हुनु, पूर्वाधार विकास र आवास निर्माण गर्दै स्थानीय पहिचानयुक्त सहर बसाल्ने सम्भावना रहनु तथा भूउपयोग नीति अनुसार विभिन्न मापदण्ड लागु गर्न पालिकाको चासो हुनु	• पहाडी एवम् उच्च पहाडी भौगोलिक अवस्था • जन शक्तिहरूको परिपूर्ति गर्नु तथा शहरी पूर्वाधारको निर्माण पश्चात् सहर बसाल्नु, सडक, चुस्त यातायात सुविधा, पर्याप्त गुणस्तरीय खानेपानी, गुणस्तरीय बिजुली तथा सूचना प्रणालीको व्यवस्था गर्नु

दीर्घकालीन सोच

"दिगो विकासकालागि सुरक्षित आवास तथा पहिचानयुक्त शहर तथा बस्ती विकास"

लक्ष्य

सूरक्षित, सुलभ र वातावारणमैत्री एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको विकास गर्नु ।
२. स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गरी स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २५: आवास तथा बस्ती विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको विकास गर्नु ।	
१.१: ग्रामीण क्षेत्रमा भौगोलिक हिसाबले विकट र छरिएर रहेका तथा विपद्को जोखिममा रहेका र सीमान्तकृत घर परिवारलाई आधारभूत सुविधा सहितको एकीकृत बस्ती निर्माण गर्ने ।	१. भू-उपयोग नीती तथा बस्ती विकास योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ । २. भौगोलिक हिसाबले विकट र छरिएर रहेका तथा विपद्को जोखिममा रहेका घर परिवारकालागि सुरक्षित, वातावारणमैत्री, सुलभ, आधारभूत सुविधायुक्त र मौलिक पहिचान बोकेको एकीकृत बस्ती निर्माण गरिनेछ । ३. भौगोलिक रूपले विकट र विपद्को उच्च जोखिममा रहेका स्थानमा हुन सक्ने थप बस्ती विस्तारलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।

	४. ग्रामीण क्षेत्र र छरिएर रहेका घरपरिवारलाई आधारभूत सुविधा सहितको बस्ती निर्माण गरिनेछ ।
१.२: घना बस्ती रहेका ग्रामीण क्षेत्र तथा सडक क्षेत्रको बस्ती व्यवस्थित गर्ने।	१. बजारी क्षेत्र तथा घना बस्ती रहेका र राजमार्ग क्षेत्रको बस्तीलाई व्यवस्थित गरिनेछ । २. सडक क्षेत्रमा हुन सक्ने थप बस्ती विस्तारलाई निरुत्साहित गरिनेछ र मापदण्डहरूलाई पूर्णरूपले कायन्वयन गरिनेछ । ३. कृषियोग्य जमिनमा हुने गरेको जग्गा प्लटिङ्गलाई नियन्त्रण गरी व्यवस्थित गरिनेछ । ४. शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायत विपद्को उच्च जोखिममा रहेका व्यक्तिकालागि विशेष सामाजिक आवासको विकास गरिनेछ । ५. राजमार्गसँग जोडिएका मुख्य बजारी क्षेत्रहरूलाई स्मार्ट सिटीका रुपमा विकास गरिनेछ ।
१.३: भूउपयोग नीति तथा योजना निर्माण गर्ने र योजनाबद्ध रुपमा एकीकृत बस्ती विकास गर्ने कार्यलाई अभियानको रुपमा अगाडि बढाउने ।	१. एकीकृत बस्ती विकास गर्न जग्गा प्राप्ति व्यवस्थालाई सरल बनाइनेछ। २. राजमार्ग क्षेत्रमा हुन सक्ने थप बस्ती विस्तारलाई निरुत्साहित गरिनेछ। ३. अनधिकृत रुपले बजारी क्षेत्रमा बसोबास गर्ने घरपरिवार पहिचान गरी त्यस्ता स्थानबाट हटाउने कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
उद्देश्यः २ स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गरी स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण गर्नु ।	
२.१: स्थानीय पहिचान भएको र सबै वर्ग तथा समुदायले किन्न सक्ने भवनहरूको निर्माण गर्ने ।	१. सरकारी तथा नीजि क्षेत्रसँग समन्वय गरी उपयुक्त भवन डिजाइन तथा निर्माण गरिनेछ । २. पालिकामा निर्माण हुने भवनहरूको डिजाइनमा एकरूपता ल्याउन भवन निर्माण मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ । ३. स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती नीजि भवन निर्माण गर्न नीजि क्षेत्र तथा समुदायलाई प्राविधिक सहयोग गरिनेछ ।
२.२: भवन डिजाइन, निर्माण तथा सुपरीवेक्षणका कार्यमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने ।	१. सुरक्षित, किफायती, वातावरणमैत्री र पहिचानयुक्त भवन निर्माण बारे जनचेतना वृद्धि गर्न समुदाय लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. स्थानीय रूपमा उपलब्ध निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोगलाई अधिकतम प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. एकीकृत सेवा प्रदायक बहुपयोगी र बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गरी एकीकृत जनसेवा प्रदान गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अव्यवस्थित र छरिएका घरपरिवारलाई एकताबद्ध र प्रभावकारी सेवा प्रवाह भएको हुनेछ । स्थानीय निर्माण सामाग्रीको अधिकतम प्रयोग गरी स्थानीय वास्तुकला र नवीनतम प्रविधि मिश्रित सुरक्षित र किफायती भवनहरू निर्माण भएको हुनेछ । सुरक्षित आवासमा बस्नेको संख्या बढ्नेछ । कम्तिमा एउटा एकिकृत

बस्तीको विकास हुनेछ । निर्माण हुने नीजि भवन, विद्यालय भवन, स्वास्थ्य केन्द्र, गुम्वा, मन्दिर आदि सबै मापदण्ड अनुसारका हुनेछन् ।

६.२ सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधार

पृष्ठभूमि

आर्थिक विकास एवम् सामाजिक समृद्धिका आधारहरू हुन् जसमा सडक यतायात तथा पुलको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण योगदान रहन्छ । पूर्वाधारको विकासमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाएको छ । पूर्वाधार निर्माणकालागि स्थानीय निकायलाई प्रदेश एवम् संघीय सरकारकारबाट समेत अर्थिक एवम् प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने व्यवस्था गरिएको छ । बलेफी गाउँपालिकाले पूर्वाधार विकासमा समावेशी, वातावरणमैत्री, गुणस्तरीय पूर्वाधार भन्ने अभियानका साथ कार्यक्रम अगाडि बढाएको छ। गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिको प्रमुख आधारका रुपमा रहेको एक क्षेत्र यातायात पनि हो । । बलेफी गाउँपालिका अन्तरर्गतका सबै वडाहरूमा विगत देखि नै मोटरबाटो खन्न सुरु गरिएको र हाल सबै वडाहरूमा ग्रामीण सडक खनिएका छन् । गाउँपालिकाभित्र सबै वडाहरूमा सडकको पहुँच भित्र भए पनि हालसम्म व्यवस्थित र सहज बसपार्क तथा बसस्टेशनको निर्माण हुन सकेको छैन र आवश्यक पर्ने सामान्य पूर्वाधारको व्यवस्था छैन । भएका सडकहरूको चौडाइ र बस बिसौनीहरुको व्यवस्था नभएकै कारण ग्रामीण क्षेत्रमा धेरै दुर्घटनाहरू हुने गरेका छन् ।

प्रमुख समस्या

पर्याप्त मात्रामा आर्थिक, प्राविधिक एवम् भौतिक स्रोतको अभाव हुनु, यातायात पूर्वाधारमा अपेक्षित एकीकृत विकास नहुनु, मापदण्ड बिना योजना पहिचान तथा छनोट हुनु, वर्तमान अवस्थामा अति सिमित मात्रामा यातायात सञ्जाल विकास हुनु, भौगोलिक विकटता हुनु, कच्ची सडकमात्र भएकोले यहाँको सडकको भाडादर महङ्गो हुनु, क्षमता भन्दा बढी यात्रुहरू बोकी जोखिमयुक्त यात्रा गर्ने प्रवृत्ति बढ्दो हुनु, सवारी नियमको बेवास्ता गर्ने प्रवृत्ति बढ्दो हुनु, निर्माण भइसकेका सडकहरू मर्मत तथा संरक्षणको अभावमा हुनु, अधिकांश निर्माणाधीन सडकहरू बजेट नपुगका कारण सुस्त गतिमा निर्माण हुनु, सडकको लम्बाइ वृद्धि साथै मर्मत सम्भारको दायित्व वृद्धि भए अनुरुप स्रोत व्यवस्थापन नहुनु जस्ता समस्याहरू यस पालिकामा रहेकाछन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• गाउँपालिकास्तरीय सडक यातायात गुरुयोजना तथा मापदण्ड तयार भएको । • गा.पा. तथा वडा कार्यालयहरुमा सडक सञ्जाल जोडिएको । • अरनिको राजमार्ग र वैकल्पिक राजमार्ग/ बलेफी तेम्बाथान सडक गाउँपालिका भित्र पर्नु । • कालोपत्रे सडक निर्माण हुँदै गरेको ।	• सडक निर्माणले वातावरणमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्नु । • योजनाहरुको प्राथमिकिकरण हुन नसक्नु । • बाह्रै महिना सहज रुपमा चल्न सक्ने यातायात पूर्वाधारको विकास नहुनु । • सडक मापदण्ड लागु गर्न नसकिएको • प्राविधिक जनशक्तिको अभाव । •

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• भौतिक पुर्वाधार निर्माणमा जनताको सहभागिता • सहरउन्मुख बस्तीहरु हुनु । • सडक गुरुयोजना अनुरुप दीगो सडक पूर्वाधार निर्माण गर्ने अवसर रहेको । • पूर्वाधार विकासबाट आर्थिक तथा सामाजिक संरचनाको विकास भई आर्थिक समुन्नति तथा रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना हुने • स्थानीय स्रोत साधनको संरक्षण तथा दिगो प्रयोग हुने • स्थानीय स्तरमा औद्योगीकरणमा सहजता हुने • पूर्वाधार विकासबाट स्थानीयहरूको आर्थिक स्थिति मजबुत हुने • स्थानीय तहमा थप रोजगारी सिर्जना हुने तथा गाउँपालिकाको विकासकोलागि सडक सञ्जालको विकास एवम् सुदृढीकरणको रणनीति तयार हुने	• पहाडी कठिन भौगौलिक अवस्थाका कारण निर्माण कार्य खर्चिलो हुनु • छरिएर रहेको बस्ती • सडक निर्माण गर्दा निम्तन सक्ने पहिरो तथा भू क्षयको जोखिम • जलविरे लगायत क्षेत्रहरुमा बसपार्क निर्माण गर्नु चुनौतीपूर्ण रहेको • निर्मित संरचनाहरूको मर्मत-सम्भार र सुरक्षाकालागि स्रोत—साधनको पर्याप्त व्यवस्था नहुनु • बाह्रै महिना चल्ने भरपर्दो र सुरक्षित सडक संरचना निर्माण गर्नु • छरिएर रहेका बस्तीहरूमा सडक विस्तार गर्नु • प्राकृतिक प्रकोप एवम् जलवायु परिवर्तनको पक्षलाई समेत ध्यानमा राखी सडक निर्माण गर्नु तथा पहिले निर्माण भएका साँघुरा बाटाहरू चौडा गर्ने क्रममा दिनु पर्ने जग्गा, संरचना आदिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नु पर्ने

दीर्घकालीन सोच

"सडक सञ्जाल तथा यातायात पूर्वाधार, बलेफीको आर्थिक समृद्धिको आधार"

लक्ष्य

दिगो पूर्वाधार विकास मार्फत नागरिकको सहज पहुँच हुने ।

उद्देश्य

१. गुणस्तरिय यातायात पूर्वाधारको विकास, बिस्तार र व्यवस्थापन गरि सामाजिक आर्थिक अवसरहरूमा गा.पा.का नागरिकहरूको पहुँच वृद्धि गर्नु ।
२. यातायात पूर्वाधारको उचित मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन गरी सहज आवतजावत र स्थानीय जनताको सुविधा, आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २६: यातायात तथा पूर्वाधारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: गुणस्तरिय यातायात पूर्वाधारको विकास, बिस्तार र व्यवस्थापन गरि सामाजिक आर्थिक अवसरहरूमा पहुँच वृद्धि गर्नु ।	
१.१: योजनाको दीर्घकालीन उपयोगकोलागि निर्माण भइसकेका	१. नेपाल सरकारले निर्धारण गरेका न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी सोको पालना गरी सडकको गुणस्तर कायम गरिनेछ ।

पूर्वाधारहरूको संरक्षण, विस्तार तथा मर्मतकोलागि कोषको व्यवस्था गर्ने ।	२. पुल निर्माण कार्यहरूको गुणस्तर कायम गर्न अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । ३. योजनाको दीर्घकालीन उपयोगकोलागि निर्माण भइसकेका पूर्वाधारहरूको संरक्षण, विस्तार तथा मर्मतकोलागि कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
१.२: गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक गतिविधिलाई सन्तुलित, समावेशी, गतिशील बनाउन योगदान पुऱ्याउन सक्ने रणनीतिक सडक सञ्जाल सुदृढ गर्ने ।	१. व्यवसायिक गतिविधिलाई गतिशील बनाउन सडकको निर्माण तथा स्तरवृद्धि गरिनेछ । २. प्राथमिकता प्राप्त लोकमार्ग तथा गाउँपालिकाको रणनीतिक सडक सञ्जालको निर्माणमा तीव्रता दिइनेछ । ३. सडकमा वर्षैंभरि निर्वाध यातायात सञ्चालनको लागि सडक पुलको निर्माणलाई प्राथमिकताका साथ तीव्रता दिइनेछ ।
१.३: छिटो, भरपर्दो र वातावरण मैत्री सडक सञ्जाल विकास गर्न सहयोगी हुने प्रविधि तथा उपायहरू अवलम्बन गर्ने ।	४. बजार क्षेत्रमा सडक, पानी निकास र ढल, खानेपानी पाइप, बिजुली तथा इन्टरनेट वितरण लाइन, फूटपाथ आदिको एकीकृत रुपमा निर्माण गरिनेछ। ५. बजार क्षेत्र तथा जोखिमयुक्त सडक खण्डहरूमा आवश्यकताका आधारमा आकाशे पुल तथा भूमिगत बाटो निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ । ६. सडक छेउछाउका पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण गर्न भौतिक संरचनाका साथसाथै बायोइन्जिनियरिङ् लगायतका गैरसंरचनात्मक वातावरण मैत्री प्रविधिहरूको प्रयोग गरिनेछ ।
उद्देश्य २: यातायात पूर्वाधारको उचित मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन गरी सहज आवतजावत र स्थानीय जनताको सुविधा, आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु ।	
२.१: प्रमुख ग्रामीण बस्तीहरू र प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र जोड्ने गरी यातायात पहुँच बढाउन सडक विस्तार गर्ने ।	१. योजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन, विस्तृत डिजाइन र लागत अनुमान गरेर मात्र वातावरणमैत्री पूर्वाधारको निर्माण गरिनेछ । स्थानीय तहको श्रम एवम् सीपलाई केन्द्रबिन्दुमा राखिनेछ । २. सम्पूर्ण पूर्वाधार योजनाहरूलाई आधुनिक सूचना प्रणाली अनुसार अद्यावधिक गर्दै नियमितरूपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ । ३. प्रमुख ग्रामीण बस्तीहरू र प्रमुख पर्यटकीय केन्द्र जोड्ने पूर्वाधार विकासका निर्माणमा व्यापक जनसहभागिता बढाइनेछ । ४. योजनाहरूलाई निर्धारित समयमा नै सम्पन्न गर्न योजनाको प्रकृति अनुरूप आवश्यक स्रोत तथा वस्तु र गुणस्तरको आधारमा वर्गीकरण गरी सोही अनुरूप व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२.२: पर्यटकीय पदमार्गहरूको पहिचान तथा निर्माण कार्यलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गर्ने ।	१. पदमार्ग निर्माण तथा व्यवस्थापनको लागि समुदाय तथा स्थानीय तहलाई व्यापक रुपमा परिचालन गरिनेछ । २. पर्यटकीय पदमार्ग विकास तथा व्यवस्थापन गुरुयोजना तयार गरी स्तरोन्नति, निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई क्रमागत रुपमा अगाडि बढाइनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लेटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

	३. ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय ठाउँहरूको प्रवर्द्धन गर्न पदमार्गहरूको निर्माण गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना निर्माण भई कार्यान्वय प्रारम्भ भएको हुने, सडक मापदण्ड र सडक क्षेत्र (Right of way) निर्धारण भएको हुने, सबैवडा केन्द्र सर्वयाम सडकले जोडिएको हुने, गाउँपालिकाबाट निर्मित सडकको इन्जिनियरिङ सुपरिवेक्षण पश्चात यातायात सञ्चालनको अनुमति प्रदान भएको हुने, निर्मित सडक सुरक्षित भएको हुने, सडक मर्मत सम्भार कोष स्थापना भएको हुनेछ । बसस्टप र प्रतिक्षालय निर्माण भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

६.३ जलश्रोत, विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा

पृष्ठभूमि

नेपाल जलश्रोतको धनी देश हो । लगभग ८३ हजार मेगावट क्षमता भएको मुलुक भएकोले यसको अपार क्षमताको प्रयोग र उपयोग ठूलो भूमिका रहेको छ ।उच्च प्राथमिकतामा परेको जलविद्युत आर्थिक वृद्धि र आर्थिक रुपान्तरणको एक महत्त्वपूर्ण साधन हो । नेपालको विद्युत विकासको यात्रा वि.स. १९६८ देखि सुरु भए तापनि वित्तीय उत्प्रेरणा सहितको लगानी नीतिको प्रभावकारी, समन्वय र निर्माण क्षमताको अभावले सम्भावित क्षमताको न्यून मात्रामा उत्पादन सम्भव हुन सकेको छ । जलविद्युत विकासकालागि स्वदेशी तथा वैदेशिक लगानीहरू आकर्षण भइरहेका छन् नेपालकोलागि जलविद्युत नै ऊर्जाको महत्त्वपूर्ण एवम् भरपर्दो सम्भाव्य स्रोत भएको छ । यस पालिका भएर सदाबहार रुपमा बग्ने बलेफी नदिमा अपार जल विद्युत उर्जा भए पनि भौगोलिक तथा प्रविधिक हिसाबले यसको सदुपयोग गर्न नसकेको अवस्था छ । यस पालिकाको सातै वडाहरूमा राष्ट्रिय प्रसारणको बिधुत सेवा पुगे पनि प्रत्येक घरमा यो सेवा पुगेको छैन । तसर्थ प्रत्येक वर्ष ग्रामिण बिधुतीकरणको कार्यक्रमलाई प्राथमिकिकरणको रुपमा सञ्चालन गरिँदै आइरहेको छ ।

विश्वभर नवीकरणीय ऊर्जा, परम्परागत उर्जा अर्थात् खनिज उर्जामा आधारित उर्जाको प्रतिस्पर्धी बनेर उदाउँदो छ । क्रमशः पृथ्वीको गर्भमा रहेको खनिज उर्जाको भण्डारण सकिँदै जाँदा विश्वभर प्रयोग हुने दुई तिहाई बढीको व्यापारिक उर्जाको स्रोतको विकल्प बारे संसारभर अध्ययन, अनुसन्धान र उत्पादन भैरहेका छन् । त्यो सँगै नवीकरणीय उर्जालाई थप प्रतिस्पर्धी र ग्रीड इन्टर्याक्टिभ बनाउन व्याट्री स्टोरेज प्रविधिको घट्दो मूल्यले पनि सहयोग गरिरहेको छ । यसवाट दुर्गम क्षेत्रमा रहेका राष्ट्रिय प्रसारण भन्दा बाहिरका गाउँहरूमा विद्युतीकरणको दीर्घकालीन समाधान भएका छन् । विद्युत् उत्पादन बाहेक वायोग्याँस, वायोमास, वायोइन्धन जस्ता क्षेत्रमा पछिल्ला वर्षहरूमा भएका अध्ययनले निकै उर्जादक्ष र प्रयोगकर्ता मैत्री प्रविधिहरू विकास भैरहेका छन् । दिगो विकास लक्ष्यले पनि नवीकरणीय उर्जाको विकास गरी आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्नका लागि सुपथ र सुलभ रुपमा भरपर्दो उर्जाको आपूर्ति गर्ने नीति अङ्गीकार गरेको छ । राष्ट्रिय प्रसारण लाइन पुऱ्याउन सम्भाव्यता नभएका तथा छरिएर रहेका बस्तिहरूमा आधुनिक उर्जाको पहुँच पुऱ्याउन, शहरी क्षेत्रमा बढ्दो उर्जा मागको व्यवस्थापन गर्न र परम्परागत तथा आयातित उर्जा माथिको निर्भरतालाई कम गर्न विभिन्न किसिमका नवीकरणीय उर्जाको प्रवर्द्धन, विकास तथा दिगो व्यवस्थापन गरी यस क्षेत्रलाई मूल प्रवाहमा ल्याउन जरुरी छ । नवीकरणीय उर्जा क्षेत्रमा नेपालमा भैरहेका कार्यहरूमा लघु जलविद्युत, सुधारिएको पानी घट्ट, सौर्य उर्जा, वायु उर्जा, सुधारिएको चुलो, सौर्य कुकर, विद्युतीय चुलो र बायोग्याँस आदि रहेका छन्। यस पालिकामा बलेफी जलविद्युत आयोजना लगायत अन्य आयोजना हरुको समेत सम्भावना रहेको छ।

प्रमुख समस्या

पर्याप्त मानव, आर्थिक र भौतिक स्रोत नभएको, बाढी तथा पहिरो प्रकोप जोखिम युक्त भूबनौट भएको समग्र जलस्रोत तथा नदी व्यवस्थापनको गुरुयोजना निर्माण गरी योजनाबद्ध विकास हुन नसकेको, वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्द्धन र विस्तारकोलागि सहुलियत ऋण, जोखीम व्यवस्थापनको व्यवस्था नहुनु, वैकल्पिक ऊर्जा विकासमा नीजि क्षेत्र अपेक्षाकृत रूपमा आकर्षित हुन नसक्नु, वैकल्पिक ऊर्जा प्रविधि प्रवर्द्धन तथा प्रयोग सम्बन्धमा क्षमताको कमी हुनु, जोखिम व्यवस्थापन र विमा सम्वन्धी आवश्यक व्यवस्था नहुनु वैकल्पिक ऊर्जा व्यवस्थापनको गुरुयोजना निर्माण गरी योजनाबद्ध विकास हुन नसक्नु आदि समस्या रहेका छन् ।

Platform Engineering ... & Consultancy Pvt.Ltd
प्लेटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.
2075

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• जलविद्युत आयोजनाहरु सञ्चालन गर्न सकिने सम्भावना रहेको • सम्पुर्ण वडाहरु राष्ट्रिय प्रसारण लाईन सँग जोडिई विघुतिकरण भएको • ब्रम्ह्ययाणी, सुनकोशी जस्ता ठुला नदी तथा खोलाहरुमा विघुत उत्पादन सम्भावना रहेको ।	• काठ र बाँसको पोलहरु विस्थापन गर्न नसक्नु • नाङ्गे तार हरु विस्तार गर्न नसक्नु । • वैकल्पिक उर्जा बारे खासै प्रयोग नहुनु । • जलश्रोतहरुको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन नहुनु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी परम्परागत व्यवहारलाई परिवर्तन गरी उत्पादन वृद्धि हुनु • ऊर्जा विकासबाट अन्य साना तथा घरेलु उधोग स्थापना तथा सञ्चालनमा सहजता हुनु • दाउराको खपत कम हुन गई वनजङ्गल संरक्षणमा योगदान हुनु • स्थानीय स्रोत साधनको संरक्षण तथा दिगो प्रयोग हुनु • वैकल्पिक ऊर्जा मार्फत धुवाँरहित भान्छाको अवधारणा लागु हुनु • सिंचाइ तथा खानेपानीको पहुँच पुऱ्याउन सम्भावना नरहेका क्षेत्रमा सौर्य ऊर्जाको प्रयोग गरी लिफ्ट खानेपानीको सञ्चालन गर्न सकिनु	• बजारीकरण तथा आर्थिक गतिविधिको विस्तारका कारण बढ्दै गएको विघुतको माग पुरा गर्नु • भौगोलिक विकटता र बस्ती छरिएको भएकाले एकीकृत सेवा प्रदान गर्न गाह्रो हुनु • खाना पकाउने प्रयोजनकालागि प्रयोग हुने परम्पागत ऊर्जाको स्रोतलाई स्वच्छ र आधुनिक ऊर्जाले प्रतिस्थापन गर्नु • सौर्य तथा वायु ऊर्जा उत्पादनमा नीजि तथा समुदायको लगानी आकर्षित गर्नु तथा ग्रामीण क्षेत्रका लघु जल तथा सौर्य विघुत आयोजनाबाट खेर गैरहेको विघुत प्रशारण लाइनमा प्रवाह गरी आय वृद्धि गर्नु

दीर्घकालीन सोच

" नविकरण ऊर्जा बलेफीको दिगो आर्थिक र सामाजिक विकासको आधार"

लक्ष्य

नवीकरणीय तथा वैकल्पिक ऊर्जाको उत्पादन र उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सबैको पहुँचमा वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. ऊर्जाको उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण—मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सबैको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।

२. परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा वृद्धि गर्नु ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २७: ऊर्जाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: ऊर्जाको उपभोगमा दक्षता बढाई वातावरण–मैत्री, दिगो, भरपर्दो, गुणस्तरीय र स्वच्छ ऊर्जामा सबैको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।	
१.१: ऊर्जा क्षेत्रको संस्थागत संरचना तयार गरी दिगो र अधिकतम् उपयोगको आधार तयार गर्ने ।	१. संघीय स्वरूप अनुसार ऊर्जा क्षेत्रको स्थानीय स्तरमा संस्थागत संरचना तयार गरिनेछ । २. संगठनात्मक संरचना अनुसार विद्युत जडान गर्ने र मर्मत सम्भार गर्न तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गरी उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । ३. विद्युत वितरण लाइनमा उच्च क्षमता तथा गुणस्तरीय ट्रान्फर्मरहरू प्रतिस्थापान गरिनेछ । ४. घरायसी प्रयोजनकालागि अधिकतम् ऊर्जा प्रयोग गर्ने परिवारलाई सम्मान/प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
१.२: उपलब्ध सम्पूर्ण ऊर्जा स्रोतको पहिचान, उत्पादन, वर्तमान तथा भविष्यमा ऊर्जाको माग र आपूर्ति सम्बन्धी डाटाबेस तयार गरी संस्थागत विकासमा जोड दिने ।	१. बलेफी गाउँपालिकामा ऊर्जाको स्रोत पहिचान, कुल सम्भाव्य जलविद्युत क्षमता, माग र आपूर्तिको अध्ययन गरिनेछ । २. बलेफीमा उत्पादित ऊर्जा, वर्तमान तथा भविष्यको माग र आपूर्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी डाटाबेस तयार गरिनेछ । ३. निर्माण सम्पन्न भई सञ्चालनमा रहेका लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाको मर्मत, सम्भार र संस्थागत विकास गरिनेछ । ४. यस क्षेत्रमा रहेका मुख्य ऊर्जा उत्पादन केन्द्र सम्मको सडक र प्रशारण लाइनको सञ्जाल निर्माण गरिनेछ ।
उद्देश्य २: परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा वृद्धि गर्नु ।	
२.१: ऊर्जाको प्रयोगलई दिगो, भरपर्दो गुणस्तरीय र प्रभावकारी रूपमा विकास गरी बहुउपयोगी बनाउने ।	१. ऊर्जाको खपत प्रभावकारी ढङ्गबाट गर्नकालागि विशेष सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. सार्वजनिक संस्था वा स्थानहरू जस्तै, अस्पताल, विद्यालय, धार्मिकस्थल, सडक, पर्यटकय स्थल, आदिमा अधारभूत ऊर्जाको नियमित आपूर्ति गर्न सौर्य ऊर्जा जडान गरिनेछ । ३. विद्युतीय चुलो प्रयोग गर्न सहुलियत ऋण/अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ । ४. कृषि तथा शहरी क्षेत्रबाट निस्किने फोहरजन्य वस्तुबाट वायोग्यास तथा प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा प्रयोग गर्न प्रत्साहन गरिनेछ । ५. सिंचाइ तथा खानेपानीको पहुँच पुऱ्याउन सम्भावना नरहेका क्षेत्रमा सौर्य ऊर्जाको प्रयोग गरी लिफ्ट खानेपानीको सञ्चालन गरिनेछ । ६. जलविद्युत, वैकल्पिक ऊर्जाको अधिकतम प्रयोग गरी दैनिक जीवनयापनमा सहजता ल्याउदै परम्परागत ईन्धनको प्रयोग घटाइनेछ। ७. वैकल्पिक ऊर्जा क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रबाट सहुलेत दरमा ऋणको व्यवस्था गरिनेछ ।

2075

अपेक्षित उपलब्धि

आवश्यकता अनुरूप सबैले विद्युतीय ऊर्जा खपत गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना भएको हुनेछ । घरायसी प्रयोजनकालागी ऊर्जाको अधिकतम् प्रयोग भएको हुनेछ । खाना पकाउन जलविद्युत उर्जा तथा नवकरणीय उर्जाको प्रयोगमा वृद्धि भई दाउराको प्रयोगमा ह्रास आएको हुनेछ । ग्राभिटी सिस्टमबाट सिंचाइ तथा खानेपानी पहुँच पुऱ्याउन सम्भावना नरहेका क्षेत्रमा सौर्य उर्जाको प्रयोगबाट लिफ्ट खानेपानीको सञ्चालन हुनेछ । सौर्य तथा वायु उर्जा उत्पादन गर्न सकिने ठाउँहरूको पहिचान तथा सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको हुने छ ।

६.४ सुचना, सञ्चार तथा प्रविधि

पृष्ठभूमि

नागरिकको संविधान प्रदत्त मौलिक हकको रूपमा रहेको सूचनाको हकको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्दै आमसञ्चारलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, जिम्मेवार र व्यवसायिक बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने राज्यको नीति हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । विगत केही वर्षदेखि नेपालमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत प्रयासहरू भएका छन् । बदलिंदो परिवेश तथा त्यसबाट सिर्जित चुनौती सामना गर्न तथा सिर्जित अवसरहरू प्रभावकारी रूपले उपयोग गर्न तदनुरूपको नीतिगत, कानुनी, संस्थागत व्यवस्था तथा रणनैतिक उपायहरू अवलम्वन गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस गरी एकिकृत सूचना तथा सञ्चार प्रविधि नीति २०७२ तर्जुमा गरिएको छ । प्रविधिको व्यापक प्रयोगबाट कानुनको शासन, भ्रष्टाचारमूक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट प्रदान गर्न सकिन्छ । गा.पा.ले अनलाइन तथा अन्य प्रविधिमा आधारित सूचनाहरू गाउँपालिकाबासीहरूलाई उपलब्ध गराउदै आइरहेको छ । वेवसाइटमार्फत सुचना तथा जानकारीहरू दिदे आइरहेको छ ।

प्रमुख समस्या

सूचना तथा सचार सम्बन्धी पर्याप्त नीतिगत र कानुनी व्यवस्था नहुनु, आमसञ्चार माध्यम पूर्णरूपमा मर्यादित, जिम्मेवार, जवाफदेही हुन नसक्नु, भौगोलिक विकटताको कारण सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विस्तारलाई द्रुतता दिन समस्या रहेको, साइवर सुरक्षाका लागि संस्थागत र प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुनु, केही वडाका विकट स्थानहरूमा अप्टिकल फाइवर पुग्न नसकेको आदि यस क्षेत्रका समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• गाउँपालिका, वडाकार्यालय, विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरु लगायत सार्वजनिक कार्यालयहरुमा ईन्टरनेट तथा सञ्चारको प्रयोग हुनु । • ईमेल, ईन्टरनेट, फेसबुक पेज आदि मार्फत सूचना प्रवाह भईरहेको । • प्रविधिमैत्री पालिका बनाउन जनप्रतिनिधिहरु आकर्षित हुनु ।	• भौगोलिक विकटता हुनु • सेवा प्रवाहकोलागि बस्ती छरिएर रहनु • विद्युतिय सुशासनको प्रयोग नहुनु । • प्रविधिमैत्री मानव संसाधनको कमी हुनु • सबै बस्तीहरुमा ईन्टरनेट सेवा पुग्न नसकेको

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी अधिकारलाई संविधानमा नै मौलिकहकका रुपमा लिपिबद्ध हुनु • सार्वजनिक निकायका काम कारबाहीका बारेमा नागरिकलाई जानकारी गराउने सामाजिक सञ्जालको विकास हुँदै जानु • प्रशासनिक लगायत दैनिक कामकाजकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत सहज एवम् चुस्त बनाउन सकिने	• गाउँपालिका भित्र सूचना तथा सञ्चार पहुँचको एकिकृत र अद्यावधिक विवरण तयार पार्नु र सञ्चार माध्यमहरूलाई ग्रामीण भेग सम्म विस्तार गर्नु • सञ्चार माध्यमहरूलाई विश्वसनिय र जवाफदेही बनउदै गुणस्तरीय सेवा प्रदायकका रुपमा विकास गर्नु • सामाजिक सञ्जालको वृद्धिसँगै यसमा बढ्दै गएको दुरूपयोग नियन्त्रण गर्नु तथा साइवर सुरक्षा सम्वन्धी

• पर्यटकीय, कला, भाषा तथा संस्कृतिको दृष्टिकोणले महत्त्वपूर्ण स्थलहरूको संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन गर्न सकिने तथा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई विद्यमान योजना तथा नीति अनुरूप गाउँपालिकालाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि मैत्री बनाउन सकिने	संस्थागत संरचना तयार गरी आम जनतामा यस सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्नु

दीर्घकालीन सोच

"सूचना तथा सञ्चारको गुणस्तरीय सेवाहरूमा सबै वर्गको पहुँच"

लक्ष्य

सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास गर्दै सबै नागरिकको पहुँच तथा उच्चतम उपयोग सुनिश्चित गरी आमनागरिकको जीवनस्तरलाई सहज बनाउने ।

उद्देश्य

१. आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुँचमा पुऱ्याउनु ।

२. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाई प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २८: सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुचमा पुऱ्याउनु ।	
१.१: सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सम्बन्धी नयाँ खोज तथा अनुसन्धान र विकासको लागि कानुनी आधार तयार गर्ने ।	१. सञ्चार माध्यमसँग साझेदारीको नीतिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । २. सूचना प्रविधि क्षेत्रको विकासकालागि नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्न सहजिकरण गरिनेछ । ३. विद्यमान हुलाक सेवालाई आधुनिकिकरण गर्दै हुलाक सेवा प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१.२: बजार तथा चलचित्र क्षेत्रको पूर्वाधार विकास गरी उद्योगको रूपमा विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।	१. यस क्षेत्रलाई परिचित गराउने खालका भाषिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक तथा सामाजिक पृष्ठभूमि झल्कने प्रवर्धनात्मक सूचनाका सामग्रीहरूको निर्माण र निर्माण भएका सामग्रीहरूको डिजिटलाइजेशन गरी यस क्षेत्रको विकासलाई टेवा पुऱ्याउन सूचना तथा सञ्चार प्रविधि युक्त पर्यटकीय योजना बनाइनेछ । २. यस क्षेत्रको कला संस्कृतिको पहिचानमा जोड दिई मौलिक, सामाजिक तथा गुणस्तरीय लघु चलचित्र तथा डकुमेन्ट्री निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. टेलीमेडिसिन केन्द्रको स्थापना गरी सबै नागरिकलाई घरमै बसी स्वास्थ्य उपचार सम्बन्धी परामर्श सेवा लिने अवसरको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

... Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

	४. विज्ञापन बजारको व्यवस्थापन एवम् नियमन गर्न नियामक निकायको स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ । ५. सार्वजनिक क्षेत्रबाट प्रचार प्रसार हुने विज्ञापनमा समानुपातिक वितरण प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
१.३ः समग्र प्रविधिका विकासकालागि डिजिटाइजेसन मार्फत सामाजिक, आर्थिक र शासकीय व्यवस्थामा सुधार गर्ने ।	१. सार्वजनिक तथा नीजि सेवाहरू क्रमश सफ्टवेयर अनलाइन मार्फत सूचना तथा सेवा प्रदान गरिनेछ । २. सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको विकासकालागि स्थानीय प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनको आधार तयार गरिनेछ । ३. डिजिटल डिभाइड कम गर्नकोलागि डिजिटल साक्षरता र सचेतना अभिवृद्धिलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । ४. सूचना प्रविधिलाई शिक्षा र आधुनिक प्रविधिमा उपयोग गरिनेछ । ५. सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत स्थनिय भाषा, संस्कृति तथा मौलिकताको संरक्षण गरिनेछ । ६. आधारभूत तह देखि नै हरेक विद्यार्थीले कम्प्युटर तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन गर्न पाउने अवसरको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
उद्देश्य २ः सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाई प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्नु ।	
२.१ः सूचना तथा सञ्चार सेवालाई प्रतिस्पर्धी, मर्यादित, सर्वसुलभ तथा नियमित पहुँचको स्थापना गरी सूचना प्रविधिको उच्चतम सेवा प्रयोग गर्ने ।	१. गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा अप्टिकल फाइबरको विस्तार गरी इन्टरनेटको पहुँच सर्वसुलभ बनाइनेछ । २. सबै कार्यालयका वेवसाइट, इमेल, ट्वीटर, भाइबरजस्ता माध्यमबाट नागरिकको गुनासो प्राप्ति तथा सुनुवाइ हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । ३. सबै वडाहरूमा डिजिटल सूचना पाटीको व्यवस्था गरी सम्पूर्ण सूचना, क्रियाकलाप तथा गतिविधिहरूका बारेमा सुसूचित हुने अधिकारको सुनिश्चितता गरिनेछ । ४. सार्वजनिक आमसञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, प्रतिस्पर्धी, मर्यादित, उत्तरदायी र व्यवसायिक बनाइनेछ । ५. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूलाई सूचना प्रविधि मैत्री बनाई सबैकालागि सहज एवम् सर्वसुलभ सेवाको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
२.२ः सूचनामा सम्पूर्ण नागरिकहरूको पहुँच र सञ्चार प्रविधिको उच्चतम प्रयोगको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. सञ्चार क्षेत्रकालागि विद्यमान भौतिक संरचनामा आवश्यकता अनुसार थप संरचना विस्तार गरिनेछ । २. गाउँपालिकाका सबै ठाँउमा टेलिफोन सेवाको नेटवर्क उपलब्ध हुन सक्ने गरी आवश्यकता अनुरूप मोबाइल टावरको विस्तार गरिनेछ। ३. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण सार्वजनिक कार्यालयहरू लगायत हरेक समुदायमा कम्तिमा एकवटा Landline टेलिफोन सेवा उपलब्ध गरिनेछ। ४. गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा स्थानीय तथा राष्ट्रिय पत्र-पत्रिकाहरूको ताजा खबर नियमित रूपमा पढ्न पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

आम सञ्चार माध्यमलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, विश्वसनीय बनाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाहरू सबै नागरिकको पहुँचमा पुगेको हुनेछ ।साथै सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवालाई सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाई प्रविधिको उच्चतम सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ । गाउँपालिकाका विविध विषयगत क्षेत्रका तथ्याङ्कहरूको संकलन, प्रशोधन, व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न भएको हुनेछ ।

परिच्छेद ७ वन वातावरण र विपद् व्यवस्थापन

७.१ वन तथा जैविक विवधता

पृष्ठभूमि

वन क्षेत्र जैविक विविधिताको भण्डार मात्र होइन कृषि, ऊर्जा, जल तथा औद्योगिक कच्चा पदार्थको श्रोत हुनुको साथै प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य र बहुसङ्ख्यक जनताको जीविकाको प्रमुख आधार पनि हो। वनबाट हाम्रो करिब ७० प्रतिशत इन्धन झन्डै ४० प्रतिशत पशु आहारा र अन्य वातावरणीय सेवा प्राप्त हुँदै आएको छ । वन क्षेत्रमा नेपालको आर्थिक समुन्नति गर्न सक्ने प्रचुर सम्भावना रहेको छ ।जडिबुटी लगायत विभिन्न वन पैदावारको बिक्रिबाट मात्र वर्षेनी करिब दुई अरब भन्दा बढी राजस्व सङ्कलन हुने गरेको छ । नेपालको संविधानमा वातावरणीय सन्तुलन र स्वच्छताको लागि वन क्षेत्र तथा जैविक विविधताको सरक्षण गर्न राज्यले प्राथमिकता दिने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।बलेफी गाउँपालिका वन विकासका दृष्टिले प्रशस्त सम्भावना भएको गाउँपालिका हो ।

यस गाउँपालिकामा पाइने प्रमुख प्रजातीहरुमा सल्ला, कटुस र चिलाउने आदि पर्दछन् । बलेफी गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल मध्य २६.६ प्रतिशत वन क्षेत्रले ओगटेको छ । बलेफी गाउँपालिका पुर्ण रुपमा बाढी, पहिरो र भुकम्प प्रभावित क्षेत्र हो । यस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षतिलाई कम गर्न गा.पा., स्थानीय बासिन्दा र सरोकारवाला व्यक्तिहरुबाट वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्रको वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

प्रमुख समस्या

वनको व्यवस्थापन तथा विकासमा राज्यको लगानी यथेष्ट नभएको, अव्यवस्थित भौतिक संरचनाका कारण वन क्षेत्रको विनास र खण्डिकरण हुने गरेको, उत्पादनशील वनलाई पूर्ण क्षमतामा व्यवस्थापन गर्न नसकिएको, वन फँडानी पूर्ण रूपमा नियन्त्रण हुन नसकेको, वन तथा जलाधार क्षेत्रका स्रोतहरूको क्षयीकरण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, वन तथा भूसंरक्षणमा दक्ष जनशक्ति उपलब्ध नभएको, जनचेतनाको अभाव र लापरवाहीबाट डढेलो लाग्ने गरेको, महत्त्वपूर्ण जडीबुटीहरूको अन्वेषण र प्रशोधन हुन नसकेको, उत्पादित काठको व्यवसायिक प्रयोग हुन नसकेको, नियमित रूपमा फडानीबाट प्राप्त हुने आम्दानी बाहेक सामुदायिक वनका अन्य आर्थिक स्रोत नभएका, जडीबुटी निकासी गर्न कानुनी अड्चन हुनु जस्ता समस्याहरू विद्यमान रहेका छन् ।

चुनौती र अवसर

वन क्षेत्रको सङ्गठनात्मक संरचना तयार पार्नु, डढेलो नियन्त्रण गर्नु, वन संरक्षणकालागि स्थानीय तहमा क्षमता र जिम्मेवारी वृद्धि गर्नु, भौतिक विकास र वन संरक्षण कार्यका बीच उत्पन्न हुने द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्नु तथा दक्ष जनशक्तिको अभाव, स्थानीय जनतामा वन तथा भूसंरक्षणबारे ज्ञानको कमी आदि चुनौतीका रुपमा रहेका छन् ।

प्राकृतिक रूपमै उम्रने धेरै प्रजातिका जडीबुटी तथा अन्य काठहरू प्रशस्त भएकाले वृक्षारोपणमा धेरै रकम खर्च गर्नु नपर्ने महत्त्वपूर्ण जडीबुटीहरूको बजारको राम्रो सम्भावना भएको, स्थानीय स्तरमा कृषि तथा पशुपालन व्यवसायको विकासका प्रशस्त सम्भावना रहनु, प्राकृतिक वातावरण तथा वन्यजन्तुको संरक्षण हुन गई पर्यटन व्यवसायको विकास हुनु, समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय जनताको जीवनयापन सहज हुनु तथा वन, जलाधार, कृषि, पशुविकास, सिंचाइ लगायतका निकाय बीच सहकार्य, समन्वय तथा एकीकृत विकासको अवधारणामा योजना बनाई समृद्धिमा टेवा पुऱ्याउन सकिनु आदि अवसरहरू हुन् ।

दीर्घकालीन सोच

"वातावरणमैत्री विकास, उत्पादनशील वन, संरक्षित जलाधार र जैविक विविधताको दिगो संरक्षण"

लक्ष्य

बलेफी क्षेत्रका वनको उचित व्यवस्थापन, भूसंरक्षण र जैविक विविधताको संरक्षणका माध्यमबाट स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने ।

उद्देश्य

१. स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्नु ।

२. भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका २९: वन तथा भूसंरक्षणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्नु।	
२.१: वनलाई उत्पादनमुखी बनाई वनजन्य उत्पादनको व्यवसायीकरण गर्ने ।	१. वनभित्रका ढलेका तथा सुकेका रुखहरू बिक्रीवितरणको व्यवस्था गरिनेछ । २. काठजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र उपयोगमा विविधीकरण र प्रविधि विकास गरी नयाँ रोजगारी र उत्पादनका क्षेत्र सिर्जना गरिनेछ । ३. गैरकाष्ठ वन पैदावरको खेती विस्तार तथा बजारीकरण गरिनेछ । ४. जडीबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । ५. वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा व्यवसायीकरणकालागि स्थानीय जनतालाई प्रेरित गरिनेछ । ६. वनजन्य व्यवसायप्रति स्थानीय युवायुवतीको आकर्षण बढाउन आफ्नो क्षेत्रभित्रका योग्य र इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई वनविज्ञान विषयमा अध्ययन गर्न आर्थिक प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१.२: समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार वनको संरक्षण गर्ने ।	१. स्थानीय जनतालाई वनको महत्त्व र यसका फाइदाबारे जानकारी गराइनेछ । २. वनको सीमा निर्धारण गरी तारबार गरिनेछ । ३. खाली भूभागमा वृक्षारोपण गरिनेछ । ४. वन नर्सरी स्थापना गरिनेछ । ५. सामुदायिक वनहरूका कार्ययोजना अनुसार वनको संरक्षण गरिनेछ । ६. स्थानीय जनतालाई फलफूलका बिरुवाहरू वितरण गरिनेछ । ७. तालिम, गोष्ठी, अध्ययन भ्रमण आदिका माध्यमबाट उपभोक्ता समितिका सदस्यहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
उद्देश्य २: भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु।	
२.१: जनसहभागिता मार्फत् दिगो माटो व्यवस्थापन प्रणाली अवलम्बन गरी भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।	१. बाटोमुनि भूक्षय रोक्न अम्रिसो लगायत प्राविधिक रूपले उपयुक्त बिरुवाहरू लगाइनेछ । २. पैयुँ, लाकुरी जस्ता मह आउने जातका बिरुवा भएमा मौरीपालनमा समेत टेवा पुग्ने बिरुवाहरू लगाइनेछ । ३. कृषियोग्य जमिनलाई पहिरोबाट जोगाउन तटबन्ध गर्ने, ग्याभियन जाली भरिनेछ । ४. विपद सूचक यन्त्र जडान गरिनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
२.२: बाह्य र आन्तरिक स्रोतसाधनको परिचालन गर्ने ।	१. योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिनेछ । २. गैरसरकारी संस्थाहरूलाई वन तथा भूसंरक्षणका कार्यक्रमहरूमा लगानी गर्न आह्वान गरिनेछ । ३. गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम वन तथा भूसंरक्षण क्षेत्रका कार्यक्रमकालागि छुट्याइनेछ । ४. वनजन्य उद्योगको विकास र व्यवसायीकरणकालागि स्थानीय नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

<u>प्रमुख कार्यक्रम</u>

१. वन्यजन्तुको आक्रमण व्यवस्थापन
२. पहिरो तथा नदी कटान नियन्त्रण
३. बाढी तथा पहिरोको पूर्व-सूचक यन्त्र जडान
४. महत्त्वपूर्ण विकासे आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA)
५. वृक्षारोपण तथा संरक्षण
६. वन क्षेत्रमा बढ्दो मिचाहा प्रजातिको रोकथाम कार्यक्रम

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

स्थानीय वनको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन भएको हुनेछ तथा वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण गरिएको हुनेछ । भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

७.२ भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

पृष्ठभूमि

यस गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल मध्ये १९ प्रतिशत भन्दा बढी क्षेत्र जंगलले ढाकेको छ भने ६७ प्रतिशत जमिन कृषि क्षेत्रले ढाकेको छ ।यस पालिका भएर बग्ने ठूलोखोला सुनकोशी हो भने ब्रम्ह्यायाणी खोला पनि यहि क्षेत्रमा पर्छ ।त्यस्तै पालिका भित्रकै मुख्य गरी बाराम्ची खोला, बोक्से खोला, लप्से खोला, जंघारे खोला, अँधेरी खोला, ओख्ले खोला आदि छन् । स-साना ठाडो खोला देखि नाला तथा खोल्सी प्रसस्त रहेको यस बलेफी गाउँपालिका भू-संरक्षणको दृष्टिले धेरै जोखिम पूर्ण ठाँउ रहेको छ । विभिन्न गाउँ तथा बस्तीहरु दर्जन भन्दा बढी पहिरोहरु भूस्खलनका प्रमुख क्षेत्रहरुका रुपमा रहेका छन् । विगतको जुरे पहिरोको असामान्य स्थिति यस पालिकाबासी लाई ताजा नै रहेको अवस्था छ । नदीको छेउछाउ बस्ने बस्तीको कारण बलेफी, जलविरे, खाडीचउर, अँधेरी आदि क्षेत्र नदि कटानको रुपमा उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्रहरु हुन् । सडक निर्माणले निम्त्याउने जोखिम कम गर्न नाला निर्माण गर्ने अभ्यासका साथै आवश्यक क्षेत्रमा रिटेनिङ वाल, ग्याबियन वाल, ब्रेस्ट वाल लगाउने अभ्यास हुँदै गएकाले बाटो निर्माण पश्चात सुरु हुने भूक्षय नियन्त्रणमा कमी अउन सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । भू-संरक्षण, तटबन्धन तथा जमिनको स्थिरीकरणमा बायोईन्जिनियरिङ्ग विधिलाई प्रयोगमा ल्याउन अत्यावश्यक देखिन्छ

प्रमुख समस्या

नदी क्षेत्रमा बस्ती बसाल्ने अभ्यास, विकासको कार्य गर्दा भू-संरक्षणलाई कम ध्यानमा राखिनु, जलाधार क्षेत्रको संरक्षणका लागि कुनै किसिमको अध्ययन अनुसन्धानमा आधारित काम हुन नसक्नु, तटबन्धनको निर्माण हुन नसक्नु, रसायनिक मलको अनियन्त्रित प्रयोगले माटोको गुणस्तर निरन्तर खस्किनु समेत समस्याको रुपमा रहेको छ ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• वन जंगलहरु बढ्दै गएको । • जुरे पहिरो पश्चात भू-संरक्षणका लागि स्थानीय तथा जनप्रतिनीधि तत्पर रहेको • प्रसस्त जलाधार क्षेत्र रहेको	• नदी छेउछाउ बस्ती बाक्लो हुँदै जानु • जलाधार क्षेत्रहरुको आवश्यक पहिचान हुन नसक्नु । • जलाधार क्षेत्रलाई संरक्षण गर्न कुनै नीति तथा योजना बन्न नसक्नु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• भौगोलिक अध्ययन गर्न सकिने । • प्रसस्त जलाधार क्षेत्र रहेकाले योजना बनाई संरक्षण गर्न सकिने	• उच्च भौगोलिक विकटताको कारण विकासका कार्यहरु सञ्चालन गर्नु • हाल भईरहेको पहिरो, भू-क्षय आदिको समस्या हल गर्नु

दीर्घकालीन सोच

"जलाधार र भू-संरक्षण प्रभावकारी बलेफी "

लक्ष्य

जलाधार व्यवस्थापन गरी भू-संरक्षण युक्त विकाशिल बलेफी गाउँपालिका निर्माण ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

उद्देश्य

१. जलाधार क्षेत्रको समुचित व्यवस्थापन कायम गर्ने ।

२. भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३०: भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: जलाधार क्षेत्रको समूचित व्यवस्थापन गर्नु।	
१.१: स्थानीय जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापनमा जल, जमित र जंगलको एकिकृत व्यवस्थापन पद्धति अवलम्बन गर्न नेतृत्व र सहजीकरण गर्ने ।	१. भू तथा जलाधार व्यवस्थापनमा जल, जमिन र जंगलको संरक्षण र उत्पादन वृद्धिमा विशेष जोड दिइनेछ । २. जलाधार व्यवस्थापनको एकिकृत गुरुयोजना बनाईनेछ ।
उद्देश्य २: भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन गर्नु।	
२.१: जनसहभागिता मार्फत् दिगो माटो व्यवस्थापन प्रणाली अवलम्बन गरी भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।	१. बाटोमुनि भूक्षय रोक्न अम्रिसो लगायत प्राविधिक रूपले उपयुक्त बिरुवाहरू लगाइनेछ । २. पैयुँ, चिउरी, लाकुरी जस्ता मह आउने जातका बिरुवा भएमा मौरीपालनमा समेत टेवा पुग्ने बिरुवाहरू लगाइनेछ । ३. कृषियोग्य जमिन तथा बस्तीहरुलाई पहिरोबाट जोगाउन तटबन्ध गर्ने, ग्याबियन जाली भरिनेछ । ४. विपद सूचक यन्त्र जडान गरिनेछ ।
२.२: बाह्य र आन्तरिक स्रोतसाधनको परिचालन गर्ने ।	५. योजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिनेछ । ६. गैरसरकारी संस्थाहरूलाई वन तथा भूसंरक्षणका कार्यक्रमहरूमा लगानी गर्न आह्वान गरिनेछ । ७. गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम वन तथा भूसंरक्षण क्षेत्रका कार्यक्रमकालागि छुट्याइनेछ । ८. वनजन्य उद्योगको विकास र व्यवसायीकरणका लागि स्थानीय नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

भूसंरक्षण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गरी उपलब्ध वित्तीय स्रोतसाधनको समूचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ । जलाधारहरुको पहिचान गरि संरक्षण तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

७.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

पृष्ठभूमि

वातावरण सम्पुर्ण निर्जिव तथा सजिव प्राणीको एकिकृत घर हो । वातावरण संरक्षण गर्नु हरेक नागरिकको दायित्व हो। बढ्दो सहरीकरण, अव्यवस्थित बस्ती विकास, अध्ययन बिनाको विकासे योजना तथा उद्योगको नाममा भईरहेको वातावरणलाई अहित हुने क्रियाकलाप नै यस समयको प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको छ । सरसफाइको अवस्था हेर्दा यस गाउँपालिकालाई खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा गरेको स्थिति भएपनि एक घर एक चर्पीको कार्यान्वयन पूर्ण रूपमा सम्पन्न भएको अवस्था देखिदैन ।

प्रमुख समस्या

वातावरण मैत्री विकासको कार्य सञ्चालन गर्न नसक्नु, फोहरमैलाको व्यवस्थापनलाई चुस्त र प्रविधिमैत्री बनाउन नसक्नु ,घरेलु स्तरमा समेत सरसफाइको पूर्ण व्यवस्थापन हुन नसकेको ,समुदायमा फोहरमैला व्यवस्थापनकोलागि सम्भावित ठाउँ र तिनको प्राविधिक पक्षको विश्लेषण गर्न नसकिएको, गरिब, पिछडिएको र उच्च जोखिमयुक्त वर्ग सरसफाइको मूल प्रवाहबाट बाहिर हुनु जस्ता समस्या रहेको पाइन्छ ।त्यसैगरी सार्वजनिक स्थलमा शौचालय तथा फोहरमैला व्यवस्थापन तथा ढल निकास हुन नसक्नु पनि अन्य समस्याहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• वातावरण संरक्षण प्रती दायित्व बोध हुनु । • वृक्षारोपणको कार्यक्रमहरु बेला बेला सञ्चालन हुनु • खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा हुनु । • फोहोर व्यवस्थापनको लागि आम अग्रसरता हुनु	• बढ्दा सहरीकरणले नदी तथा खोलानालाहरुमा फोहोरफाल्ने प्रचलन हुनु • फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थल ल्याण्ड फिल साईट नहुनु • विकासका परियोजनाहरुमा वातावरणीय अध्ययन नहुनु • घरेलु र सामुदायिक क्षेत्रको सरसफाइको व्यवस्थापनमा समुदायको चासो कम हुनु • पाखो तथा भिरालो जमिनमा फोहरमैला व्यवस्थापनकोलागि भौतिक संरचना बनाउन कठिन हुनु तथा खानेपानीको समस्या रहेका बस्तीहरूमा शौचालयको सरसफाइमा समेत समस्या हुनु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• सरसफाइ र वातावरण बीच सन्तुलन कायम गर्न सकिने • सरसफाइको दिगो विकासकोलागि वैकल्पिक वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गर्न सकिने तथा सरसफाइको अवस्थामा सुधार गरी विभिन्न संक्रामक रोगहरूको प्रभावबाट समुदायका नागरिकहरूलाई बचाउन सकिने	• सरसफाइको दिगो व्यवस्थापनकालागि वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गर्न नसक्नु • सरसफाइको गुरुयोजना बनाई योजनाबद्ध विकास तथा व्यवस्थापन गर्न नसक्नु

2075

	• सरसफाइ व्यवस्थापन शुल्क निर्धारण गरी समुदाय भित्र सरसफाइ सम्बन्धी आयोजनाहरू सञ्चालन गर्न सामूहिक कोषको व्यवस्था गर्न समुदायको चासो नहुनु

दीर्घकालीन सोच

"स्वास्थ्य र स्वच्छताको लागि फोहरमुक्त बलेफी"

लक्ष्य

भरपर्दो र गुणस्तरीय सरसफाइ सेवा विस्तार गर्ने ।

उद्देश्य

१. समुदायका पायक पर्ने स्थानहरूमा फोहर सङ्कलनको व्यवस्था मिलाउनु ।

२. सरसफाइ सुविधाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३१: फोहरमैला व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: समुदायका पायक पर्ने स्थानहरूमा फोहर सङ्कलनको व्यवस्था मिलाउनु ।	
१.१: समुदायका घनाबस्ती भएको ठाउँ, बजार र सेवा प्रदायक कार्यालय भएका स्थानहरूमा फोहरमैला व्यवस्थापनको गुरु योजना बनाई फोहोर सङ्कलनको व्यवस्था गर्ने ।	१. समुदायका फोहरमैलालाई जम्मा गर्ने, प्रशोधन गर्ने र डिस्पोज गर्ने पूर्वाधारहरू बनाइनेछ । २. प्रत्येक घनाबस्ती, बजार र बजार-उन्मुख ठाउँहरूमा डम्पिङ साइटको व्यवस्था गरी फोहरमैला व्यवस्थापन गरिनेछ । ३. फोहरमैला व्यवस्थापनको गुरुयोजना बनाइनेछ। ४. वडाका बस्ती र फोहरमैलाको अनुमानित उत्सर्जनको हिसाबले त्यस्ता ठाउँहरूको अध्ययन गरी विवरण तयार पारिनेछ । ५. नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा बजार क्षेत्रको फोहरमैलाबाट बायोग्यास र प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने प्रक्रियालाई अगाडि बढाइनेछ ।
१.२: गाउँपालिकामा शौचालय तथा सरसफाइको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. सबै सामुदायिक भवन तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा शौचालयको व्यवस्था गरिनेछ । २. घरहरूबाट निस्कने फोहोर पानीलाई प्रशोधन गरे पछि मात्र नदी खोला तथा खोल्सामा प्रवाह गर्न मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ। ३. शहरी शहरन्मुख तथा बजार क्षेत्रमा सरसफाइ सेवाको स्तरवृद्धि गरिनेछ । ४. पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम अन्तर्गत अपाङ्गमैत्री महिलामैत्री शौचालयको निर्माण गरिनेछ ।
उद्देश्य २: सरसफाइ सुविधाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्नु ।	
२.१: सरसफाइको पहुँच भएका प्रत्येक घर धुरीमा क्रमिक रूपमा गुणस्तरीय सरसफाइको पहुँच वृद्धि गर्ने।	१. सार्वजनिक स्थानहरूमा आवश्यकता अनुसार फोहर सङ्कलन गर्ने भाँडोको व्यवस्था गरिनेछ । २. गाउँ टोल सरसफाइकोलागि उपभोक्ताहरूबाटै समिति गठन गरी सरसफाइ गरिनेछ ।

	३. फोहरमैला सङ्कलन र व्यवस्थापनकोलागि सामूहिक कोषको व्यवस्था गरी फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यलाई दिगो बनाइनेछ ।
२.२: सरसफाइ सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	१. लक्षित समुदायमा फोहरको उचित व्यवस्थापनकोलागि जनचेतना सञ्चालन गरिनेछ ।

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

गाउँपालिकामा फोहर सङ्कलनको व्यवस्था मिलेको हुनेछ । साथै सरसफाइ सुविधा सबैको पहुँचमा भएको हुनेछ । फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिलसाइट व्यवस्था गरिएको हुनेछ ।

७.४ विपद्, जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिलता

पृष्ठभूमि

नेपाल विपद्को उच्च जोखिममा रहेकाले विपद्का कारण वर्षेनी धनजनको ठुलो क्षति हुने गरेको छ। मुख्यतः भूकम्प, अतिवृष्टि, बाढी, पहिरो, हावाहुरी, चट्याङ, आगलागी, खडेरी, महामारी, शीतलहर र हिमताल विष्फोटन हुनसक्ने कारण नेपाल विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ । यसैगरी कोरोना, हैजा, बर्डफ्लु, स्वाइन फ्लुजस्ता रोगहरू पनि विपद्को कारकका रूपमा देखिएका छन् । बलेफी गाउँपालिका क्षेत्र विशिष्ट भौगोलिक बनौट, भिरालोपन, कमजोर चट्टान र प्राकृतिक तथा जलवायु एवम् मानवीय क्रियाकलापबाट सिर्जित विपद्का दृष्टिले जोखिममा रहेको छ । प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद्का घटनाहरूबाट धनजन तथा विकासका पूर्वाधारहरूको क्षतिले आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा ठुलो असर पर्न सक्छ । दुर्गम र कठिन भौगोलिक बनावटका कारण यो क्षेत्रको आधारभूत सेवामा पहुँच कठिन भएको र विकास प्रक्रियाहरूमा बाधा पर्दै आएको छ ।

प्रमुख समस्या

मनसुनको समयमा हुने मेघगर्जन र चट्याङ्ग, मनसुनी बर्षाले सिर्जना गर्ने बाढी पहिरो र डोजरको जथाभावी प्रयोगले भूक्षय भई खेतवारी तथा भौतिक पूर्वाधारमा क्षति, विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन र सूचना प्रवाहमा समन्वयको कमी, विपद् हुनु अघि त्यसको तयारी र प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू क्रियाशील हुन नसकिएको अवस्था छ । त्यसैगरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा नहुनु, पर्याप्त मानव, आर्थिक, भौतिक स्रोत को अभाव, एक द्वार प्रणाली मार्फत विपद् सम्बन्धी भएका घटनाहरूको सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन तथा प्रक्षेपण हुन नसक्नु, क्षति न्यूनीकरण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धानको कमी, स्थानीय स्तरको विपद् सम्बन्धी भरपर्दो तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न नसकिएको अवस्था विद्यमान रहेको छ ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• वन जंगलहरु बढ्दै गएको । • विपद् जोखिम सम्बन्धि तालिम सञ्चालन भएको । • जलवायु प्रभावको ज्ञान भएको	• जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जनचेतनाको अभाव • विकासका नाममा उचित सर्वेक्षण नै नगरी यत्रतत्र डोजर लगाई पूर्वाधार निर्माण गर्नु • पूर्वानुमान सूचना प्रणालीको प्रभावकारी व्यवस्था नहुनु • विपद् न्यूनीकरण गर्ने ठोस/उपयुक्त योजना, नीति, निर्देशिकाहरूको अभाव हुनु • विपद् न्यूनीकरण गर्न नयाँ प्रविधि, सिकाइहरू विकास/विस्तार नहुनु

अवसर तथा चुनौती

अवसर	चुनौती
• नयाँ बन्ने संरचना तथा पूर्वाधारहरू विपद् प्रतिरोधी हुनु • जनसमुदाय तथा विपद् सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने खुला क्षेत्रहरूको संरक्षण हुनु, परम्परागत ज्ञान, सीप र स्थानीय स्रोतहरूको दिगो प्रयोग हुने तथा आकर्षक भू-वातावरण सिर्जना हुनु • वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी ज्ञान तथा चेतना अभिवृद्धि हुनु	• जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलित हुनु • खोला तथा सार्वजनिक स्थलहरूबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटोको अधिक दोहन, होटल, उद्योग, कलकारखाना, यातायात तथा अन्य मानवीय क्रियाकलापहरूबाट हुने फोहर उत्सर्जन नियन्त्रण

• स्थानीय स्रोत साधनहरूमा जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने प्रभाव कम हुँदै अनुकूलित वातावरण सिर्जना हुनु • गाउँपालिकाको प्राकृतिक स्रोत साधनलगायत स्थानीय सम्पदाहरूको संरक्षण हुनु	• बढ्दो क्रममा रहेको वन विनासलाई रोक्नु तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई जनस्तरमा आन्तरिकीकरण गर्नु • उद्धार राहात र पुनर्स्थापनाको लागि प्रभावकारी सयन्त्रको कमी हुनु

दीर्घकालीन सोच

"सुरक्षित जीवनकालागि विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन"

लक्ष्य

विपदबाट हुने मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र पर्यावरणीय क्षतिमा कमी ल्याउने ।

उद्देश्य

१. जोखिम न्यूनीकरणकालागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास गर्नु।
२. मानव सिर्जित तथा प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी बलेफी गाउँपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नु ।
३. दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न वातावरणमैत्री सफा स्वच्छ र हरित वातावरण संरक्षण गर्नु ।
४. प्रदुषणमुक्त र स्वच्छ वातावरण कायम गर्न मानवीय क्रियाकलाप तथा विकास प्रक्रियालाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलित गराउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३२: विपद् व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: जोखिम न्यूनीकरणका लागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास गर्नु ।	
१.१: विपद् रोकथाम मार्फत् विपद् न्यूनीकरण गर्दै विपद् उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने ।	१. पूर्वानुमान तथा पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास तथा सञ्चालन गरिनेछ । २. विपद् सूचना केन्द्र, आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, खोज तथा उद्धार, जोखिम लगायतका कार्यहरू गर्न अधिकार सम्पन्न विपद् व्यवस्थापन समिति स्थापना गरी एक द्वार प्रणालीबाट उक्त कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ । ३. विपदबाट हुन सक्ने क्षति कम गर्न विकास निर्माणमा र स्थानीय स्तरको योजना तर्जुमामा जोखिम व्यवस्थापनलाई आन्तरिकीकरण गरिनेछ । ४. विपद् जोखिम पूर्वतयारी र जोखिम न्यूनीकरणमा स्थानीय क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१.२: सरोकारवालाहरूको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापन कार्यहरूलाई प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्ने ।	१. विपद् सम्बन्धी जोखिम तथा प्रकोपबारे जानकारी एवम् तथाङ्क अद्यावधिक गर्न विपद् व्यवस्थापन इकाइहरू स्थापना गरिनेछ । २. गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनसँग कार्य गर्ने सम्बन्धित निकायहरूलाई सूचना सङ्कलन, प्रशोधन, प्रक्षेपण जस्ता विषयहरूमा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । ३. गाउँपालिकामा कार्यरत सरकारी, नीजि, सहकारी, स्थानीय निकाय, गैरसरकारी क्षेत्र लगायत स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरूलाई

Platform Engineering Consultation & Consultancy Pvt.Ltd 2075

	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उत्कृष्ट कार्य भएका पालिकाहरूमा अवलोकन भ्रमण गराइनेछ । ४. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्व तयारी गर्ने कार्यहरूमा सम्बन्धित विपद् व्यवस्थापन इकाइहरू बीच समन्वयात्मक सहभागिता कायम गरिनेछ ।
१.३: विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्रभावकारी प्रचार/प्रसारका कार्यहरू सञ्चालन गर्ने ।	१. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी गोष्ठी, अन्तर्क्रिया र विचार आदान प्रदानका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ । २. गाउँपालिकामा कार्यरत निकायहरूले आआफ्नो वार्षिक कार्य योजनामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रचारप्रसारका कार्यहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । ३. विपद् व्यवस्थापनलाई विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरूमा विशेष रूपले अध्यापन गराउन विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाको पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन विषयलाई समावेश गरिनेछ । ४. विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरूमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयहरूको कक्षा सञ्चालन गरिनेछ । ५. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उत्कृष्ट कार्य भएको जिल्लाहरूमा सम्बन्धित विषयका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई अध्ययन भ्रमण गराइनेछ ।
उद्देश्य २: मानव सिर्जित तथा प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी बलेफी गाउँपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास गर्नु ।	
२.१: विपद् संवेदनशील क्षेत्रहरूको पहिचान, संरक्षण, रोकथाम, पुनः स्थापना र स्थानान्तरण गर्ने ।	१. बाढीपहिरो, चट्याङ, डुबान, खानी तथा उद्योग क्षेत्र आदिका आधारमा बढी विपद् संवेदनशील क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूबाट बस्ती अन्यत्र सारी व्यवस्थित एवम् सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ । २. जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको पहिचान गरी सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा पुनः स्थापना तथा स्थानान्तरण गरिनेछ । ३. भूकम्पको जोखिमलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी नयाँ निर्माण हुने सम्पूर्ण भौतिक संरचनालाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाइनेछ। ४. साथै निर्माण भइसकेका संरचनाहरूलाई सम्भव भएसम्म प्रवलीकरण गर्न जोड गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न वातावरणमैत्री सफा स्वच्छ र हरित वातावरण संरक्षण गर्नु ।	
१.१: विकाससँग सम्बन्धित कार्यक्रममा वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनलाई आन्तरिकीकरण गर्ने ।	१. विद्यमान वातावरणीय ऐन, नीति, नियमहरू अनुरूप विकास कार्यक्रमहरूको वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन गरिनेछ । २. राष्ट्रिय अनुकूलन कार्य योजनाअनुरूप स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । ३. विकासका पूर्वाधारहरूमा वातावरण संरक्षणका कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । ४. वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनका क्रियाकलापहरूमा स्थानीय गैरसरकारी संस्था, निकाय, सामुदायिक संस्था एवम् अन्य निकायहरूबीच समन्वय कायम गरिनेछ ।

	५. वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१.२: जलवायु परिवर्तनबाट प्राकृतिक स्रोत तथा मानिसमा पर्ने प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न अनुकूलन कार्यक्रम चलाउने ।	१. विकासका संरचनाहरू निर्माण गर्दा हरियाली विकास गर्ने कार्यहरूलाई समायोजन गर्दै लगिनेछ । २. विकासका (पूर्वाधार) संरचनाहरू निर्माण गर्दा वातावरणमैत्री तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन हुने खालका संरचनाहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ । ३. प्रदुषणमुक्त र स्वच्छ वातावरण कायम गर्न जल वायु माटो ध्वनि लगायत सबै प्रकारका प्रदुषणको रोकथाम नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ । ४. पानीको स्रोतलाई पुनर्भरण गर्न प्लाष्टिक पोखरी निर्माण गरिनेछ ।
१.३: वातावरण प्रदूषण हुन नदिने तथा फोहरमैला व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी वनाउने ।	१. **"प्रदूषकले तिर्नुपर्छ"** भन्ने सिद्धान्त लागु गर्न आवश्यक संयन्त्रको विकास एवम् कार्यान्वयन गरिनेछ । २. नकुहिने तथा पुन प्रयोग हुन नसक्ने फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न उचित स्थानमा ल्याण्ड फिल साइटको व्यवस्था गरिनेछ । ३. कुहिने फोहरलाई कम्पोस्ट मल बनाउने तथा पुन प्रयोगहुने फोहरहरू सङ्कलन तथा बेचबिखन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । ४. फोहरमैला सङ्कलन तथा व्यवस्थापन योजना तयार गरी लागु गरिनेछ।
उद्देश्य ४: प्रदुषणमुक्त र स्वच्छ वातावरण कायम गर्न मानवीय क्रियाकलाप तथा विकास प्रक्रियालाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलित गराउनु ।	
२.१: जल तथा मौसम सम्बन्धी सूचना तथा सेवालाई नियमित रूपमा सम्प्रेषण गरी सम्बन्धित संस्था तथा सरोकारवालाहरूलाई जलवायु परिवर्तन न्यून गर्ने कार्यहरूमा परिचालन गर्ने ।	१. वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, वातावरणीय तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ । २. मौसम, जलवायु सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी उपभोक्ताहरूलाई सजिलै उपलब्ध हुन सक्ने संयन्त्र विकास गरिनेछ । ३. वातावरण प्रदुषण गर्ने बस्तु उत्पादन कम गर्न पुनः प्रशोधन एवम् प्रयोग गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

जोखिम न्यूनीकरणकालागि सम्भाव्य ठाँउहरूको पहिचान गरी पूर्व चेतावनी प्रणालीको विकास भएको हुनेछ । गा.पा.मा प्रकोप र विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको स्थापना हुनुको साथै आधुनिक उपकरण, बन्दोबस्ती, प्रविधि र दक्ष जनशक्तीको विकासले मानव सिर्जित तथा प्राकृतिक कारणबाट हुने प्रकोप/विपद्को जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी बलेफी गाउँपालिकालाई कम प्रकोप/विपद् जोखिम हुने क्षेत्रको रूपमा विकास भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

परिच्छेद ८ संस्थागत विकास

८.१ सेवा प्रवाह तथा सुशासन

पृष्ठभूमि

शासन प्रणालीलाई जनमुखी, सक्षम, सुदृढ, सेवामुलक र उत्तरदायी बनाउँनु नयाँ लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको आवश्यकता हो । यसकालागि शासन प्रणालीमा सबै क्षेत्र, वर्ग, समदुाय र सरोकारवालाको पहुँच र सहभागितालाई सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ । संघीय प्रणालीमा आधारित लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थालाई व्यवहारमा कायन्वियन गर्दै जनविश्वास अभिवृद्धि गर्नु सुशासनको मुल मर्म हो । संविधानले सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, भ्रष्टाचारमुक्त, पारदर्शी, जनउत्तरदायी र सहभातगिमूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

सुशासनकालागि संघीय तथा प्रादेशिक, संवैधानिक निकाय तथा आयोगसँगको सम्पर्क र समन्वय, अभिलेख व्यवस्थापन र कार्यान्वयन, गाउँपालिकामा सार्वजनिक सेवा वितरणको न्युनतम मापदण्ड निर्धारण र सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण तथा सेवा प्रवाहको अनुगमनको पनि व्यवस्था गर्न आवश्यक रहेको छ । त्यसै सन्दर्भमा बलेफी गाउँपालिकामा बन्न लागेको यस योजनाले सेवा प्रदायक निकाय तथा समग्रमा सार्वजनिक शासन प्रक्रियामा सुशासनको संस्थागत विकासमा समेत महत्त्वपूर्ण हुनेछ ।

प्रमुख समस्या

नेपाल सरकारले सुशासनलाई योजनाको प्राथमिकतामा राखे पनि जनप्रतिनिधिको नेतृत्व, योजना प्रक्रियामा सहभागिता र अपनत्वमा कमी रहन गएको देखिन्छ । त्यस्तै स्थानीय तहका योजना पद्धति र प्रक्रिया, सहभागितामूलक तथा समावेशी शासन प्रक्रिया, तथा निर्णय प्रक्रियामा पनि जवाफदेहिता एवम् पारदर्शिता कमजोर अवस्थामा रहेको छ । असल शासनका मुलभूत सिद्धान्त र आधारहरूका बारेमा जनता सचेत हुन नसकेको, राज्यबाट प्राप्त हुने केही सेवा सुविधाको बारेमा सेवाग्राहीहरू अनभिज्ञ रहेको, सेवा प्रदायक कार्यालयहरूले वडा कार्यालयसँग सहकार्य गर्न नसकेको, गाउँपालिकामा पर्याप्त दरवन्दी नभएको, केही सिमित व्यक्ति बाहेक अन्य तहका जनताहरू सुशासनको सम्बन्धमा मतलब नराख्ने गरेको, वडास्तरमा सार्वजनिक सुनुवाइ र आयव्यय विवरण सार्वजनिक गर्ने परिपाटी नभएको साथै कर्मचारीहरू स्थानीय संरचनामा अनुकूलन भैनसक्नु आदि यस गाउँपालिकाका समस्याहरू हुन् ।

सबल पक्ष तथा दुर्बल पक्ष

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
• युवा र सक्षम जनप्रतिनिधि वाहुल्यता हुनु • प्राप्त जनशक्ति सक्षम हुनु • गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय भवन र करिब ५ वटा वडा कार्यालय बनिसकेको अवस्था छ । • कार्यपालिकाको बैठक नियमित हुने गरेको छ । • राजस्व वृद्धि गर्ने विषयमा निर्णय भएको छ । • सिमित स्रोतलाई प्राथमिकता निर्धारण गरि रकम बाँडफाँड गर्ने गरिएको छ । • वित्तिय व्यवस्थापनलाई कानुन संगत बनाउने प्रयास भएको छ ।	• अधिकांश दरबन्दी रिक्त रहेकोले सेवा प्रवाहमा कठिनाई रहेको । • ३ वटा वडा कार्यालय निर्माणको थालनी समेत नभएको • घरभाडामा अत्याधिक खर्च बढेको • राजस्व परिचालन हुन नसकेको । • राजस्वका स्रोतहरुको न्यून छ । • काम गर्ने कार्ययोजना छैन • स्रोत परिचालनमा प्राथमिकता निर्धारण हुन नसकेको • बजेट प्रणाली वितरणमुखी भएको • उत्पादनलाई लक्षित गरी स्रोत व्यवस्थापन हुन नसक्नु

• पारदर्शिता, जनसहभागिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको थालनी भएको छ । • जनशक्ति विकासको लागि रकम विनियोजन भएको छ । • राजस्व संकलनलाई विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरिएको छ । • विद्युतीय खरिद व्यवस्थापन गरिएको छ जसबाट प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन भई स्रोत बचन भएको छ । • पालिकाको निर्णयमा सहमती हुने गरेको छ ।	• साना साना टुक्रे योजना बन्ने गरेक छन् । • वडा स्तरमा सबै कार्यालयहरु निर्माण गर्न नसकिएकोले सेवा प्रवाहमा कठिनाई छ । • संगठन र जनशक्ति बिच तालमेल मिलेको छैन ।

<u>अवसर तथा चुनौती</u>

अवसर	चुनौती
• गाउँकार्यपालिकाको र वडा कार्यालय भवनहरु निर्माण भएमा सेवा प्रवाहमा सहज हुन सक्ने • क्षमता विकासका कार्यक्रमबाट योग्य र सक्षम जनशक्ति प्राप्त हुने • सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन भएकोले उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन हुने सम्भावना रहेको छ । • सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई गाउँपालिकाले उच्च महत्त्व दिनु • सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा नागरिक पहुँचको अभिवृद्धि हुनु • भ्रष्टाचारमुक्त उत्तरदायी र पारदर्शी कार्य संस्कृतिको विकासमा जनचासो र चेतना बढ्दै गएकोले राज्यबाट प्रदान गरिने सेवा र सुविधालाई सेवाग्राही मैत्री बनाउन सकिनु • सबै सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सुशासन कायम राखि सेवा प्रवाह गरेकाले छिटो छरितो सेवा प्रवाह गर्न र पारदर्शिता बनाउन सकिनु • जनगुनासोलाई तत्काल संबोधन गरी जनताको मन जित्न सकिनु तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्माण गरी लागू गर्न सकिनु	• गाउँकार्यपालिका, वडा कार्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरुका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने चुनौती छ । • क्षमता विकासका कार्यक्रमको लागि स्रोत जुटाउने चुनौती छ । • करका दायरा बढाउन नसकिएकोले राजस्व वृद्धि गर्ने चुनौती छ । • आयस्रोत बढाउने इच्छाशक्ति वृद्धि गर्ने चुनौती छ । • वडा स्तरमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन हुन नसक्दा उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गर्ने कार्य चुनौतीपुर्ण छ • स्रोतको अभाव भएकोले सवारी साधन र कम्प्युटरहरुको व्यवस्था गर्ने चुनौती छ । • परम्परागत शासनमुखी कार्य प्रवृत्तिलाई सेवामुखी तथा सेवाग्राही प्रति उत्तरदायी प्रशासनिक संरचनामा बदल्नु • शासकीय प्रणालीमा पारदर्शीता तथा जवाफदेहीता सुनिश्चित गर्नु • विकास निर्माणका कार्यहरू समयमै गुणस्तरीय ढङ्गले सम्पन्न गरी आम नागरिकको स्थानीय सरकार प्रति विश्वास आर्जन गर्नु • सेवा प्रवाह तथा सूचना प्रवाहमा भौगोलिक कारणले कठिनाइ हुनु • सेवा प्रदायक सरकारी संस्थाहरू जिल्लामै केन्द्रित भई वडा गाउँपालिकासम्म पनि आउन नसक्नु तथा सुशासन व्यवस्थापनकोलागि स्थानीय सामाजिक सञ्जालहरूको अति आवश्यक भवन निर्माण गर्न लगायत शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, यातायात, कृषि,

	पर्यटन आदिको क्षेत्रगत विकास गर्न आर्थिक तथा बजेटको अभाव हुनु

दीर्घकालीन सोच

"जवाफदेही, पारदर्शी र परिणाममुखी शासकीय व्यवस्था र सार्वजनिक सेवाहरूमा सबै वर्गको पहुँच"

लक्ष्य

गाउँपालिकाको शासन प्रणाली, समावेशी कार्यमूलक, जनमुखी, परिणाममुखी, पारदर्शी र उत्तरदायी बनाउने ।

उद्देश्य

१. सुशासनकालागि कानुनी र नीतिगत पूर्वाधार निर्माण गर्नु ।
२. सार्वजनिक सेवा प्रवाह र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउनु ।
३. सक्षम, दक्ष, गुणस्तरीय र प्रविधिमैत्री जनशक्तिको विकास गर्नु ।
४. वित्तीय सुशासन कायम गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३३: सेवा प्रवाह तथा सुशासनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: सुशासनकालागि कानुनी र नीतिगत पूर्वाधार निर्माण गर्नु ।	
१.१: शासन प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र कार्यविधिको तर्जुमा गर्ने ।	१. सेवा प्रवाह र सुशासन सम्बन्धी आवश्यक नीति तथा कार्यविधिको तर्जुमा गरिनेछ । २. सार्वजनिक निकायका पदाधिकारीको जिम्मेवारी र कर्तव्यलाई स्पष्ट पारिनेछ । ३. सार्वजनिक निकायका पदाधिकारीको आचारसंहिता पालनाको अनगमन प्रणाली सुदृढ गराइनेछ । ४. सार्वजनिक पदाधिकारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, पदस्थापन, दण्ड र पुरस्कारलाई प्रणालीबद्ध बनाइनेछ । ५. कार्यसम्पादनलाई वृत्ति विकाससँग घनिष्ठ रूपमा आवद्ध हुने गरी कानुनी व्यवस्था मिलाइनेछ । ६. सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन प्रणाली सुव्यवस्थित गरिनेछ ।
१.२: सार्वजनिक सेवाहरूलाई गुणस्तरीय र सर्वसधारणको पहुँचयोग्य बनाउन स्थानीय शासन पद्धति अनुरूपको प्रशासन संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने ।	१. सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई गुणस्तरीय समावेशी एवम् सहज बनाउन विद्युतीय शासन प्रणालीको अवलम्बन गरिनेछ । २. स्थानीय शासन प्रणाली अनुरूप प्रशासन संयन्त्रको पुनसंरचना गरिनेछ ।
उद्देश्य २: सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु ।	
२.१: गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा अधिकारमुखी पहुँच स्थापना गर्ने ।	१. सबै प्रकारका सेवामा सबैको र खास गरी समाजका सीमान्तीकृत र विपन्न समुदायको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।

	२. सेवाग्राहीको माग सापेक्ष, सहभागितामूलक विकास प्रक्रियाको अवलम्बन गरिनेछ । ३. विद्युतीय शासन प्रणालीको व्यापक अवलम्बन गरी प्रशासनिक कार्यविधिलाई सरल बनाइनेछ । ४. जनताको गुनासो सिधै अध्यक्षसँग पुग्ने संयन्त्र स्थापित गरी शीघ्र जवाफदेहिता, कारबाही र जानकारीको सुनिश्चितता गरिनेछ । ५. सूचना पविधिको प्रयोग र पहुँच बढाइनेछ ।
२.२: गाउँपालिकाको कार्यसम्पादनलाई उत्तरदायी, पारदर्शी र परिणाममुखी बनाउने ।	१. गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र र सूचना अधिकारीको भूमिकालाई प्रभावकारी तुल्याइनेछ । २. नैतिकता, आचरण र इमान्दारितालाई कार्य संस्कृतिको रूपमा विकास गरी दण्ड र पुरस्कारलाई व्यवस्थित तुल्याइनेछ । ३. भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता अपनाइनेछ । भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापमा निगरानी तथा कारबाहीलाई सशक्त बनाउन पालिका स्तरमा कार्यरत सामाजिक संघसस्थाको समन्वय र सहकार्य प्रभावकारी बनाइनेछ । ४. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीका साथै वित्तीय जोखिम नियन्त्रण प्रणालीको अवलम्बन गरिनेछ । ५. बेरूजुलाई सार्वजनिक गरिनुका साथै बेरूजुको प्रकृतिका आधारमा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनसँग आवद्ध गरिनेछ । ६. सेवा प्रवाहलाई जनमैत्री र सेवामूलक बनाउन नागरिक बडापत्र राखिनेछ । ७. सार्वजनिक उत्तरदायी संयन्त्रहरू (सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ, गुनासो व्यवस्थापन, आदि) लाई प्रभावकारी र नियमित गराइनेछ । ८. पालिकाको कार्यक्रमगत क्षेत्र र बजेट, कार्ययोजना, अद्यावधिक प्रगति र जनसरोकारका निर्णयहरू वेबसाइटमार्फत नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ । ९. गैरसरकारी संस्था र नागरिक समाजसँग समन्वय र सहकार्यका माध्यमबाट सार्वजनिक उत्तरदायित्व अभिवृद्धिमूलक कार्यसम्पादन गरिनेछ । १०. कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनलाई विकास कार्यक्रमको नतिजा, सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता, सेवाग्राहीको सन्तुष्टि आदिसँग आवद्ध गरिनेछ । यसका लागि सेवाग्राहीहरूको सन्तुष्टि सर्वेक्षण, गुनासो समाधान, सार्वजनिक सुनुवाई आदिको मापनलाई समेत आधार बनाइनेछ । ११. सेवा प्रदायकप्रति नागरिकहरूको सन्तुष्टीको स्तर मापन र नियमित पृष्ठपोषण लिइनेछ । यसकार्यमा तेस्रो पक्ष मूल्याङ्कन प्रणाली समेतको अवलम्बन गरिनेछ ।
२.३: सार्वजनिक निकायका काम कारबाही सम्बन्धी सूचनामा नागरिकको पहुँच बढाउनु ।	१. सेवा प्रवाहलाई जनमुखी र सेवामूलक बनाउन क्षतिपूर्ति सहितको बडापत्र क्रमशः कार्यान्वयन गर्न गराउन सार्वजनिक निकायलाई उत्प्रेरित गरिनेछ । २. जनगुनासोको व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउन सहयोग गरिनेछ ।

Pathak Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

	३. अत्यावश्यक सार्वजनिक सेवाको पहुँचमा कठिनाइ भोगिरहेको जनतालाई सेवा पुऱ्याउन एकीकृत घुम्ती सेवालाई व्यापक र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
उद्देश्य ३: सक्षम, दक्ष, गुणस्तरीय र प्रविधिमैत्री जनशक्तिको विकास गर्नु ।	
३.१: जनशक्ति विकास गर्ने ।	१. पालिकाकालागि आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको विकास र उपयोगकालागि एकीकृत जनशक्ति विकास योजना तयार गरिनेछ । २. वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत तालिम तथा क्षमता विकास र आवश्यक अनुसन्धानकालागि विनियोजन गरिनेछ । ३. पालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आवश्यकता र माग अनसार अभिमुखीकरण तालिम र क्षमता विकासकालागि आधुनिक प्रविधि युक्त तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना गरिनेछ ।
३.२: अन्तरसरकारी समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने ।	१. संघीय र प्रदेशसरकारसँग नियमित सम्पर्क र समन्वय स्थापित गरिनेछ । २. पालिकाको विगतका दस्तावेज, आयोजना दस्तावेज र प्रतिवेदनहरूलाई आफ्नो पोर्टल (वेब-साइट) मा राखिनेछ । ३. पालिकाको कार्य सम्पादन र प्रतिवेदन प्रणालीमा प्रदेश स्तरमै एकरूपता आउने गरी प्रदेश सरकारको सहयोग र समन्वयमा सफ्टवेयरको व्यवस्थापन गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । ४. पालिकास्तरीय विकास समस्या समाधान समिति गठन तथा कार्यविधि निर्माण गरी समस्या समाधान तथा सहजिकरण संयन्त्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
उद्देश्य ४: वित्तीय सुशासन कायम गर्नु ।	
४.१: सार्वजनिक आय—व्यय र खरीद प्रक्रियालाई प्रभावकारी, व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउने ।	१. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको वार्षिक खरीद योजना तयार गरिनेछ । २. संस्थागत पुनर्संरचना र सूचना प्रविधिमा आधारित वित्तीय व्यवस्थापनको सुदृढीकरण प्रवर्द्धन गरिनेछ । ३. कानुन बमोजिम समयमै खर्च नगरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न र उपलब्ध स्रोत र साधनको उचित प्रयोग गर्न आर्थिक वर्षको अन्तिम तीन महिनामा वार्षिक कार्यक्रम संशोधन गर्ने र विनियोजन बजेट अत्याधिक खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा रोक लगाउन उपयुक्त नीति अवलम्वन गरिनेछ । ४. विकास आयोजनाहरूको ठेक्कापट्टा निर्धारित समयभित्रै गर्ने व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
४.३: आन्तरिक नियन्त्रण र लेखापरीक्षणलाई विश्वसनीय तथा प्रभावकारी बनाउने ।	१. वित्तीय आँकडालाई वस्तुपरक बनाउन तथा अद्यावधिक गर्न सूचना प्रविधिमा आधारित वित्तीय व्यवस्थापनको सुदृढीकरण गरी विस्तार गरिनेछ । २. बेरुजुलाई नियन्त्रण गर्न आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई सूचना प्रविधिमा आधारित बनाइनुको साथै लेखा उत्तरदायी अधिकारीलाई स्वतन्त्र रूपमा कार्य गर्ने वातावरण बनाइनेछ ।

Platform Engineering Consulting & Consultancy Pvt.Ltd 2075

अपेक्षित उपलब्धि

यस बलेफी गाउँपालिकामा सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तरमा सुधार र सार्वजनिक सेवामा आम नागरिकको पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ । सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूबाट जनताहरूले सरल र सर्वसुलभ तरिकाले सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन् । सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम र प्रवाह हुने सेवा सुविधामा पारदर्शिता कायम भई सर्वसाधारण जनता सुसूचित हुनेछन् ।

८.२ मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास

पृष्ठभूमि

बलेफी गाउँपालिकाको यो आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्न लगायत सम्पूर्ण विकास निर्माणका कार्यक्रमहरू सही ढङ्गले सञ्चालन गर्न गाउँकार्यपालिकालाई तदनुरूपको कानुनी अधिकार, वित्तीय स्रोत साधनको निश्चितता, आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र गुणस्तरीय मानव संसाधनको उपलब्धता र संस्थागत क्षमता सर्वोपरी महत्त्वका विषय हुन् ।

नेपालको संविधान भाग १७ मा स्थानीय कार्यपालिकाको कार्यसम्पादन सम्बन्धी व्यवस्था छ । धारा २१४ मा स्थानीय गाउँपालिका तहको कार्यकारिणी अधिकार संविधान र संघीय कानुनको अधीनमा रही गाउँ कार्यपालिकामा निहित रहने उल्लेख छ । संविधान र अन्य कानुनको अधीनमा रही गाउँपालिकाको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने अभिभारा गाउँ कार्यपालिकाको हुने कुरा पनि जनाइएको छ । धारा २१८ मा गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत नियमावली बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाको कार्य विभाजन र कार्य सम्पादन हुने उल्लेख छ भने २१९ मा यसदेखि बाहेक स्थानीय तहको कार्यकारिणी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संविधानको अधीनमा रही संघीय कानुन बमोजिम हुने कुरा स्पष्ट गरिएको छ । संविधानको अनुसूची–८ मा निम्नलिखित विषयहरूमा गाउँ कार्यपालिकाको अधिकार रहने कुरा जनाइएको छ ।

- गाँउ प्रहरी,
- सहकारी संस्था,
- एफ. एम सञ्चालन,
- स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क, सवारी साधन कर),
- सेवा शुल्क दस्तुर,
- पर्यटन शुल्क,
- विज्ञापन कर,
- व्यवसाय कर,
- भूमिकर (मालपोत),
- दण्ड जरिवाना,
- मनोरञ्जन कर,
- मालपोत सङ्कलन,
- स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन,
- स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख सङ्कलन,
- स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरू,
- आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा,
- आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ,
- स्थानीय बजार व्यवस्थापन,
- वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता,
- स्थानीय सडक, कृषि सडक,
- सिंचाइ,
- गाउँ सभा,
- स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन,
- स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन,

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

- घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण,
- कृषि तथा पशुपालन,
- कृषि उत्पादन व्यवस्थापन,
- पशु स्वास्थ्य,
- सहकारी,
- ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन,
- बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन,
- कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण,
- खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा,
- विपद् व्यवस्थापन,
- जलाधार,
- वन्यजन्तु,
- खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण, तथा
- भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास

गाउँपालिकाका यी संविधान प्रदत्त अधिकारहरूको उपभोग बारेको विस्तृत व्याख्या स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गरेको छ । यिनका अतिरिक्त संविधानको अनुसूची–९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूचीमा पनि अनेकौं विषयहरू समेटिएका छन् । यी सबै व्यवस्थाहरूका अधीनमा रही बलेफी गाउँपालिकाले हालसम्म २५ वटा ऐन, नियमावली, कार्यविधि तथा मापदण्डहरू बनाएको छ ।

प्रमुख समस्या

गाउँकार्यपालिकाकालागि संविधान प्रदत्त अधिकारहरूको उपभोगकालागि जनप्रतिनिधिहरूमा यथेष्ट अनुभवको अभाव हुनु, संघीयताको मर्म अनुसार गाउँकार्यपालिकाको कामकर्तव्य पूरा गर्नकालागि विज्ञ जनशक्तिको कमी हुनु तथा गाउँपालिका क्षेत्रमा विकासको सम्भावना भएका अनेकौं क्षेत्रहरू विशेष गरी पर्यटन, वन, कृषि तथा पशुपालनमा शिक्षित र तालिमप्राप्त जनशक्तिको कमी रहनु यस पालिकाका प्रमुख समस्याहरू हुन् ।

चुनौती र अवसर

राष्ट्रिय योजना आयोगद्वारा तयार गरिएको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७७ बमोजिम गाउँकार्यपालिकामा गठन भएको मानव संसाधन विकास र संस्थागत क्षमता विकास सम्बन्धी विषयगत समितिले सेवाप्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवाप्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, आन्तरिक लेखापरीक्षण जस्ता गम्भीर प्रकृतिका प्राविधिक काम गर्नुपर्ने अवस्था रहेको, उमेर, लिङ्ग, शैक्षिक स्थिति, आर्थिक अवस्था, जातीय संस्कार आदिका कारण योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनमा जनप्रतिनिधिहरूको बुझाइ, सहभागिता र सक्रियता समान हुन नसक्नु तथा युवा जनशक्तिको विदेश पलायनले गर्दा गाउँघरमा आर्थिक सम्भाव्यता भएका क्षेत्रहरू कृषि, वन, पर्यटन आदिमा तालिम आदिकालागि उपयुक्त प्रशिक्षार्थी स्थानीय तहमा नभेटिनु आदि चुनौतीहरू हुन् ।

सिंहदरबारको अधिकार गाउँगाउँसम्म पुर्‍याउनु संघीयताको मूल उद्देश्य हुँदा र सो बमोजिमका कानुनी आधार पनि बनिसकेका हुँदा गाउँकार्यपालिकाको नेतृत्वमा स्थानीय स्तरको विकासको सम्भावना बढेको छ ।

दीर्घकालीन सोच

"दक्ष मानव संसाधन र प्रभावकारी संस्थागत क्षमता सहितको बलेफी"

लक्ष्य

गुणस्तरीय मानव संसाधन र सक्षम स्थानीय संस्थाहरूका माध्यमबाट बलेफीको आर्थिक समाजिक विकास गर्ने ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

उद्देश्य

१. गाउँपालिकाको सेवाप्रवाहलाई गुणस्तरीय बनाउनु ।

२. स्थानीय स्तरमा आर्थिक सामाजिक विकासकालागि अवसरहरूको विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३४: मानव संसाधन तथा संस्थागत विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: गाउँपालिकाको सेवाप्रवाहलाई गुणस्तरीय बनाउनु ।	
१.१: जनप्रतिनिधिहरूको सक्षमता विकास गर्ने।	१. सम्भाव्यता अध्ययन २. सरलीकृत सेवा एवम् संस्थागत विकास ३. उपयुक्त तालिम गोष्ठीमा भाग लिने अवसर दिइनेछ ।
१.२: कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	१. तालिम गोष्ठीमा पठाइनेछ । २. सरुवाको मापदण्ड बनाइनेछ । ३. O & M गरिने छ ।
१.३: आधुनिक प्रविधिको बढी प्रयोग गर्ने ।	१. कार्यालयका काममा इन्टरनेट, इमेलको प्रयोग बढाइनेछ ।
उद्देश्य २: स्थानीय स्तरमा आर्थिक सामाजिक विकासकालागि अवसरहरू उपलब्ध गराउनु ।	
२.१: कृषि, वन र पर्यटन क्षेत्रको विकासकालागि संस्थागत पहल गर्ने ।	१. संघीय र प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराउने सेवा, सुविधा, अवसरहरूको खोजीनीति गरिनेछ । २. स्थानीय जनतामा जागरण फैलाइनेछ । ३. इच्छुक र योग्य युवायुवतीहरूलाई यी क्षेत्रमा प्रोत्साहित गरी व्यवसायिकीकरणमा अवसर दिइनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिकाबाट हुने गरेका सेवाप्रवाह छिटोछरितो भई जनतालाई लाभ पुग्नेछ । पर्यटन, कृषि, पशुपालन, बागवानीजस्ता संभाव्य व्यवसायहरूमा युवाहरूलाई रोजगारीका नयाँ नयाँ अवसर गाउँपालिका क्षेत्रभित्रै खुल्नेछ । जनताको आर्थिक स्थितिमा सुधार हुने, दैनिक जीवन सञ्चालनमा सहयोग पुगेर जीवनस्तर माथि उठ्नेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

८.३ तथ्याङ्क प्रणाली

पृष्ठभूमि

योजना तर्जुमालाई प्रभावकारी बनाउनकालागि तथ्याङ्क सङ्कलन,प्रशोधन र विश्लेषण गर्न संस्थागत संरचनाको आवश्यक पर्दछ । बलेफी गाउँपालिकाले प्राथमिक सर्वेक्षण तथा द्वितीय स्रोतको तथ्याङ्कको प्रयोग गरेर "बलेफी गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण,२०७९" तयार गरी तथ्याङ्क प्रयोगको एक तहको आधारशीला तयार गरेको छ । साथै सबै वडाहरूले आन्तरिक प्रयोजनको लागि खण्डित रूपमा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने योजना बनाईएको छ ।

प्रमुख समस्या

तथ्याङ्क सङ्कलन र व्यवस्थापन हेर्ने शाखा व्यवस्थित नहुनु, वडा स्तरमा तथ्याङ्क खण्डीकृत गर्न कठिनाइहरू रहनु, तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण गर्न दक्ष जनशक्ति उपलब्ध नहुनु साथै तथ्याङ्कहरू एकीकृत नहुँदा प्रयोगमा एकरूपकता कायम गर्न नसक्नु आदि मुख्य समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

चुनौती र अवसर

तथ्याङ्कमा आधारित रहेर योजना तर्जुमा गर्ने र योजनाहरूको प्राथमिकीकरण गर्ने परिपाटीको आधारशीला तय गर्नु, तथ्यगत अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्दै विषयगत समस्या, चुनौती र अवसरहरूको पहिचान गर्न सघाउ पुऱ्याउन आवश्यक तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्नु तथा तथ्याङ्कको प्रयोगमा एकरूपकता कायम गर्नु प्रमुख चुनौतीका रुपमा रहेका छन् ।

तथ्याङ्कको आवसेयकता र महत्त्वको बोध हुनु, तथ्याङ्कमा आधारित रहेर योजनाहरू निर्माण हुने परिपाटिको विकास हुनु तथा छिटो र छरितो रूपमा तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र वितरण गर्न सघाऊ पुऱ्याउन सक्ने नयाँ प्रविधिहरू विकास हुँदै जानु आदिलाई अवसरका रुपमा लिन सकिन्छ ।

दीर्घकालीन सोच

"यथार्थ तथ्याङ्कमा आधारित बलेफीको नीति तथा योजना"

लक्ष्य

गाउँपालिकाका सबै किसिमका तथ्याङ्कहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक गरी सबैकालागि पहुँचयोग्य बनाउने ।

उद्देश्य

१. तथ्याङ्कहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्ने प्रणालीको विकास गर्नु ।
२. तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रियालाई आधुनिकीकरण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३५: तथ्याङ्क प्रणालीका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: तथ्याङ्कहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्ने प्रणालीको विकास गर्नु ।	
१.१: तथ्याङ्कको सङ्कलन, प्रशोधन, व्यवस्थापन र प्रकाशनलाई व्यवस्थित बनाउने ।	१. तथ्याङ्कको प्रशोधन र विश्लेषण गरी वेब पोर्टल र विभिन्न प्रकाशनमार्फत् प्रयोगकर्ता माझ पुऱ्याउने कार्यलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। २. अनुसन्धानको माध्यमबाट आवश्यक तथ्याङ्कहरूको सूची तयार गरी नियमित तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ । ३. विश्वसनीय,सही र समयमै तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
उद्देश्य २: तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रियालाई आधुनिकीकरण गर्नु ।	

२.१: तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र वितरण प्रणालीको आधुनिकीकरण गर्ने ।	१. तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । २. आवश्यकता पहिचान गरी विषयगत तथ्याङ्कहरू सङ्कलन गरिनेछ । ३. आयोजना सञ्चालन अवधि, मध्यमकालीन अवधि, र अन्तिम अवस्थाको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने कार्यलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धि

विद्युतीय तथ्याङ्क प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन भएको हुनेछ । आयोजना अनुगमन र मूल्याङ्कनकोलागि आवश्यक सूचना उपलब्ध भएको हुनेछ । प्रमाणमा आधारित योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भएका हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd.
2075

८.४ शासकीय सुधार

पृष्ठभूमि

बलेफी गाउँपालिकाको अबको कार्यदिशा भनेको सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै पालिकाबाट प्रवाह हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासन प्रत्याभूत गर्नु हुनेछ । सबै जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको कुशल शासकीय व्यवस्थापनद्वारा नागरिकका सामाजिक तथा आर्थिक आकांक्षा पूरा गर्न र शासन सञ्चालनकालागि विद्यमान पद्धति र औजारलाई समयसापेक्ष बनाउँदै लैजानु आवश्यक छ ।

प्रमुख समस्या

जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको कार्य जिम्मेवारी बमोजिमको क्षमता अभिवृद्धि नहुनु, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको क्षेत्रमा प्रचलित विकास एवम् प्रविधिको समुचित उपयोग गर्न नसक्नु साथै पारदर्शिता र जवाफदेहिताको प्रणालीमा पूर्ण रूपमा विकास भई नसक्नु आदि यहाँका समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

चुनौती र अवसर

सार्वजनिक क्षेत्रमा पारदर्शिता, निष्पक्षता, जवाफदेहिता र प्रभावकारिता कायम गर्नु । जनताको घर दैलोमा विकासका कार्यक्रम पुऱ्याउनु । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनु । विकास प्रशासनको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु । शासन सञ्चालनमा सदाचार र मितव्ययिता कायम गर्नु । सार्वजनिक व्यवस्थापनप्रति नागरिकको विश्वास बढाई स्थानीय सरकारप्रति उत्साह पैदा गर्नु ।

पालिकाको काम कारवाहीमा नागरिक स्तरबाट निगरानी गर्न सक्ने वातावरण तयार हुनु । राज्यका तीनै तहमा निर्वाचन सम्पन्न भई स्थिर सरकार गठन हुनु । नागरिकले आफ्नो घरदैलोमै सरकारी सेवा र सुविधा पाउने अवस्था सिर्जना हुनु । आयोजनाको छनोट, प्राथमिकीकरण र कार्यान्वयनमा जनसहभागिता बढ्ने वातावरण बन्नु । अपेक्षित विकासको लक्ष्यमा पुग्न अनुकूल वातावरण तयार हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"पारदर्शी, जवाफदेही, नागरिकमैत्री र जनसहभागितामूलक शासन व्यवस्था"

लक्ष्य

प्रविधिमैत्री, जनउत्तरदायी, प्रभावकारी सेवा प्रवाह मार्फत् सुशासनको प्रत्याभूति गर्नु ।

उद्देश्य

१. भ्रष्टाचारमुक्त, पारदर्शी, जनउत्तरदायी, नागरिकमैत्री तथा प्रविधिमैत्री शासन व्यवस्था मार्फत समृद्धि हासिल गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३६: शासकीय सुधारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: भ्रष्टाचारमुक्त, पारदर्शी, जनउत्तरदायी, नागरिकमैत्री तथा प्रविधिमैत्री शासन व्यवस्थामार्फत समृद्धि हासिल गर्नु।	
१.१: विकास आयोजनाहरूको अनुगमन गरी कार्यान्वयनमा आइपरेका समस्यालाई तत्काल सम्बोधन गर्ने ।	१. वस्तुगत सूचकमा आधारित अनुगमन प्रणाली विकास गरिनेछ । २. अनुगमनको अनुगमन गर्ने प्रणाली विकास गरिनेछ । ३. विकास निर्माणका काममा आइपर्ने समस्याको तत्काल समाधान गरिनेछ ।
१.२: कानुन तथा व्यवहारमा सुधार गरी सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउने ।	१. छिटो छरितो गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न कानुनी तथा नीतिगत आधार तयार गरिनेछ ।

	२. सरकारी कार्यालयलाई आधुनिक प्रविधिमैत्री र सेवाग्राहीमैत्री कार्यस्थलको रूपमा स्थापित गरी कर्मचारीको कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गरिनेछ । ३. सरकारी निकायका कामकारबाहीहरूको विवरण वेबसाइटमा नियमित प्रकाशन तथा अद्यावधिक गरिनेछ । ४. सबै सार्वजनिक निकायमा डिजिटल नागरिकबडापत्र र सुझाव पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ ।
१.३: पदाधिकारी तथा कर्मचारीको कार्यसम्पादनलाई मापन योग्य बनाउने ।	१. सार्वजनिक पद धारण गरेका व्यक्तिले सदाचारलाई जीवनशैलीकै रूपमा अनुसरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ । २. मूल्याङ्कन पद्धतिलाई वैज्ञानिक र वस्तुपरक बनाई प्रोत्साहन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
१.४: पालिकाका काम कार्वाहीप्रति जनविश्वास अभिवृद्धि गर्ने ।	१. पालिकाका कामकार्वाहीलाई मितव्ययी बनाउन र एउटै काममा एक भन्दा बढी निकायले दोहोरो खर्च गर्न नसक्ने वातावरण सिर्जना गर्न आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्ने तथा निश्चित मापदण्डका आधारमा खर्च गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । २. सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, सूचना सम्प्रेषण, खर्चको विवरण सार्वजनिक गरिनेछ ।

<u>प्रमुख कार्यक्रम</u>

१. सार्वजनिक नागरिक सुनुवाइलाई व्यवस्थित बनाउँदै सबै जनताको उपस्थितिको सुनिश्चितता
२. नियमित वेवसाइट अद्यावधिक तथा व्यवस्थापन परीक्षण
३. कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको विकास
४. कर्मचारीको कार्यसम्पादनको कार्य प्रगतिसँग आवद्धता
५. सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह सञ्चालन

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

बलेफीका काम कारबाही स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी, सहभागितामूलक, नागरिकमैत्री तथा प्रविधिमैत्री भएको हुनेछ । नागरिकको गुनासो प्रत्यक्ष रूपमा सुनुवाइ हुने व्यवस्थाबाट जनविश्वास अभिवृद्धि भई सार्वजनिक जवाफदेहितामा सुधार भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

८.५ प्रशासकीय सुशासन

पृष्ठभूमि

शासकीय निर्णयहरू तथा कार्यान्वयन प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाउन नियमित सूचना प्रवाह, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक लेखा परीक्षण जस्ता नविन शासकीय उपक्रमहरू सञ्चालन गरी सुशासन प्रत्याभूत गर्न बलेफी गाउँपालिका अग्रसर रहेको छ । जवाफदेहीताको संस्कृति विकास गर्नुका साथै नागरिक-मैत्री शासन, संघीय शासन प्रणाली अनुरूपको सेवाप्रवाह, कानुनी शासनको प्रत्याभूति र समन्वय तथा सहकार्यलाई व्यवस्थित गर्दै प्रशासकीय सुशासन सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । नागरिकको समृद्धि तथा सुखी जीवनको सुनिश्चितता गर्नु प्रशासनिक सुशासन बलेफीको प्रमुख लक्ष्य हो । सुशासन कायम गरी सेवा प्रवाहमा सरलता एवम् सहजता ल्याउनु पालिकाको मुलभूत दायित्त्व हो । सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै पालिकाबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्न आवश्यक भएको छ ।

प्रमुख समस्या

प्रशासनिक क्षेत्रमा बढ्दो राजनीतिक हस्तक्षेप, कर्मचारीमा सुशासन कायम गर्न चाहिने सीप र ज्ञानको कमी, सुशासन कायम गर्न राष्ट्रसेवक कर्मचारीलाई दिशानिर्देश गर्ने संयन्त्रको कमी, प्रशासनिक अनुशासनमा ह्रास आउनु, प्रोत्साहन र प्रशिक्षणको अभाव हुनु तथा आवश्यकता अनुरूप कर्मचारीको पदपूर्ति नहुनु आदि प्रमुख समस्या हुन् ।

चुनौती र अवसर

सार्वजनिक सेवामा कार्यरत राष्ट्रसेवकहरूमा राष्ट्रप्रति समर्पण र जनताप्रति सेवाभाव जगाई संघीय व्यवस्थाको मर्म अनुरूप प्रदेश सरकारको उपस्थिति, नियमितता, गतिशीलता र प्रभावकारिता स्थापित गर्नु । जनताको घरदैलोमा सहभागितामूलक गुणस्तरीय सेवाप्रवाहको सुनिश्चितता गर्नु । कर्मचारीको क्षमता विकास गर्नु ।

सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग अभिवृद्धि हुनु । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा कर्मचारी समायोजन हुनु । संविधानको मर्म र जनताको चाहना अनुरूप सुशासनको व्यवस्थापन गर्न विभिन्न आवश्यक ऐन, नियम तर्जुमा हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"जनमुखी सार्वजनिक प्रशासन"

लक्ष्य

सार्वजनिक प्रशासनलाई जनताप्रति उत्तरदायी, विकासमैत्री, विद्युतीय-सुशासन युक्त र सेवामूलक बनाउने ।

उद्देश्य

१. सार्वजनिक प्रशासनलाई पारदर्शी, परिणाममुखी, जवाफदेही बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३७: प्रशासकीय सुशासनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: सार्वजनिक प्रशासनलाई पारदर्शी, परिणाममुखी, जवाफदेही बनाई सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु।	
१.१: प्रशासनलाई जनउत्तरदायी बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	१. कर्मचारीको क्षमता विकासकालागि तालिम सञ्चालन गरिनेछ । २. सार्वजनिक प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त र मितव्ययी बनाउन विद्युतीय सुशासन अवलम्बन गरिनेछ । ३. नियमित व्यवस्थापन परीक्षण र सूचना प्रविधिको विकासबाट स्वचालित कार्य प्रणालीको विस्तार गरिनेछ ।

१.२: आयोजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने ।	१. आयोजना कार्यान्वयनमा पारदर्शिताको अभिवृद्धि गर्दै जिम्मेवार पदाधिकारीको कार्य जिम्मेवारी र जवाफदेहिता तोकेर कार्य सम्पादन सूचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने कानुनी व्यवस्था गरिनेछ । २. पालिकाभित्र सञ्चालित आयोजनाको प्रगति अनुगमन गरी प्राप्त पृष्ठपोषण अनुरूप कार्यान्वयनमा लगिनेछ । ३. आयोजना कार्यान्वयनकोलागि भरपर्दो सुरक्षा व्यवस्था गरिनेछ ।
१.३: प्रशासनिक सुशासन कायम गर्न कर्मचारीको प्रशासनिक क्षमता वृद्धि गर्ने ।	१. कार्य प्रभावकारिताकालागि कर्मचारीलाई सक्षम र प्रतिस्पर्धी बनाउन क्षमता अभिवृद्धिकालागि तालिम लगायतका उत्प्रेरणाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. भ्रष्टाचार विरुद्धको शून्य सहनशीलताको मान्यता अनुरूप प्रशासनमा सदाचारिता अभिवृद्धि गर्न जनगुनासो व्यवस्थापन गरी उजुरी पेटिकाको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. कर्मचारीहरूको मनोवल र उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्न कर्मचारीकालागि तालिम, आवास, शिशुस्याहार केन्द्र तथा स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम सञ्चालन
२. नियमित व्यवस्थापन परीक्षण र सूचना प्रविधिको विकास र विस्तारको माध्यमबाट स्वचालित कार्य प्रणालीको विस्तार
३. कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली अवलम्बन गरी प्रत्येक कर्मचारीको कार्य-सम्पादनलाई कार्यालयको कार्य प्रगतिसँग आवद्धता
४. "मुस्कान सहितको सेवा" नाराको प्रयोग
५. जनगुनासो व्यवस्थापन गर्न उजुरी पेटिकाको व्यवस्थापन

अपेक्षित उपलब्धि

सूचना प्रविधिको प्रयोग र विस्तारबाट स्वचालित कार्यप्रणालीको विस्तार भएको हुनेछ । गुणस्तरीय सेवाप्रवाह भएको हुनेछ । मुस्कान सहितको सेवा प्रवाह भएको हुनेछ । उत्प्रेरित र उच्च मनोबलयुक्त कर्मचारीबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।

८.६ वित्तीय सुशासन

पृष्ठभूमि

सार्वजनिक आयको अद्यावधिक स्थितिको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन प्रणालीलाई नियमित र एकरूपता कायम गरी प्रभावकारी बनाउँदै लैजानकोलागि सूचना प्रविधिमा आधारित वित्तीय व्यवस्थापनको विकासमा जोड दिदै एकल खाताकोष प्रणाली र राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास आवश्यकता छ । सार्वजनिक स्रोतको मितव्ययी र अधिकतम परिचालन, प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण मार्फत् वित्तीय व्यवस्थापनमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरी नागरिकलाई वित्तीय सुशासनको प्रत्याभूति दिनु बलेफी गाउँपालिकाको दायित्व हो । सार्वजनिक खर्चको पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्न सरकारी निकायका कार्यक्रम तथा खर्चलाई सार्वजनिकीकरण गर्ने पद्धतिको विकास जरुरी भएकोछ ।

प्रमुख समस्या

वेरुजुको मात्रामा वृद्धि हुँदै जानु । आर्थिक उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिताको अवस्था कमजोर हुनु । विकास खर्च अपेक्षित गति र परिमाणमा नहुनु । चालु खर्चमा भएको बढोत्तरीगै वित्तीय सुशासनको स्थिति खस्कदै जानु ।

चुनौती र अवसर

संघीय वित्तीय ढाँचा अनुरूप संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त गर्ने अनुदान समयमै प्राप्त गर्नु । समयमै कार्यक्रम स्वीकृत गरी वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नु । समयमा ठेक्का बन्दोबस्त गर्नु, पुँजीगत खर्च वृद्धि गर्नु । आन्तरिक लेखापरीक्षण तथा नियन्त्रण प्रणाली सुदृढीकरण गर्नु । अनुगमन कार्यक्रमलाई यथार्थपरक बनाउनु । खरिद कार्यलाई सार्वजनिक खरिद ऐनको मर्म अनुरूप मितव्ययी र प्रतिस्पर्धी बनाउदै लगी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा मात्र अत्यधिक खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा रोक लगाउने कार्य गर्नु ।

राजस्व र व्ययको अनुमान प्रत्येक वर्ष आषाढ १५ भित्र गाउँसभामा पेश गर्ने व्यवस्था रहेको । पालिकाको लेखा प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमा आधारित वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली, सार्वजनिक सेवा लेखामान तयार गरी सो अनुसार प्रतिवेदन प्रणाली विकास गरिनु ।

दीर्घकालीन सोच

"प्रभावकारी विकास खर्च व्यवस्थापनद्वारा वित्तीय सुशासन"

लक्ष्य

सार्वजनिक आय र व्ययलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र अनुमानयोग्य बनाई समग्र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने ।

उद्देश्य

१. सार्वजनिक आय र खर्च प्रणाली पारदर्शी एवम् प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३८: वित्तीय सुशासनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सार्वजनिक आय र खर्च प्रणाली पारदर्शी एवम् प्रभावकारी बनाउनु ।	
१.१: वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने ।	१. वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी निकायको संस्थागत सुदृढीकरण गरी राजस्व परिचालनको क्षमता वृद्धि तथा लेखा प्रणाली सुधारका गर्न तलिमको व्यवस्था गरिनेछ । २. वित्तीय व्यवस्थापनका सबै क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई विस्तार गरिनेछ ।

१.२: सार्वजनिक आय व्यय र खरिदलाई प्रभावकारी,व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउने ।	१. विकास आयोजनाहरूको ठेक्कापट्टा निर्धारित समयभित्रै गर्ने तथा विद्युतीय बोलपत्रको दायरालाई विस्तार गरिनेछ । २. निर्धारित समय अगावै काम सम्पन्न गर्ने ठेकेदारलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
१.३: बेरुजु न्यूनीकरण गरी बेरुजु फछ्र्यौटलाई प्राथमिकता दिने ।	१. खरिद प्रक्रियालाई व्यवस्थित बनाइनेछ । २. आयोजनाहरूकालागि ग्राहक/उपभोक्ता समुह छनोट तथा प्रथम किस्ता भुक्तानी आ.व.को दोश्रो चौमासिक भित्रै सम्पन्न गरिनेछ । ३. आयोजना छनोट तथा बजेट विनियोजन गर्दा सम्बन्धित सरोकारवाला तथा उपभोक्ताहरूको राय सुझाव लिइनेछ । ४. खर्च गर्नुपुर्व हरेक शिर्षकको नीतिगत आधार स्पष्ट गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. लाभ र लागतको विश्लेषणसहित योजना तथा कार्यक्रम अवधि यकिन गरी वार्षिक बजेट विनियोजन
२. राजस्व परिचालन क्षमता वृद्धि तालिम सञ्चालन
३. लेखा प्रणाली सुदृढीकरण तालिम सञ्चालन
४. विद्युतीय आर्थिक कारोबार प्रणालीको सुदृढीकरण

अपेक्षित उपलब्धि

वार्षिक खरिद योजना समयमै तयार भई खरिद कार्य भएको हुनेछ । राजस्व परिचालन प्रभावकारी रूपमा भएको हुनेछ । सार्वजनिक खर्च व्यवस्थित भई बेरुजु कम भएको हुनेछ ।

८.७ भ्रष्टाचार निवारण

पृष्ठभूमि

सार्वजनिक निकायमा हुने ढिलासुस्ती, अनियमितता तथा अनिर्णयजस्ता विकृति एवम् भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापको निराकरण गर्न आवश्यक रहेको छ । सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी, जनमुखी, अनुमानयोग्य र कानुन सम्मत रूपमा सहज र सरल तरिकाले उपलब्ध गराई सबै तह र स्वरूपका भ्रष्टाचार एवम् अनियमिततालाई नियन्त्रण गरी सदाचारयुक्त समाज बनाउन जरुरी छ । बलेफी गाउँपालिकामा भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको विकास गरी सदाचार र सुशासन प्रवर्द्धन गर्न जरुरी छ ।

प्रमुख समस्या

सार्वजनिक निकायहरूमा अपेक्षित उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता बहन गर्ने संस्कृति नहुनु । भ्रष्टाचार विरोधी संस्कृतिको विकास नहुनु । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकार बीच प्रभावकारी सञ्चार, समन्वय र सहकार्य कायम गर्न नसकिनु ।

चुनौती र अवसर

प्रभावकारी अनुसन्धान तहकिकात सम्बन्धी क्षमता विकास गर्नु । सूचनादाताको संरक्षण गर्नु । साक्षी बस्ने तथा अभियोजन गर्ने कर्मचारीहरूको उचित संरक्षण गर्नु । भ्रष्टाचारीलाई सामाजिक बहिष्कार हुनुपर्नेमा सम्मान प्राप्त हुनु ।
भ्रष्टाचार विरुद्ध सक्रिय नागरिक समाज तथा सञ्चार जगत हुनु । अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग, सहकार्य र समन्वय तथा अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगको क्षेत्रीय र सम्पर्क कार्यालयहरूको स्थापना भई भ्रष्टाचार विरुद्धको अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउनु ।

दीर्घकालीन सोच

"भ्रष्टाचारमुक्त बलेफी"

लक्ष्य

भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति अख्तियार गरी सुशासन कायम गर्ने ।

उद्देश्य

१. भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापको नियन्त्रण गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ३९: भ्रष्ट्राचार निवारणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापको नियन्त्रण गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्नु ।	
१.१: भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गर्ने ।	१. नीतिगत, कानुनी तथा संस्थागत व्यवस्था गरी सार्वजनिक प्रशासनलाई पारदर्शी तथा जवाफदेही बनाइनेछ । २. शिक्षण संस्थाको पाठ्यक्रममा भ्रष्टाचार विरुद्धको विषयवस्तु समावेश गरिनेछ । ३. नीजि क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था गरिनेछ । ४. भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप नियन्त्रणकालागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

	५. भ्रष्टाचारको सूचना दिनेलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
१.२: भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धमा प्राविधिक सहायता र सूचना आदान प्रदान सम्बन्धी नेपाल सरकारले गरेको व्यवस्थालाई सहयोग र कार्यान्वयन गर्ने ।	१. भ्रष्टाचारसँग सम्बन्धित फौजदारी विषय, सम्पत्ति फिर्ता सम्बन्धी कानुन निर्माण, सपुर्दगी र पारस्परिक कानुनी सहयोगकालागि नेपाल सरकारलाई सहयोग गरिनेछ । २. अनुसन्धान र छानबिनको क्रममा अन्तरनिकाय समन्वय एवम् सूचना आदानप्रदानलाई सघन र प्रभावकारी बनाइनेछ । ३. पालिकाका सबै जनप्रतिनिध तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई आ-आफ्नो व्यवसायिक निष्ठासहित सादा जीवन र सहयोगी व्यवहारसहित सेवा प्रवाह गर्न प्रेरित गरिनेछ । ४. विकास आयोजनाको खर्च निर्माण स्थलमै सार्वजनिकीकरण गर्ने तथा नियमित सार्वजनिक सुनुवाइ गरिनेछ ।

<u>प्रमुख कार्यक्रम</u>

१. भ्रष्टाचार विरुद्ध नागरिक सचेतना
२. भ्रष्टाचारको सूचना दिनेलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था
३. नियमित सार्वजनिक सुनुवाइ
४. विकास आयोजनाको खर्च निर्माण स्थलमै सार्वजनिकीकरण
५. संस्थागत क्षमता विकासकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

भ्रष्टाचार विरुद्धमा नियोजित रूपमा अभियान सञ्चालन भई भ्रष्टाचार नियन्त्रण हुनेछ । भ्रष्टाचार विरुद्धको शून्य सहनशीलताको नीतिलाई बल मिलेको हुनेछ । सबै संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य वृद्धि भई सूचना आदान प्रदान र आवश्यक समन्वयमा प्रभावकारिता आएको हुनेछ ।

परिच्छेद ९ अन्तरसम्बन्धित विषय

९.१ सुरक्षा

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण राखी जनताको सार्वभौम अधिकार, स्वायत्तता र स्वशासनको अधिकारलाई आत्मसात् गरेको छ । वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक लगायत सबै प्रकारका विभेद र छुवाछुतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, संमृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने सङ्कल्प गरेको छ । प्रभावकारी सुरक्षा प्रबन्ध सुशासन र विकासको पूर्व शर्त हो । बलेफीमा शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गरी जनताको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको रक्षा गर्न, शान्तिपूर्वक बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्न, पूर्वाधार निर्माण र आर्थिक विकासकालागि समेत् प्रभावकारी सुरक्षा व्यवस्था गर्न आवश्यक छ ।

प्रमुख समस्या

संवैधानिक व्यवस्था अनुसार शान्ति सुरक्षाकोलागि स्थानीय तहले सम्पादन गर्ने कार्यको सञ्चालन, सुपरीवेक्षण र समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने संघीय कानुन बनी नसकेको, भइरहेको प्रहरी सङ्गठनकोलागि पनि साधन स्रोत सिमित भएको साथै प्रादेशिक प्रहरी समेत व्यवस्था हुन नसकेको अवस्थामा संघीय प्रहरीले सम्पूर्ण शान्ति सुरक्षाको जिम्मा लिनुपर्ने अवस्था रहेको छ ।

चुनौती र अवसर

सुरक्षा निकायहरूको आधुनिकीकरण गर्नु । सूचना सञ्जालको व्यवस्था गर्नु । सरकारी एवम् सार्वजनिक सम्पत्तिको बढ्दो अतिक्रमण रोक्नु । पर्याप्त स्रोत साधनको व्यवस्था गर्नु । जिम्मेवार निकाय बीच समन्वय कायम गर्नु ।

सुरक्षा निकायका संरचना पालिकास्तरमा विस्तार हुनु । जनचेतनतामा अभिवृद्धि हुनु । अनुसन्धान प्रविधिमा द्रुत विकास हुनु । सूचना प्रविधि तथा सञ्चार सुविधाको तीव्र विकास र विस्तार हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"शान्तिपूर्ण र सुरक्षित बलेफी"

लक्ष्य

बलेफीमा भरपर्दो शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्ने ।

उद्देश्य

१. शान्ति, सुव्यवस्था र अमनचयन कायम गरी नागरिकको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्नु ।
२. अपराध नियन्त्रण गरी कानुनी शासन पद्धतिको विकास गर्नु ।
३. बलेफी नगर प्रहरीको व्यवस्था गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४०: सुरक्षाका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: शान्ति, सुव्यवस्था र अमनचयन कायम गरी नागरिकको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्नु ।	
१.१: पालिकाभित्र शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्ने ।	१. पालिका भित्र शान्ति, सुव्यवस्था र अमनचयन कायम गर्न बजार क्षेत्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सरकारी कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सि.सि.टि.भि सहितको एकीकृत सुरक्षा प्रणाली जडान गरिनेछ ।

Pellum Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

	२. सूचना सम्प्रेषण प्रणालीलाई केन्द्रीय सञ्जालमा आवद्ध गरी सुरक्षा प्रणालीलाई प्रविधिमैत्री बनाई आधुनिकीकरण गरिनेछ । ३. सुरक्षा सम्बन्धी सूचना सङ्कलन तथा जोखिम विश्लेषण र सुरक्षा निकायहरूबीच सूचना आदानप्रदान गरी समन्वय र सहकार्यमा जोड दिइनेछ । ४. शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्न प्रभावकारी रूपमा प्रहरी परिचालन गरिनेछ । ५. प्राकृतिक विपद् बाट हुने अति संवेदनशील एवम् महत्त्वपूर्ण भौतिक पूर्वाधारको विशेष सुरक्षा प्रबन्ध गरिनेछ ।
१.२: शान्ति सुरक्षा स्थापनामा विधिको शासनलाई प्राथमिकतामा राखी काम गर्ने ।	१. प्रहरीलाई जनमैत्री बनाई सामुदायिक प्रहरीमा विशेष जोड दिइनेछ । २. शान्ति सुरक्षा कायम राख्न बल प्रयोग गर्दा मानव अधिकारको मूल्य र मान्यतालाई अवलम्बन गरिनेछ । ३. सुरक्षाकर्मीहरूकालागि मानव अधिकार, मानवीय कानुन तथा विधिको शासन सम्बन्धमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: अपराध नियन्त्रण गरी कानुनी शासन पद्धतिको विकास गर्नु ।	
२.१: मानव बेचबिखन, अपराध नियन्त्रण तथा लागू औषध नियन्त्रण गर्ने ।	१. संवेदनशील नाका तथा क्षेत्रमा सुरक्षाकर्मी परिचालन गरी मानव वेचबिखन तथा अपराध नियन्त्रण गरिनेछ । २. लागु औषधको अवैध उत्पादन, ओसारपसार, बिक्री वितरण र उपभोगलाई कडाइका साथ नियन्त्रण गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: बलेफी नगर प्रहरीको व्यवस्था गर्नु ।	
३.१: आन्तरिक सुरक्षालाई प्रभावकरी बनाउन पालिकाको आफ्नै गाउँ प्रहरी स्थापना गरिनेछ ।	१. सुरक्षा नीति तथा कानुन तर्जुमा गरी नगर प्रहरी स्थापना तथा व्यवस्थापनगरिनेछ । २. गाउँ प्रहरी सञ्चालनकालागि आवस्यक पूर्वाधारको विकास गरिनेछ । ३. आवस्यकता अनुरूप गाउँ प्रहरी छनोट तथा नियुक्ति गरी बलेफी गाउँ प्रहरी सञ्चालन गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. प्रविधिमैत्री अपराध अनुसन्धानको विकास
२. पालिकाको सुरक्षा नीति तर्जुमा
३. विधुतीय शासनको अवधारणाको प्रभावकारी कार्यान्वयन
४. लागु औषध नियन्त्रण र अनुगमन
५. प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न पूर्व-सूचना प्रणाली विकास
६. विपद् व्यवस्थापनका सहज उपायहरूको अवलम्बन
७. शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी कानुनको संशोधन, परिमार्जन एवम् आवश्यक नयाँ कानुनको निर्माण

अपेक्षित उपलब्धि

गाउँपालिकाबासी नागरिकहरूले शान्ति र सुरक्षाको अनुभूति स्पष्ट रूपमा गर्नेछन् । सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धि तथा संगठन सुदृढीकरण भई जनतामा कानुन कार्यान्वयनको प्रभावकारिता, दण्डहीनताको अन्त्य, अपराधिक घटनाहरूको न्यूनीकरण तथा सामाजिक शान्ति कायम भएको हुनेछ ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd 2075

९.२ मानव अधिकार

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले नागरिकका आधारभूत मानव अधिकारलाई मौलिक हकका रूपमा प्रत्याभूति गरेको छ। नेपाल संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्र तथा मानव अधिकार सम्बन्धी विभिन्न महत्त्वपूर्ण अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको पक्ष राष्ट्र भइसकेको छ । नेपालले जनाएको मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्नकालागि संवैधानिक, कानुनी, नीतिगत एवम् संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गर्दै आएको छ ।

आर्थिक, सामाजिक वा शैक्षिक दृष्टिले पछाडि परेका वर्ग र समुदायलाई समानुपातिक र समावेशी सिद्धान्तका आधारमा राज्यका निकायमा सहभागिताको हक हुनेछ भनी संविधानमा नै सामाजिक न्यायको हकको व्यवस्था गरिएको छ । मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धनकालागि संघीय तहमा विद्यमान स्थायी संरचना एवम् संस्थाहरूलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहमा पनि विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । अन्तर तहबीच समन्वय तथा सहकार्य मार्फत मानव अधिकार तथा सामाजिक न्याय सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमलाई विकासका मुद्दासँग संरचनागत एवम् कार्यात्मक रूपमा जोड्दै लानु आवश्यक देखिन्छ ।

प्रमुख समस्या

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने कुरामा नागरिक र राज्यका सबै निकायमा सचेतना अभिवृद्धि भए तापनि मानव अधिकार सम्बन्धी संस्थागत र नीतिगत स्पष्ट व्यवस्था नहुनु तथा भेदभाव, छुवाछुत, बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा जस्ता कुप्रथा, आर्थिक, शैक्षिक तथा सामाजिक पछौटेपन, भौगोलिक संरचना, पूर्वाधार एवम् सेवा सुविधाको उपलब्धता जस्ता कुराहरू मानव अधिकार र सामाजिक न्यायको प्रत्याभूति गर्न नसक्नु आदि यहाँका समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

चुनौती र अवसर

संविधान, कानुन र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता अनुरूप मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा परिपालना गर्नु र गराउनु । मानव अधिकारमैत्री तथा सामाजिक न्यायसहितको सामाजिक एवम् आर्थिक विकास निर्माण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नु ।

विश्वमा सर्वस्वीकार्य भएका मानव अधिकार सम्बन्धी मूल्य-मान्यतालाई नेपालको संविधानले मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभूत गर्नु । मौलिक हक कार्यान्वयनकालागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था हुनु । संविधान एवम् कानुनद्वारा संरक्षित मानव अधिकारको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने, मानव अधिकार उल्लङ्घनमा अनुसन्धान गर्ने लगायतका कार्य गर्ने स्वतन्त्र र सक्षम संवैधानिक आयोगको व्यवस्था तथा न्याय सम्पादनकालागि स्वतन्त्र न्यायालयको व्यवस्था हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"स्वअनुशासित र समतामूलक समाजको निर्माण"

लक्ष्य

संविधानले तोकेका सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र राजनैतिक अधिकारहरूको प्रत्याभूति गराउने।

उद्देश्य

१. मानव अधिकारमैत्री समाज र शासन पद्धतिको विकास एवम् विस्तार गर्नु ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४१: मानवअधिकारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: मानव अधिकारमैत्री समाज र शासन पद्धतिको विकास एवम् विस्तार गर्नु ।	
१.१:समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका भेदभाव, छुवाछुत, हिंसा तथा कुप्रथाको अन्त्य गर्ने ।	१. जोखिममा रहेका विपन्न, सीमान्तकृत एवम् उत्पीडित वर्गका अधिकार संरक्षण गरिनेछ । २. समाजमा विद्यमान भेदभाव र छुवाछुत विरुद्ध जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१.२: मौलिक हक सम्बन्धी कानुनहरूको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	१. मौलिक हक कार्यान्वयन गर्ने कानुनहरूको कार्यान्वयनकोलागि स्रोत साधनको व्यवस्था गरिनेछ । २. न्यायमा पहुँच सुनिश्चित गर्न संघसँगको समन्वयमा निःशुल्क कानुनी सहायता सम्बन्धी नीतिगत, कानुनी एवम् संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ ।
१.३: मानव अधिकार उल्लङ्घनको घटनामा दण्डहीनताको अन्त्य गरी पीडितलाई क्षतिपूर्तिको सुनिश्चितता गर्ने ।	१. मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनाको अनुसन्धान कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । २. मानव अधिकार उल्लङ्घनको घटनाका पीडकलाई कारबाही र पीडितलाई उचित क्षतिपूर्ति तथा परिपूरणको व्यवस्था गरिनेछ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. वडा तथा विद्यालय स्तरमा मानव अधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन
२. फरक क्षमता भएका, असहाय, सीमान्तकृत् वर्ग र क्षेत्रका सेवाग्राहीलाई सेवाप्रवाहमा विशेष व्यवस्था
३. पीडित महिला र वालवालिकालाई आर्थिक तथा कानुनी सहायता प्रदान

अपेक्षित उपलब्धि

मानव अधिकार तथा सामाजिक न्याय सम्बन्धमा निर्माण भएका कानुनको पूर्ण पालना भएको हुनेछ । मानव अधिकारको व्यावहारिक र संस्थागत रूपमा उपभोग गर्न सक्ने अवस्था सुनिश्चित भएको हुनेछ । मानव अधिकारमैत्री नीति, योजना तथा कार्यक्रम र कार्ययोजना तर्जुमा भएको हुनेछ ।

९.३ संघीय शासन प्रणाली

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई संघीय शासन पद्धतिको मूल आधार मानेको छ । सोही मर्मलाई आत्मसात् गर्दै संविधानले निर्धारण गरेको क्षेत्राधिकारको अभ्यासबाट सुशासनमैत्री र समृद्ध बलेफी निर्माण गर्न आवश्यक छ । विभिन्न जात, जाति, वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदायका नागरिकहरूको स्वामित्व, सहभागिता र पहुँच अभिवृद्धि गर्दै विविधताको व्यवस्थापनका माध्यमबाट राष्ट्र निर्माण गर्ने उद्देश्यका साथ संघीय शासन प्रणाली लागु भएको छ ।

प्रमुख समस्या

संघीयता कार्यान्वयनको स्पष्ट मार्गचित्र तयार भइनसक्नु, नितान्त नवीन स्थानीय संरचना हुनु तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकार बीच अन्तरसम्बन्ध परिभाषित भए तापनि कार्यान्वयनमा प्रष्टता नभएको अवश्था छ ।

चुनौती र अवसर

स्पष्ट कानुनी आधार नहुनु । पर्याप्त संस्थागत संरचना तथा भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्नु । कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नु । वित्तीय संघीयताको वैज्ञानिक विधि अपनाई कार्यान्वयन गर्नु । संघीयताको मूल्य र मान्यतालाई आत्मसात गर्नु । सबैका बीचमा समन्वय स्थापित गरी संविधानले तोकेका अधिकारको अभ्यास गर्नु ।

प्रशासनिक संरचना र आवश्यक आधारभूत कानुनहरूको उपलब्धता । राजनीतिक प्रतिबद्धता सहितको निर्वाचित स्थिर सरकार । संघीयता कार्यान्वयनकालागि सहयोगी वातावरण । सकारात्मक नागरिक सोच ।

दीर्घकालीन सोच

"सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयमा आधारित समावेशी संघीय शासन प्रणालीको अभ्यास"

लक्ष्य

सबै नागरिकको समान पहुँच र अवसर सहित घरदैलोमै प्रभावकारी सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने।

उद्देश्य

१. संघीय शासन प्रणालीबाट प्राप्त हुने लाभको समन्यायिक वितरण गर्दै छिटो छरितो सेवा प्रवाह हुने वातावरण सिर्जना गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४२: संघीय शासन प्रणालीका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: संघीय शासन प्रणालीबाट प्राप्त हुने लाभको समन्यायिक वितरण गरर्दै छिटो छरितो सेवा प्रवाह हुने वातावरण सिर्जना गर्नु ।	
१.१: समावेशी तथा समन्यायिक विकासकालागि आवश्यक कानुनी र संस्थागत आधार तयार गर्ने ।	१. नीति, योजना, कानुन तर्जुमा गर्दा सामाजिक, आर्थिक, भौगोलिक रूपले पिछडिएका वर्ग तथा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
१.२: पालिकाबाट प्रदान गरिने सेवालाई प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	१. सेवा प्रवाहकोलागि आवश्यक नीतिगत र कानुनी आधार तयार गरी संस्थागत संरचनाको विकास गरिनेछ । २. सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड आदि जारी गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । ३. नागरिक समाज, नीजि क्षेत्र र गैरसरकारी क्षेत्रसँग साझेदारी गरिनेछ ।

१.३: जनप्रतिनिधि, पदाधिकारी र कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने ।	१. जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीकोलागि क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी जनचेतना वृद्धि तालिम, गोष्ठी, सेमिनार आयोजना गरिनेछ ।
१.४: संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयलाई व्यवस्थित बनाई निरन्तर संवादको आधार तयार पार्ने ।	१. माथिल्ला तहका सरकार तथा सरकारी कार्यालयसँग दोहोरो संवादको प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरिनेछ । २. योजना तर्जुमा तथा बजेट विनियोजन गर्दा माथिल्ला तहका सरकार तथा सरकारी कार्यालयको परामर्श लिने पद्धतिको थालनी गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. जनचेतनामूलक तथा अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रम सञ्चालन

२. स्थानीय राजनीतिक नेतृत्व, जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीकोलागि क्षमता विकासकालागि तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन

अपेक्षित उपलब्धि

आवश्यक कानुन, नीति, संस्थागत संरचना निर्माण भएको हुनेछ । जनताले सरल, सहज र छरितो सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन् । जनप्रतिनिधि, पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

९.४ स्थानीय तहको सन्तुलित विकास

पृष्ठभूमि

सघं, प्रदेश र स्थानीय तह बीच प्राकृतिक स्रोतसाधन प्रतिको अधिकार र उपलब्ध स्रोत साधनको बाँडफाँट गर्दा विभिन्न तहहरूको सन्तुलित विकासको अवधारणालाई आत्मसात गरी उपलब्ध स्रोतसाधन र अवसरमा पहुँच सहित समन्यायिक विकास गर्नुपर्ने अवधारणा रहेको छ । लामो समयदेखि विकास निर्माणमा पछाडि परेका वर्ग, समुदाय र क्षेत्रलाई विकासको मूल धारमा ल्याई समान रूपमा विकासको प्रतिफल उपलब्ध गराउने संघीयताको मूल ध्येय रहेको छ । नेपालको संविधानले यही अन्तरवस्तुलाई आत्मसात गर्दै विकासका दृष्टिले पछाडि परेका क्षेत्र र वर्गलाई प्राथमिकता दिदैं सन्तुलित, वातावरण अनुकूल, गुणस्तरीय तथा दिगो रूपमा पूर्वाधारको विकास गर्ने नीति लिएको छ ।

प्रमुख समस्या

भौगोलिक विकटताले गर्दा बलेफीका केही विकट वडाहरू गाउँपालिकाको विकासको मूल प्रवाहमा समाहित हुन नसक्नु तथा निर्माण तथा भौतिक पूर्वाधारहरू बजार केन्द्रित हुनु यहाँको सन्तुलित विकासकालागि मुख्य समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

चुनौती र अवसर

दुर्गम वडाहरूमा पूर्वाधार विकासकालागि आवश्यक पर्ने स्रोत साधनको व्यवस्था गर्नु । भौगोलिक कठिनाइ र विकटताको कारण पूर्वाधार निर्माणमा कठिनाइ हुनु । संघीयता कार्यान्वयन र दीर्घकालीन विकासका नियमित कार्यक्रम र आयोजनाका बीच सामञ्जस्य कायम गरी स्रोतसाधनको सन्तुलित संयोजन कायम गर्नु । जनसहभागिता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु ।

जनताको प्रत्यक्ष सहभागितामा स्थानीय योजना तर्जुमा हुनु । पिछडिएको क्षेत्र र वर्गलाई विशेष प्राथमिकता दिने नीतिगत व्यवस्था हुनु । गरिबी निवारण तथा रोजगारीकालागि विशेष कार्यक्रम सहित संस्थागत व्यवस्था हुनु । विकास कार्यक्रमको मागमा अत्यधिक वृद्धि हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"बलेफीको सन्तुलित विकासमा व्यवहारिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन"

लक्ष्य

सन्तुलित विकासका माध्यमबाट जनताको जीवन स्तरमा सुधार गर्ने ।

उद्देश्य

१. विकट र पिछडिएका वडा तथा बस्तीमा समन्यायिक विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४३ः स्थानीय तहको सन्तुलित विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: विकट र पिछडिएका वडा तथा बस्तीमा समन्यायिक विकास गर्नु ।	
१.१: स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत साधनको सम्भाव्यताका आधारमा लगानी वृद्धि गरी सन्तुलित विकास गर्ने ।	१. प्राकृतिक एवम् मानवीय सम्पदाहरूको पहिचान गरी बढी प्रतिफल दिने आयोजना र कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकता दिने र पिछडिएका क्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । २. कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रमा नीजि लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । ३. स्थानीय मौलिक संस्कृति र पर्यटकीय स्थलको प्रचारप्रसार गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

	४. स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित आर्थिक क्रियाकलापद्वारा उद्यमशीलता र रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
१.२: जनतालाई दैनिक आवश्यकताका वस्तु तथा सेवाको पहुँच सहज बनाउने ।	१. पछाडि परेका वा पारिएका क्षेत्र वा समुदाय लक्षित विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. पछाडि परेका क्षेत्र, सीमान्तकृत् व्यक्ति, वर्ग र समुदायको उत्थान तथा संरक्षणकोलागि सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ३. खानेपानी, सरसफाइ लगायत भौतिक पूर्वाधार तथा उपभोग्य वस्तुको पहुँच सबै क्षेत्र र वर्गका जनतामा पुऱ्याउने व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. स्थानीय रोजगारी प्रवर्द्धन र क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन
२. खानेपानी, सरसफाइ लगायत भौतिक पूर्वाधारको निर्माण
३. व्यवहारिक योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन
४. सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा विकासका कार्यक्रम

अपेक्षित उपलब्धि

पिछाडिएका वर्ग तथा क्षेत्र लक्षित कार्यक्रमहरूको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि भई विपन्न, पिछडिएको क्षेत्र र सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदाय थप लाभान्वित भएका हुनेछ । प्रभावकारी सेवा प्रवाहद्वारा सीप विकास र आयआर्जनका अवसरलाई विस्तार गर्दै गरिबी न्यूनीकरणमा टेवा पुगेको हुनेछ । पिछडिएका क्षेत्र र वर्ग पनि विकासको मूलधारमा समाहित भएका हुनेछन् ।

परिच्छेद १० योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

१०.१ योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन

पृष्ठभूमि

पन्ध्रौं योजनाको राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्न बागमती प्रदेश सरकारले निर्माण गर्ने लक्ष्यका साथ प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षीय योजना तर्जुमा गरेको छ । योजनाबद्ध विकासकालागि तथ्यगत अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्दै विषयगत समस्या, चुनौती र अवसरहरूको पहिचान गर्ने र त्यसका आधारमा विषय केन्द्रित रणनीति र व्यवहारिक कार्यनीतिसहितको योजना आवश्यक पर्दछ । त्यसैले बलेफी गाउँपालिकाले पनि पन्ध्रौं योजना तथा बागमती प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाका आधारमा ती योजनाका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू प्राप्ती प्रदेशको योजना निर्माणलाई मार्गनिर्देश गर्न नीति तथा योजना आयोगले "बागमती प्रदेशको स्थिति पत्र, २०७६" प्रकाशमा ल्याइसकेको छ । स्थितिपत्रले सुझाएका विभिन्न सवालहरू र विभिन्न सरोकारवाला संघसंस्था तथा व्यक्तिहरूको सुझाव समेत समेटी प्रदेश सरकारको पहिलो पञ्चवर्षीय योजना प्रकाशनमा ल्याएको छ र सोहि आधारमा बलेफी गाउँपालिकाले आफ्नो पहिलो पञ्चवर्षीय योजना तयार पारेको छ । योजनाहरूलाई तथ्य र प्रमाणमा आधारित र नतिजामुखी बनाउन हरेक आयोजनाको नतिजा खाका विकास गर्ने र पालिकाले कार्यान्वयन गरेको योजनाको नियमित रूपमा मूल्याङ्कन गरी उपलब्धि सार्वजनिक गर्ने व्यवस्थाको विकास गर्न पनि आवश्यक भएको छ ।

प्रमुख समस्या

राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश योजना आयोगसँग नियमित रूपमा परामर्श गरी नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने र कार्यक्रमहरूको वर्गीकरण गर्ने वातावरण बन्न नसक्नु । योजना तर्जुमालाई मार्गनिर्देश गर्न आवश्यक खण्डीकृत तथ्याङ्कको उपलब्धता नहुनु । पर्याप्त जनशक्ति, भौतिक संरचना र बजेटको अभाव रहनु । कर्मचारीहरूको स्थायित्व नहुनु ।

चुनौती र अवसर

प्रथम पञ्चवर्षीय योजना, वार्षिक विकास कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचना बीचको सामन्जस्य कायम गर्दै योजना कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउनु । योजना निर्माणकोलागि आवश्यक विज्ञ जनशक्तिहरू पालिका स्तरमा नै उत्पादन गरी योजना निर्माणको प्रणालीलाई मजबुत र दिगो बनाउनु । नियमित रूपमा विषयगत तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण गरी योजना छनोट गर्ने प्रणालीको आधारशीला तयार गर्नु । योजना कार्यान्वयन गर्ने निकायको क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गरी योजना कार्यान्वयन गर्नु ।

योजना तर्जुमाप्रति सबै समुदायको जनचासो र सहभागिता बढ्दै जानु । राष्ट्रिय योजना आयोग तथा प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोगको अनुभव योजना निर्माणमा उपयोग गर्न सक्ने सम्भावनाहरू रहनु । बलेफी पालिकाले पञ्चवर्षीय योजना निर्माण गरी योजनाबद्ध रूपमा विकास निर्माणका कार्यहरू अगाडि बढाउने कार्यको थालनी हुनु । राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश नीति तथा योजना आयोग बीच सहकार्य र समन्वय वृद्धि भई स्थानीय तहलाई सहजिकरण गर्ने वातारण बन्नु ।

दीर्घकालीन सोच

"स्थानीय आवश्यकताका आधारमा योजना निर्माण तथा प्राथमिकीकरण गर्ने पद्धतिको विकास"

लक्ष्य

परिणाममुखी योजना निर्माणको बलेफीलाई समृद्ध बनाउने ।

उद्देश्य

१. वैज्ञानिक तथ्यमा आधारित परिणाममुखी योजना तर्जुमा गर्नु ।
२. योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।
३. योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको विकास गर्नु ।

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd. 2075

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४४: योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वैज्ञानिक तथ्यमा आधारित परिणाममुखी योजना तर्जुमा गर्नु ।	
१.१: तथ्यका आधारमा स्थानीय आवश्यकतालाई समेटेर परिणाममुखी नीति तथा योजना बनाउने ।	१. योजना निर्माणलाई परिष्कृत र सहभागितामूलक बनाउन आवश्यकता र विशिष्टताको आधारमा विश्वविद्यालय, आन्तरिक तथा वाह्य विषयगत अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, विभिन्न संघसंस्था तथा विज्ञ व्यक्तित्वहरू र विकास साझेदारहरूसँग निरन्तर सहकार्य र समन्वय गरिनेछ । २. योजना निर्माणमा उपयोगी हुने तथ्याङ्कहरूको सूची तयार गरी अधिकतम प्रयोग गरिनेछ र उक्त तथ्याङ्क स्थानीय तह, योजनाकार वा सम्बन्धित निकायहरूलाई पनि उपलब्ध गराइनेछ । ३. योजना निर्माणकोलागि राष्ट्रिय योजना आयोग र नेपाल सरकार अन्तर्गतका मन्त्रालय तथा विभागहरूसँग निरन्तर सहकार्य र समन्वय गरिनेछ । ४. पालिकाको नीति तथा योजना उत्पादन, उत्पादकत्व र रोजगार वृद्धि गर्नतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ । ५. नीति तथा योजना निर्माणलाई सहयोगी हुने विषय तथा मुद्दाहरूमा राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोग, विकास साझेदार संघसंस्था, विश्वविद्यालयहरू र नीजि संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गरी खोजमूलक अनुसन्धान गरिनेछ ।
उद्देश्य २: योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।	
२.१: विषयगत समितिहरू बनाई तहगत सम्बन्ध तथा अन्तरसरकारी समन्वय कायम गर्ने ।	१. योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयनकोलागि उच्चस्तरीय अन्तरनिकाय बीचमा समन्वय गरी आयोजना कार्यान्वयनमा सहजिकरण गरिनेछ । २. बलेफीको विकासलाई मध्य विन्दुमा राखी भौगोलिक र क्षेत्रगत सन्तुलन कायम हुने गरी आयोजनाको पहिचान, छनोट र कार्यान्वयनकोलागि व्यवस्था गरिनेछ । ३. हरेक योजनाको समय तालिका, लागत, अध्ययन, स्थान, सहभागिता, स्रोत, गुणस्तर र परिणामको बारेमा मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । ४. योजना कार्यान्वयन गर्ने निकायको संस्थागत सुधार तथा क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गरिनेछ । ५. योजनाका हरेक चरणका कमजोरी र परिणामलाई यथार्थ विश्लेषण गरी सबै निकायसँग समन्वय र अन्तरसम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको विकास गर्नु ।	
३.१: योजना अनुगमन निर्देशिका र सयन्त्र बनाई नियमित समीक्षा गर्ने साथै तेस्रो र स्वतन्त्र पक्षबाट विशेष आयोजनाहरूको मूल्याङ्कन गर्ने ।	१. विशेष आयोजनाहरूको तेस्रो पक्षबाट पनि मूल्याङ्कन गराई सुझावहरूलाई योजना तर्जुमा गर्दा समावेश गरिनेछ । २. उपलब्धि मापनकोलागि परियोजनाको नतिजा सूचकसहितको प्रत्येक आयोजनाको नतिजा खाका तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. योजनाको वर्गीकरण गर्न मापदण्डको व्यवस्था
२. अनुगमनको निर्देशिका निर्माण
३. आयोजनाको पहिचान, छनोट र कार्यान्वयन गर्ने उच्चस्तरीय संयन्त्र निर्माण
४. राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोग, विकास साझेदार संघ संस्था, र नीजि संघ–संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानमूलक कार्यक्रम
५. तोकिएका आयोजनाहरूको मूल्याङ्कनकोलागि आफै वा तेस्रो पक्षलाई समावेश गरी मूल्याङ्कन
६. योजना तर्जुमाका सबै चरणमा लाभग्राही र सरोकारवालाको सहभागितामा छलफल

अपेक्षित उपलब्धि

योजना तर्जुमा प्रणालीको संस्थागत विकास र नीतिगत व्यवस्था लागु हुनेछ । हरेक आयोजनाकोलागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सूचकहरू बनेका हुनेछन् । सूचकहरूको आधारमा आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गरिएको हुनेछ । विकासकोलागि छुट्याइएको बजेटको निश्चित प्रतिशत अध्ययन अनुसन्धानकालागि छुट्याइएको हुनेछ ।

१०.२ आयोजना बैंक

पृष्ठभूमि

बलेफीको तिब्र आर्थिक विकास तथा सामाजिक रुपान्तरणकालागि आवश्यक आयोजनाहरूको पहिचान गर्दै तिनको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरी वित्तिय अनुशासन कायम गर्न र लगानीका थप अवसर जुटाउन प्रारम्भ देखि नै आयोजना बैंकको अवधारणालाई आत्मसात गरी अघि बढ्ने अठोट गरिएको छ । स्थानीय माग र आवश्यकता अनुरूप आर्थिक रूपमा संभाव्य, सामाजिक सांस्कृतिक रूपमा ग्राह्य, वातावरणीय रूपमा अनुकुलित र व्यवस्थापकीय रूपमा कार्यान्वयन योग्य आयोजनाहरूको छनोट गर्न र कुशल कार्यान्वयन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न बलेफी आयोजना बैंकको व्यवस्था गर्न आवश्यक छ ।

निश्चित मापदण्ड विना आयोजनाको पहिचान तथा छनोट गर्ने र आवश्यक पूर्वतयारी विना कार्यान्वयनमा लैजाने प्रायः योजनाहरू समस्याग्रस्त हुने गरेका छन् तसर्थ आयोजना बैंकको व्यवस्थाबाट रणनैतिक आयोजनाहरूको पहिचान र छनोट गर्न, आयोजनाहरूका निर्धारित लक्ष्यहरू तोकिएको गुणस्तर, लागत र समयावधि भित्र सम्पन्न गरी लगानीको उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्न आयजना बैंक महत्त्वपूर्ण माध्यम हुनेछ । आवश्यकता, लागत र मुनाफा हेरेर आयोजनाको प्राथमिकीकरण गर्नु पर्नेमा राजनीतिक तथा प्रशासनिक पहुँचका आधारमा आयोजना सिफारिस गर्ने वा गर्न लगाउने र सोही अनुसार बजेट विनियोजन गर्दा योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन नसकिरहेको अवस्था छ । यसर्थ द्रुत र दिगो सामाजिक आर्थिक विकासकोलागि लगानी र लाभको विश्लेशण गरी आयोजना बैंक बनाउने र आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरी वित्तीय स्रोत साधनको व्यवस्था र योजनाबद्ध कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ ।

प्रमुख समस्या

पूर्वतयारी र विश्लेषण विना आयोजनाहरूको छनोट गरी कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीले निरन्तरता पाउनु । आवश्यकता, लागत र लाभ विश्लेषण गरी आयोजनाहरूको बैंक बनाउने परिपाटी विकास हुनु पर्नेमा राजनीतिक र प्रशासनिक पहुँच हाबी हुनु । संस्थागत संरचना र पर्याप्त जनशक्ति नहुँदा आयोजना बैंक बनाउने कार्यहरू अगाडि बढ्न नसक्नु । अध्ययन र अनुसन्धानको आधारमा आयोजनाहरूको लागत र मुनाफाबारे स्पष्ट हुन नसक्दा अन्तरिक लगानी व्यवस्थापन र लगानी आकर्षित गर्नमा कठिनाइहरू हुनु ।

चुनौती र अवसर

संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग तादत्म्यता हुने गरी आयोजनाहरूको बैंक तयार पार्नु । आयोजना बैंक बनाउनकोलागि संस्थागत संरचना निर्माण गर्नु । लागत र मुनाफा हेरी सरकारी आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गर्ने परिपाटीको विकास गर्न सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याउने आयोजनाहरूको आयोजना बैंक बनाउनु । सरकारी स्रोतले मात्र विकास गर्न नसकिने पालिकाका गौरवका आयोजनाहरूको विकासकोलागि नीजि क्षेत्र तथा वैदेशिक लगानीकर्ता आकर्षित गर्न सहयोगी हुने गरी आयोजना बैंक बनाउनु । आयोजनाहरूको छनोट प्रक्रिया वैज्ञानिक बनाउनु ।

सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा स्थानीय स्तरको आयोजना बैंक बनाउने अभ्यास प्रारम्भ गर्नु । आयोजना बैंक बनाउने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखु । आयोजना बैंक बनाएर मात्र बजेट विनियोजन योजना तर्जुमालाई भरपर्दो बनाउन आयोजनाको सूची तयार गर्ने अभ्यासहरूको प्रारम्भ हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"आयोजना बैंक मार्फत बलेफीको रणनैतिक आयोजनाहरूको पहिचान र छनोट"

लक्ष्य

आयोजनाहरूका निर्धारित लक्ष्यहरू तोकिएको गुणस्तर, लागत र समयावधि भित्र सम्पन्न गरी लगानीको उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्ने ।

उद्देश्य

१. बलेफीको तिब्र विकासकालागि आयोजना बैंक बनाउने आधारशीला निर्माण गर्नु ।
२. आयोजना कार्यान्वयन मोडालिटी पहिचान गरी सिफारिस गर्नु ।
३. वित्तीय स्रोतको पहिचान गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट परिचालन गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ४५: आयोजना बैंकका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: बलेफीको तिब्र विकासकालागि आयोजना बैंक बनाउने आधारशीला निर्माण गर्नु ।	
१.१: आयोजना बैंक निर्माणको आधार तयार गर्ने ।	१. आयोजना बैंक निर्माणकोलागि आवश्यक संस्थागत संरचनाको निर्माण गरिनेछ । २. आयोजना बैंक निर्माणकोलागि आवश्यक नीति, नियम, निर्देशिका तयार पारिनेछ । ३. आयोजना बैंकमा भएका आयोजनाहरूलाई पारदर्शी र यथार्थपरक ढङ्गबाट अभिलेख राख्न र छनोट गरिनेछ । ४. आयोजना छनोट गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: आयोजना कार्यान्वयन मोडालिटी पहिचान गरी सिफारिस गर्नु ।	
२.१: कार्यान्वयन मोडालिटीकोलागि आवश्यक नीति नियम बनाई नियमन गर्ने ।	१. परियोजना कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक नीति नियम तयार पारी लागु गरिनेछ । २. आयोजना बैंकलाई व्यवस्थित गर्नकोलागि आवश्यक सफ्टवेयरको विकास गरी विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गराइने छ । गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: वित्तीय स्रोतको पहिचान गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट परिचालन गर्नु ।	
३.१: संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी आवश्यक वित्तीय स्रोत तथा साधनको पहिचान तथा परिचालन गर्ने ।	१. आयोजना बैंकमा आवद्ध भएका आयोजना सञ्चालन गर्न सार्वजनिक, नीजि, सहकारी र सामुदायिक र वैदेशिक लगानीको सम्भावनाहरू पहिचान गरी वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ । २. आयोजनाहरूको प्रथामिकताको आधारमा आयोजना छनोट गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गरिनेछ । ३. वित्तीय सुधारकालागि राजस्व सुधार कार्य योजना तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. आयोजना बैंक निर्माणकालागि आवश्यक नीति, नियम, निर्देशिका तर्जुमा
२. सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैंक तर्जुमा
३. छनोटमा परेका आयोजनालाई आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने र मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गर्ने व्यवस्था
४. आयोजनाको पहिचान, वर्गीकरण, प्राथमिकीकरण, छनोट र मूल्याङ्कनको मापदण्ड तर्जुमा
५. आयोजना बैंकलाई विद्युतीय प्रणालीमा अभिलेख राख्न कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि
६. राजस्व सुधार कार्य योजना तर्जुमा

अपेक्षित उपलब्धि

बजेट विनियोजन पारदर्शी, समतामूलक र वैज्ञानिक भएको हुनेछ । विकासका आयोजनाहरू आयोजना बैंकमा आवद्ध गरी सञ्चालन भएको हुनेछ । आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण र छनोट अध्ययन अनुसन्धान र मापदण्डको आधारमा भएका हुनेछन् ।

१०.३ योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वय

पृष्ठभूमि

समृद्ध बलेफी निर्माण गर्न बनेका योजनाहरूको सफल कार्यान्वयनकालागि तीन तहका सरकारहरू बीच मात्र नभई पालिका भित्रैका सबै वडा कार्यालयहरू तथा विभिन्न सरकारी कार्यालयहरू बीच समन्वय एवम् सहकार्य अत्यावस्यक हुन्छ । नेपालको संविधानको धारा २३२ मा तीन तहका सरकारहरूको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने उल्लेख गरेको छ । त्यसैगरी अनुसूची ५ मा नेपाल सरकारले सम्पादन गर्ने एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यहरू, अनुसूची ६ मा प्रदेश सरकारले सम्पादन गर्ने कार्यहरू, अनुसूची ७ मा संघ र प्रदेशले साझा रूपमा सम्पादन गर्ने कार्यहरू, अनुसूची ८ मा स्थानीय तहका एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यहरू र अनुसूची ९ मा तीन तहका सरकारले सम्पादन गर्ने साझा अधिकारका कार्यहरू उल्लेख गरिएको छ । देशमा संघीयताको अभ्यास प्रारम्भ भए पश्चात् तीन तहमा (संघ, प्रदेश र स्थानीय तह) सरकार गठन भई क्रियाशील भएका छन् । तीन तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्ने एकल अधिकार क्षेत्रका कार्यहरूमा प्रष्टता भए तापनि साझा अधिकार भित्रका कार्यहरू कार्यान्वयन गर्ने कार्यहरूमा प्रष्टता आएको छैन । तसर्थ तीन तहका सरकारले प्रभावकारी काम सम्पादन गर्न आपसी सामन्जस्य, समन्वय र सहकार्य आवश्यक पर्दछ । प्रष्टता नभएका कार्यहरू आपसी सहकार्य र समन्वयमा सम्पादन गरी जनतालाई सरकारको उपस्थिति र अनुभूति गराउन सकिन्छ ।

प्रमुख समस्या

स्थानीय तहका क्षेत्राधिकारहरू मोटामोटी रूपमा मात्र उल्लेख गरिएको र तोकेर नछुट्याइएको हुँदा कार्य सम्पादन गर्न केही अस्पष्टताहरू रहेको । कार्य विस्तृतीकरणमा केही व्याख्या गरिएको भए तापनि व्याख्या नभएका कैयौं सबालहरू रहेको । कार्यान्वयन चरणमा ती कार्यहरू दोहोरिने, एक अर्काको क्षेत्र अतिक्रमण हुने । तीन तहका सरकारले कार्यन्वयन गर्ने आयोजनाहरूको हालसम्म वर्गीकरण नभएको । योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा थप समस्या पैदा गरेको ।

चुनौती र अवसर

तीन तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्ने आयोजनाहरूको वर्गीकरण गरी कार्य प्रष्टता गर्नु । प्राथमिकतामा परेका आयोजनाहरू कार्यान्वयनकोलागि स्रोत व्यवस्थापन गर्नु । आयोजना कार्यान्वनमा प्रभावकरिता ल्याउनु ।

आयोजनाहरूको वर्गीकरण गरी कार्य प्रष्टता ल्याउन आयोजना वर्गीकरण सम्बन्धी छलफलले नीति निर्माताको ध्यान आकर्षण गर्नु । संघीयता कार्यान्वयनकोलागि कार्यतालिका निर्माण हुनु ।

दीर्घकालीन सोच

"सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग सहअस्तित्व सहितको सहकार्य"

लक्ष्य

सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको आधारमा समृद्धि हासिल गर्ने ।

उद्देश्य

१. आयोजना पहिचान, बजेट विनियोजन तथा निर्माणमा सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ६६: योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वयका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: आयोजना पहिचान, बजेट विनियोजन तथा निर्माणमा सबै तहका सरोकारवाला सरकारहरू तथा सरकारी निकायसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्नु ।	
१.१: तीन तहका सरकारको कार्यक्षेत्र र क्षेत्राधिकार प्रष्ट गर्न आयोजनाहरूको वर्गीकरण गर्न प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गर्ने ।	१. ठूला र रणनीतिक आयोजनाहरूकोलागि आवश्यक स्रोत बहुपक्षीय समन्वय र सहकार्य मार्फत् व्यवस्था गरिनेछ । २. रणनीतिक महत्त्वका ठूला आयोजनाहरू संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्य र समन्वयमा पहिचान, विकास र कार्यान्वयन गरिनेछ । ३. जनतामा सेवाप्रवाह गर्ने साना आयोजनाहरूको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. आयोजनाहरूको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन
२. ठुला आयोजनाहरूको कार्यन्वयन समयन्वय सहजिकरण
३. योजना तर्जुमा गर्न विज्ञहरूको प्राविधिक सहयोग

अपेक्षित उपलब्धि

संघीय तथा प्रदेश सरकारवाट राजस्वको बाँडफाँड, समपूरक, सशर्त र विशेष अनुदान आवश्यकता अनुसार समयमै प्राप्त हुनेछ । ठुला रणनीतिक आयोजनाहरूको विस्तृत अध्ययन गर्ने र कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था हुनेछ ।

१०.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

पृष्ठभूमि

अनुगमनले विकास कार्यक्रम र आयोजनाहरूको नतिजा खोज्ने र कार्यान्वयन गर्ने पक्षलाई बढी जिम्मेवार बनाउनुको साथै जवाफदेही पनि बनाउँछ । नीति, योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको कार्यान्वयनको सुनिश्चिततालागि अनुगमन तथा त्यसबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषणकालागि मूल्याङ्कनको आवश्यकता पर्दछ । विकास आयोजनाहरूबाट, निर्धारित समयावधि भित्र निश्चित उपलब्धि तथा लागत अनुसारको प्रतिफल प्राप्त भए/नभएको यकिन गर्न सशक्त एवम् निष्पक्ष अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । अनुगमन एउटा निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो, जो आयोजना कार्यान्वयनको चरणमा गरिन्छ, यसको मुख्य उद्देश्य चालु परियोजनाको प्रगति र ढिलासुस्तीको बारेमा सरोकारवालाहरूलाई समयमा नै जानकारी गराई परियोजनालाई सही बाटोमा हिंडाउनु हो ।

प्रमुख समस्या

कर्मचारीहरूको स्थायित्व नहुनु, आवश्यक तथ्याङ्क र सूचनाहरू उपलब्ध र व्यवस्थित नहुनु । सिमित बजेट, तथ्याङ्कको कमजोर आधारहरू, संस्थागत संरचनाहरू व्यवस्थित नहुनु । पर्याप्त जनशक्ति र भौतिक संरचना नहुनु ।

चुनौती र अवसर

सफलतापूर्वक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको कार्यान्वयन गर्नु । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको स्थापना गर्नु । नतिजामूलक तथ्यहरूको पहिचान गरी आयोजनामा समावेश गर्नु ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बारे संस्थागत धारण बन्नु । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यकोलागि संगठन संरचना निर्माण गर्दा महत्त्व दिनु ।

दीर्घकालीन सोच

"प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणलीको विकास"

लक्ष्य

नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणलीलाई विकास निर्माण तथा व्यवस्थापनमा संस्थागत एवम् स्थापित गर्ने

उद्देश्य

१. योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउनु ।
२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ७७: अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउनु ।	
१.१: जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै जनशक्तिलाई बलियो साझेदारीको निर्माण, M&E Matrix, Project Performance Information System (PPIS) Software, M&E data को प्रयोग, अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१.२: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन निर्देशिका बनाई तहगत रूपमा अनुगमन संयन्त्र विकास गर्ने ।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनको प्रयोगबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. हरेक वडाले महिनाको एकपटक र कार्यपालिकाले चौमासिक रूपमा कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयन प्रगति अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१.३: आयोजनाहरूको हरेक पक्षलाई आधार मानी अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउने ।	१. सार्वजनिक नीति, पञ्चवर्षीय योजना, आर्थिक नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा आयोजनाको दस्तावेज र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धताको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । २. हरेक आयोजनाको समयमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विश्लेषणको आधारमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
उद्देश्य २: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचनाको निर्माण तथा नीतिगत व्यवस्था गर्नु ।	
२.१: अनुगमन तथा मूल्याङ्कनकोलागि स्पस्ट नीति बनाई लागु गर्ने ।	१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन पुनरावलोकन गरी प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२.२: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	१. आयोजनागत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखालाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२.३: योजना कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई यथार्थपरक र परिणामुखी बनाउने ।	१. दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरूको प्रगतिलाई अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा एकीकृत गरिनेछ ।

प्रमुख कार्यक्रम

१. आयोजनाहरूको आवश्यक अनुगमन र मूल्याङ्कन
२. निर्देशिका तथा अन्य सामग्रीको विकास
३. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन
४. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना तर्जुमा
५. सूचकहरूको निर्माण

अपेक्षित उपलब्धि

आयोजना अनुगमन र मूल्याङ्कनकोलागि छुट्टाछुटै निर्देशिका बनेको हुनेछ । हरेको आयोजनाकोलागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका सूचकहरू बनेका हुनेछन् । सूचकहरूको आधारमा आयोजनाहरूको मूल्याङ्कन गरिएको हुनेछ । विकासकोलागि छुट्याइएको बजेटको निश्चित प्रतिशत अनुगमन तथा मूल्याङ्कनकोलागि छुट्याइएको हुनेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट निस्केका परिणामहरू र सिफारिसहरूलाई योजना तर्जुमा समावेश गरिएको हुनेछ ।

१०.५ अनुसन्धान तथा विकास

पृष्ठभूमि

आजको समयमा अनुसन्धान तथा विकासको महत्वपूण भूमिका रहेको छ ।वैज्ञानिक अध्ययन तथा अनुसन्धानले देशलाइ अगाडी लगिरहेको छ ।राज्यको नीति मा नै यो कुरालाइ प्राथमिकताकोसाथ राखिएको छ ।अहिले मुलुक संघियतामा गएकोले स्थनिय तहमा समेत अनुसन्धान तथा विकासकोलागी योजना सहित काम गरिनु पर्ने अवस्था छ । स्थानीय स्तरमा रहेका प्रतिभावान व्यक्तित्वहरूबाट समेत यस्ता कार्यहरूमा योगदान पुग्न सक्दछ । हाल सम्म पहिचान नभएका श्रोत , साधन पहिचान गर्न , उययोग गर्न अनुसन्धान तथा विकासको ठूलो भूमिका रहन्छ ।

प्रमुख समस्या

अनुसन्धानक एवम् अन्वेषणका क्षेत्रहरू धेरै हुदाँ हुदै पनि मानव श्रोत, साधन र बजेटको अभावमा क्षेत्रहरू विशेष गरी पर्यटन, वन, कृषि तथा पशुपालनमा स्थानीय तहमा गरिनु पर्ने कार्यहरू हुन सकेका छैनन ।सुनकोशी नदी, ब्रम्याणी नदि जस्ता क्षेत्रहरूमा गरिनु पर्ने माछा पालन,उच्च क्षेत्रमा हुने फलफूल र खेतीपातीको उत्पादकत्व बढाउन गरिने अनुसन्धान यसका प्रमुख क्षेत्रहरू हुन् ।

चुनौती र अवसर

अनुसन्धान तथा विकासलाई गाउँपालीकाको नीति तथा आयोजानमा अभिन्न अंगको रुपमा आत्मसाथ गर्नु, यथार्थ परक र शादर्भिक सूचना तथा बिबरणहरुको अभिलेखिकरण गर्नु तथा अनुसन्धान र विकासको कार्यलाई संस्थागत गर्नु आदि चुनौतीहरू हुन् ।

अनुसन्धानबाट आएका उपलब्धीहरुलाई स्थानीय तहका अलवा राष्टिय स्तरमा नै उपयोग गर्न पाइने तथा बिज्ञान तथा प्रबिधिको सही उपयोगबाट सर्बसाधाण समेत थप लाभन्धित हुने अवसर प्राप्त हुनेछन् ।

दीर्घकालीन सोच

"तथ्य र ज्ञानमा आधारित योजना मार्फत नमुना पालिकाको निर्माण"

लक्ष्य

अनुसन्धान तथा विकासलाई सिर्जनशिल ज्ञानको भण्डारको रुपमा विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. अनुसन्धानबाट आएका उपलब्धीहरुलाई स्थानीय तहका अलवा राष्ट्रिय स्तरमा नै उपयोग गर्नु ।
२. अनुसन्धान तथा विकासको माध्यमबाट भविष्यको लागि ज्ञानमा आधारित सिर्जनशिल नागरिक तयार गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ८८: अनुसन्धान तथा विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरू

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: अनुसन्धानबाट आएका उपलब्धीहरुलाई स्थानीय तहका अलवा राष्ट्रिय स्तरमा नै उपयोग गर्नु ।	
१.१: अनुसन्धान गर्नसक्ने व्यक्तिहरूको पहिचान गरि उनीहरूको रोस्टर तयार गर्नै र सेही अनुरूपका क्षेत्रहरूमा अनुसन्धान कार्य शूरू गर्ने ।	१. सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । २. अनुसन्धान कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
१.२: शक्षिक प्रणालीलाई व्यवहारिक प्रयोगात्मक र अनुसन्धानमूलक बनाउने ।	१. शैक्षिक संस्थाहरुमा सोही अनुरुपको लगानी र बजेट पालिकाले व्यवस्था गरिनेछ । २. अनुसन्धान तथा खोज कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
उद्देश्य २: अनुसन्धान तथा विकासको माध्यमबाट भविष्यको लागि ज्ञानमा आधारित सिर्जनशिल नागरिक तयार गर्नु ।	

२.१ः अनुसन्धानबाट आएका प्रतिवेदनहरुलाई कार्यन्वयन गर्ने ।	१. अनुसन्धानले ब्यक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गरिरहेको हुन्छ, त्यसमा श्रम र लगानी दुबै लागेकोले त्यसको सही सदुपयोग गरिनेछ । २. उपयोगी हुने अनुसन्धान अन्य स्थानीय तहहरुसंग समेत समन्वय गरेर लागु गराइनेछ ।

<u>प्रमुख कार्यक्रम</u>

१. फलफूलहरुको अनुसन्धनात्मक कार्य
२. सिताके च्याउको उन्नतजात बाट उत्पादन गर्ने कार्य
३. माछा पालनको लागि गरिने अनुसन्धानात्क कार्य
४. जंगलका जडिबुटीको खोज र उपयोग बारे अनुसन्धानात्मक कार्य

<u>अपेक्षित उपलब्धि</u>

अध्ययन, अनुसन्धान तथा विकासमा पालिका एवम् पालिकाको समन्वयमा सार्वजनिक क्षेत्रको समेत लगानी बढ्नेछ । तथ्यमा आधारित र नतीजा मूलक अनुसन्धानको उपयोगबाट विविध क्षेत्रको उत्पादकत्व बढ्ने छ ।

अनुसूची हरु

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

अनुसूची -१ कार्यक्रम खाका

तालिका ९९: बलेफी गाउँपालिकाको समग्र विकास योजना/कार्यक्रम खाका

कार्यक्रम खाका

तालिका: बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना/कार्यक्रम खाका

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	गौरवको आयोजनाहरु																
क	आर्थिक विकास क्षेत्र					९४१०१		१६२६०९		१३७०९८		१४४३९७		१५४२३६	६९२४४२		
१	कृषि र पशुपन्छी विकास					४२०२८		६४१६४		४१०००		४१६३६		६४२७२	२५३१००		
१.१	कृषि गुरुयोजना तथा कार्यविधि निर्माण	संख्या	१	२५००	१	२५००									२५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२	एक वडा एक कृषि /पशु प्राविधिक (JTA Level)	संख्या	८	७००	४	२८००	४	२८००							५६००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.३	कृषक अभिलेख तयार गरि परिचय पत्र वितरण	एकमुष्ट	५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.४	माटो परिक्षण गरि कृषि ऊपजको सम्भाव्यता अध्ययन	एकमुष्ट	१	३२००	०.२	६४०	०.२	६४०	०.२०	६४०	०.२०	६४०	०.२०	६४०	३२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.५	कृषि ऊपज संकलन केन्द्र	संख्या	५	२०००	२	४०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००	०	०	१००००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.६	शित भण्डार निर्माण	संख्या	२	२००००	०	०	१	२००००					१	२००००	४००००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.७	कृषिमा आधुनिकीकरणको तालिम	पटक	५	१६०	१.०	१६०	१.०	१६०	१.०	१६०	१.०	१६०	१.०	१६०	८००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.८	कृषि यान्त्रिकरण कार्यक्रम अन्तर्गत (हाते टयाक्टर, तरकारी (मिनिटिलर), खाद्यान्न (पावर टिलर), फलफुल (खाल्डो खन्ने मेसिन)) कृषक समूहहरुको संख्या एकिन गरी वितरण गर्ने ।	संख्या	१००	५०	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	५०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.९	तरकारी तथा फलफुल पकेट तथा ब्लक क्षेत्र पहिचान तथा निर्माण	एकमुष्ट	१	७००	०.२	१४०	०.२	१४०	०.२	१४०	०.२	१४०	०.२	१४०	७००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
१.१०	मौरीपालन तालिम तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुष्ट	५	२००	१.०	२००	१.०	२००	१.०	२००	१.०	२००	१.०	२००	१०००		गै.स.स.
१.११	पकेट क्षेत्र (दूध, मासु)	एकमुष्ट	१	९००	०.२	१८०	०.२	१८०	०.२	१८०	०.२	१८०	०.२	१८०	९००	वडा-६,७,८	गै.स.स.
१.१२	रैथाने वाली कोदो पकेट क्षेत्र	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	१०००	वडा-३	गै.स.स.
१.१३	प्राङ्गारिक मलको व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	५०००	०.२	१०००	०.२	१०००	०.२	१०००	०.२	१०००	०.२	१०००	५०००	सबै वडा	गै.स.स.
१.१४	खाद्यान्न तथा तरकारी बिजबृद्धी कार्यक्रम	संख्या	१	१०००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.१५	लोकल विउ संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
१.१६	गोइरस्वाँरा लप्सी तथा अम्रिसो पकेट क्षेत्र	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.२	२००	१०००	वडा न २	स्थानिय तह आफै
१.१७	बाझो जाग्गामा नगदे वाली तथा घाँस को लागि अनुदान	एकमुष्ट	१	८००	०.२	१६०	०.२	१६०	०.२	१६०	०.२	१६०	०.२	१६०	८००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
१.१८	सम्भाव्यता अध्ययन गरि टनेल निर्माण	संख्या	५००	६०	०	०	१००	६०००	१००	६०००	१००	६०००	२००	१२०००	३००००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.१९	पशुपालनमा अनुदान	संख्या	४००	१५०	८०.०	१२०००	८०.०	१२०००	८०.०	१२०००	८०.०	१२०००	८०.०	१२०००	६००००	वडा-२,४	स्थानिय तह आफै
१.२०	खोर तथा गोठ सुधार कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	३०००	०.२	६००	०.२	६००	०.२	६००	०.२	६००	०.२	६००	३०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२१	पशुपन्छी तथा बाली बिमा कार्यक्रम/परिवार	संख्या	२०००	५	६००	३०००	६००	३०००	४००	२०००	४००	२०००	०	०	१००००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२२	पशुलाई भ्याक्सीनेसन कार्यक्रम	संख्या	२५००	१	५००.०	५००	५००.०	५००	५००.०	५००	५००.०	५००	५००.०	५००	२५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
१.२३	बन्यजन्तु आकमण नियन्त्रण योजना	संख्या	४०	१००	८.०	८००	८.०	८००	८.०	८००	८.०	८००	८.०	८००	४०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.२४	आहलचौर-सुब्बाटोल- जोगेधारा कृषि सडक	कि.मि.	३	४०००	०.५	२१६०.०	०.६	२२८०.०	०.६	२४००.०	०.६	२५२०.०	०.७	२६४०	१२०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.२५	पँधेरा तल्लो कल्लेरी ठाडोखोरिया देउराली कृषि तथा स्कुल सडक निर्माण	कि.मि.	३	४०००	०.६	२३०४.०	०.६	२४३२.०	०.६	२५६०.०	०.७	२६८८.०	०.७	२८१६	१२८००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
१.२६	अर्यालडाँडा-विस्टेस्वाँरा नया विसौना कृषि सडक	कि.मि.	३	४०००	०.५	२१६०.०	०.६	२२८०.०	०.६	२४००.०	०.६	२५२०.०	०.७	२६४०	१२०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
१.२७	झोलुङ्गे- फुल्पीङकोट कृषि सडक	कि.मि.	३	४०००	०.५	१८००.०	०.५	१९००.०	०.५	२०००.०	०.५	२१००.०	०.६	२२००	१००००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
१.२८	पौडेल गाँउ चैते रुम्टी नैया कृषि सडक	कि.मि.	३	४०००	०.५	२१६०.०	०.६	२२८०.०	०.६	२४००.०	०.६	२५२०.०	०.७	२६४०	१२०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
१.२९	पँधेरा रुम्टा मसार कृषि सडक निर्माण	कि.मि.	१	४०००	०.२	८६४.०	०.२	९१२.०	०.२	९६०.०	०.३	१००८.०	०.३	१०५६	४८००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
	सिंचाइ तथा जलस्रोत					१९०१९		३८१३८		३८०३८		४७५४८		४७५४८	१९०२९२		
२.१	सिंचाई गुरुयोजना निर्माण	रोपनी	१	१००	०.०	०.०	१.०	१००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
२.२	आर.सी.सी पानी ट्यांकी निर्माण	संख्या	८०	२५	८.०	२००.०	१६.०	४००.०	१६.०	४००.०	२०.०	५००.०	२०.०	५००	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
२.३	सिम्ले सिंचाई आयोजना	रोपनी	५००	६	५०.०	३००.०	१००.०	६००.०	१००.०	६००.०	१२५.०	७५०.०	१२५.०	७५०	३०००	वडा-१, २०० घर	स्थानिय तह आफै
२.४	बिप्लुंग सिंचाई आयोजना	रोपनी	३००	६	३०.०	१८०.०	६०.०	३६०.०	६०.०	३६०.०	७५.०	४५०.०	७५.०	४५०	१८००	वडा-१, १०० परिवार	स्थानिय तह आफै
२.५	चिलाउने कार्तिके सिंचाई आयोजना	रोपनी	२०८	६	२०.८	१२४.८	४१.६	२४९.६	४१.६	२४९.६	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२	१२४८	वडा-१, ५२ परिवार	स्थानिय तह आफै
२.६	दोबाटे सिंचाई आयोजना (खामारे खोला)	रोपनी	१३००	६	१३०.०	७८०.०	२६०.०	१५६०.०	२६०.०	१५६०.०	३२५.०	१९५०.०	३२५.०	१९५०	७८००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.७	खड्का गाउँ सिंचाई आयोजना	रोपनी	१८०	६	१८.०	१०८.०	३६.०	२१६.०	३६.०	२१६.०	४५.०	२७०.०	४५.०	२७०	१०८०	वडा-१, ५० परिवार	स्थानिय तह आफै
२.८	चिलाउने खेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	१६०	६	१६.०	९६.०	३२.०	१९२.०	३२.०	१९२.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०	९६०	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.९	लप्सेखोला कल्लेरी सिंचाई आयोजना,कल्लेरी,	रोपनी	५००	६	५०.०	३००.०	१००.०	६००.०	१००.०	६००.०	१२५.०	७५०.०	१२५.०	७५०	३०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.१०	ढाडबेसी- ढाडखोला सिंचाई आयोजना	रोपनी	१२०	६	१२.०	७२.०	२४.०	१४४.०	२४.०	१४४.०	३०.०	१८०.०	३०.०	१८०	७२०	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.११	गुह्ययखोला रुम्टा वृहत थोपा सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.१२	सिमासिङ-धुस्कोट- खत्रीडाँडा सिंचाई योजना	रोपनी	२७००	६	२७०.०	१६२०.०	५४०.०	३२४०.०	५४०.०	३२४०.०	६७५.०	४०५०.०	६७५.०	४०५०	१६२००	वडा-३	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.१३	तीसघरे सिंचाई योजना,खत्रीडाँडा	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१४	तीनथली सिंचाई योजना,साविक९,	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१५	नाम्दा खोला सिंचाई योजना,साविक६,७,८,९,	रोपनी	१८००	६	१८०.०	१०८०.०	३६०.०	२१६०.०	३६०.०	२१६०.०	४५०.०	२७००.०	४५०.०	२७००	१०८००	वडा-३	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.१६	घुम्सुमे सिंचाई योजना,साविक८	रोपनी	१६०	६	१६.०	९६.०	३२.०	१९२.०	३२.०	१९२.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०	९६०	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१७	घट्टेखोला सिंचाई योजना,सिमसिङ,साविक ९	रोपनी	२४०	६	२४.०	१४४.०	४८.०	२८८.०	४८.०	२८८.०	६०.०	३६०.०	६०.०	३६०	१४४०	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१८	तल्लो घट्टेखोला सिंचाई आयोजना,साविक५,७,	रोपनी	२६०	६	२६.०	१५६.०	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२.०	६५.०	३९०.०	६५.०	३९०	१५६०	वडा-३	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.१९	जिरातीखोला बाझोखेत सिंचाई आयोजना,साविकद	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.२०	सानो नाम्दाखोला सिंचाई आयोजना,बोगाम डाँडा	रोपनी	१४०	६	१४.०	८४.०	२८.०	१६८.०	२८.०	१६८.०	३५.०	२१०.०	३५.०	२१०	८४०	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.२१	गोर्खाली धारा ओरूले च्यानडाँडा वर्षे सिँचाई	रोपनी	५०००	६	५००.०	३०००.०	१०००.०	६०००.०	१०००.०	६०००.०	१२५०.०	७५००.०	१२५०.०	७५००	३००००	वडा-३	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.२२	थारदंग- कान्लो सिंचाई (तल्लो) योजना	रोपनी	८००	६	८०.०	४८०.०	१६०.०	९६०.०	१६०.०	९६०.०	२००.०	१२००.०	२००.०	१२००	४८००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२३	माथिल्लो खेत- ओडारे सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२४	भुतियाखोला लिफ्टिंग सिंचाई आयोजना	रोपनी	९५०	६	९५.०	५७०.०	१९०.०	११४०.०	१९०.०	११४०.०	२३७.५	१४२५.०	२३७.५	१४२५	५७००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२५	ठुलो छाँगा- थाइदनखेत- लप्सेखेत सिंचाई	रोपनी	५००	६	५०.०	३००.०	१००.०	६००.०	१००.०	६००.०	१२५.०	७५०.०	१२५.०	७५०	३०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२६	बदर्पा बिजेल सिंचाई आयोजना	रोपनी	१८०	६	१८.०	१०८.०	३६.०	२१६.०	३६.०	२१६.०	४५.०	२७०.०	४५.०	२७०	१०८०	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२७	घट्टेखोला- कान्ले लिफ्टिंग सिंचाई योजना	रोपनी	८००	६	८०.०	४८०.०	१६०.०	९६०.०	१६०.०	९६०.०	२००.०	१२००.०	२००.०	१२००	४८००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२८	लप्सेखोला टुनिबोटे सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२९	लप्सेखोला सातबिसे सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.३०	कोलेमा सिंचाई टंकी निर्माण	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.३१	ज्यामिरे बेसी ढाडखेत कुलो व्यवस्थापन	रोपनी	२४०	६	२४.०	१४४.०	४८.०	२८८.०	४८.०	२८८.०	६०.०	३६०.०	६०.०	३६०	१४४०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३२	बुगुवा खोला कुलो व्यवस्थापन	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३३	खराने मुलाबारी पाईप व्यवस्थापन	रोपनी	२६०	६	२६.०	१५६.०	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२.०	६५.०	३९०.०	६५.०	३९०	१५६०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३४	माथिलो बिजेल सिंचाई टंकी आयोजना	रोपनी	१४०	६	१४.०	८४.०	२८.०	१६८.०	२८.०	१६८.०	३५.०	२१०.०	३५.०	२१०	८४०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३५	तामांग टोल पाईप व्यवस्थापन	रोपनी	१४०	६	१४.०	८४.०	२८.०	१६८.०	२८.०	१६८.०	३५.०	२१०.०	३५.०	२१०	८४०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३६	ठुलो पधेरो सिंचाई आयोजना	रोपनी	२०८	६	२०.८	१२४.८	४१.६	२४९.६	४१.६	२४९.६	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२	१२४८	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३७	काभे भदौरे सिंचाई आयोजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.३८	सतघरे खोले खेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	१६०	६	१६.०	९६.०	३२.०	१९२.०	३२.०	१९२.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०	९६०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.३९	बसेरी सिमपानी सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४०	माने खोला सिंचाई आयोजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४१	बदर्पा फाट सिंचाई आयोजना	रोपनी	२८०	६	२८.०	१६८.०	५६.०	३३६.०	५६.०	३३६.०	७०.०	४२०.०	७०.०	४२०	१६८०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४२	घट्टेखोला चिउरेबोटे सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४३	मांखा सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४४	अधेरीखोला हर्रेबोटे अधेरीखेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४५	तल्लो जालबारी अमले सिंचाई आयोजना	रोपनी	१८०	६	१८.०	१०८.०	३६.०	२१६.०	३६.०	२१६.०	४५.०	२७०.०	४५.०	२७०	१०८०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४६	अधेरी फाट सिंचाई आयोजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४७	अँधेरी खोला कालीमाटे डिही टाउके सिँचाई योजना	रोपनी	१२०	६	१२.०	७२.०	२४.०	१४४.०	२४.०	१४४.०	३०.०	१८०.०	३०.०	१८०	७२०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.४८	गुहे खोला ठुलो खेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.४९	ओखलेखोला कामीबार सिंचाई आयोजना	रोपनी	१२०	६	१२.०	७२.०	२४.०	१४४.०	२४.०	१४४.०	३०.०	१८०.०	३०.०	१८०	७२०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५०	दुबेखोला अक्करखेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	४०	६	४.०	२४.०	८.०	४८.०	८.०	४८.०	१०.०	६०.०	१०.०	६०	२४०	वडा-७	स्थानिय तह आफै

उदेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
२.५१	अघेरी खोला ताक्ले सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५२	डाँडापोखरे डुम्रेचौर सिंचाई आयोजना	रोपनी	४०	६	४.०	२४.०	८.०	४८.०	८.०	४८.०	१०.०	६०.०	१०.०	६०	२४०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५३	ताक्लेखोला साउनेफाट सिंचाई आयोजना	रोपनी	२०८	६	२०.८	१२४.८	४१.६	२४९.६	४१.६	२४९.६	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२	१२४८	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५४	अघेरी खोला सिस्ने सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५५	ताक्लेखोला पोखरी सिंचाई आयोजना	रोपनी	१२०	६	१२.०	७२.०	२४.०	१४४.०	२४.०	१४४.०	३०.०	१८०.०	३०.०	१८०	७२०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५६	ताक्लेखोला रुन्ती सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५७	ताक्लेखोला मह्वुवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	७२	६	७.२	४३.२	१४.४	८६.४	१४.४	८६.४	१८.०	१०८.०	१८.०	१०८	४३२	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५८	साझीखोला कामीटार सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५९	ताक्लेखोला ताक्लेखेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६०	डुम्से फाँट बस्ती सिंचाई योजना	रोपनी	३४०	६	३४.०	२०४.०	६८.०	४०८.०	६८.०	४०८.०	८५.०	५१०.०	८५.०	५१०	२०४०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६१	अँधेरी खोला रयेले सिँचाई योजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६२	गोठेखोला अमले सिंचाई आयोजना	रोपनी	९५०	६	९५.०	५७०.०	१९०.०	११४०.०	१९०.०	११४०.०	२३७.५	१४२५.०	२३७.५	१४२५	५७००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६३	गोठेखोला लामढुंगे सिंचाई आयोजना	रोपनी	८००	६	८०.०	४८०.०	१६०.०	९६०.०	१६०.०	९६०.०	२००.०	१२००.०	२००.०	१२००	४८००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६४	गोठेखोला मह्वुवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	८८	६	८.८	५२.८	१७.६	१०५.६	१७.६	१०५.६	२२.०	१३२.०	२२.०	१३२	५२८	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६५	पिप्लेखर्कका सिंचाई (पइप) आयोजना	रोपनी	२९२	६	२९.२	१७५.२	५८.४	३५०.४	५८.४	३५०.४	७३.०	४३८.०	७३.०	४३८	१७५२	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६६	गोठेखोला भिरुवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६७	ओखलेखोला डाँडाबारी बडगेसाल सिंचाई योजना	रोपनी	१३६	६	१३.६	८१.६	२७.२	१६३.२	२७.२	१६३.२	३४.०	२०४.०	३४.०	२०४	८१६	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६८	अधिकारीटोल गहतेसार चौर सिंचाई योजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६९	बलेफीखोला ढाँडीकुना लिफ्टिंग योजना,जलबिरे	रोपनी	१०००	१०	१००.०	१०००.०	२००.०	२०००.०	२००.०	२०००.०	२५०.०	२५००.०	२५०.०	२५००	१००००	वडा-१ ,३०० परिवार	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.७०	बलेफी कल्लेरी लिफ्टिंग योजना	रोपनी	५००	१०	५०.०	५००.०	१००.०	१०००.०	१००.०	१०००.०	१२५.०	१२५०.०	१२५.०	१२५०	५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.७१	बोक्सेखोला लिफ्टिंग सिंचाई कुलो आयोजना,थापागाँउ	रोपनी	१२००	१०	१२०.०	१२००.०	२४०.०	२४००.०	२४०.०	२४००.०	३००.०	३०००.०	३००.०	३०००	१२०००	वडा-२	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.७२	बलेफी भुजुङगे लिफ्टिंग सिंचाई कुलो आयोजना	रोपनी	५००	१०	५०.०	५००.०	१००.०	१०००.०	१००.०	१०००.०	१२५.०	१२५०.०	१२५.०	१२५०	५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.७३	तिमलसिना टोल लिफ्टिंग टंकी आयोजना	रोपनी	८०	१०	८.०	८०.०	१६.०	१६०.०	१६.०	१६०.०	२०.०	२००.०	२०.०	२००	८००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.७४	नेपाली टोल लिफ्तिंग सिंचाई आयोजना	रोपनी	३२०	१०	३२.०	३२०.०	६४.०	६४०.०	६४.०	६४०.०	८०.०	८००.०	८०.०	८००	३२००	वडा ५	स्थानिय तह आफै
२.७५	थार्थन खोला डाँडागाउँ लिफ्ट सिँचाई	रोपनी	२००	१०	२०.०	२००.०	४०.०	४००.०	४०.०	४००.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००	२०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५१	अधेरी खोला ताक्ले सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५२	डाँडापोखरे डुम्रेचौर सिचाई आयोजना	रोपनी	४०	६	४.०	२४.०	८.०	४८.०	८.०	४८.०	१०.०	६०.०	१०.०	६०	२४०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५३	ताक्लेखोला साउनेफाट सिंचाई आयोजना	रोपनी	२०८	६	२०.८	१२४.८	४१.६	२४९.६	४१.६	२४९.६	५२.०	३१२.०	५२.०	३१२	१२४८	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५४	अधेरी खोला सिस्ने सिंचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५५	ताक्लेखोला पोखरी सिंचाई आयोजना	रोपनी	१२०	६	१२.०	७२.०	२४.०	१४४.०	२४.०	१४४.०	३०.०	१८०.०	३०.०	१८०	७२०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५६	ताक्लेखोला रुन्ती सिचाई आयोजना	रोपनी	६०	६	६.०	३६.०	१२.०	७२.०	१२.०	७२.०	१५.०	९०.०	१५.०	९०	३६०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५७	ताक्लेखोला मझुवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	७२	६	७.२	४३.२	१४.४	८६.४	१४.४	८६.४	१८.०	१०८.०	१८.०	१०८	४३२	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५८	साझीखोला कामीटार सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५९	ताक्लेखोला ताक्लेखेत सिंचाई आयोजना	रोपनी	१००	६	१०.०	६०.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०.०	२५.०	१५०.०	२५.०	१५०	६००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६०	डुम्से फाँट वस्ती सिंचाई योजना	रोपनी	३४०	६	३४.०	२०४.०	६८.०	४०८.०	६८.०	४०८.०	८५.०	५१०.०	८५.०	५१०	२०४०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६१	अँधेरी खोला रयेले सिँचाई योजना	रोपनी	२००	६	२०.०	१२०.०	४०.०	२४०.०	४०.०	२४०.०	५०.०	३००.०	५०.०	३००	१२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.६२	गोठेखोला अमले सिंचाई आयोजना	रोपनी	९५०	६	९५.०	५७०.०	१९०.०	११४०.०	१९०.०	११४०.०	२३७.५	१४२५.०	२३७.५	१४२५	५७००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६३	गोठेखोला लामढुंगे सिंचाई आयोजना	रोपनी	८००	६	८०.०	४८०.०	१६०.०	९६०.०	१६०.०	९६०.०	२००.०	१२००.०	२००.०	१२००	४८००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६४	गोठेखोला मझुवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	८८	६	८.८	५२.८	१७.६	१०५.६	१७.६	१०५.६	२२.०	१३२.०	२२.०	१३२	५२८	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६५	पिप्लेखर्दका सिंचाई (पइप) आयोजना	रोपनी	२९२	६	२९.२	१७५.२	५८.४	३५०.४	५८.४	३५०.४	७३.०	४३८.०	७३.०	४३८	१७५२	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६६	गोठेखोला भिरूवा सिंचाई आयोजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६७	ओखलेखोला डाँडाबारी बडगेसाल सिंचाई योजना	रोपनी	१३६	६	१३.६	८१.६	२७.२	१६३.२	२७.२	१६३.२	३४.०	२०४.०	३४.०	२०४	८१६	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६८	अधिकारीटोल गहतेसार चौर सिंचाई योजना	रोपनी	८०	६	८.०	४८.०	१६.०	९६.०	१६.०	९६.०	२०.०	१२०.०	२०.०	१२०	४८०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.६९	बलेफीखोला ढाँडीकुना लिफ्टिंग योजना,जलविरे	रोपनी	१०००	१०	१००.०	१०००.०	२००.०	२०००.०	२००.०	२०००.०	२५०.०	२५००.०	२५०.०	२५००	१००००	वडा-१ ,३०० परिवार	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.७०	बलेफी कल्लेरी लिफ्टिंग योजना	रोपनी	५००	१०	५०.०	५००.०	१००.०	१०००.०	१००.०	१०००.०	१२५.०	१२५०.०	१२५.०	१२५०	५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.७१	वोक्सेखोला लिफ्टिंग सिंचाई कुलो आयोजना,थापागाँउ	रोपनी	१२००	१०	१२०.०	१२००.०	२४०.०	२४००.०	२४०.०	२४००.०	३००.०	३०००.०	३००.०	३०००	१२०००	वडा-२	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.७२	बलेफी भुजुङगे लिफ्टिंग सिंचाई कुलो आयोजना	रोपनी	५००	१०	५०.०	५००.०	१००.०	१०००.०	१००.०	१०००.०	१२५.०	१२५०.०	१२५.०	१२५०	५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.७३	तिमलसिना टोल लिफ्तिंग टंकी आयोजना	रोपनी	८०	१०	८.०	८०.०	१६.०	१६०.०	१६.०	१६०.०	२०.०	२००.०	२०.०	२००	८००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.७४	नेपाली टोल लिफ्तिंग सिंचाई आयोजना	रोपनी	३२०	१०	३२.०	३२०.०	६४.०	६४०.०	६४.०	६४०.०	८०.०	८००.०	८०.०	८००	३२००	वडा ५	स्थानिय तह आफै
२.७५	थार्थन खोला डाँडागाउँ लिफ्ट सिँचाई	रोपनी	२००	१०	२०.०	२००.०	४०.०	४००.०	४०.०	४००.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००	२०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
३	पर्यटन विकास					२५००४		३९४५७		३५५१०		३७२६३		३८८६६	१७६१००		
३.१	पर्यटन गुरुयोजना (Tourism Master Plan)	संख्या	१	१०००			१.०	१०००							१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.२	कृषि पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि होमस्टेको अध्ययन गरि सामुहिक होमस्टे सञ्चालन गर्न आवश्यक अनुदान	एकमुष्ट	८	१०००	२.०	२०००	२.०	२०००	२.०	२०००	२.०	२०००			८०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.३	जलविरेबाट वनकाली जाने पदमार्ग	कि.मि	२	६०००	०.५	३०००	०.५	३०००	०.५	३०००	०.५	३०००			१२०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.४	जलविरे पर्यटकीय स्थल निर्माण	एकमुष्ट	१	२००००	०.०	०	१.०	२००००	०.०	०	०.००	०	०.००	०	२००००	वडा-१	गै.स.स.
३.५	फुलबारी मार्ग	एकमुष्ट	१	१००००	१.०	१००००	०.०	०	०.०	०	०.००	०	०.००	०	१००००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.६	गढीडाँडा पर्यटकीय स्थल निर्माण	एकमुष्ट	१	२००००	०.०	०	०.०	०	०.०	०	०.००	०	१.००	२००००	२००००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.७	सालघारि पार्क पर्यटकिय स्थल	एकमुष्ट	१	५०००	०.०	०	०.०	०	१.०	५०००	०.०	०	०.०	०	५०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.८	चिलाउने - ठाडीकुना पैदल मार्ग	कि.मि	२	१०००		०		०		०	१.०	१०००	१.०	१०००	२०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.९	गिछ्छे खोला झरना	एकमुष्ट	१	४०००		०		०		०	०.५	२०००	०.५	२०००	४०००	वडा-१	गै.स.स.
३.१०	बाघ मुखे सुन्दरी झरना	एकमुष्ट	१	३०००		०		०	०.५	१५००	०.५	१५००		०	३०००	वडा-१	गै.स.स.
३.११	कार्तिके पिकनिक स्थल निर्माण	एकमुष्ट	१	२५००		०	०.५	१२५०	०.५	१२५०		०		०	२५००	वडा-१	गै.स.स.
३.१२	पेप्टा सुन्धारा पिकनिक स्थल	एकमुष्ट	१	२५००	०.५	१२५०	०.५	१२५०		०		०		०	२५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.१३	त्रिवणी घाट मन्दिर संरक्षण	एकमुष्ट	१	३०००	०.५	१५००		०	०.५	१५००		०		०	३०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
३.१४	झोलुङ्गे सन्सारी थान पैदल मार्ग	कि.मि	१	१५००	०.२	३००	०.५	७५०	०.५	७५०		०		०	१८००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
३.१५	वस्नेत गाउँ पिकनिक स्पट	एकमुष्ट	१	१०००		०		०		०		०	१.०	१०००	१०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
३.१६	नोबिसे माथिल्लो कल्लेरी पैदल मार्ग	कि.मि	१	१५००		०		०		०	०.५	७५०	०.५	७५०	१५००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
३.१७	मल्छे- सेल्ताप पैदल मार्ग	कि.मि	३	१०००		०		०		०	१.५	१५००	१.५	१५००	३०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.१८	गा.वि.स. डाँडा -सेल्ताप	कि.मि	३	१०००		०		०		०	२.०	२०००	०.५	५००	२५००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.१९	बोगमडाँडा- ओमपार्क	कि.मि	२	१०००		०		०		०		०	२.०	२०००	२०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.२०	छयोर्तेन निर्माण,साविक	एकमुष्ट	१	१५००		०		०		०	१.०	१५००		०	१५००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.२१	भिरकुना,पर्वत आरोहण डी.पि.आर सहित	एकमुष्ट	१	४०००		०		०		०	०.५	२०००	०.५	२०००	४०००	वडा-३	गै.स.स.
३.२२	सिमासिङ, पर्वत आरोहण डी.पि.आर सहित	एकमुष्ट	१	४०००		०		०		०	०.५	२०००	०.५	२०००	४०००	वडा-३	गै.स.स.
३.२३	ब्याङचेमा गुम्बा निर्माण	एकमुष्ट	१	३०००		०		०	१.०	३०००		०		०	३०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.२४	सेतीदेवी मन्दिर निर्माण,साविक५	एकमुष्ट	१	३०००		०		०		०	१.०	३०००		०	३०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.२५	निङमा पाल्देन गुम्बा,करङगैरा	एकमुष्ट	१	३०००		०		०		०	१.०	३०००		०	३०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२६	गढीडाँडा बुद्धपार्क (डी.पि.आर)	एकमुष्ट	१	१०००	१.०	१०००		०		०		०		०	१०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२७	थार्तन जोर छाङ्गा पर्वत आरोहण	एकमुष्ट	१	२०००		०		०	१.०	२०००		०		०	२०००	वडा-४	गै.स.स.
३.२८	कोठे बिझेल देउराली डाँडा सेल्ताप केवलकार सञ्चालन अध्ययन	एकमुष्ट	१	१५००		०	१.०	१५००		०		०		०	१५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.२९	देउराली डाँडा गढी डाँडा पैदलमार्ग निर्माण	कि.मि	१	१०००		०	०.५	५००	०.५	५००		०		०	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.३०	कोठे-ज्यामिरे- चुलिडाँडा- सामडाँडा- फलाटे हुदै चरियामाई बागलेगाँउ बलेफी पैदल मार्ग	कि.मि	२	१०००		०	१.०	१०००	०.५	५००	०.५	५००		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
३.३१	छयोर्तेन निर्माण,माखल्लो बिजेल	एकमुष्ट	१	१०००		०	१.०	१०००		०		०		०	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.३२	फलाटे कालिकामाईको स्तरोन्नती	एकमुष्ट	१	१०००		०		०	०.५	५००	०.५	५००		०	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.३३	चुरियामाई मन्दिर स्तरोन्नती,बागलेगाँउ	एकमुष्ट	१	५००		०		०	१.०	५००		०		०	५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.३४	माखल्लो बिजेल बेथेन चर्च निर्माण	एकमुष्ट	१	२५००		०		०		०		०	१.०	२५००	२५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.३५	होम स्टे संचालनमा अनुदान,ब्वाँसे पोखरी डाँडा	एकमुष्ट	१	१५००	०.२	३००	०.२	३००	०.२	३००	०.२	३००	०.२	३००	१५००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.३६	पोखरीडाँडा पिकनिक स्पोर्ट निर्माण	एकमुष्ट	१	१०००		०		०	१.०	१०००		०		०	१०००	वडा-६	गै.स.स.
३.३७	देवीथान मन्दिर निर्माण	एकमुष्ट	१	१०००		०		०		०	१.०	१०००		०	१०००	वडा-६	गै.स.स.
३.३८	बेगावती मन्दिर निर्माण	एकमुष्ट	१	५००		०	१.०	५००		०		०		०	५००	वडा-६	गै.स.स.
३.३९	भटेरेडाँडा, बुद्ध पार्क, गुम्बा	एकमुष्ट	१	१०००		०		०	१.०	१०००		०		०	१०००	वडा-७	गै.स.स.
३.४०	सानटोर,भड्याङ डाँडा पिकनिक स्पोर्ट	एकमुष्ट	१	५००		०	१.०	५००		०		०		०	५००	वडा-७	गै.स.स.
३.४१	राम्चेडाँडा पिकनिक स्पोर्ट	एकमुष्ट	१	५००		०		०	१.०	५००		०		०	५००	वडा-७	गै.स.स.
३.४२	डुम्रेचौर, सेतीदेवी मन्दिर	एकमुष्ट	१	५००		०		०		०	१.०	५००		०	५००	वडा-७	गै.स.स.
३.४३	घनसार कुलाईन मन्दिर	एकमुष्ट	१	५००		०		०	१.०	५००		०		०	५००	वडा-७	गै.स.स.
३.४४	भीमसेनथान मन्दिर	एकमुष्ट	१	५००		०		०		०	१.०	५००		०	५००	वडा-७	गै.स.स.
३.४५	पौडेल बन्दु कुलायन मन्दिर व्यवस्थापन,अँधेरीखोला	एकमुष्ट	१	२००	१.०	२००		०		०		०		०	२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४६	पराजुली बन्दु कुलायन मन्दिर व्यवस्थापन, चिम्लीङ	एकमुष्ट	१	२००		०	१.०	२००		०		०		०	२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४७	अमलटार कालीदेवी मन्दिर मर्मत सम्भार	एकमुष्ट	१	२००		०	१.०	२००		०		०		०	२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४८	काफलबोटे सेतीदेवी मन्दिर	एकमुष्ट	१	१०००		०		०		०	०.५	५००	०.५	५००	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४९	थारचौर मन्दिर मर्मत सम्भार तथा प्राङगण निर्माण	संख्या	१	१००		०		०		०	१.०	१००		०	१००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.५०	सेतीदेवी मन्दिर सम्म जाने बाटो, भिरकुना	कि.मि	१	१०००	०.५	५००	०.५	५००						०	१०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.५१	गणेश मन्दिर निर्माण ,परिगाँउ	संख्या	१	३००		०		०	०.५	१५०		०	०.५	१५०	३००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.५२	जलविरे बनकाली ठाडीकुना पैदलमार्ग निर्माण	कि.मि	४	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००		०	४०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.५३	बोक्सेखोला कार्तिक ठाडीकुन पैदलमार्ग निर्माण	कि.मि	४	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००	१.०	१०००		०	४०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.५४	पहिरे ठाँडीकुना पेप्टा पैदलमार्ग निर्माण	कि.मि	३	१०००	१.०	१०००	०.०	०	१.०	१०००	१.०	१०००		०	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.५५	ढाडे-खमारे-पेप्टा पैदलमार्ग निर्माण	कि.मि	३	१०००	१.०	१०००	०.०	०	१.०	१०००	१.०	१०००		०	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.५६	चनौटे- लामठुंगे- फलाटे पथ मार्ग	कि.मि	३	१०००		०		०	१.५	१५००	१.०	१०००		०	२५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.५७	७४ किलो काभे फलाटे पथ मार्ग	कि.मि	२	१०००		०		०	१.०	१०००	१.०	१०००		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.५८	मुलाबारी तिम्सीटोल गोमादेवी मन्दिर माखल्लो बिजेल चमबोटे फाट अदमारा पथ मार्ग	कि.मि	१	१०००		०		०	०.५	५००	०.५	५००		०	१०००	बिजेल, वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.५९	अधेरी जालबारी-सिमपानी ककलिङ-सेल्ताप पथ मार्ग	कि.मि	२	१०००		०	०.५	५००	१.०	१०००		०		०	१५००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.६०	भंगेरे धारा चिम्लिङ बेसी पैदल मार्ग	कि.मि	१	१०००		०		०	०.५	५००	०.५	५००		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६१	वरबोटे विरौटा पैदल मार्ग चिम्लीङ बेसी	कि.मि	१	१०००		०	०.५	५००	०.५	५००		०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६२	ट्रेकिंग रौट (खाडीचौर- कोलेचौर)	कि.मि.	१	१०००	०.२	२१६.०	०.२	२२८.०	०.२	२४०.०	०.३	२५२.०	०.३	२६४	१२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६३	कुलायन देखि खत्रीटोल सिढी बाटो	कि.मि.	१	१०००	०.२	१६२.०	०.२	१७१.०	०.२	१८०.०	०.२	१८९.०	०.२	१९८	९००	वडा-७	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.६४	भूमेधारा काफलबोट सिडी बाटो	कि.मि.	१	१०००	०.१	१४४.०	०.२	१५२.०	०.२	१६०.०	०.२	१६८.०	०.२	१७६	८००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६५	बटकोबोट दलित बस्ती कमिटार सिडी बाटो	कि.मि.	१	१०००	०.२	१६२.०	०.२	१७१.०	०.२	१८०.०	०.२	१८९.०	०.२	१९८	९००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६६	दलित वस्ती वि.क. टोल र नेपाली टोल सम्म सभाचौर देखि सिँढी निर्माण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	१०००.०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६७	सरस्वती मा.वि.-सभाचौर सिँढी निर्माण	एकमुष्ट	१	५००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	५००.०	५००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.६८	कर्कले सिढी बाटो निर्माण	कि.मि.	२	१०००	०.३	२७०.०	०.३	२८५.०	०.३	३००.०	०.३	३१५.०	०.३	३३०	१५००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
४	उद्योग, वाणिज्य तथा आपुर्ती					६५००		१९३००		२१०००		१४४००		२०००	६३२००		
४.१	औद्योगिक ग्राम स्थापना (Industrial Village)	संख्या	१	१००००	०.०	०.०	०.५	५०००.०	०.५	५०००.०	०.०	०.०	०.०	०	१००००	वडा-०३	गै.स.स.
४.२	आपूर्ती व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण	संख्या	१	१००	१.०	१००.०									१००	वडा-०४	स्थानिय तह आफै
४.३	सिपमुलक तालिम प्रदान	संख्या	१६	३००	८.०	२४००.०					८.०	२४००.०		०	४८००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
४.४	दुग्ध डेरि उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	४	२०००	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०		०	८०००	वडा-१,२,३,८	स्थानिय तह आफै
४.५	पशुदाना उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन,कल्लेरी	संख्या	१	२०००		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०.०		०	२०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
४.६	कफी उत्पादन बढवा दिदै उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
४.७	सिस्नु प्रशोधन केन्द्र स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
४.८	दुना टपरी उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	३	२०००		०.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०		०	६०००	वडा-४,६	स्थानिय तह आफै
४.९	फर्निचर उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	३	२०००		०.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०		०	६०००	वडा-४,५,६	स्थानिय तह आफै
४.१०	गलैचा, झोला उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	३	२०००		०.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०		०	६०००	वडा-१,४,७	स्थानिय तह आफै
४.११	हस्तकला उद्योग (निगालो, बास) स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	२	२०००		०.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००.०		०.०		०	४०००	वडा-१,७	स्थानिय तह आफै
४.१२	ब्याग तथा जुता उद्योग स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	१	२०००		०.०		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०	२०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
४.१३	सिलाई उद्योग (उन, फाइवर, डल,) स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	३	२०००		०.०	१.०	२०००.०		०.०	१.०	२०००.०	१.०	२०००	६०००	वडा-४,५,८	स्थानिय तह आफै
४.१४	कागज उद्योग निर्माण स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
४.१५	साबुन उद्योग निर्माण स्थापना प्रवर्द्धन	संख्या	१	२०००	१.०	२०००.०		०.०		०.०		०.०		०	२०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
४.१६	स्थानीय विशेषतामा आधारित अन्य उद्योग स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	१	३००		०.०	१.०	३००.०		०.०		०.०		०	३००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
५	रोजगारीको अवस्था, सामाजिक सुरक्षा					१५५०		१५५०		१५५०		३५५०		१५५०	९७५०		
५.१	बेरोजगारहरुको सूचीकृत गरी श्रम बैङ्क स्थापना प्रवर्द्धन	एकमुष्ट	१	२०००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००	२०००.००	०.००	०	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.२	विऊ पुँजी वितरण	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.३	गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम बिकाश कार्यक्रम (मेडापा) लागु गर्ने तथा निरन्तरता दिने	जना	१००	५	२०.०	१००.०	२०.०	१००.०	२०.०	१००.०	२०.०	१००.०	२०.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.४	कामका लागि नगद कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	३०००	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००	३०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.५	गरिब लक्षित कार्यक्रम जस्तै गरिबसँगका विशेष कार्यक्रम	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५.६	लक्षित वर्ग (महिला, दलित, जनजाती, अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत, अपाङ्गता, शहिद, घाईते र बेपत्ता परिवार) उत्थानको लागि क्षमता विकास गरी आयआर्यजनको लागि विविध कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	एकमुष्ट	१	१५००	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००	१५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.७	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	संख्या	१०	२००	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
ख	सामाजिक विकास क्षेत्र					७४४१०		१०२४३०		९९७१०		५९११०		४९११०	३८४८५०		
१	स्वास्थ्य र पोषण					१६०००		१६२००		२२०००		२२८००		१७८००	९४८००		
१.१	बर्थिंग सेन्टर स्थापना (बर्थिंग सेन्टरमा प्लासेन्टा किट तथा Video X-Ray को व्यवस्थापन)	संख्या	८	४०००	१.०	४०००.०	१.०	४०००.०	२.०	८०००.०	२.०	८०००.०	२.०	८०००	३२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२	डबली गाउँघर क्लिनिक व्यवस्थापन	संख्या	१५	५०	३.०	१५०.०	३.०	१५०.०	३.०	१५०.०	३.०	१५०.०	३.०	१५०	७५०	वडा-१	गै.स.स.
१.३	स्वास्थ शिविर संचालन	पटक	२०	५०	४.०	२००.०	४.०	२००.०	४.०	२००.०	४.०	२००.०	४.०	२००	१०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.४	कल्लेरी,धुस्कोट, मेलडाँडा,लावारी स्वास्थ्यचौकी भवन निर्माण	संख्या	५	५०००	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००	२५०००	,वडा-२,३,४,५,८	स्थानिय तह आफै
१.५	स्वास्थ्यचौकी थप भवन निर्माण	संख्या	१	५०००		०.०		०.०		०.०	१.०	५०००.०		०	५०००	अदमारा, वडा-४	स्थानिय तह आफै
१.६	स्वास्थ्यचौकीमा सामाग्री समयमा उपलब्ध तथा प्राविधिकको व्यवस्थापन	संख्या	८	१०००	२.०	२०००.०	२.०	२०००.०	४.०	४०००.०		०.०		०	८०००	मुलाबारी,वडा-५, वडा-८	स्थानिय तह आफै
१.७	"सबैका लागि स्वास्थ्य" स्वास्थ्य बिमा सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	गै.स.स.
१.८	एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन	संख्या	५	४०००	१.०	४०००.०	१.०	४०००.०	१.०	४०००.०	१.०	४०००.०	१.०	४०००	२००००	सबै वडा	गै.स.स.
१.९	सबै स्वास्थ्यचौकीमा ल्याबको व्यवस्था	संख्या	८	१००	२.०	२००.०	४.०	४००.०	२.०	२००.०		०.०		०	८००	सबै वडा	गै.स.स.
१.१०	महिला, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, दिर्घरोगी तथा अपाङ्गता भएकाहरुको लागि वार्षिक स्वास्थ्य परीक्षण	संख्या	१०	२००	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००	२०००	सबै वडा	गै.स.स.
२	शिक्षा					३४३४०		२८४२०		२२०००		१०५००		१३२००	१०८४६०		
२.१	आवासिय प्राविधिक शिक्षालय निर्माण	संख्या	२	१५०००	१.०	१५०००.०	१.०	१५०००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	३००००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.२	विद्यालयमा व्यवस्थित खेलमैदान	संख्या	५	१५००	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	७५००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.३	भीमसेन माविको शौचालय व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	७००	०.०	०.०	१.०	७००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	७००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.४	भीमसेन माविको खेलमैदान व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	७००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	७००.०	७००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.५	करङगैरा आ. वि. मा ४ कोठे RCC भवन	एकमुष्ट	१	२५००	०.०	०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	२५००.०	२५००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.६	करङगैरा आविमा २ कोठे RCC/Truss भवन मर्मत सम्भार	एकमुष्ट	१	१५००	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	१५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१५००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.७	करङगैरा आवि माघेरावार कम्पाउण्ड	एकमुष्ट	१	१५००	०.०	०.०	१.०	१५००.०	०.०	०.०		०.०		०.०	१५००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.८	करङगैरा शौचालय तथा चमेना गृह व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०		०.०	१.०	१०००.०		०.०	१०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.९	करङगैरा पुस्तकालय/प्रयोगशाला व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०		०.०		०.०	१.०	१०००.०	१०००	वडा-४	गै.स.स.
२.१०	करङगैरा, सेतीदेवीमा शिक्षक दरबन्दी	संख्या	३	२२२०	२.०	४४४०.०	१.०	२२२०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	६६६०	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.११	सेतीदेवी १० कोठे पक्की भवन निर्माण	संख्या	५	५०००	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	१.०	५०००.०	२५०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१२	सेतीदेवी चमेना गृह व्यवस्थापन	संख्या	५	५००	१.०	५००.०	१.०	५००.०	१.०	५००.०	१.०	५००.०	१.०	५००.०	२५००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१३	सेतीदेवी खेलमैदान व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	७००		०.०		०.०	१.०	७००.०		०.०		०.०	७००	वडा-४	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५		जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.१४	सेतीदेवी पक्की घेराबारी तथा खानेपानी व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	९००		०.०		०.०	१.०	९००.०		०.०		०.०	९००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१५	सेतिदेवि विद्यालयमा यातायातको व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	६००		०.०		०.०	१.०	६००.०		०.०		०.०	६००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१६	जाल्पादेवी ६ कोठे भवन निर्माण	एकमुष्ट	१	३२००	१.०	३२००.०		०.०		०.०		०.०		०.०	३२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१७	जाल्पादेवी १२ कोठे हालको भवन निर्माण तथा मर्मत सम्भार	एकमुष्ट	१	१२००	१.०	१२००.०		०.०		०.०		०.०		०.०	१२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१८	जनसेवा स्कुलमा भवन थप योजना	एकमुष्ट	१	२५००	१.०	२५००.०		०.०		०.०		०.०		०.०	२५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१९	विद्यालयहरुमा व्यवस्थित पुस्तकालय भवन	संख्या	८	१०००	१.०	१०००.०	१.०	१०००.०	२.०	२०००.०	२.०	२०००.०	२.०	२०००.०	८०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
२.२०	शैक्षिक व्यवस्थापन (दरबन्दि अनुसार कर्मचारी व्यवस्थापन)	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	१.०	१०००.०		०.०		०.०		०.०	१०००	वडा-६,८	स्थानिय तह आफै
२.२१	कुप कन्या मा.वि. मा व्यवसायीक तथा प्राविधिक शिक्षाको व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	४००		०.०		०.०	१.०	४००.०		०.०		०.०	४००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२२	सातकन्या आ.वि. मा थप ४ कोठे भवन निर्माण	एकमुष्ट	१	१२००		०.०		०.०	१.०	१२००.०		०.०		०.०	१२००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२३	प्राविधिक शिक्षा स्थापनाको योजना निर्माण	एकमुष्ट	१	३००		०.०		०.०		०.०	१.०	३००.०		०.०	३००	वडा-७,८	स्थानिय तह आफै
२.२४	विद्यालयहरुमा सांगतिक विषयको शिक्षाको विकास	एकमुष्ट	१	२००		०.०		०.०		०.०	१.०	२००.०		०.०	२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२५	बाल शिक्षा मा वि मा छात्रवास १६ कोठे भवन	एकमुष्ट	१	६५००		०.०		०.०	१.०	६५००.०		०.०		०.०	६५००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२६	सरस्वती मा.वि मा खेलमैदान र घेराबार निर्माण	एकमुष्ट	१	१२००		०.०		०.०	१.०	१२००.०		०.०		०.०	१२००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३	**खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता**					१३६६०		१९९००		१५१००		९५००		८९००	६७०६०		
३.१	खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता योजना (WASH Plan) निर्माण	एकमुष्ट	१	२०००	१.०	२०००.०									२०००	गाउँपालिका स्तरीय	स्थानिय तह आफै
३.२	खानेपानीका स्रोतहरूको मर्मत संरक्षण र व्यवस्थापन	संख्या	४०	२००	८.०	१६००.०	८.०	१६००.०	८.०	१६००.०	८.०	१६००.०	८.०	१६००	८०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.३	ठाटिकुना खा.पा आयोजना	घरधुरि संख्या	१००	१०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०							१०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.४	भिरकुना पेप्टा खा.पा आयोजना	घरधुरि संख्या	१५०	१०		०.०		०.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००	१५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.५	विप्लुङ खा.पा आयोजना	घरधुरि संख्या	४५	१०	०.०	०.०	४५.०	४५०.०							४५०	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.६	कासधारि कार्तिकि खा.पा आयोजना	घरधुरि संख्या	५२	१०		०.०	५२.०	५२०.०							५२०	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.७	डिपबोरिङ सम्भाव्यता अध्ययन	एकमुष्ट	१	५००	१.०	५००.०		०.०							५००	कालढुंगा, वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.८	दोबाटे खा.पा आयोजना	घरधुरि संख्या	१००	१०		०.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.९	टाडी खा.पा आयोजना व्यवस्थापन	घरधुरि संख्या	१२०	१०	१००.०	१०००.०	२०.०	२००.०		०.०		०.०		०	१२००	वडा-१	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.१०	हिटी धारा सरक्षण	एकमुष्ट	१	१००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	१००	१००	ढवली, वडा-१	गै.स.स.
३.११	जुगेधारा सरक्षण	एकमुष्ट	१	१००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	१००	१००	जुगेधारा,वडा-१	गै.स.स.
३.१२	सुन्धारा सरक्षण तथा निर्माण	एकमुष्ट	१	५०		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	५०	५०	पेत्टा, वडा-१	गै.स.स.
३.१३	वनकाली ढुंगेधारा निर्माण	एकमुष्ट	१	५०		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	५०	५०	वनकाली, वडा-१	गै.स.स.
३.१४	पन्चकन्या कार्तिके ढुंगेधारा	एकमुष्ट	१	५०		०.०		०.०		०.०	१.०	५०.०		०	५०	कार्तिके, वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.१५	कुडारे ढुंगेधारा निर्माण	एकमुष्ट	१	५०		०.०		०.०		०.०	१.०	५०.०		०	५०	कुडारे, वडा-१	स्थानिय तह आफै
३.१६	झोलुङ्गे खानेपानी आयोजना	घरधुरि	१००	५०		०.०	५०.०	२५००.०	५०.०	२५००.०		०.०		०	५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
३.१७	सिमासिङ- धुस्कोट खत्रीडाँडा खा.पा	घरधुरि	८००	१०	४००.०	४०००.०	४००.०	४०००.०		०.०		०.०		०	८०००	धुस्कोट, वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.१८	नाम्दाखोला खानेपानी मर्मत	घरधुरि	१००	१०		०.०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
३.१९	मेल्डाँडा- मगर गाउ-टारी खा.पा. आयोजना	घरधुरि	५५	१०		०.०	५५.०	५५०.०		०.०		०.०		०	५५०	थार्तन, वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२०	रोक्काटोल खा.पा योजना	घरधुरि	३०	१०		०.०	३०.०	३००.०		०.०		०.०		०	३००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२१	करङगैरा- लामाटोल-धामीटोल खा.पा योजना	घरधुरि	६०	१०		०.०	६०.०	६००.०		०.०		०.०		०	६००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२२	बदर्पा केउरीनी खानेपानी	घरधुरि	२०	१०		०.०	२०.०	२००.०		०.०		०.०		०	२००	बदर्पा, वडा-४	स्थानिय तह आफै
३.२३	भदौरे बागलेगाँउ खर्का टोल कामीटोल हुदै गौरीगाँउ बलेफी खा.पा. (बृहत)	घरधुरि	२००	१०		०.०		०.०	२००.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.२४	घट्टेखोला बिजेल बृहत लिफ्टिंग खानेपानी	घरधुरि	३००	१०		०.०	१५०.०	१५००.०	१५०.०	१५००.०		०.०		०	३०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.२५	किसिमपानी माखल्लो अदमारा खा.पा.	घरधुरि	१५	१०	१५.०	१५०.०		०.०		०.०		०.०		०	१५०	वडा-५	स्थानिय तह आफै
३.२६	ब्यासे खानेपानी योजना	घरधुरि	३०	१०		०.०		०.०		०.०	३०.०	३००.०		०	३००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.२७	मांखा खानेपानी	घरधुरि	५५०	१०		०.०		०.०	२५०.०	२५००.०	३००.०	३०००.०		०	५५००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.२८	वन्द खानेपानी	घरधुरि	५००	१०		०.०	२५०.०	२५००.०	२५०.०	२५००.०		०.०		०	५०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.२९	जोगीडाँडा अमिले पानी	घरधुरि	४०	१०	४०.०	४००.०		०.०		०.०		०.०		०	४००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.३०	कार्तिके खानेपानी	घरधुरि	२२	१०	२२.०	२२०.०		०.०		०.०		०.०		०	२२०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.३१	अधेरी खानेपानी	घरधुरि	४५	१०		०.०	४५.०	४५०.०		०.०		०.०		०	४५०	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.३२	डिपबोरिङ सम्भाव्यता अध्ययन	एकमुष्ट	१००	१०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०		०.०		०.०		०	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
३.३३	पामीझाव पानीटोल- काफलबोट- भीमसेनथान वृहत खानेपानी आयोजना	घरधुरि	३००	१०		०.०		०.०		०.०	१५०.०	१५००.०	१५०.०	१५००	३०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.३४	भोटेस्वाँरा- विकटोल- नेपालीटोल- सावाचौर सरस्वती मावि खा.पा.	घरधुरि	३५०	१०		०.०		०.०		०.०	१५०.०	१५००.०	२००.०	२०००	३५००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.३५	पदाली पयौबारी खा.पा.	घरधुरि	२५	१०	२५.०	२५०.०		०.०		०.०		०.०		०	२५०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.३६	साउनेफाट खा.पा.	घरधुरि	१००	१०	५०.०	५००.०	५०.०	५००.०		०.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
३.३७	चिम्लीङ खा.पा.	घरधुरि	१००	१०		०.०		०.०	१००.०	१०००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.३८	चिम्लीङ वेसी तल्ला टोल खानेपानी	घरधुरि	१००	१०		०.०		०.०		०.०	१००.०	१०००.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.३९	मोटो धारा-वि.क. टोल-नेपाली टोल- सभाचौर-पैयँबारी सरस्वती मा.वि. खानेपानी योजना	घरधुरि	१००	१०		०.०		०.०		०.०		०.०	१००.०	१०००	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४०	भट्टराई टोल खानेपानी आयोजना	घरधुरि	१००	१०		०.०		०.०		०.०		०.०	१००.०	१०००	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
३.४१	गौंवाटी काफलबोट खानेपानी योजना	घरधुरि	१००	१०		०.०		०.०		०.०		०.०	१००.०	१०००	१०००		स्थानिय तह आफै
३.४२	वैदार टोल रिजर्भ टयाङ्की निर्माण	संख्या	१	१५००		०.०	१.०	१५००.०		०.०		०.०		०	१५००		स्थानिय तह आफै
३.४३	फाँटवस्ती खा.पा. आयोजना	घरधुरि	३८	१०		०.०	३८.०	३८०.०		०.०		०.०		०	३८०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.४४	लाम्पाटा- खत्रीचौर- वडारे खा.पा. हुल्याकडाँडा निर्माण	घरधुरि	२०४	१०	२०४.०	२०४०.०		०.०		०.०		०.०		०	२०४०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.४५	गहते- अधेरीगाँउ- डोटनरी खा.पा. आयोजना	घरधुरि	१५	१०		०.०	१५.०	१५०.०		०.०		०.०		०	१५०	वडा-८	स्थानिय तह आफै
४	महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू					१६६०		२१६०		१८६०		२०६०		१०४०	८७८०		
४.१	महिला					०.०		०.०		०.०		०.०		०	०		
४.१.१	कानुनी सचेतना तथा अभिमुखीकरण	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.१.२	लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम तथा महिला सशक्तिकरण	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.१.३	छोरी सम्मान कार्यक्रम प्रवर्द्धन	पटक	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.१.४	महिला सँग जनप्रतिनीधि कार्यक्रम सिपमुलक तालिम सञ्चालन	पटक	१०	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.१.५	महिला भवन	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०		०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२	बालबालिका					०.०		०.०		०.०		०.०		०	०		
४.२.१	बालअधिकार समिति बाल क्लव तथा बालसञ्जालहरूको गठन, सञ्चालन, संस्थागत तथा क्षमता विकास	संख्या	१६	३०	४.०	१२०.०	४.०	१२०.०	४.०	१२०.०	४.०	१२०.०		०	४८०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२.२	वडास्तरमा बालउद्यान र बाल-पुस्तकालयको व्यवस्था	संख्या	८	३००	२.०	६००.०	२.०	६००.०	२.०	६००.०	२.०	६००.०		०	२४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२.३	बालअधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.३	ज्येष्ठ नागरिक					०.०		०.०		०.०		०.०		०	०		
४.३.१	दिवा सेवा केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन	संख्या	६	२००	०.०	०.०	२.०	४००.०	१.०	२००.०	२.०	४००.०	१.०	२००	१२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.३.२	ज्येष्ठ नागरिक आश्रमहरू (सत्सङ्ग भवन) को संस्थागत क्षमता	पटक	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.३.३	अन्तरपुस्ता छलफल तथा अन्तरक्रिया	पटक	५	६०	१.०	६०.०	१.०	६०.०	१.०	६०.०	१.०	६०.०	१.०	६०	३००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
४.३.४	ज्येष्ठ नागरिकहरूको तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक	संख्या	५	८०	१.०	८०.०	१.०	८०.०	१.०	८०.०	१.०	८०.०	१.०	८०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४	अपाङ्गता		०			०.०		०.०		०.०		०.०		०	०		
४.४.१	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४.२	गाउँपालिकामा अपाङ्गता सम्बन्धी हेल्प डेक्स स्थापना	संख्या	१	५०	०.०	०.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४.३	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि क्षमता अनुसारको रोजगारी प्रारम्भ सीप विकास तालिम	पटक	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४.४	अपाङ्गता मैत्री संरचना निर्माण सचेतना	संख्या	१	५०	०.०	०.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४.५	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता भएका विपन्न परिवारका सदस्यहरूको लागि रोजगारी श्रृजना	संख्या	१०	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५	युवा तथा खेलकुद					८७५०		३५७५०		३८७५०		१४२५०		८२५०	१०५७५०		
५.१	गाउँपालिका स्तरीय मिनी रंगशाला निर्माण (गौरवको आयोजना, विमिरेडाँडा)	संख्या	१	५००००	०.०	०.०	०.५	२५०००.०	०.५	२५०००.०	०.०	०.०	०.०	०	५००००	वडा-०१ ,०२	गै.स.स.
५.२	स्वास्थ्यका लागि खेलकुद राष्ट्का लागि खेलकुद कार्यक्रम अनुरुप खेलकुद गतिविधि सञ्चालन	पटक	५	२५०	१.०	२५०.०	१.०	२५०.०	१.०	२५०.०	१.०	२५०.०	१.०	२५०	१२५०	वडा-१	स्थानिय तह आफै
५.३	आहालचउर खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	३०००	०.५	१५००.०	०.५	१५००.०		०.०		०.०		०	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
५.४	बोक्से खोला खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	३०००		०.०		०.०	०.५	१५००.०	०.५	१५००.०		०	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
५.५	पंचकन्या कार्तिक खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	४०००		०.०		०.०		०.०	०.५	२०००.०	०.५	२०००	४०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
५.६	संसारी खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	४०००	०.५	२०००.०	०.५	२०००.०		०.०		०.०		०	४०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
५.७	वृहत कल्लेरी मिनि रङ्गशाला निर्माण	एकमुस्ट	१	६०००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	६०००	६०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
५.८	भीमसेन मावि खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	४०००	०.५	२०००.०	०.५	२०००.०		०.०		०.०		०	४०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
५.९	भलेडाँडा खेलमैदान/ कभर्ड हल निर्माण	एकमुस्ट	१	६०००	०.५	३०००.०	०.५	३०००.०		०.०		०.०		०	६०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
५.१०	विजेल खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	४०००		०.०	०.५	२०००.०	०.५	२०००.०		०.०		०	४०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
५.११	काडगैप खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	४०००		०.०		०.०	०.५	२०००.०	०.५	२०००.०		०	४०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
५.१२	कोकें क्लब भवन	एकमुस्ट	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
५.१३	नेपालीटोल क्लब भवन	एकमुस्ट	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
५.१४	आदमारा क्लब भवन	एकमुस्ट	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
५.१५	बादलेगाउ क्लब भवन	एकमुस्ट	१	२०००		०.०		०.०	१.०	२०००.०		०.०		०	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
५.१६	कुवापानी भलिबल खेलमैदान निर्माण	एकमुस्ट	१	५००		०.०		०.०		०.०	१.०	५००.०		०	५००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
५.१७	अँधेरी खेलमैदान फुटवल निर्मा	एकमुस्ट	१	१०००		०.०		०.०		०.०	१.०	१०००.०		०	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
५.१८	युथ स्पोर्ट क्लव (फुटसल)	एकमुस्ट	१	३०००		०.०		०.०		०.०	१.०	३०००.०		०	३०००	लामोसाँगु , वडा-८	गै.स.स.
५.१९	लामोसाँगु कभर्ड हल	एकमुस्ट	१	४०००		०.०		०.०		०.०	१.०	४०००.०		०	४०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
ग	पूर्वाधार विकास क्षेत्र					२८७७६०		३०९८६०		४२५४४०		५२७२००		५६१७५०	२११२०१०		
१	बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण					९८५०		१७२००		१८३००		९८५०		१०२५०	६५४५०		
१.१	भवन निर्माण मापदण्ड तयार गर्ने	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०.०	१०००	जलविरे, वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.२	बसपार्क निर्माण (जलविरे)	एकमुष्ट	१	१००००		०.०	०.५	५०००.०	०.५	५०००.०		०.०		०.०	१००००	जलविरे, वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.३	एकिकृत बस्ति विकास सम्भाव्यता अध्ययन	एकमुष्ट	१	१५००		०.०	०.५	७५०.०	०.५	७५०.०		०.०		०.०	१५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.४	सडक सोलार बत्ति	संख्या	५००	५०	१००.०	५०००.०	१००.०	५०००.०	१००.०	५०००.०	१००.०	५०००.०	१००.०	५०००.०	२५०००	वडा-४,५,७	स्थानिय तह आफै
१.५	यात्रु प्रतिक्षालय निर्माण	संख्या	२०	१५०	४.०	६००.०	४.०	६००.०	४.०	६००.०	४.०	६००.०	४.०	६००.०	३०००	वडा-१,२,४,६,७,८	स्थानिय तह आफै
१.६	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	एकमुष्ट	१०	५००	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	५०००	वडा-१,२	गै.स.स.
१.७	जेष्ठ नागरिक भवन	संख्या	२	५५०	०.०	०.०	१.०	५५०.०	१.०	५५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	११००	वडा-१,६	स्थानिय तह आफै
१.८	योगा तथा मेडिटेसन भवन	संख्या	२	५५०	०.०	०.०	१.०	५५०.०	१.०	५५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	११००	सबै वडा	गै.स.स.
१.९	सामुदायिक भवन	संख्या	१०	५५०	२.०	११००.०	२.०	११००.०	२.०	११००.०	२.०	११००.०	२.०	११००.०	५५००	वडा-२,३,४,५ ,७	स्थानिय तह आफै
१.१०	खाडीचौर साउने धनसार चिम्लिङबेसी बाल क्लब भवन निर्माण	संख्या	१	४००		०.०		०.०		०.०		०.०	१.०	४००.०	४००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
१.११	काङगैरा, ढुंगे धारा निर्माण	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	२५०	वडा-४	गै.स.स.
१.१२	कृयापुत्रि भवन	संख्या	५	१५००	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	१.०	१५००.०	७५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.१३	गाउँपालिका भित्र रहेका घाट तथा दाहासंस्कार गर्ने स्थलहरु निर्माण तथा व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१०	३००	२.०	६००.०	२.०	६००.०	२.०	६००.०	२.०	६००.०	२.०	६००.०	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.१४	गुम्बा भवन निर्माण	संख्या	१	७००		०.०		०.०	१.०	७००.०		०.०		०.०	७००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
१.१५	राफेकोक निङ्गिमण्डली लामोसाँघु चर्च भवन मर्मत संभार	संख्या	१	४००		०.०		०.०	१.०	४००.०		०.०		०.०	४००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२	सडक तथा यातायात पूर्वाधार					२७७७५०		२९०५००		४०६०००		५१६२५०		५५०५००	२०४१०००		
२.१	सडक गुरुयोजना अद्यावधिक	संख्या	१.०	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	१०००.०	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
२.२	वनकाली पेत्ता सडक (पक्की अगाडिको)	कि.मि.	१.२	३००००	०.२	६०००.०	१.०	३००००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	३६०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.३	उँडारे-ढाँडाबारी-थापागाँउ सडक	कि.मि.	६.५	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	१.५	१५०००.०	२.०	२००००.०	३.०	३००००	६५०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.४	अल्छीढुंगा-साहीथोक सडक	कि.मि.	३.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	१००००.०	२.०	२००००	३००००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.५	विप्लुंङ बस्ती सडक	कि.मि.	२.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	१२०००	१२०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.६	आह्लाल्चौर-ढाडगाँउ-दामसिंह सडक	कि.मि.	४.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	६०००.०	१.०	६०००.०	२.०	१२०००	२४०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.७	नौबिसे-कल्लेरी-फुल्पीङकोट -जलविरे पक्की सडक	कि.मि.	७.५	३००००	२.०	६००००.०	२.०	६००००.०	१.५	४५०००.०	२.०	६००००.०	०.०	०	२२५०००	वडा-२	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.८	ढाँडेखोला-लाकुरी ढुंगा सडक	कि.मि.	३.५	१००००	०.०	०.०	१.०	१००००.०	१.०	१००००.०	१.५	१५०००.०	०.०	०	३५०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.९	देउराली-भुझ्डे सडक	कि.मि.	२.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	१००००.०	१.०	१००००	२००००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.१०	पल्लाबारी-विस्टेस्वाँरा- लक्ष्मीदेवी- कल्लेरी सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	२.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	६०००.०	१.०	६०००	१२०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.११	झोलुङ्गे- भिरलचउरे- ढाडे सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	३.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	६०००.०	२.०	१२०००	१८०००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.१२	गा.वि.स. डाँडा- खत्रीडाँडा- ब्याङचे- जिराति सडक	कि.मि.	६.०	३००००	१.०	३००००.०	१.०	३००००.०	२.०	६००००.०	२.०	६००००.०	०.०	०	१८००००	वडा-३	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.१३	चिलाउने- च्यानडाँडा- सिमानसिङ- ओमपार्क सडक	कि.मि.	१.०	३००००	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	३००००.०	०.०	०.०	०.०	०	३००००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१४	गुम्बाडाँडा- ब्याङचे- जिराति- बोडडाँडा सडक	कि.मि.	१.२	१००००	०.०	०.०	०.२	२०००.०	१.०	१००००.०	०.०	०.०	०.०	०	१२०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१५	बेते- मत्छे- बिसौना गाँउ-आँपबोटे सडक	कि.मि.	२.५	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	३०००.०	१.०	६०००.०	१.०	६०००	१५०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१६	सिमासिङ- ओखेनी ओमपार्क सडक	कि.मि.	१.५	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	३०००.०	१.०	६०००	९०००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.१७	फुलबारी मार्ग सडक	कि.मि.	२.०	३००००	१.०	३००००.०	१.०	३००००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	६००००	वडा-४	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.१८	लप्से थर्पँग सडक	कि.मि.	१.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	५०००.०	०.५	५०००.०	०.०	०	१००००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.१९	दमाईटोल- लामाटोल स्कूल सडक	कि.मि.	०.५	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	५०००.०	०.०	०	५०००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२०	देउरालीडाँडा चलबडाँडा सडक	कि.मि.	१.७	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.७	४२००.०	१.०	६०००	१०२००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२१	स्यांगतनटोल सिंगरे भदौरे सडक	कि.मि.	१.६	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.६	३६००.०	१.०	६०००	९६००	वडा-४	स्थानिय तह आफै
२.२२	बसबोटे- ज्यामिरे- अदमारा तल्लो नेपालीटोल सडक स्तरोन्नती (pitch)	कि.मि.	४.०	३००००	१.०	३००००.०	१.०	३००००.०	२.०	६००००.०	०.०	०.०	०.०	०	१२००००	वडा-५	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.२३	७४ किलो काभे फलाटे स्तरोन्नती (pitch)	कि.मि.	०.६	३००००	०.६	१८०००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१८०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.२४	मालढुंगा ज्यामिरे कार्भे सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	१.५	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	५०००.०	१.०	१००००.०	०.०	०	१५०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.२५	बादलेगाँउ भदौरे हुदै फलाटे स्तरोन्नती	कि.मि.	५.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	२००००.०	३.०	३००००	५००००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.२६	देउराली पराजुली सडक देखि लामाटोल बाट पौडेलटोल सडक स्तरोन्तती	कि.मि.	१.५	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	३०००.०	१.०	६०००	९०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.२७	माख्लो बिजेल आदमारा जाने सडक स्तरोन्नती (pitch)	कि.मि.	१.८	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.८	४८००.०	१.०	६०००	१०८००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.२८	अँधेरी मांखा ब्वाँसे सडक	कि.मि.	९.०	३००००	१.०	३००००.०	१.०	३००००.०	२.०	६००००.०	२.५	७५०००.०	२.५	७५०००	२७००००	वडा-६	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.२९	खोलेखेत बदर्पा सडक	कि.मि.	१.५	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.५	१५०००	१५०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.३०	भन्ज्याङ जोगीडाँडा वरपिपल मोड सडक	कि.मि.	२.३	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.३	२३०००	२३०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.३१	मांखा देउराली ब्वाँसे सडक	कि.मि.	१.७	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.७	४२००.०	१.०	६०००	१०२००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.३२	जुगेपानी सैंले सडक	कि.मि.	१.७	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.७	४२००.०	१.०	६०००	१०२००	वडा-६	स्थानिय तह आफै

उदेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.३३	खाडीचौर-चिमलिङ सडक	कि.मि.	८.५	३००००	१.०	३००००.०	१.०	३००००.०	१.५	४५०००.०	२.५	७५०००.०	२.५	७५०००	२५५०००	वडा-७	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.३४	बरबोट भट्टराईटोल सडक	कि.मि.	१.५	३००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	१५०००.०	१.०	३००००	४५०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.३५	भागरे चिमलिंङ बेसी सडक	कि.मि.	१.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	५०००.०	०.५	५०००	१००००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.३६	सभाचौर-बोलढुंगा सडक	कि.मि.	२.०	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	१००००.०	१.०	१००००	२००००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.३७	चिमलिंङ ओमापार्क पर्यटन सडक	कि.मि.	९.०	६०००	१.०	६०००.०	१.०	६०००.०	२.०	१२०००.०	२.०	१२०००.०	३.०	१८०००	५४०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.३८	साउने सभाहल सडक	कि.मि.	१.५	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	३०००.०	१.०	६०००	९०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.३९	सरस्वोती मावि पैयाबारी बैदार टोल सडक	कि.मि.	२.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	१२०००	१२०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.४०	सातघरे- टोप्का हुदै भिरकुना सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	१.५	३००००	०.५	१५०००.०	१.०	३००००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	४५०००	वडा-८	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.४१	लामोसाँघु- बसेरी- परिगाँउ गौदेवी- खाडीचौर सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	१.२	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.२	२०००.०	१.०	१००००	१२०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.४२	गोठेखोला सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	१.५	१००००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.५	१५०००	१५०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.४३	फाटबस्ती-गौदेवी थारचौर-गहते सडक स्तरोन्नती	कि.मि.	२.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	१२०००	१२०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.४४	तीनकुने परिगाँउ सडक	कि.मि.	२.०	६०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	६०००.०	१.०	६०००	१२०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.४५	आहाल चउर जुगेघरा भंडारे नया सडक	कि.मि.	१.०	२५००	१.०	२५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.४६	कार्तिके- चिलाउने- ठाटीकुना नया सडक	कि.मि.	२.०	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	५०००	५०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
२.४७	ढाडेखेत पैंधुरे- सिफ्रेचउर नैया सडक	कि.मि.	२.५	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.५	१२५०.०	२.०	५०००	६२५०	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.४८	कल्लेरी-गणेशथान नैंया सडक	कि.मि.	१.५	२५००	१.५	३७५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	३७५०	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.४९	बलेफी करिडोर दुवै तर्फा (नैंया सडक)	कि.मि.	०.६	२५००	०.६	१५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.५०	कोठे सुनकोशी करिडोर (नैंया सडक)	कि.मि.	३.४	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.४	३५००.०	२.०	५०००	८५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.५१	धंसार बसेरी छाप नैंया सडक	कि.मि.	१.०	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.०	२५००	२५००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५२	दलित बस्ती नैंया सडक	कि.मि.	२.०	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	२.०	५०००	५०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५३	भुमेधारा उदेउनी रयेले नैया सडक	कि.मि.	१.५	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.५	३७५०	३७५०	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५४	वेदारटोल साँधीखोला नैंया सडक	कि.मि.	२.०	२५००	१.०	२५००.०	१.०	२५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.५५	सिउरेनी खत्रीटोल नैंया सडक	कि.मि.	१.५	२५००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१.५	३७५०	३७५०	वडा ७	स्थानिय तह आफै
२.५६	मोक्तानटोल-स्वरा नैंया सडक	कि.मि.	१.०	२५००	१.०	२५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२५००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.५७	बोक्सेखोला मोटरेवल पुल	मि.	४०.०	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०	४०.०	४००००.०	०.०	०.०	०.०	०	४००००	जलविरे, वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.५८	जलविरे - चौतारा साँगाचोकगडी जोड्ने पुल	मि.	१५.०	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	१५.०	१५०००	१५०००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम बिवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५९	ठाडोखोला स्लाब पुल	मि.	१०.०	१०००	१०.०	१००००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.६०	घुमसुमे खोला मोटरेबल पुल	मि.	३०.०	१०००	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	३०.०	३००००.०	०.०	०	३००००	वडा-३	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.६१	काडे बोक्सेखोला झोलुङ्गे पुल	मि.	५०.०	२५०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	५०.०	१२५००.०	०.०	०	१२५००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
२.६२	कातिके बिसौना गाउ झोलुङ्गे पुल	मि.	५०.०	२५०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	५०.०	१२५००	१२५००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
४.०	सञ्चार तथा सुचना प्रविधि		१३९			१६०		२१६०		११४०		११००		१०००	५५६०		
४.१	सबै वडाहरूमा डिजिटल सूचना पाटी व्यवस्थापन	संख्या	८	२०	३.०	६०.०	३.०	६०.०	२.०	४०.०	०.०	०.०	०.०	०	१६०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२	सार्वजनिक सेवा प्रदानलाई प्रविधिमा आधारित सफ्टवेयर निर्माण	संख्या	१	१०००	०.०	०.०	१.०	१०००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.३	दुरसंचारको टावर स्तरोन्नती	संख्या	४	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०		०	४००	वडा-२,३,५,७	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
४.४	इन्टरनेट सुबिधा विस्तारको योजना	संख्या	८	५००		०.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००.०	२.०	१०००	४०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
घ	वन वातावरण र विपद् व्यवस्थापन					१८२५०		२०६५०		२०९००		१४३००		१००००	८४१००		
१	वन तथा जैविक विविधता					२१६०		२१६०		२१६०		२१६०		२१६०	१०८००		
१.१	फलफुल जन्य वृक्षारोपण कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२	घेराबारी कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	३०००	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००.०	०.२	६००	३०००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
१.३	बाली तथा पशुपालनमा क्षति पुर्याउने वन्यजन्तु (बाँदर, बँदेल, चितुवा) नियन्त्रण	एकमुष्ट	१	२०००	०.२	४००.०	०.२	४००.०	०.२	४००.०	०.२	४००.०	०.२	४००	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.४	आगोलागि नियन्त्रण	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.५	माटो पहिचान गरि वृक्षारोपण कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.६	झाडी सुधार योजना	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.७	वृक्षारोपण योजना संचालन कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	गै.स.स.
१.८	जडिबुटि पहिचान कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.९	फलाटे वन कफी जोन बनाउने कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
१.१०	बाँस वृक्षारोपण योजना	एकमुष्ट	१	२००	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०	२००	वडा-६	गै.स.स.
२	भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन					६००		७१००		१०८५०		४३५०		५८००	२८७००		
२.१	मुहान सुधार कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	५००	०.५	२५०.०	०.५	२५०.०		०.०		०.०		०	५००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.२	कदमखोला (गहिरो) भूक्षय व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.३	पुरानो कोइराला गाँउ	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.४	पौडेल गाँउ सिमलबोट	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
२.५	मन्दाधारा भूक्षय संरक्षण	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.६	जिरातीखोला संरक्षण	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.७	मच्छेपुछ्र संरक्षण	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.८	सिमासिङ घट्टेखोला संरक्षण	एकमुष्ट	१	१००	०.५	५०.०	०.५	५०.०		०.०		०.०		०	१००	वडा-३	स्थानिय तह आफै
२.९	कभर्ड हल देखी मन्दिर -मन्दिर देखी सिलापर्वत पुल सुनकोशी तटवन्ध	एकमुष्ट	१	२०००		०.०		०.०	०.३	६००.०	०.३	६००.०	०.४	८००	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१०	कोठे पुल -सिम्ने सुनकोशी तटबन्दन	एकमुष्ट	१	२०००		०.०		०.०	०.३	६००.०	०.३	६००.०	०.४	८००	२०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.११	ज्यामिरे पहिरो संरक्षण (देउराली - मागाउ)	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१२	लामाटोल (बिजेल) पहिरो संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१३	आदमारा (जुगेपानी) पहिरो संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१४	बेसाती डाँडा पहिरो संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१५	जन्गारे पहिरो संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१६	पालिका भवन पछाडी खोला तटबन्दन	एकमुष्ट	१	१५००		०.०		०.०	०.३	४५०.०	०.३	४५०.०	०.४	६००	१५००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१७	चनौटेको खोलामा करिडोर बाँध	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-५	स्थानिय तह आफै
२.१८	कालिमाटी पहिरो संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.१९	आँपबोटे बागेबारी भूक्षय	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२०	डाँडागैरा भू-संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०		०.०	०.३	३००.०	०.३	३००.०	०.४	४००	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२१	ठुलोचौर पहिरो गौरीगाउ बस्ती संरक्षण	एकमुष्ट	१	१५००		०.०	०.५	७५०.०	०.५	७५०.०		०.०		०	१५००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२२	घट्टेखोला भूक्षय (वृहत समस्या)	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२३	सामखोटी भूक्षय	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-६	स्थानिय तह आफै
२.२४	अँधेरीखेत भूक्षय	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२५	सारस्वती मावी भू-संरक्षण योजना	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२६	स्वाथ्यचौकी भू-संरक्षण योजना	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२७	ठाडवारी आम्बोटे भू-संरक्षण योजना	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२८	बालज्योति विद्यालय भू-संरक्षण योजना	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
२.२९	टोप्का-डामसाइट हल्कडाँडा पहिरो क्षेत्र संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.३०	अराने-मजुवा लामोसाँगु पहिरो क्षेत्र संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.३१	ठाडो खोल्सो संरक्षण, नयाँ बस्ती हुँदै फाँट बस्ती कोकले बस्ती हुँदै डुम्रे सम्म संरक्षण योजना	एकमुष्ट	१	१५००		०.०	०.५	७५०.०	०.५	७५०.०		०.०		०	१५००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
२.३२	लामोसाँघु ढँडि खोला संरक्षण	एकमुष्ट	१	१०००		०.०	०.५	५००.०	०.५	५००.०		०.०		०	१०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै
३.०	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन					१४५०		४३५०		८५०		७५०		०	७४००		
३.१	ल्याण्डफिलसाइट सम्भाव्यता अध्ययन गरि निर्माण	एकमुष्ट	१	५०००	०.२	१०००.०	०.८	४०००.०							५०००	वडा-१,५,७	स्थानिय तह आफै
३.२	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	एकमुष्ट	३	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०					३००	सबै वडा	गै.स.स.
३.३	स्थानीय तह वातावरणीय अध्ययन कार्यविधि निर्माण	एकमुष्ट	१	१००	१.०	१००.०									१००	सबै वडा	गै.स.स.
३.४	वातावरण संरक्षण योजना तथा वातावरणीय अध्ययन	एकमुष्ट	१	५००	०.५	२५०.०	०.५	२५०.०							५००	सबै वडा	गै.स.स.
३.५	बजार तथा सरकारी क्षेत्रमा डस्टवीनको व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१५००					०.५	७५०.०	०.५	७५०.०			१५००	सबै वडा	गै.स.स.

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
४	विपद्, जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानासिलता					१४०४०		७०४०		७०४०		७०४०	१	२०४०	३७२००		
४.१	विपद्, जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गुरुयोजना निर्माण (DRR Plan)	एकमुष्ट	१	२०००	१	२०००									२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२	वलेफीखोला नियन्त्रण	कि.मि	३	१००००	१	१००००	०.५	५०००	०.५	५०००	०.५	५०००			२५०००	वडा-१	संघ तथा प्रदेश सँगको समन्वयमा गर्ने
४.४	विपद् व्यवस्थापन कार्यमा प्रयोग हुने आवश्यक भौतिक साधनहरू (प्राथमिक उपचारका साधन, स्ट्रेचर) आदिको व्यवस्था	एकमुष्ट	१	१५००	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	१५००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
४.५	पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन संस्थागत तथा इकाइ स्थापना	एकमुष्ट	१	७००	०.२	१४०.०	०.२	१४०.०	०.२	१४०.०	०.२	१४०.०	०.२	१४०.०	७००	वडा-१	स्थानिय तह आफै
४.६	तालिम पर्याप्तता कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	५००	वडा-२,४,५	स्थानिय तह आफै
४.७	विपद् व्यवस्थापन भवन निर्माण	एकमुष्ट	१	१५००	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	१५००	वडा-२	स्थानिय तह आफै
४.८	विपद् समितिलाई श्रोत साधनको व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१५००	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	०.२	३००.०	१५००	वडा-३,४	स्थानिय तह आफै
४.९	भलबाढीको पूर्व सूचनाको लागि सेन्सर साइरन	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	५००	वडा-७	स्थानिय तह आफै
४.१०	सुनकोशी नदि कटान व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	४०००	०.२	८००.०	०.२	८००.०	०.२	८००.०	०.२	८००.०	०.२	८००.०	४०००	वडा-८	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा) २०८०/०८१ परिमाण	२०८०/०८१ बजेट	२०८१/०८२ परिमाण	२०८१/०८२ बजेट	२०८२/०८३ परिमाण	२०८२/०८३ बजेट	२०८३/०८४ परिमाण	२०८३/०८४ बजेट	२०८४/०८५ परिमाण	२०८४/०८५ बजेट	जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
ङ	संस्थागत विकास					१०१३६		१२९९६		९४७६		८७७६		८७६६	५०१४८		
१	सेवा प्रवाह तथा सुशासन					५५०		६००		५८०		३००		३००	२३३०		
१.१	सेवा प्रवाह तथा सुशासनकालागि आवश्यक कार्यविधिको निर्माण	संख्या	१०	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.२	पालिकाद्वारा प्रदान गरिने सेवाको अभिलेख व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१००	०.०	०.०	१.०	१००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.३	विद्युतीय शासन प्रयोग र पहुँचमा बृद्धि	एकमुष्ट	१	२००	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.६	१२०.०	०.०	०.०	०.०	०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.४	हरेक विकास योजना तथा कार्यक्रमको वडा र पालिकास्तरमा नियमित सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ सञ्चालन	पटक	१०	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.५	कर्मचारीको क्षमता विकासकालागि नियमित तालिमको व्यवस्था	पटक	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००	५००	सबै वडा	गै.स.स.
१.६	सबै कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्था र सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन	एकमुष्ट	९	२०	३.०	६०.०	३.०	६०.०	३.०	६०.०	०.०	०.०	०.०	०	१८०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.७	पालिका भित्रका योजनाहरूको नियमित अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा समीक्षा	पटक	६	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	०.०	०.०	०.०	०	३००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१.८	बैंकिङ प्रणाली मार्फत सम्पुर्ण भुक्तानी प्रकिया	एकमुष्ट	१	५०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०	सबै वडा	गै.स.स.
२.०	मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास					२०		२०		२०		२०		२०	१००		
२.१	सेवाप्रवाह, संस्थागत विकासजस्ता पक्षमा कमश आधुनिकीकरण गर्दै जान तदनुकुलका कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.०	तथ्याङ्क प्रणाली					५००		८००		२००		०		०	१५००		
३.१	तथ्याङ्क सङ्कलन सम्बन्धी नीति निर्माण	संख्या	१	१००	१.०	१००.०									१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.२	तथ्याङ्कका मानक र मापदण्डहरूको विकास	संख्या	८	१००	३.०	३००.०	३.०	३००.०	२.०	२००.०	०.०	०.०	०.०	०	८००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.३	पालिकाको तथ्याङ्क वेब पोर्टल निर्माण गरी तथ्याङ्कहरूको एकीकृत रूपमा व्यवस्थापन र सार्वजनिकीकरण	एकमुष्ट	१	५००	०.०	०.०	१.०	५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
३.४	तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषणकोलागि कर्मचारी तथा विज्ञहरूको क्षमता र दक्षता बृद्धि	संख्या	१	१००	१.०	१००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००	सबै वडा	गै.स.स.
४.०	शासकीय सुधार					२८०		२८०		२८०		२८०		२८०	१४००		
४.१	सार्वजनिक नागरिक सुनुवाइलाई व्यवस्थित बनाउँदै सबै जनताको उपस्थितिको सुनिश्चितता	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.२	नियमित वेवसाइट अद्यावधिक तथा व्यवस्थापन परीक्षण	संख्या	५	३०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०	१५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
४.३	कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको विकास	संख्या	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४	कर्मचारीको कार्यसम्पादनको कार्य प्रगतिसँग आवद्धता	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.०	प्रशासकीय सुशासन					२००		२००		२००		२००		२००	१०००		
५.१	कर्मचारीहरूको मनोवल र उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्न कर्मचारीकालागि तालिम, आवास, शिशुस्याहार केन्द्र तथा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सञ्चालन	एकिकृत	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.२	नियमित व्यवस्थापन परीक्षण र सूचना प्रविधिको विकास र विस्तारको माध्यमबाट स्वचालित कार्य प्रणालीको विस्तार	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.०	वित्तीय सुशासन					५००		५००		५००		४५०		४५०	२४००		
६.१	लाभ र लागतको विश्लेषणसहित योजना तथा कार्यक्रम अवधि यकिन गरी वार्षिक बजेट विनियोजन	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.२	राजस्व परिचालन क्षमता बृद्धि तालिम सञ्चालन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०.	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	गै.स.स.
६.३	लेखा प्रणाली सुदृढीकरण तालिम सञ्चालन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.४	विद्युतीय आर्थिक कारोबार प्रणालीको सुदृढीकरण	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.५	गाउँपालिका, वडाकार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरुमा ई हाजिरीको व्यवस्था गर्ने	एकमुष्ट	५०	२५	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०	१२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.०	भ्रष्टाचार निवारण					२६०		२२१०		२६०		११०		११०	२९५०		
७.१	भ्रष्टाचार विरुद्ध नागरिक सचेतना	पटक	२	५०	१.०	५०.०	०.०	०.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.२	भ्रष्टाचारको सूचना दिनेलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.३	नियमित सार्वजनिक सुनुवाइ	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.४	विकास आयोजनाको खर्च निर्माण स्थलमै सार्वजनिकीकरण	एकमुष्ट	१	५०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.५	संस्थागत क्षमता विकासकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग	संख्या	१	२०००	०.०	०.०	१.०	२०००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.०	सुरक्षा					४७०		१३७०		८७०		८७०		८७०	४४५०		
८.१	प्रविधिमैत्री अपराध अनुसन्धानको विकास	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	गै.स.स.
८.२	पालिकाको सुरक्षा नीति तर्जुमा	संख्या	१	५००	०.०	०.०	१.०	५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.३	लागु औषध नियन्त्रण र अनुगमन	एकमुष्ट	५	२००	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८.४	बजार क्षेत्र, सार्वजनिक स्थल, सरकारी कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरुमा CCTV जडान	एकमुष्ट	५०	२५	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०	१२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.४	प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न पूर्व-सूचना प्रणाली विकास	एकमुष्ट	८	२००	०.०	०.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००	१६००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.०	मानव अधिकार					६०		६०		६०		६०		६०	३००		
९.१	वडा तथा विद्यालय स्तरमा मानव अधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.२	फरक क्षमता भएका, असहाय, सीमान्तकृत् वर्ग र क्षेत्रका सेवाग्राहीलाई सेवाप्रवाहमा विशेष व्यवस्था	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.३	पीडित महिला र बालबालिकालाई आर्थिक तथा कानुनी सहायता प्रदान	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१०.०	संघीय शासन प्रणाली					२००		२००		२००		२००		२००	१०००		
१०.१	स्थानीय राजनीतिक नेतृत्व, जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीकोलागि क्षमता विकासकालागि तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	गै.स.स.
११.०	स्थानीय तहको सन्तुलित विकास					९०		९०		९०		९०		९०	४५०		
११.१	स्थानीय रोजगारी प्रवर्द्धन र क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
११.२	व्यवहारिक योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
११.३	सार्वजनिक निजी साझेदारीमा विकासका कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.०	योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन					४४०		३९०		१४०		१४०		१४०	१२५०		
१२.१	योजनाको वर्गीकरण गर्न मापदण्डको व्यवस्था	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.२	अनुगमनको निर्देशिका निर्माण	संख्या	३	५०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.३	आयोजनाको पहिचान, छनौट र कार्यान्वयन गर्ने उच्चस्तरीय संयन्त्र निर्माण	एकमुष्ट	१	२००	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.४	राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोग, विकास साझेदार संघ संस्था, र निजी संघ– संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानमूलक कार्यक्रम	संख्या	२	२००	१.०	२००.०	१.०	२००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.५	तोकिएका आयोजनाहरूको मूल्याङ्कनकोलागि आफै वा तेस्रो पक्षलाई समावेश गरी मूल्याङ्कन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१३.०	आयोजना बैंक निर्माण					६४४०		६१५०		५९५०		५९५०		५९५०	३०४३८		
१३.१	आयोजना बैंक निर्माणकालागि आवश्यक नीति, नियम, निर्देशिका तर्जुमा	संख्या	१	५०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.२	सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैंक तर्जुमा	संख्या	१	२००	०.०	०.०	१.०	२००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.३	छनौटमा परेका आयोजनालाई आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने र मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गर्ने व्यवस्था	संख्या	४	३०	०.०	०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०	१२०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.४	आयोजनाको पहिचान, वर्गीकरण, प्राथमिकीकरण, छनौट र मूल्याङ्कनको मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	४	३०	०.०	०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०	१२०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.५	आयोजना बैंकलाई विद्युतीय प्रणालीमा अभिलेख राख्न कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि	एकमुष्ट	१	५०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.६	राजस्व सुधार कार्य योजना अद्यावधिक	एकमुष्ट	१	५००	१.०	५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.७	गाउँपालिकाको प्रस्तावित आयोजनाको वृस्तित प्रतिवेदन निर्माण	एकमुष्ट	१	२९३९८	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८८०	२९३९८	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.०	योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वय					७६		७६		७६		७६		७६	३८०		
१४.१	आयोजनाहरूको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.२	ठुला आयोजनाहरूको कार्यन्वयन समन्वय सहजिकरण	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.३	योजना तर्जुमा गर्न विज्ञहरूको प्राविधिक सहयोग	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.४	देश विदेशका पालिकाहरू सँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने	एकमुष्ट	१	८०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६	८०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१५.०	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन					५०		५०		५०		३०		२०	२००		
१५.१	अनुगमत तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धि कार्यविधि निर्माण	संख्या	२०	१०	५.०	५०.०	५.०	५०.०	५.०	५०.०	३.०	३०.०	२.०	२०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
४.३	कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको विकास	संख्या	५	१००	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००.०	१.०	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
४.४	कर्मचारीको कार्यसम्पादनको कार्य प्रगतिसँग आवद्धता	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.०	प्रशासकीय सुशासन					२००		२००		२००		२००		२००	१०००		
५.१	कर्मचारीहरूको मनोबल र उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्न कर्मचारीकालागि तालिम, आवास, शिशुस्याहार केन्द्र तथा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सञ्चालन	एकिकृत	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
५.२	नियमित व्यवस्थापन परीक्षण र सूचना प्रविधिको विकास र विस्तारको माध्यमबाट स्वचालित कार्य प्रणालीको विस्तार	एकमुष्ट	१	५००	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००.०	०.२	१००	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.०	वित्तीय सुशासन					५००		५००		५००		४५०		४५०	२४००		
६.१	लाभ र लागतको विश्लेषणसहित योजना तथा कार्यक्रम अवधि यकिन गरी वार्षिक बजेट विनियोजन	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.२	राजस्व परिचालन क्षमता वृद्धि तालिम सञ्चालन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०.	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	गै.स.स.
६.३	लेखा प्रणाली सुदृढीकरण तालिम सञ्चालन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.४	विद्युतीय आर्थिक कारोबार प्रणालीको सुदृढीकरण	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
६.५	गाउँपालिका, वडाकार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरुमा ई हाजिरीको व्यवस्था गर्ने	एकमुष्ट	५०	२५	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०	१२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.०	भ्रष्टाचार निवारण					२६०		२२१०		२६०		११०		११०	२९५०		
७.१	भ्रष्टाचार विरुद्ध नागरिक सचेतना	पटक	२	५०	१.०	५०.०	०.०	०.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.२	भ्रष्टाचारको सूचना दिनेलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.३	नियमित सार्वजनिक सुनुवाइ	संख्या	८	५०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	१.०	५०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.४	विकास आयोजनाको खर्च निर्माण स्थलमै सार्वजनिकीकरण	एकमुष्ट	१	५०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
७.५	संस्थागत क्षमता विकासकालागि आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग	संख्या	१	२०००	०.०	०.०	१.०	२०००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.०	सुरक्षा					४७०		१३७०		८७०		८७०		८७०	४४५०		
८.१	प्रविधिमैत्री अपराध अनुसन्धानको विकास	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	गै.स.स.
८.२	पालिकाको सुरक्षा नीति तर्जुमा	संख्या	१	५००	०.०	०.०	१.०	५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.३	लागु औषध नियन्त्रण र अनुगमन	एकमुष्ट	५	२००	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००.०	१.०	२००	१०००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै , प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने , नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
८.४	बजार क्षेत्र, सार्वजनिक स्थल, सरकारी कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरुमा CCTV जडान	एकमुष्ट	५०	२५	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०.०	१०.०	२५०	१२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
८.४	प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न पूर्व-सूचना प्रणाली विकास	एकमुष्ट	८	२००	०.०	०.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००.०	२.०	४००	१६००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.०	मानव अधिकार					६०		६०		६०		६०		६०	३००		
९.१	वडा तथा विद्यालय स्तरमा मानव अधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.२	फरक क्षमता भएका, असहाय, सीमान्तकृत् वर्ग र क्षेत्रका सेवाग्राहीलाई सेवाप्रवाहमा विशेष व्यवस्था	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
९.३	पीडित महिला र बालबालिकालाई आर्थिक तथा कानुनी सहायता प्रदान	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१०.०	संघीय शासन प्रणाली					२००		२००		२००		२००		२००	१०००		
१०.१	स्थानीय राजनीतिक नेतृत्व, जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीकोलागि क्षमता विकासकालागि तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१०००	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००.०	०.२	२००	१०००	सबै वडा	गै.स.स.
११.०	स्थानीय तहको सन्तुलित विकास					९०		९०		९०		९०		९०	४५०		
११.१	स्थानीय रोजगारी प्रवर्द्धन र क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
११.२	व्यवहारिक योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
११.३	सार्वजनिक निजी साझेदारीमा विकासका कार्यक्रम	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.०	योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन					४४०		३९०		१४०		१४०		१४०	१२५०		
१२.१	योजनाको वर्गीकरण गर्न मापदण्डको व्यवस्था	संख्या	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.२	अनुगमनको निर्देशिका निर्माण	संख्या	३	५०	२.०	१००.०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	१५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.३	आयोजनाको पहिचान, छनौट र कार्यान्वयन गर्ने उच्चस्तरीय संयन्त्र निर्माण	एकमुष्ट	१	२००	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०.०	०.२	४०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.४	राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रादेशिक नीति तथा योजना आयोग, विकास साझेदार संघ संस्था, र निजी संघ– संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानमूलक कार्यक्रम	संख्या	२	२००	१.०	२००.०	१.०	२००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	४००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१२.५	तोकिएका आयोजनाहरूको मूल्याङ्कनकोलागि आफै वा तेस्रो पक्षलाई समावेश गरी मूल्याङ्कन	पटक	५	५०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०.०	१.०	५०	२५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति ईकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित लागत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	स्थानगत तथा कार्यक्रम विवरण	जिम्मेवारी (स्थानिय तह आफै, प्रदेशसँग समन्वयमा गर्ने, नेपाल
					२०८०/०८१		२०८१/०८२		२०८२/०८३		२०८३/०८४		२०८४/०८५				
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१३.०	**आयोजना बैंक निर्माण**					६४४०		६१५०		५९५०		५९५०		५९५०	३०४३८		
१३.१	आयोजना बैंक निर्माणकालागि आवश्यक नीति, नियम, निर्देशिका तर्जुमा	संख्या	१	५०	१.०	५०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.२	सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैंक तर्जुमा	संख्या	१	२००	०.०	०.०	१.०	२००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.३	छनौटमा परेका आयोजनालाई आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने र मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गर्ने व्यवस्था	संख्या	४	३०	०.०	०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०	१२०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.४	आयोजनाको पहिचान, वर्गीकरण, प्राथमिकीकरण, छनौट र मूल्याङ्कनको मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	४	३०	०.०	०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०.०	१.०	३०	१२०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.५	आयोजना बैंकलाई विद्युतीय प्रणालीमा अभिलेख राख्न कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि	एकमुष्ट	१	५०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०.०	०.२	१०	५०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.६	राजस्व सुधार कार्य योजना अद्यावधिक	एकमुष्ट	१	५००	१.०	५००.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०	५००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१३.७	गाउँपालिकाको प्रस्तावित आयोजनाको वृस्तित प्रतिवेदन निर्माण	एकमुष्ट	१	२९३९८	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८७९.६	०.२	५८८०	२९३९८	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.०	**योजना कार्यान्वयन गर्न अन्तरसरकार समन्वय**					७६		७६		७६		७६		७६	३८०		
१४.१	आयोजनाहरूको पहिचान, विकास र कार्यान्वयन	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.२	ठुला आयोजनाहरूको कार्यन्वयन समन्वय सहजिकरण	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.३	योजना तर्जुमा गर्न विज्ञहरूको प्राविधिक सहयोग	एकमुष्ट	१	१००	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०.०	०.२	२०	१००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१४.४	देश विदेशका पालिकाहरू सँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने	एकमुष्ट	१	८०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६.०	०.२	१६	८०	सबै वडा	स्थानिय तह आफै
१५.०	**अनुगमन तथा मूल्याङ्कन**					५०		५०		५०		३०		२०	२००		
१५.१	अनुगमत तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धि कार्यविधि निर्माण	संख्या	२०	१०	५.०	५०.०	५.०	५०.०	५.०	५०.०	३.०	३०.०	२.०	२०	२००	सबै वडा	स्थानिय तह आफै

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

अनुसूची-२ नतिजा खाका

आवधिक योजनाको लक्ष्य देखि कार्यक्रम सम्मको कारण र असरहरु बीचको अन्तर सम्बन्ध र नतिजाहरु बीचको तहगत अन्तरसम्बन्ध स्थापना गरी योजना प्रक्रियालाई नतिजामुखी बनाउन नतिजाखाकाको रुपमा तर्कबद्ध खाका (Logical Framework) तयार गरिएको छ ।

यो तर्कबद्ध खाका तयार गर्दा विषयगत क्षेत्रका आधारमा तहगत नतिजा सूचक (Key result indicators) निर्धारण गरी सबै विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रको योगदानको अन्तरसम्बन्ध स्थापित गराउन प्रयास गरिएको छ ।

तर्कबद्ध खाकामा प्रयोग गरिएका वार्षिक लक्ष्य सम्वन्धि तथ्यांकहरु हरेक वर्षको योग गरी समष्टिगत (Cumulative) रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ। प्रयुक्त तथ्यांकहरु गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण, कार्यशाला गोष्ठिवाट प्राप्त विवरण, प्रदेश स्थिति पत्र २०७५, गाउँपालिका सम्वन्धी अन्य दस्तावेजहरु र समुह छलफलबाट संकलित गरिएका छन्। तर्कबद्ध खाकामा दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य, प्रदेश समृद्धिका संवाहक र दिगो विकास लक्ष्यहरुको संकेत नं. उल्लेख गरिएको छ। कतिपय दिगो विकास लक्ष्यका परिमाणात्मक लक्ष्यहरु आपसमा अन्तरसम्वन्धित रहेकाले लक्ष्यको वढि भारलाई आधार मानी उल्लेख गरिएको छ। दिगो विकास लक्ष्य संकेतमा एउटै लक्ष्य भित्र पर्ने नतिजा सूचकहरुलाई शिर्ष महलमा मात्र उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ५०: दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्यका संकेतहरु

संकेत नं १	उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय
संकेत नं २	मानवपुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग
संकेत नं ३	सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आवद्धता
संकेत नं ४	उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व
सकेत नं ५	परिस्कृत र मर्यादित जीवन
संकेत नं ६	सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूण समाज
संकेत नं ८	सुशासन
संकेत नं ९	सवल लोकतन्त्र र रटिक्क्षय एकता
संकेत नं १०	सुरक्षा र सम्मान

तालिका ५१: दीगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण

लक्ष्य नं	संकेत नं	लक्ष्य
१	१	हरेक क्षेत्रमा रहेको सबै स्वरुपका विसम गरिबीको अन्त्य गर्ने ।
२	२	भोकमरीको अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा तथा उन्नत पोषण प्राप्ति र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन गर्ने ।
३	३	सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवन स्तर प्रवर्द्धन गर्ने ।
४	४	सबैका लागि समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्दै जीवनपर्यन्त सिकाइका अवसरहरू प्रवर्द्धन गर्ने ।

लक्ष्य नं	संकेत नं	लक्ष्य
५	५	लैङ्गिक समानता हाँसिल गर्ने सबै महिला, किशोरी र बालबालिकाहरूको सशक्तीकरण गर्ने ।
६	६	सबैका लागि खानेपानी र सरसफाइको उपलब्धता तथा यसको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने ।
७	७	खर्चले धान्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक उर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
८	८	स्थिर, समावेशी र दिगो आर्थिक वृद्धि र सबैका लागि पूर्ण तथा उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित श्रम प्रवर्द्धन गर्ने ।
९	९	उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी र दिगो औद्योगीकरणको प्रवर्द्धन र नव प्रवर्तनलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
१०	१०	मुलुकभित्र र अन्य मुलुकहरूबीचको असमानता न्यून गर्ने ।
११	११	शहर तथा मानव बस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित, उत्थानशील र दिगो बनाउने ।
१२	१२	दिगो उपभोग र उत्पादनका ढाँचा सुनिश्चित गर्ने ।
१३	१३	जलवायु परिवर्तन र त्यसका प्रभावहरूसँग जुध्न तत्काल कार्य अगाडि बढाउने ।
१४	१४	बलेफी गा.पा.को लागि सान्दर्भिक नभएको ।
१५	१५	पृथ्वीको भूपरिधि स्तरीय पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको दिगो उपयोग, रक्षा र पुनरुथापन गर्न, वनको दिगो रुपमा व्यवस्थापन गर्ने, मरुभूमिकरणविरुद्ध लड्न र भूक्षय रोक्नुका साथै यसलाई उल्टाउने र जैविक विविधताको ह्रासलाई रोक्ने ।
१६	१६	दिगो विकासका लागि शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजहरूको प्रवर्द्धन गर्ने, सबैका लागि न्यायमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने र प्रभावकारी, जवाफदेही तथा समावेशी संस्थाहरूको निर्माण गर्ने ।
१७	१७	दिगो विकासका लागि कार्यान्वयनको माध्यम सुदृढ गर्ने र विश्वव्यापी साझेदारीलाई पुनःजीवन्त तुल्याउने ।

तालिका ५२: बलेफी गाउँपालिकाको समस्त विकासको नतिजा खाका

क्र.सं.	सूचक	एकाई	अधार वर्ष २०७९/०८०	लक्ष्य					सूचनाको श्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमान तथा जोखिम	प्रादेशिक लक्ष्य/ रणनीति संकेत	दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य	दीगो लक्ष्य संकेत
				२०८०/०८१	२०८१/८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५						
लक्ष्य रोजगारी , आय र जीवनस्तरमा गुणात्मक र दीगो सुधार गर्दै सुखी एवम् समृद्ध बलेफी	मानव विकास सूचक(HDI)	सूचकाङ्क	-	०.४६२	०.४७५	०.४५२	०.४९१	०.५१२	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग , बागमती NHRD, २०१४	गा.पा		८.२.२	२	४
	आपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)	वर्ष	-	६९	७०	७०	७१	७१	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग , बागमती,	गा.पा		८.२.२	५	२
	साक्षरता दर	प्रतिशत	७२.१	७२.५	७२.७५	७३.२५	७३.७५	७४.१	राष्ट्रिय तथ्याङ्क विभाग	गा.पा			२	४
	आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या दर	प्रतिशत	५०.७	५५.७	६०.७	६५.७	७०.७	७५.७	प्रदेश	गा.पा., प्रदेश, संघीय सरकार			१	८
	शैक्षिक सूचक	सूचकाङ्क	०.३९८	०.४०८	०.४१२	०.४५२	०.४६८	०.५२०	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग , बागमती	गा.पा., प्रदेश, संघीय सरकार			५	४
	बार्षिक आम्दानीको दुई तिहाई भन्दा बढी रकम खानामा खर्च गर्ने परिवार	प्रतिशत	-	१५	१३	१०	७	५	गा.पा.	गा.पा.			१	१
असर - १. उत्पादन , रोजगारी र आयमा दीगो वृद्धि हुने छ ।	निर्वाहमुखि कृषिमा आधारित परिवार	प्रतिशत	-	५०	४८	४६	४४	४०	गा.पा	गा.पा.,		५.३.२	४	५
	खाद्य सुरक्षा नभएको घरधूरी	प्रतिशत	-	१०	९	८	७	६	गा.पा	प्रदेश, संघीय सरकार		४.२.१	४	१२
	कुल कृषि क्षेत्रमा उत्पादकत्व	मे.ट. .प्रति हे	-	२.८	२.९	३	३.१	३.२	गा.पा.	गा.पा.,		४.२.१	४	१
प्रतिफल १.२ खेतीयोग्य	सिंचाइ आयोजना	संख्या	-	३०	४०	५०	६०	७०	गा.पा.	प्रदेश, संघीय सरकार		४.२.१	४	२

भूमिमा सिंचाइ सुविधा पुगेको हुनेछ														
प्रतिफल १.३ पशुजन्य उत्पादनबाट आयमा वृद्धि हुने छ ।	पशुपंक्षीमा सलग्न फर्म	संख्या	-	६०	१००	१५०	२००	२५०	गा.पा.	गा.पा.,		४.२.१	४	२
प्रतिफल १.४ साना उद्योग तथा स्वरोजगार प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	कृषिमा दक्षता भएको मानव संशाधन	संख्या	६९४३	७०००	७२००	७५००	७८०० ०	८०००	गा.पा.	प्रदेश, संघीय सरकार		४.३.१	९	८
	निर्माण क्षेत्रमा दक्षता भएको मानव संशाधन	संख्या	६४२	७००	८००	१०००	१२५०	१५००	गा.पा.	गा.पा				
	व्यवसायिक कृषि फर्म	संख्या	२३६	२५०	२७५	३००	३२५	३५०	गा.पा.	गा.पा., प्रदेश, संघीय सरकार		४.३.१	९	८
	होटल तथा लज	संख्या	-	२०	३०	४०	५०	६०	गा.पा.	गा.पा		४.३.१	९	८
प्रतिफल १.५ बैक तथा बित्तीय सेवामा पहुँच भएको हुने छ ।	वैकिङ्ग कारोबार गर्ने संस्था बैक, लघुवित्त संस्था	संख्या	१३	१३	१४	१६	१८	२०	गा.पा	गा.पा., प्रदेश, संघीय सरकार		NA	९	८
प्रतिफल १.६ स्थानिय कला तथा संस्कृतीको संरक्षण तथा सम्बद्धन भएको हुने छ।	पहिचान सहितको सांस्कृतिक संरचना	संख्या	-	२६	३०	३५	४०	४५	गा.पा			४.५.१	१०	४
प्रतिफल १.७ पर्याटकिय पूर्वाधारको	पर्यटकिय पद मार्ग	संख्या	-	४	८	१०	१२	१५	गा.पा			४.५.१	३	९
	होम स्टे संचालन गर्ने परिवार	संख्या	-	२०	४०	६०	८०	१२०	गा.पा			४.५.१	९	८
	पर्यटकीय स्थल निर्माण गर्ने	संख्या	-	४	६	१०	१२	१६	गा.पा			४.५.१	९	८

विकास भएको हुने छ ।														
उद्देश्य २ स्वास्थ, प्रतिस्पर्धी र सिपयुक्त कानव संसाधनको विकास हुनेछ ।	प्रारम्भिक वाल विकास केन्द्र	संख्या	३९	४०	४०	४२	४२	४५	EMIS	गा.पा		५.१.२	२	४
	आधारभूत विद्यालय	संख्या	२०	२१	२२	२३	२४	२५	EMIS	गा.पा		५.१.२	२	४
	माध्यमिक विद्यालय	संख्या	११	११	१२	१२	१२	१३	EMIS	गा.पा		५.१.२	२	४
	आबासीय विद्यालय	संख्या	-	१	१	२	२	२	EMIS	गा.पा		५.१.२	२	४
	प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षालय	संख्या	२	२	३	४	५	६	EMIS	गा.पा		५.१.२	२	४
प्रतिफल २.१ सबै तहमा शिक्षाको गुण स्तरिय वृद्धि भएको हुने छ ।	कक्षा १ देखि कक्षा ३ सम्म उत्तीर्ण दर	प्रतिशत	९३.३	९४	९५	९६	९७	९८	EMIS	गा.पा				
	कक्षा ४ देखि कक्षा ५ सम्म उत्तीर्ण दर	प्रतिशत	७२.५४	७५	८०	८५	९०	९५	EMIS	गा.पा				
	कक्षा ६ देखि कक्षा १० सम्म उत्तीर्ण दर	प्रतिशत	६६.९७	७०	७५	८०	८५	९०	EMIS	गा.पा				
	खुद भर्ना निरन्तरता दर	प्रतिशत	९७	९७.५	९८	९८.५	९९	९९.५	EMIS	गा.पा				
प्रतिफल २.२ आधारभूत तथा गुणस्तरिय स्वास्थ सेवाको	प्राथमिक स्वास्थ केन्द्र / अस्पताल पुग्न लाग्ने समय मिनेट	६०	६०	५०	५०	४०	३०	३०	HIMS	गा.पा		५.२.२		
	आधारभुत अस्पताल	संख्या	-	१	१	१	२	२	HIMS	गा.पा.,				
	आधारभूत सुविधा (खानेपानी , शौचालय , बर्थिङ. वडा र परामर्श आदि उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	संख्या	-	४	५	६	७	७	HIMS	प्रदेश, संघीय सरकार		५.२.२		

पहुँचमा वृद्धि भएको हुने छ ।													
	बर्थिङ्ग सेन्टर	संख्या	४	४	५	६	७	८	HIMS	गा.पा			
	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने	प्रतिशत	१६.४	२०	४०	६०	८०	९०	HIMS	गा.पा			
	महिला स्वयम् सेविका संख्या	संख्या	३६	४०	४५	५०	५५	६०	HIMS	गा.पा			
	गर्भवती जाँच पहिलो पटक	प्रतिशत	३०.२	३५	५५	७५	८५	९५	HIMS	गा.पा			
	सुत्केरी पश्चात जाँच गराउन आउने प्रतिशत	प्रतिशत	२३.६७	३०	५०	७०	९०	९५	HIMS	गा.पा			
	बि.सि.जि खोप लिने बालबालिका	प्रतिशत	५०.५९	५५	६०	६५	७०	८०	HIMS	गा.पा			
	दादुरा खोप लिने बालबालिका	प्रतिशत	५८.४३	६०	६५	७०	७५	८०	HIMS	गा.पा			
	पोलिया ३	प्रतिशत	६८.४०	७०	७५	८०	८५	९०	HIMS	गा.पा			
	टि.टि. (गर्भवती महिला)	प्रतिशत	४१.३२	४५	५०	७०	९०	९५	HIMS	गा.पा			
२.३ सुरक्षित खानेपानी सुविधामा वृद्धि र सरसफाइजन्य व्यबहारमा सुधार भएको हुने छ ।	पाईपद्वारा वितरित पानी उपयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	९४.५	९६	९८	१००	१००	१००	गा.पा	गा.पा		६.७.१	
	फ्लस भएका सेप्टि ट्यांकी सहितको शौचालय भएको परिवार	प्रतिशत	७७.१	८०	८५	९०	९५	१००	गा.पा	गा.पा		६.७.१	
	साधारण शौचालय भएको परिवार	प्रतिशत	२२.६	१००	१००	१००	१००	१००	गा.पा	गा.पा		६.७.१	
३. गुणस्तरिय पूर्वाधार, व्यवस्थित अवास , नविकरणीय उर्जा तथा सूचना र प्रविधिमा पहुँच भएको हुने छ ।	पक्की सडकमा पुग्ने औषत समय	मिनेट	५०	४०	३५	३५	३०	३०	गा.पा	गा.पा		६.२.१	
	सर्बयाम सडक	किमि	३३	४०	५०	६०	७०	८०		गा.पा			
	आधारभूत पूर्वाधारयुक्त तथा व्यबस्थित बजार	स्थान	४	५	५	६	७	७	गा.पा	गा.पा		६१.३	
	सुरक्षित घरमा बसोबास गर्ने परिवार	प्रतिशत	५४.९	६०	६५	७०	८०	९०	गा.पा	गा.पा		६.१.३	
	भवन आचारसंहिता र नक्सा पास गर्ने	प्रतिशत	-	२०	४०	६०	८०	१००	गा.पा	गा.पा		६.१.३	
प्रतिफल ३.१ यातायतको साधनहरुको नियमति	सडक गुरूयोजनाको तयार	संख्या	१					अद्यावधिक	गा.पा	गा.पा		६.२.१	
	कालोपत्रे सडक	कि.मि	३२.२८	४०	५०	६०	७०	८०	गा.पा	गा.पा		६.२.१	

आवागमन सहज भएको हुने छ ।	ग्राभेल सडक	कि.मि	०.९८५	५	१५	२५	३५	५०	गा.पा	गा.पा		६.२.१		
	नयाँ ट्र्याक सडक	कि.मि	०	१०	१५	२०	२५	३०	गा.पा	गा.पा		६.२.१		
	बसस्टप र प्रतिक्षालय निर्माण	स्थान	५	८	१६	२४	३२	४०	गा.पा	गा.पा		६.२.१		
३.२ उर्जा तथा नविकरणीय को उपलब्धता	बिजुली प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत	प्रतिशत	९८.९	९९	९९.२	९९.५	९९.८	१००	गा.पा	गा.पा		७.२.१		७
	एल पि.ग्यास प्रयोग गर्नै परिवार	प्रतिशत	२७.२	२५	२२.५	२०	१७.५	१५	गा.पा	गा.पा		७.२.१		७
	बायो ग्याँस वा बिजुली प्रयोग गरि खाना पकाउने परिवार	प्रतिशत	०.१	२.५	५	१०	१५	२०	गा.पा	गा.पा				
	सौर्य उर्जाबाट (लिफ्टिङ) लाभन्वित घर परिवार	प्रतिशत	-	३०	४०	५०	६०	७०	गा.पा	गा.पा		७.२.१		७
	सौर्य उर्जाबाट सन्चालित घरेलु उद्योग	प्रतिशत	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		७.२.१		७
प्रतिफल ४ वतावरण संरक्षण , , जलवायु जैविक विविधता जमिन र जलश्रोतको दीगो उपयोग	व्यवस्थित सामुदायिक बन	प्रतिशत	-	४०	५०	७०	९०	१००	गा.पा	गा.पा				
	वन क्षेत्र	वर्ग कि.मि	१२	१२	१२	१२	१२	१२	गा.पा	गा.पा				
	बिरूवा उत्पादन र बितरण	संख्या	-	१०००	२०००	३०००	४०००	५०००	गा.पा	गा.पा				
प्रतिफल ४.१भू तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण	संरक्षित पहिरो	संख्या	-	६	१२	१८	२४	३२	गा.पा	गा.पा		७.४.२		
	नदि कटान संरक्षित क्षेत्र	संख्या	-	१	२	३	४	५	गा.पा	गा.पा		७.४.२		
	संरक्षित पोखरी	संख्या	-	८	१०	१२	१४	१६	गा.पा	गा.पा		७.२.१		
	वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना निर्माण	संख्या	-	१	२	४	६	८	गा.पा	गा.पा		७.२.१		
	महत्वपूर्ण विकासे आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) सम्बन्धि कार्यविधि निर्माण	संख्या	-	१				अद्यावधिक	गा.पा	गा.पा		७.२.१/७.२.३		
	वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		७.२.१/७.२.३		
प्रतिफल ४.३ बिपद् जोखिम	विपद् न्यूनीकरण, विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण	संख्या	-	१	१	१	१	१	गा.पा	गा.पा		७.४.२		

तथा बिवद् न्यूनीकण हुनेछ ।	सुरक्षित तथा एकिकृत बस्ती	संख्या	-	१	३	५	६	८	गा.पा	गा.पा		७.४.२		
५ संस्थागत विकास तथा	ऐन , नियम , कार्यबिधि र निर्देशिका निर्माण तथा प्रकाशन	संख्या	२५	२८	३०	३२	३२	३२	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
सुशासन सबै पालिकाबासी	बिवाद मध्यस्तता, कानुनी साक्षता तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक	-	१०	१५	१८	२०	२५	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
ले महसु गर्नै छन ।	बित्तिय ब्यबस्थापन सुधार कार्यक्रम	पटक	-	१	२	३	४	५	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
प्रतिफल ५.१ संस्थागत क्षमता	जन प्रतिनिसधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम बार्षिक) (रुपमा	पटक	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
बिकाश हुने छ ।	संगठन तथा ब्यबस्थापन)Organization and Management)सर्वेक्षण कार्यक्रम	संख्या	-	१	२	३	४	५	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
५.२ तथ्याङ्क प्रणालीको उपयोग गरिने छ ।	आयोजना वैंक, अयोजना छनोट लगायत सबै सूचनाहरू पालिकाबासीको पहुचमा हुने छ।	पटक	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
विषयगत	आयोजनाका लागतहरू	पटक	-	२	३	४	५	६	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
तथ्याङ्कहरू	गा.पा.का उपलब्धीहरू	पटक	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
प्रकाशित गरिने छ ।	आवश्यक सूचनाहरू	पटक	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		८.३.३		
७ योजना	नतिजामुखी योजना प्रणाली	प्रतिशत	-	६०	७०	८०	९०	१००	गा.पा	गा.पा		८.६.२	८	१६
तर्जुमा,	गा.पा.का आयोजनाका अनुगमन	प्रतिशत	-	६०	७०	८०	९०	१००	गा.पा	गा.पा		८.६.२	८	१६
कार्यान्वयन र	विषयगत अनुसन्धान	पटक	-	४	५	६	७	८	गा.पा	गा.पा		८.६.२	८	१६
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	तेस्रो पक्षबाट गा.पा.का आयोजनाको मूल्यांकन	पटक	-	२	४	६	८	१०	गा.पा	गा.पा		८.६.२	८	१६

तालिका ५३: योजना तर्जुमाका लागि दर रेटको विवरण

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
कृषि वन तथा भुमि सुधार			अन्तराष्ट्रिय मुल्य, र विनिमय दर ओभरहेड खर्चको आधारमा औषत लागत
रासायनिक मल			
युरिया	मे.टन	४२	
डी.ए.पी.	मे.टन	५८.१२	
पोटास	मे.टन	४१.३५	
प्राङगारिक मल	क्विन्टल		
कम्पोष्ट (धुलो)	क्विन्टल	१.५ देखी २	औषतको मूल्यको आधारमा
कम्पोष्ट (दानादर)	क्विन्टल	२ देखि २.५	
भर्मी कम्पोस्ट	क्विन्टल	२.५ देखि ३	
बीउ	क्विन्टल		विभिन्न खाद्यन्न बिउहरुको उत्पादन लागत औषतको आधारमा
धान	क्विन्टल	२.१	
गहुँ	क्विन्टल	३.१	
मकै		२.४	
तरकारीको उन्नत बीउ	के.जी.	२.८६	विभिन्न तरकारीको बिउहरुको उत्पादन लागत औषतको आधारमा
तरकारीको मुल बीउ	के.जी.	१.९७	
दलहन बीउ	क्विन्टल	८.१	
तेलहन बीउ	क्विन्टल	९	
फलफुल तथा तरकारी बिरुवा			
कलमी बिरुवा गोटा	गोटा	०.४०४१	विभिन्न फलफुल बिरुवाहरुको सरकारी मूल्यको औषतको आधारमा
बिजु विरुवा	गोटा	०.०२२	
फलफुल कटिग विरुवा	गोटा	०.०१९	
जमिनको तरकारी विरुवा	गोटा	०.००१	
साना कृषि यन्त्रहरु			
मिनि लिटर	गोटा	४० देखि १५०	
पावर लिटर	गोटा	१५० देखि १८०	
रिपर	गोटा	१५० देखि माथि	
पशुपन्छी			
चिलिंग भ्याट ३००० लिटर	संख्या	४००	
चिलिंग भ्याट २००० लिटर	संख्या	३००	
चिलिंग भ्याट १००० लिटर	संख्या	२००	
बाखाको वितरण	संख्या	७	
बाखाको खोर निर्माण	संख्या	६	
ड्युल प्रपोजका कुखुराका चल्ला	संख्या	०.०६	
कुखुराको खोर निर्माण	संख्या	६	
बंगुरको पाठा पाठी वितरण	संख्या	५	
बंगुरका खोर निर्माण	संख्या	१०	
गाई भैसीलाई सुत्केरी भत्ता	संख्या	२.५	
सहकारी तथा गरिबी निवारण			
सहकरी शिक्षा र प्रशिक्षण	वटा	७५००	
सहकारी प्रशिक्षक प्रशिक्षण	वटा	७५००	

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
सहकारी संघ संस्थाको रणनीतिक योजना तर्जुमा (१५ दिने)	वटा	७५००	
कृषि वन तथा भुमि सुधार			
सहकारी व्यवसाय प्रवर्द्धन तालिम (१५ दिने)	वटा	७५००	
सहकारी नेतृत्व तथा व्यवस्थापन विकास तालिम (१५ दिने	वटा	७५००	
शिक्षा तथा बिज्ञान प्रबिधि			
कक्षा कोठा निर्माण	वटा	८००	
कक्षा कोठाको सवलीकरण	प्रति व्लक	१५००	
पाठयपुस्तक विकास	प्रति बिषाय	३००	
कार्यशाला (३ देखि ५ दिने)	प्रति सहभागी	१५	
शिक्षक तालिम (१० दिने)	प्रति सहभागी	२०	
छोटा अवधिको तालिम (३९० घन्टे)	प्रति सहभागी	२१	
सन्दर्भ सामाग्री विकास	प्रति विषय	२५०	
सेवाकालिन तालिम (३० दिने)	प्रति सहभागी	५५	
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या			
१५ शैया अस्पताल	वटा	१५००००	
जिल्ला अस्पताल	वटा	३०००००	
एक्सरे मेशन (साधारण)	वटा	५००	
एक्सरे मेशिन (डिजिटल)	वटा	२०००-१०००	
सिटी स्क्यान मेशन	वटा	३०००	
एम आर आई मेशिन	वटा	५०००	
खानेपानी			
प्रति आयोजना (विकास चरण)		१०००	
प्रति आयोजना (कार्यान्वयन चरण)		५५००	
खानेपानी उत्पादन वृद्धि	प्रति यमयलडि	३२६००	
ढल प्रशोधन केन्द्रको लागि जग्गा अधिग्रहण	रोपनी	६१००	
युवा तथा खेलकुद			
युवा प्रतिभा सम्मान	जना	१००	
स्वरोजगार व्यवसायको विमा	वटा	३.२५	
खेलकुदका प्रदेश प्रतिभा सम्मान	जना	१००	
स्काउट र विपद्व्यवस्थापन तालिम संचालन	जना	१२.५	
प्रदेशमा रंगशाला निर्माण	वटा	२००००००	
पौडी पोखरी निर्माण	वटा	२३००००	
महिला बालवालिका र जेष्ठ नागरिक			
वृद्धबृद्धालाई आश्रय प्रदान	जना	१९	
लैगिक सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई तालिम	पटक	१००	
प्रदेशस्तरीय अपाङ्ग स्याहार केन्द्र स्थापना	जिल्ला	३००	
जेष्ठ नागरीक मैत्री आश्रम	जना	२७७	

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
सिमान्तकृत महिला उद्यमशिलता कार्यक्रम	जना	४६.६६	
श्रम तथा रोजगार व्यवसायीक तथा सीप विकास तालिम	पटक	६००	
वालश्रम उन्मुलन चेतनामुलक कार्यक्रम	पटक	१२००	
भौतिक पुर्वाधार तथा यातायत			
पिच सडक	कि.मि.	३००००-५००००	डबल लेन
ग्रावेल सडक	कि.मि.	१००००-२००००	डबल लेन
पुल	प्रति मि.	१०००-२०००	डबल लेन
उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई			
मुल नहर तथा संरचना निर्माण कार्य	कि.मि.	१७२५	
सर्भिस सडक निर्माण	कि.मि.	२०००	
मुल नहर निर्माण कार्य	कि.मि.	४२०००	
नहर प्रणाली रिमोडलिंग गर्ने कार्य	कि.मि.	८२५००	
उपशाखा नहर निमाण कार्य	कि.मि.	२०००	
सिंचित क्षेत्र वचावट कार्य	कि.मि.	४००००	
नहर संचालन तथा मर्मत	प्र.स.	३००	
सार्भिस रोद मर्मत तथा बचावट कार्य अन्वेषण डिप टयुवेल निर्माण तथा पम्प टेस्ट	कि.मिं	१५००	
ग्राउन्ड वाटर मनिटरिङ्ग	संख्या	५००	
वाटर क्वालिटी अध्ययन	वटा	०.९७	
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अध्ययन	वटा	३००	
तटवन्ध निर्माण	कि.मि.	३००	

(यस अनुसुचीमा भएको विवरण नेपाल सरकारले प्रकाशित गरेको मध्यमकालिन खर्च संरचना (आ.व.२०७७/७८-२०७९/८० बाट साभार गरिएको हो ।)-

अनुसूची-३ GIS नक्सा

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

LOCATION MAP OF BALEPHI RURAL MUNICIPALITY

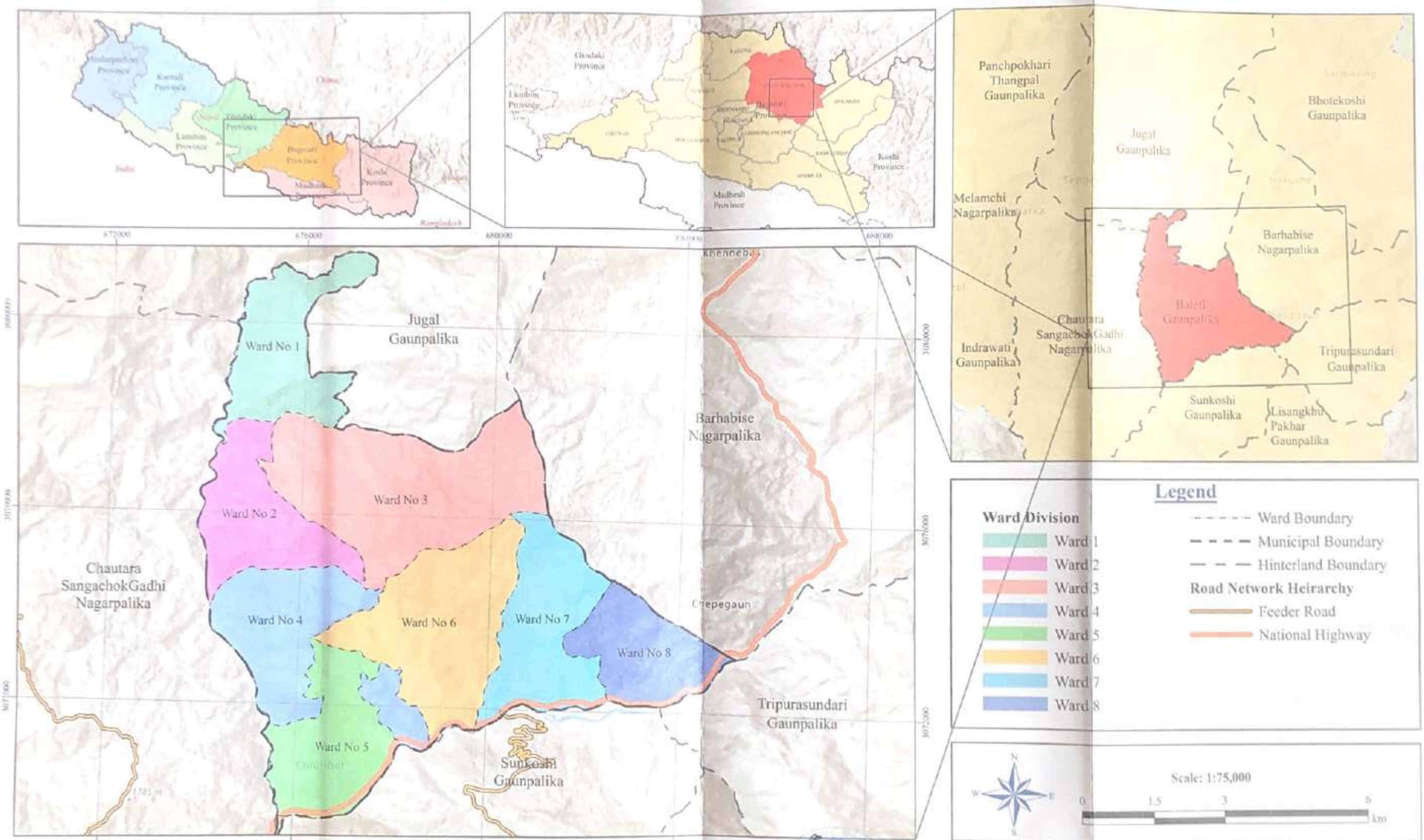

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhupalchowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. New Baneshwor, Kathmandu
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municipality	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR

Map No: 1

Date: 2080-02-20

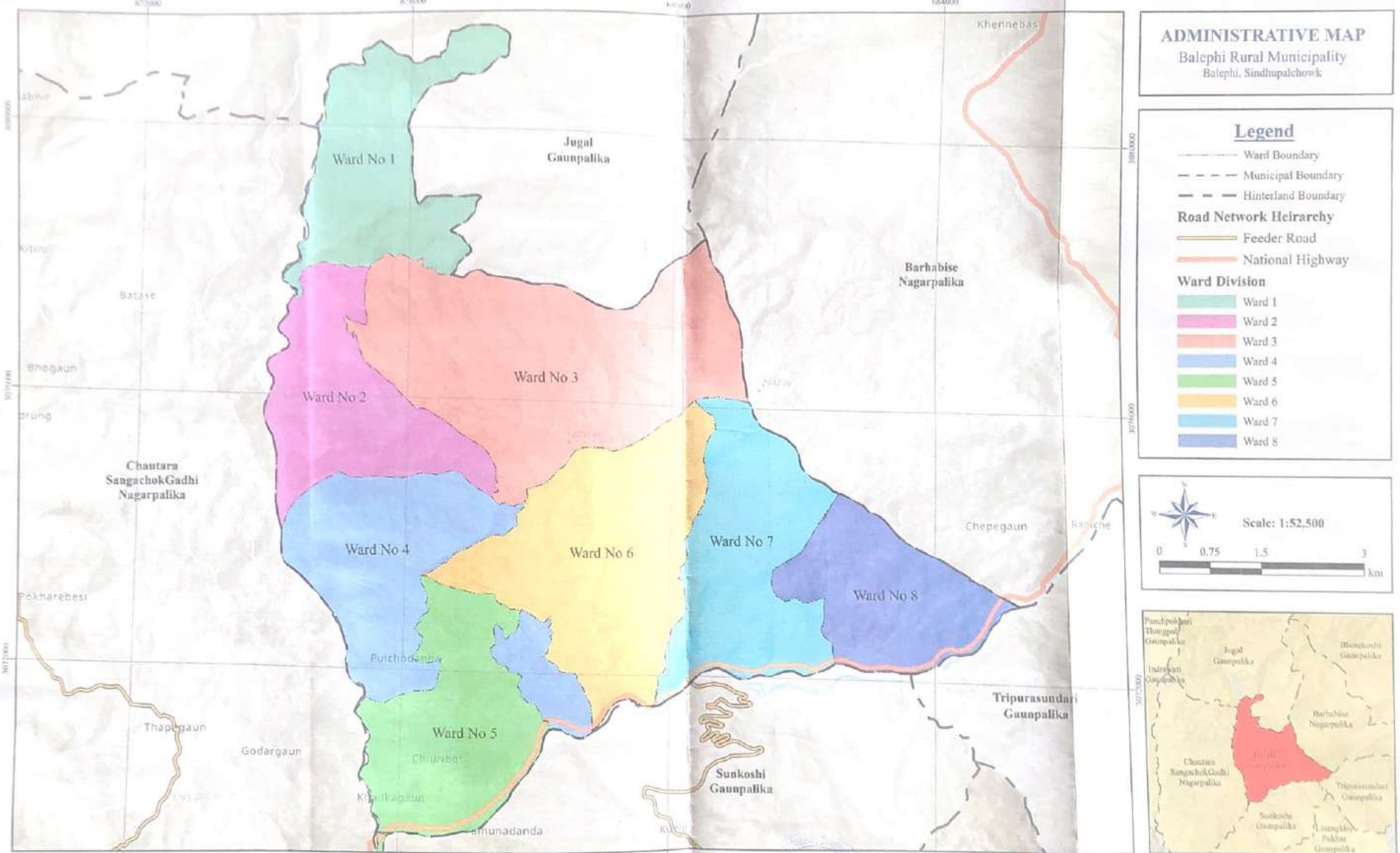

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu	Map No: 2	Spatial Reference Name: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830 PCS: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830 GCS: GCS Everest 1830 Datum: Everest 1830 Projection: Transverse Mercator Central Meridian: 87.0000 False Easting: 500,000.0000 False Northing: 0.0000 Scale Factor: 0.9999 Azimuth: 0.0000 Map Units: Meter
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR	Date: 2080-02-20	

SATELLITE IMAGERY MAP

Balephi Rural Municipality
Balephi, Sindhupalchowk

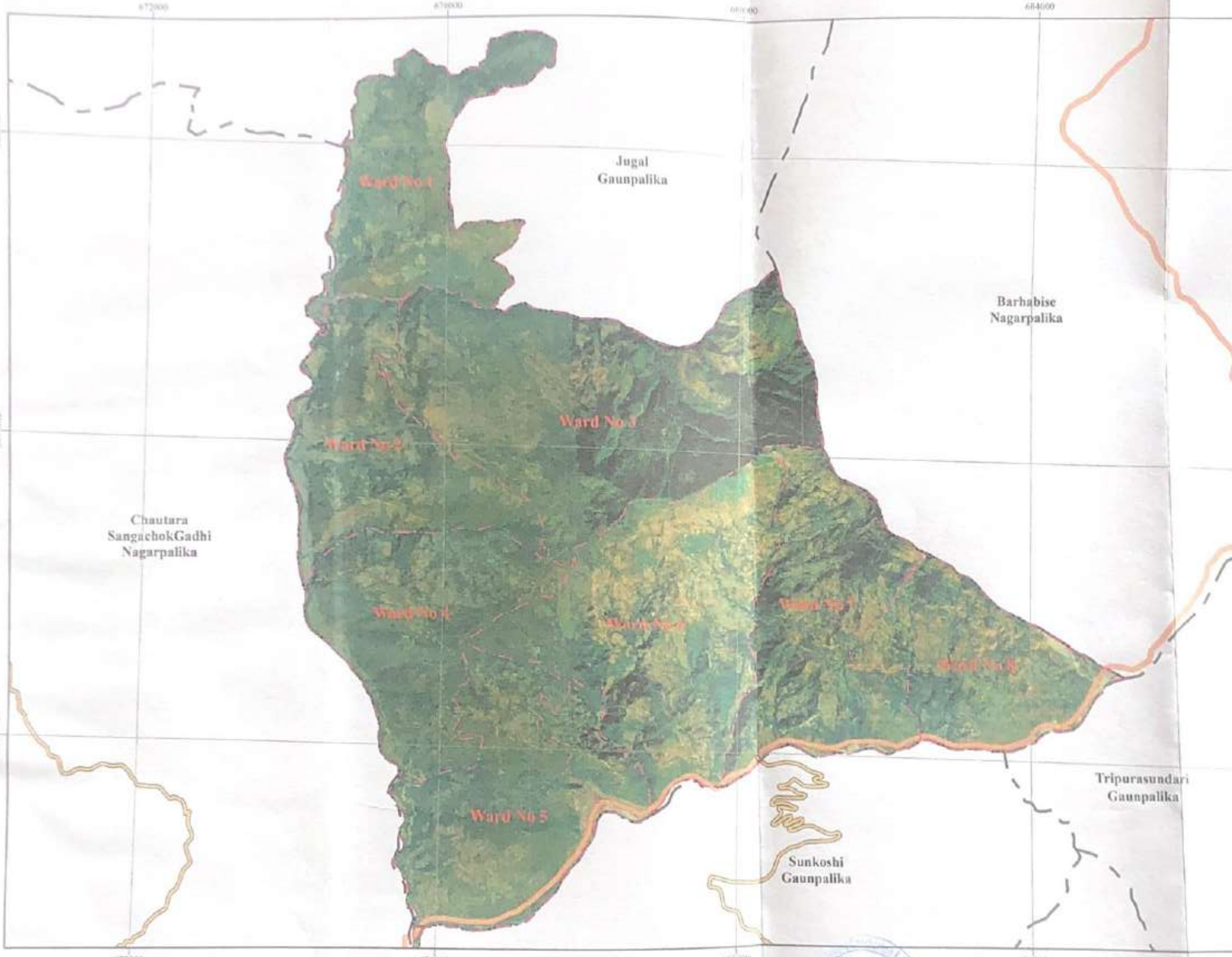

Legend

- Ward Boundary
- Municipal Boundary
- Hinterland Boundary

Road Network Heirarchy

- Feeder Road
- National Highway

Scale: 1:52,500

0 0.75 1.5 3 km

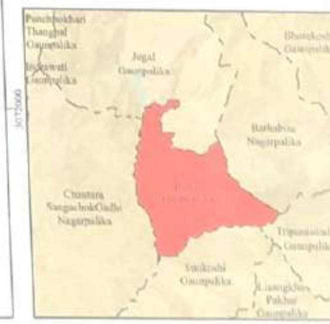

Spatial Reference
Name: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
PCS: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
GCS: GCS Everest 1830
Datum: Everest 1830
Projection: Transverse Mercator
Central Meridian: 87.0000
False Easting: 500,000.0000
False Northing: 0.0000
Scale Factor: 0.9999
Azimuth: 0.0000
Map Units: Meter

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu	Map No: 3	
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR	Date:	2080-02-20

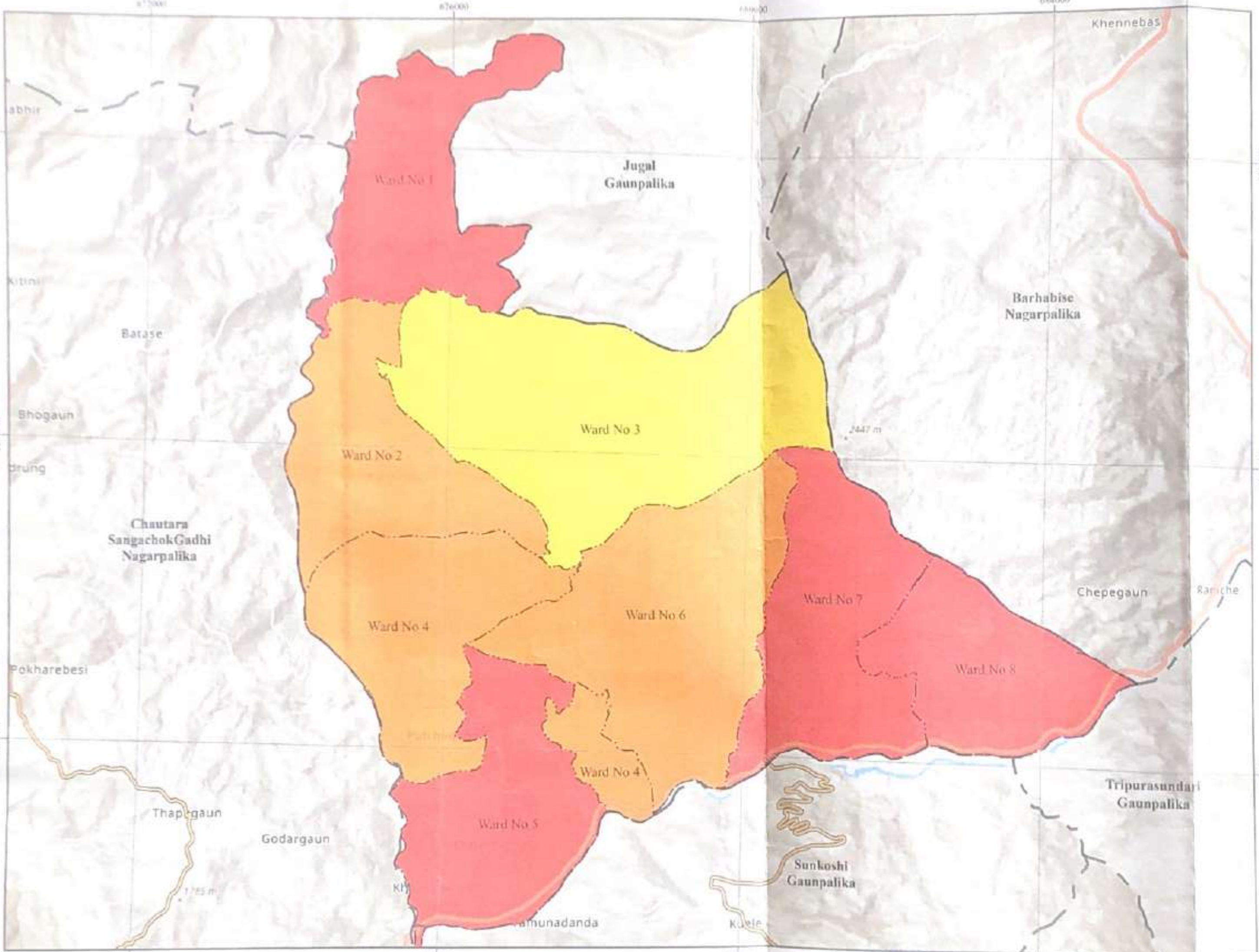

POPULATION DENSITY MAP

Balephi Rural Municipality
Balephi, Sindhupalchowk

Legend

- Ward Boundary
- Municipal Boundary
- Hinterland Boundary

Road Network Heirarchy

- Feeder Road
- National Highway

Populattion Density (Person/Sq.km)

- 151.5 - 200.0
- 200.1 - 300.0
- 300.1 - 400.0

Scale: 1:52,500

0 0.75 1.5 3 km

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR

Map No: 4

Date: 2080-0[illegible]

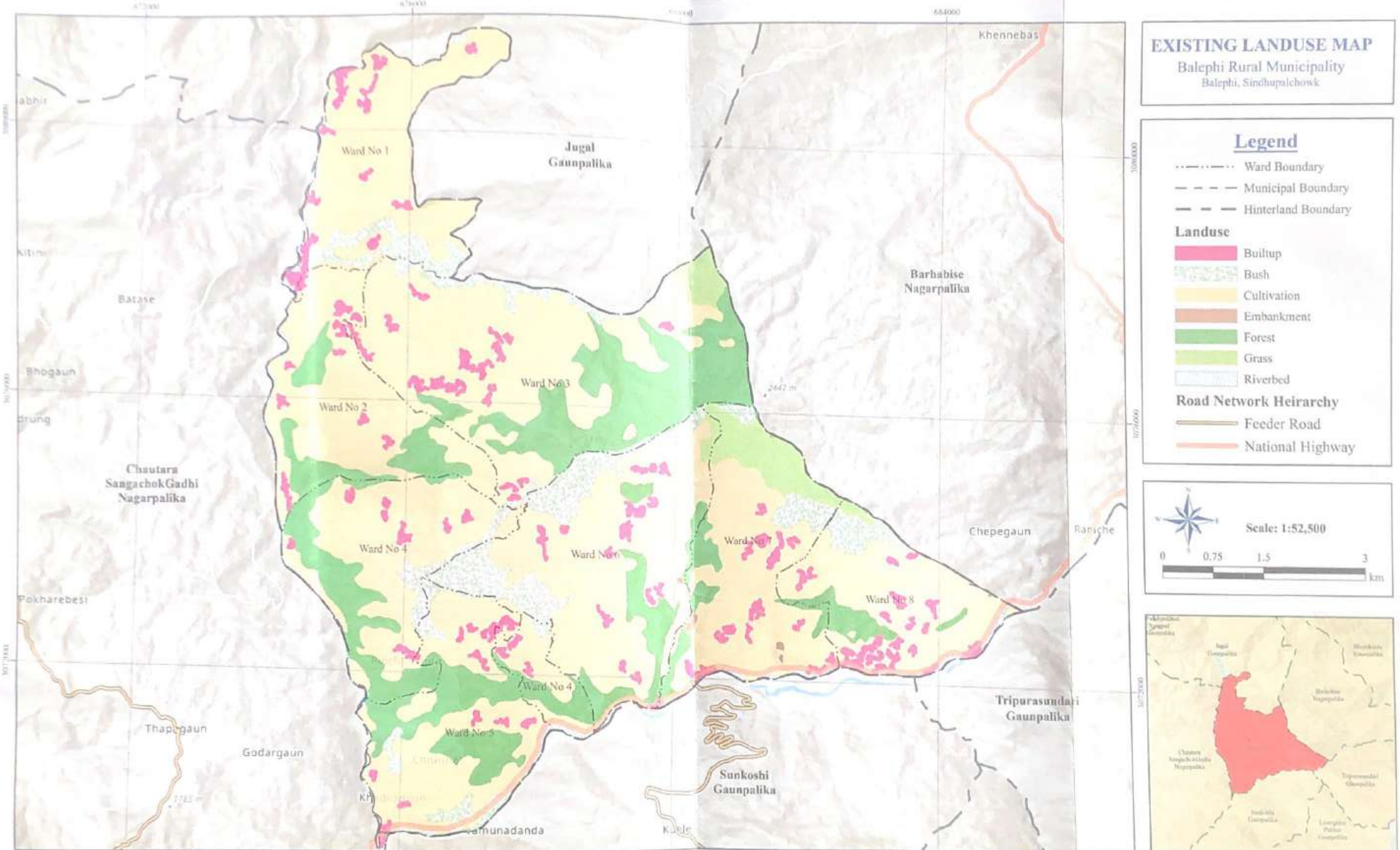

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu	Map No: 5	
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR	Date:	2080-02-20

TRANSPORTATION NETWORK MAP

Balephi Rural Municipality
Balephi, Sindhupalchowk

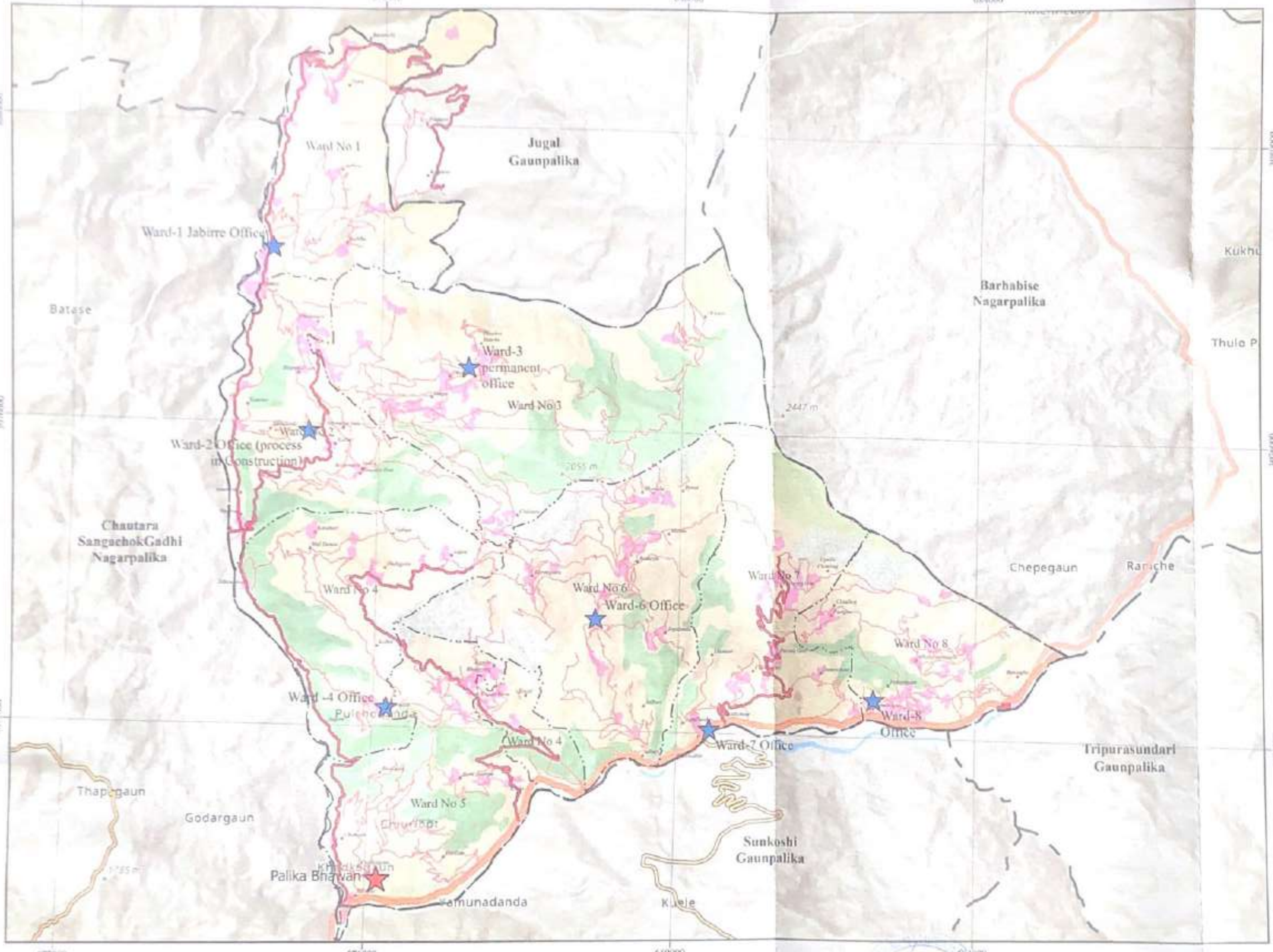

Legend

- Ward Boundary
- Municipal Boundary
- Hinterland Boundary

Road Network

- National Highway
- District Road
- Municipal Road

Landuse

- Builtup
- Bush
- Cultivation
- Embankment
- Forest
- Grass
- Riverbed

Scale: 1:52,500

0 0.75 1.5 3 km

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu	Map No: 6
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR	Date: 2080-02-20

Spatial Reference
Name: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
PCS: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
GCS: GCS Everest 1830
Datum: Everest 1830
Projection: Transverse Mercator
Central Meridian: 87.0000
False Easting: 500,000.0000
False Northing: 0.0000
Scale Factor: 0.9999
Azimuth: 0.0000
Map Units: Meter

INFRASTRUCTURE MAP

Balephi Rural Municipality
Balephi, Sindhupalchowk

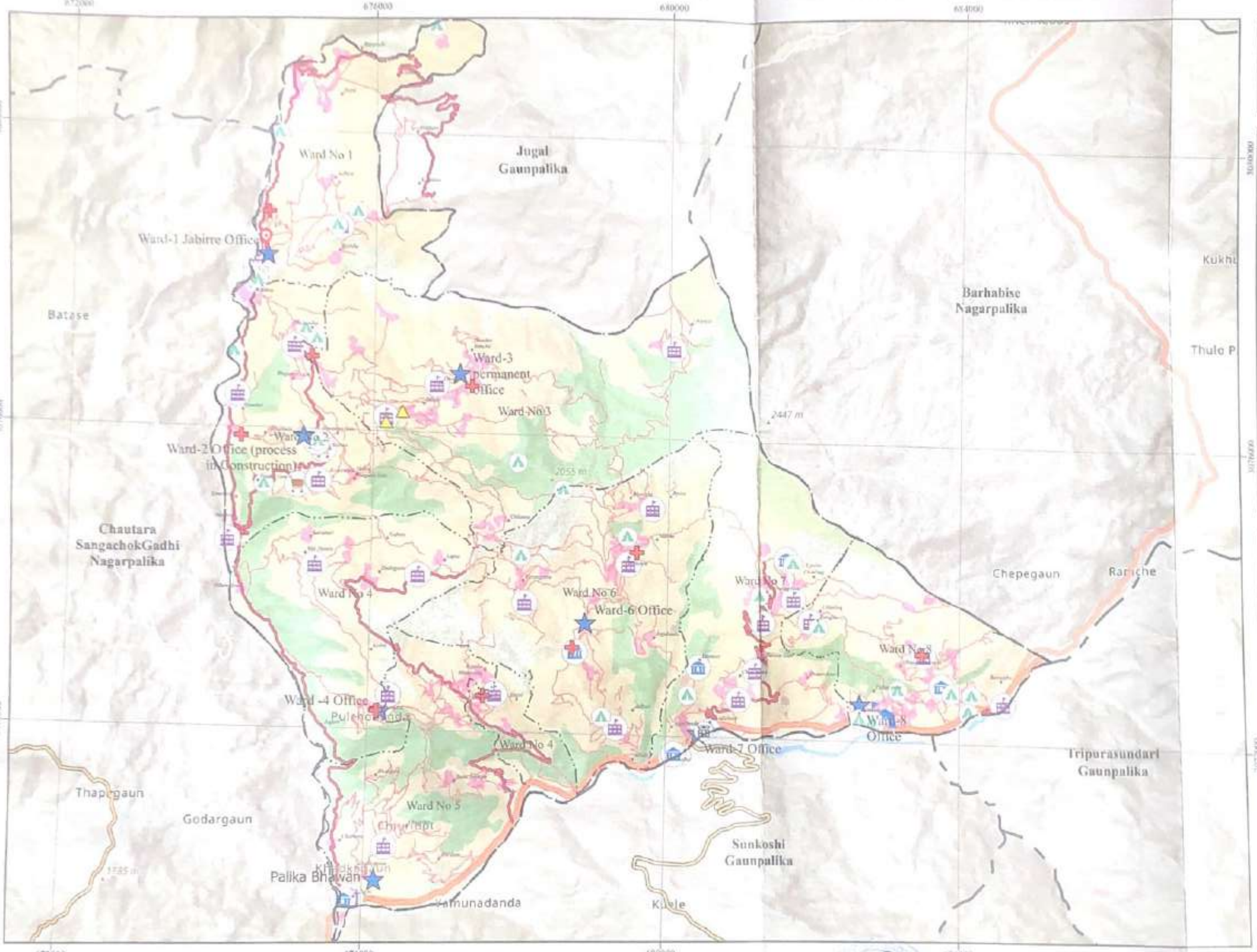

Legend

- Ward Boundary
- Municipal Boundary
- Hinterland Boundary

Road Network

- National Highway
- District Road
- Municipal Road

Scale: 1:52,500

0 0.75 1.5 3 km

Name of Office:	Balephi Rural Municipality Office of Rural Municipal Executive Balephi, Sindhuplachowk	Consultant:	Platform Engineering Construction and Consultancy (PECC) Pvt. Ltd. Nayabazar, Kathmandu
Project Name:	Preparation of Periodic Plan of Balephi Rural Municiaplity	Data Source:	Department of Survey, Field Survey, Satellite Imagery, DOR

Map No: 7

Date: 2080-02-20

Spatial Reference
Name: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
PCS: NEPAL MUTM CM 87 EVEREST 1830
GCS: GCS Everest 1830
Datum: Everest 1830
Projection: Transverse Mercator
Central Meridian: 87.0000
False Easting: 500,000.0000
False Northing: 0.0000
Scale Factor: 0.9999
Azimuth: 0.0000
Map Units: Meter

अनुसूची-४ मिटिङ्ग माईन्युटहरु

Page No.:
Date:

आज मिति २०७९/१०/२५ गते यस बलेफी गाउँपालिकाको चालु आ.व. २०७९/८० मा गाउँपालिकाको पञ्च वर्षीय आवधिक विकास योजना निर्माणको लागि विभिन्न चरणहरू मध्य अभिमुखीकरण कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गर्दै परामर्श दाता PECC, Kathmandu को विज्ञ टोली सहित तपशिलको उपस्थितिमा निर्णयहरू गरियो ।

प्रस्ताव नं. १: बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा अभिमुखीकरण गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।

प्रस्ताव नं. २: आवधिक विकास योजना निर्देशक समिति गठन गर्ने ।

निर्णय नं. १: बलेफी गाउँपालिकाको पञ्च वर्षीय आवधिक योजना निर्माण गर्ने अभिमुखीकरण कार्यक्रम कार्यपालिका सदस्यहरूको उपस्थिति सहित परामर्श कार्य सञ्चालन गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. २: आवधिक योजना तर्जुमाको समग्र प्रक्रियालाई निर्देशन र समन्वय गर्न देहाय बमोजिमको निर्देशक समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

क)	अध्यक्ष	संयोजक
ख)	उपाध्यक्ष	उप-संयोजक
ग)	विषयगत समितिका संयोजकहरू	सदस्य
घ)	कार्यपालिकाका सबै सदस्यहरू	सदस्य
ङ)	विषयगत शाखा प्रमुखहरू	सदस्य
च)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव
छ)		
ज)		
झ)		

उपस्थिति:

Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd.
2075

Page No.:
Date:

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम,थर	पद	हस्ताक्षर
१,	गंगा बहादुर तामाङ	गापा अध्यक्ष	
२,	सुक्र लामा तामाङ	गापा उपाध्यक्ष	
३,	देवीलाल सापकोटा	प्र.प्र.अ.	
४,	रमेश कुमार श्रेष्ठ	बेत्रावती गा.पा.८	
५,	हुप ब. खड्का	" " १	हुपबहादुर
६,	गोविन्द चौलागाईं	" " - ६	
७,	दिनेश तामाङ	" " - ५	
८,	तेजबहादुर पराजुली	" ३	
९,	देवीलाल सापकोटा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
१०,	सुर्जे तामाङ (वडाअध्यक्ष) वडा नं-४		
११,	दिविलाल चौपाने	" २	
१२,	श्वेती भण्डारी कार्यपालिका सदस्य		
१३,	यादव खत्री	"	
१४,	सामकृष्ण मुखेल (का.पा.स)		
१५,	देवकि मुखेल (का.पा.स)		देवकी
१६,	कविता काफ्ले (का.प.नि.)		कविता
१७,	प्रितम कुमार तामाङ (NTV-पत्रकार)		
१८,	नारायण पराजुली अ.लेखी गा.पा		
१९,	ई. अभिनन्दन पौडेल	(परामर्शदाता)	
२०,	ई. सुवास गहराई	"	
२१,	पर्वत भण्डारी	(")	
२२,	श्रीहरि आचार्य		
२३,			

आज मिति २०७९ फाल्गुन ...6.... गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न....१.... का अध्यक्ष श्री ...दुर्ग बहादुर [illegible]...........ज्यु कों अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको बस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सवलता तथा दुर्बलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	~~ठेगाना~~ हस्ताक्षर	सम्पर्क न.
१	दुर्ग बहादुर [illegible]	वडा १ अध्यक्ष	[illegible]	9851341021
२	[illegible]	वडा १ [illegible]	[illegible]	[illegible]
३	आशिश श्रेष्ठ	वडा १ [illegible]	[illegible]	[illegible]
४	[illegible] ढकाल	वडा १	[illegible]	
५	उमेश नेपाली	वडा - १	Umesh	9851164912
६	[illegible]	वडा - १	[illegible]	9851141656
७	हरिनाथ ढकाल	वडा १ सदस्य	[illegible]	[illegible]
८	करुणा तिमल्सिना	वडा सचिव	[illegible]	
९	सहदेव [illegible]	वडा कार्यालय	[illegible]	
१०	[illegible] लाल श्रेष्ठ	पालिका	[illegible]	9843647054
११	रमेश थापा	वडा नं. २	[illegible]	9851067015
१२	[illegible]	वडा नं. १	[illegible]	[illegible]
१३	अनिल थापा	वडा नं. १.	[illegible]	[illegible]
१४	[illegible] श्रेष्ठ	वडा नं १	[illegible]	[illegible]
१५	[illegible] तामाङ	वडा १.	[illegible]	9862647417
१६	सुमन कुमार श्रेष्ठ	''	[illegible]	9843041783

१७	किशन राज नेवार	वडा 1	[signature]	9841714615
१८	बुद्धि कुमार श्रेष्ठ	वडा नं ९	[signature]	9865129062
१९	कमल लाल श्रेष्ठ	वडा नं ९	[signature]	9866997983
२०	राजेश लाल श्रेष्ठ	९	[signature]	9862591800
२१	सूर्य माया नेवार	वडा नं. ९	सूर्यमाया	9843283221
२२	मैना नेपाली	वडा नं. ९	मैना	9861212717
२३	तेज ब खत्री	वडा ९	[signature]	9861675352
२४	सेरब खड्का	"	हीर	—
२५	दिपक खड्का	"	[signature]	9869744257
२६	लोक ब० ढकाल	९	लोक	"
२७	कृष्ण लाल ढकाल	९	[signature]	9849547819
२८	हिरा प्रशान्त पराजुली	९	[signature]	9869592291
२९	साइवर्दोली तामाङ	९	[signature]	9844676780
३०	प्रेम ब० खड्का	९	[signature]	9841565667

३१ भैरव बहादुर थापा ९ [signature] 9860797373
३२ राम बहादुर खड्का ९ [signature] 9843001709
३३ रविन्द्र खड्का ९ [signature] 9841594196
३४) पदम बहादुर खत्री ९ पदम

Construction & Consultancy Pvt.Ltd
2075

आज मिति २०७९ फाल्गुन ...०५... गतेका दिन यस बुलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न...२... का अध्यक्ष श्री ...छविलाल न्यौपाने... ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको बस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सबलता तथा दुर्वलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	~~ठेगाना~~ दस्तखत	सम्पर्क न.
१	छविलाल न्यौपाने	अध्यक्ष		९८४१३२२२०१
२	यम बहादुर पडेल	सदस्य		
३	भिम बहादुर थापा	सदस्य		९८६१२१९८३४
४	ईश्वरी भण्डारी	सदस्य	इश्वरी	9761031600
५	जुना परियार	सदस्य	जुना	९८४३३६०३६९
६	सीता देवी न्यौपाने	वडा सचिव	सीतादेवी	९८४००२६२२२
७	दामोदर न्यौपाने	कम्प्युटर अपरेटर		९८०४१९६९८०९
८	शान्ता न्यौपाने दुलाल	कार्यालय सहयोगी		9843081634
९	संगीता थापा	अ.न.मी / स्वास्थ्य		९८४९४६०१६६
१०	राज कुमार [illegible]	प्र.अ. फुलपिङकोट मा.वि.		९८४१४३३४८२
११	फल बहादुर न्यौपाने	फुल्पिङकोट		९८६१२६०८२२
१२	चित्र बहादुर [illegible]	श्री लेती देवी आ.वि. नौविसे		९८०४४२३८३१
१३	गंगा प्रसाद नेपाल			9761258025
१४	[illegible] थापा			९८४५३५५०६३
१५	[illegible]			९८४३०८३१११
१६	हरि प्रसाद न्यौपाने	फुल्पिङकोट		९८४१५८५८५२

१७	महेश्वर च्यौपाने	लगानीशील बहुउद्देश्य [illegible]	[signature]	9869190478
१८	सीता च्यौपाने	महिला संजाल अध्यक्ष	[signature]	9847778157
१९	अम्बिका देवी च्यौपाने	वन अध्यक्ष	[signature]	9845763318
२०	देवकी च्यौपाने		देवकी	9840380213
२१	तिला बहादुर कार्की		[signature]	9761260188
२२	पशुपति लोचन उपाध्याल	[illegible]	[signature]	9860430760
२३	हिरालाल च्यौपाने	श्री [illegible]	[signature]	९८६००६८४८५
२४	कृष्ण कुमार थापा	जल [illegible]	[signature]	9861018921
२५	Er. मुरलीधर नेपाल	काभ्रे ११	[signature]	9860389707
२६	Er. हरि के.सी	काठमाडौं ११	[signature]	9860646000
२७	Er. पर्वत भण्डारी	काठमाडौं		
२८				
२९				
३०				

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd.
2075

आज मिति २०७९ फाल्गुन .... गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न...05... का अध्यक्ष श्री ....रितेश तामाङ.................ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको वस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङ्कन, सबलता तथा दुर्बलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	~~ठेगाना~~ दस्तखत	सम्पर्क न.
१	रितेश तामाङ	वडा अध्यक्ष	[signature]	
२	सुमन तामाङ	वडा सदस्य	[signature]	
३	मेक बहादुर थापा	〃	[signature]	
४	सुलतमाया सार्की	महिला सदस्य	[signature]	
५	सोम बहादुर लामा	कांग्रेस उपसभापति	[signature]	
६	मित बहादुर तामाङ	प्र. अ.	[signature]	
७	प्रकाश लामा	युवा व्यवसायी	[signature]	
८	जय बहादुर तामाङ	वडा बासी	[signature]	
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd.
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

आज मिति २०७९ फाल्गुन ..०८... गतेका दिन यस वलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न...४.... का अध्यक्ष श्री ....सुर्जे तामाङ.....................ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिंड कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको बस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सबलता तथा दुर्बलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	हस्ताक्षर	सम्पर्क न.
१	सुर्जे तामाङ	वडा ४, वडा अध्यक्ष	[illegible]	९८४५९६६०६६
२	रामप्यारी शिवाकोटी	[illegible] स्वास्थ्य चौकी	[illegible]	9843194657
३	भुपेन्द्र कार्की	प्र.अ. श्री [illegible]	[illegible]	९८४९९२४६२२
४	हरि बहादुर तामाङ	सेती देवी मा.वि. [illegible]	[illegible]	९८४३५२२३८
५	रजनी तामाङ	वडा सदस्य (महिला)	रजनी	९८४०२९९७[illegible]
६	कविता सार्की	वडा सदस्य (दलित महिला सदस्य)	कविता	९८६६८[illegible]०२०
७	नेत्र प्रसाद तिमिल्सिना	प्र.अ. / श्री ज्वालपा देवी मा.वि.	[illegible]	९८४१५०४०६
८	देवेन्द्र तामाङ	सेती देवी मा.वि.	[illegible]	९८४१५६४१५
९	ई. मुरलीधर नेपाल	ईन्जिनियर	[illegible]	
१०	भरत प्र० तिमिल्सिना	ना.प.ले.पा	[illegible]	9841611893
११	पर्वत भण्डारी	परामर्शदाता	[illegible]	९८४३६०६९२६
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				

Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd.
कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली
2075

आज मिति २०७९ फाल्गुन ०४.... गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न...०५... का अध्यक्ष श्री ......यादव ठकुरी...............ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको बस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सबलता तथा दुर्बलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	~~ठेगाना~~ दस्तखत	सम्पर्क न.
१	यादव ठकुरी	अध्यक्ष		[illegible]११५४५०३
२	राधिका भट्टराई	वडा सचिव		9842745802
३	तिलक ब. बुढाथोकी			९८४५५२९६०४
४	लिलाबं श्रेष्ठ			९८४५५४११८३
५	काशीराम श्रेष्ठ			९८५१११२३८५
६	राजु श्रेष्ठ			९८८३२५१६५५
७	राम ब० भुजेल			९८४५८६१२९९
८	मुरलीधर नेपाल	इन्जिनियर		9860389707
९	रमेश तामाङ			९८४११८१०९८
१०	प्रकाश भुजेल			९८६२३२५३६२
११	शारदा ग्यौपाने	Health post (A HW In-change)		9843987935
१२	पर्वत भण्डारी	परामर्शदाता		९८६०३८५६०६
१३				
१४				
१५				
१६				

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd. 2075

आज मिति २०७९ फाल्गुन ..०१.... गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा नं....६.... का अध्यक्ष श्री ...तेज बहादुर पराजुली.......ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको वस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सबलता तथा दुर्बलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	~~ठेगाना~~ दस्तखत	सम्पर्क न.	Signature
१	तेज बहादुर पराजुली	अध्यक्ष	[signature]	९८५१०७५३६२	
२	लिला कार्की	स्थानिय	[signature]	९८६२५६४१८९	
३	लक्ष्मी लामा घाते	द. व. सदस्य	[signature]	9860446658	
४	विर बहादुर तामाङ			९८४९८६००२९	
५	ल्वाङ दोर्जे तामाङ	व. सदस्य	[signature]	९८६६४१५०१५	
६	सुवास तिमल्सीना	शिक्षक	[signature]	९८४९५६९२४९	
७	मकर बहादुर तामाङ		[signature]	९८०३५१७९९३	
८	कृष्ण प्रसाद तिमल्सीना	शिक्षक	[signature]	९८६१८३५८४८	
९	पवित्रा चौलागाई	व. सदस्य	[signature]	९८४१५१८४०६	
१०	रत्न बहादुर तामाङ			९८६१२१६८६४	
११	विष्णु माया तामाङ		[signature]	९७६५४२१७३३	
१२	राधाकृष्ण चौलागाई			९८६१००९४२२	
१३	रामचन्द्र थापा		[signature]	९८४१९५६८४०	
१४	सुवास तामाङ		[signature]	९८४९६६००७४	
१५	कृष्ण प्रसाद तिमल्सीना	वन. अध्यक्ष	[signature]	९८४५८६७४३१	
१६	डिल्लीराम पौडेल	मेलमिलाप कर्ता	[signature]	९७६१०३४५३१	

CamScanner

१७	सिर्जना पराजुली	कर्मचारी	[illegible]	९८४१९०१९६६
१८	दिपक पराजुली	शिक्षक	[illegible]	9849471095
१९				
२०				
२१				
२२				
२३				
२४				
२५				
२६				
२७				
२८				
२९				
३०				

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd.
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली.
2075

CS CamScanner

आज मिति २०७९ फाल्गुन ०३...... गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न.....६.... का अध्यक्ष श्री ग्यावेन्द्र कुमार चौलागाई......ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको बस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सबलता तथा दुर्वलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	ठेगाना	सम्पर्क न.
१	ग्यावेन्द्र कुमार चौलागाई	अध्यक्ष वडा समिति	बलेफी-६	९८४१०६३६८६
२	सुनील पौडेल	सदस्य "	बलेफी-६ (हस्ताक्षर)	९८४१०८८६६४
३	विश्वास पराजुली	स्थानीय	[illegible]	
४	पूर्णचन्द्र अधिकारी	प्र.अ. (सरस्वती मा.वि.)	[illegible]	९८६१४९३०९१
५	कमल प्रसाद पौडेल	संयोजक मेलमिलाप केन्द्र	[illegible]	९८६०६१५४०५
६	नारायण बाबु पौड्याल	अध्यक्ष ने.क.पा.मा.केन्द्र-६	[illegible]	9843568916
७	सुमित्रा भुजेल	कार्यपालिका सदस्य	[illegible]	9851927970
८	रचना वि.क.	बलेफी-६ वडा सदस्य	[illegible]	9847876986
९	बिमला तामाङ	बलेफी ६ वड सदस्य	बिमला	9744253916
१०	सुजिता पराजुली	बलेफी वडा.६	[illegible]	9849964269
११	निर कुमार तामाङ	" "	[illegible]	९८४१०९८६६२
१२	मान्दका पराजुली	बलेफी - ६	[illegible]	९८४९३०१८६४
१३	[illegible] तामाङ	" "	[illegible]	९८४११४८४९६
१४	हरी कुमार श्रेष्ठ	" "	[illegible]	9841501197
१५	अरुण कु. थापा	मोरवा स्वास्थ्य प्रमुख	[illegible]	9849427326
१६	[illegible]	[illegible]	[illegible]	९८४१२३६५९१

गाउँपालिका
नं. वडा कार्यालय
बागमती

१७	अतिल लामा	ईखि साहबहादुर अधिकारी युवा क्लब	बल्फी - 6	9841977444
१८	मित्र प्र. तामाङ	स्वाहिस्थाइ	बल्फी 6	9860880787
१९	जित लाल तामाङ	ने.का.पा.ए. [illegible] प्र. बलिफी - ६	[illegible]	९८४९८५९१७९८
२०	सानुकाजी ठोकर		[illegible]	9841978956
२१	राम कृष्ण भुजेल	संमाल पातम धी	[illegible]	9849848322
२२	निर कु. तामाङ	ईकाई सभापति बल्फी - 6	[illegible]	९८४९० ९८०६८२
२३	भुपेन्द्र प्र० पराजुली	ने. ई. [illegible]	[illegible]	९८४०२४५६९९
२४	धन प्रसाद पौडेल	बल्फी 7 - 6	[illegible]	९८६०३०३०५६
२५	विनोद प्रसाद पराजुली	बल्फी 6 चिमिदि	विनोद	९८६३८९८६५९
२६	रामचन्द्र पौडेल	बल्फी 6 चिमदि.	[illegible]	9843679074
२७	चेतनाथ पौडेल	बल्फी 6	[illegible]	9843729762
२८	हेम प्रसाद नेपाल	बल्फी - 6	[illegible]	9843590959
२९	सावित्री पराजुली	बल्फी - 6	सावित्री	9843186683
३०				

Platinum Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd

CS CamScanner

आज मिति २०७९ फाल्गुन 02 गतेका दिन यस बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा वडा न. ८ का अध्यक्ष श्री रमेश कुमार श्रेष्ठ ज्यु को अध्यक्षतामा श्री प्लाटफर्म इन्जीनीयरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सलटेन्सी प्रा. लि. काठमाण्डौको प्राविधिक सहयोग र तपसिलका सरोकारवाला हरुको उपस्थितिमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि वाडागत तथ्यांकको वस्तुस्थिति संकलन तथा नक्साङकन, सवलता तथा दुर्वलताको पहिचान, योजनाहरुको लगत विवरण संकलन तथा तिनीहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने कार्य गरियो।

क्र. स.	नाम थर	पद / कार्यक्षेत्र	ठेगाना हस्ताक्षर	सम्पर्क न.
१	रमेश कुमार श्रेष्ठ	अध्यक्ष	[signature]	९८५१०८५२२८
२	कविता काफ्ले	वडा सदस्य	कविता	9840547970
३	सुशिला वि.क.	,, ,,	[signature]	9864690567
४	सनिल काफ्ले	जिल्ला फुटबल संघ सदस्य	[signature]	9861593330
५	राज कुमार श्रेष्ठ	–	[signature]	98638018[illegible]
६	मिरा तामाङ		मिरा	9864536565
७	मोति तामाङ		मोति	9843700296
८	भिम बहादुर तामाङ		भिम	9823827165
९	सम्झना तामाङ		सम्झना	9748298972
१०	मुना तामाङ		मुना	9843729644
११	विमला चौलागाई	कार्यालय सहायक	[signature]	9841108359
१२	साइली तामाङ		साइली	
१३	नन्द कुमारी पराजुली		नन्द	
१४	बाल कुमारी पराजुली		बाल	
१५	मिन बहादुर तिमल्सीना		[signature]	९८६३८३३२५५
१६	बालकृष्ण तिमल्सीना		[signature]	९८६११९८०६२

प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली. 2075

CamScanner

१७	कमला पराजुली			९८४१३५६७५३
१८	पुरुषोत्तम पौडेल			९८६११६२७३१
१९	[illegible]			९८४१५४२३[illegible]
२०	रुद्रध्वज कार्की			९८६६२८४३१८
२१	सुकु बहादुर तामाङ			९८४१८५५४०६
२२	कृष्ण बहादुर पराजुली			९८४३१२८३२४
२३	वासुदेव पराजुली			९८४१६८४७३०
२४	गणेश बो. वि. ले.		गणेश ०१	
२५	राम तामाङ		Ram	
२६	सुन बहादुर तामाङ		सुन	
२७				
२८				
२९				
३०				

Engineering Construction & Consultancy Pvt. Ltd.

CS CamScanner

आज मिति २०८० बैशाख २६ र २८ गतेका दिन बलेनी गाउँपालिकाको आयोजनामा बलेनी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमाको लागि रोज होटल लज निसल्धुपमा कार्यशाला गोष्ठी आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समितिका संयोजक श्री गंगाबहादुर तामाङ ज्यूको संयोजकत्वमा कार्यशाला गोष्ठी [illegible] तयारीका आगामीको साधारण [illegible] उपस्थिति [illegible] निर्णय गरियो।

उपस्थिति

१. अध्यक्ष - श्री गंगाबहादुर तामाङ
२. उपाध्यक्ष - श्री कान्छा लामा तामाङ
३. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - श्री रविलाल उपाध्याय
४. वडा नं. १ वडा अध्यक्ष - श्री ध्रुवबहादुर खड्का
५. वडा नं. २ वडा अध्यक्ष - श्री छविलाल [illegible]
६. ,, नं. ३ ,, ,, - श्री दिनेश तामाङ
७. ,, नं. ४ ,, ,, - श्री सुकै तामाङ
८ ,, नं. ५ ,, ,, - श्री माधव ठकुरी
९ ,, नं. ६ ,, ,, - श्री तेज ब. पराजुली
१० ,, नं. ७ ,, ,, - श्री रविन्द्र कुमार चौलागाई
११ ,, नं. ८ ,, ,, - श्री रमेश कुमार श्रेष्ठ
१२ कार्यपालिका सदस्य - श्री ईश्वरी भण्डारी
१३ ,, ,, - श्री [illegible] मुडेल
१४ ,, ,, - श्री देवकी मुडेल
१५ ,, ,, - श्री कविता कार्की
१६ ,, ,, - श्री रश्मी तामाङ
१७ ,, ,, - श्री जानकी ~~सुनार~~ सुनार
१८ वडा सदस्य श्री सुशिला विक
१९. ,, ,, ७/६ - श्री सुजित पौडेल
२० ,, ,, ,, - श्री लोक ब. लामिछाने
२१ ,, ,, ,, - श्री सुस्मिता वि.क.
२२ ,, ,, ,, - श्री बिमला [illegible]
२३ ,, ,,

CamScanner

२४. श्री रैलीमाया पराजुली रैलीमाया
२५. श्री प्रितम कुमार तामाङ
२६ श्री भक्तप्रसाद ओलागाई
२७ श्री पिरा लामा
२८ श्री अजिम तामाङ
२९ श्री गोविन्द नेपाल
३० श्री चेतनाथ पराजुली
३१ कृष्ण बहादुर गुरुङ
३२. सीताराम पाण्डे श्री ... मा.वि. बलेफी -३, प्र.अ.
३३. अच्युत न्यौपाने श्री फुलपिङकोट प्रा.वि. प्रा.शि.
३४. सुजन पराजुली बलेफी ... सहभागी
३५. सुगम पराजुली '' '' '' '' सहभागी
३६. बालकृष्ण पराजुली (सरस्वति मा.वि. बलेफी-६ प्र.अ.)
३७ चित्राम्बर पराजुली बलेफी 6 चित्राम्बर
३८ यज्ञ प्रसाद पराजुली '' ''
३९ सरस्वती भण्डारी बलेफी ३ ...
४०. नारायण काजी ...
४१ ... सं.के.ए ... बलेफी ४ ...
४२ तेज कुमार तामाङ (बलेफी -३, घुम्थोक)
४३ विकास तामाङ
४४. दिल ब. तामाङ
४५. दिपक तामाङ
४६ अमर दिप लामा
४७. हरि पौडेल बालमन्त्री सहजकर्ता
४८. धनपत खड्का ...
४९ नमराज नेपाल बलेफी मा.वि.
५० नारायण पराजुली
५१ कृष्ण प्रसाद पराजुली श्री ... मा.वि. प्र.अ.
५२ ... नेपाल बलेफी-४
५३. पूर्ण ... तामाङ (बलेफी गा.पा.)
५४. रोहित पराजुली (सब-इन्जिनियर)
५५. प्रवेश आचार्य (कृषि शाखा)
५६. सन्देश रसाल ''

५७. सलबहादुर जोई दिल्ली कार्की
५८. धिरज राउत क.स. Dhiraj.
५९ चेतन घिमिरे अ०स्वा०का०
६०. नारायण प्रसाद न्यौपाने आ.प्र.शाखा
६१. गीता कुमारी खड्ल प्रशासन शाखा
६२. मोनिका पराजुली, कार्य आयोजक
६३ भगवती तिमल्सिना न्यायिक सहजकर्ता
६४ सविता श्रेष्ठ बझाडी जी.न गोष्ठी स्वयंसेवक
६५. जमुना चौलागाई .. .. दि.अ.न.मो
६६. रमिला सापकोटा " " मिडिया उद्यम विकास सहजकर्ता
६७. सोन तामाङ लोजस्प सरोकार
६८. श्रीधर आचार्य - निज सदस्य
६९. मनिष पराजुली - कोषाध्यक्ष बल लक्ष्मी
७०. लाकपा घोर्ले तामाङ
७१. मिना दुलाल म.तं.बा.बा. शाखा

आज मिति २०८० साल वैशाख महिनाको २६ र २८ गते बलेफी गाउँपालिकाका अध्यक्ष तथा बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समितिका संयोजक श्री गंगा बहादुर तामाङ्ग ज्यू को संयोजकत्व र देहायको उपस्थितिमा बलेफी गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको क्रममा देहायका गतिविधि सम्पालन गरी देहायका निर्णयहरु गरियो ।

उपस्थिति : हस्ताक्षर

१ अध्यक्ष, श्री गंगा बहादुर तामाङ्ग - संयोजक
२, उपाध्यक्ष, श्री सक लामा तामाङ्ग - सदस्य
३, प्र.प्र.अ., श्री देवीलाल न्यापकोटा - सदस्य सचिव
४, वडा नं. १ का वडा अध्यक्ष श्री दुप बहादुर खड्का, सदस्य
५, वडा नं. २ का वडा अध्यक्ष श्री रितेश तामाङ
६, " ३ " " " श्री सुर्जे तामाङ
७, " ४ " " , श्री यादव ठकुरी
८, " ५ का वडा अध्यक्ष श्री छविलाल न्यौपाने
९, " ६ " " श्री तेज बहादुर पराजुली
१०, " ७ " " श्री गोविन्द थोलागाई
११, " ८ " " श्री राधिका कुमार श्रेष्ठ -
१२, कार्यपालिका सदस्य, श्री देवी भण्डारी
१३, " " श्री रत्नी तामाङ
१४, " " श्री सविता गुरेल
१५, " " श्री देवकी गुरेल
१६, " " श्री कविता काफ्ले
१७, " " श्री ज्ञाते सुनार
१८, वडा नं. ७ · अस्मिता तामाङ
१९, प्रितम कु. तामाङ (NTV)
२०, गोकर्ण दास श्रेष्ठ
२१, श्याम प्रसाद (आ.बा.) बलेफी - ८
२२ रामचन्द्र थापा
२३. अच्युत न्यौपाने
२४. बालकृष्ण पराजुली (प्र.अ सरस्वती मा.वि बलेफी-८)
२५) तेज कुमार तामाङ (बलेफी - ३)
२६) सुनिल पौडेल (वडा अध्यक्ष) वडा सदस्य - बलेफी-८

२७. लेख बा. तामाङ (बलेफी-८ पूर्व सदस्य)
२८. गोविन्द नेपाल बलेफी-४ (शिक्षक, जालपा मा.वि.)
२९. चेतनाथ पराजुली बलेफी मा.वि (प्र.अ)
३० इच्छाराम बहादुर श्रेष्ठ, बलेफी-२ कार्यालय सहायक
३१ लेख बहादुर सुवेदी - ला.कु.पा गाउँपालिका (अनुप्रतिनिधि बलेफी) ४
३२, तमराज नेपाल जनसंघ आ.वि. बलेफी-८ प्र.अ.
३३. कवन बहादुर गुरुङ, श्री बाल शिक्षा मा.वि. खाडीचौर
३४. सीताराम पाण्डे, श्री [illegible] आ.वि बलेफी-३, प्र.अ.
३५) चित्रबहादुर पराजुली बलेफी ६
३६) मनिष पराजुली बलेफी-७
३७, यज्ञ प्रसाद पराजुली ,, ,,
३८. लाक्पा दोर्जे तामाङ (पूर्व सदस्य बलेफी-६)
३९ फुल बहादुर तामाङ (कृषक, मा.वि. प्रमुख)
४० फुर्बा छिरिङ तामाङ (शिशु तथा पञ्जीकरण शाखा)
४१. नारायण पराजुली (नि.अ. बलेफी गा.पा.)

प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.ली. 2075

अनुसूची -५ फोटोग्राफहरु

Platform Engineering Construction & Consultancy Pvt.Ltd
प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ्ग
कन्स्ट्रक्सन एण्ड
कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.
2075

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

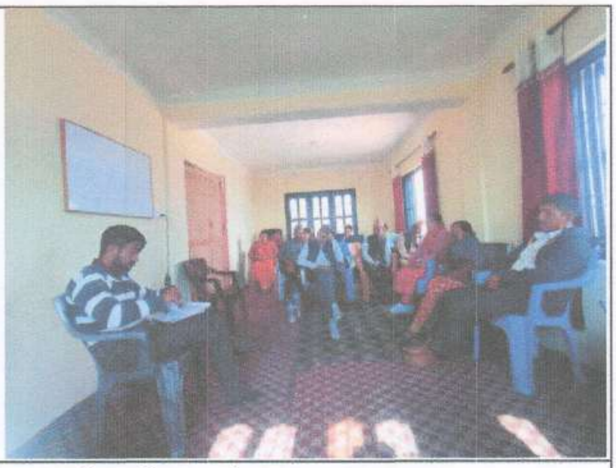

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

वडास्तरीय योजना संकलन तथा छलफल

पालिका स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी

विषय क्षेत्रगत समुह छलफल

विषय क्षेत्रगत समुह छलफल

विषय क्षेत्रगत समुह छलफल

विषय क्षेत्रगत समुह छलफल

विषय क्षेत्रगत समुह छलफल

सोच तथा लक्ष्य निर्धारण गोष्ठी

सोच तथा लक्ष्य निर्धारण गोष्ठी

सोच तथा लक्ष्य निर्धारण गोष्ठी

सोच तथा लक्ष्य निर्धारण गोष्ठी

कार्यशाला गोष्ठी

कार्यशाला गोष्ठी

कार्यशाला गोष्ठी